

9 LiDraNo 2019.

Zbornik literarnih
i novinarskih radova
učenika osnovnih
i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

v. d. ravnatelja Mario Rogač, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje, 2019.

UREDNIK

Miroslav Mićanović

ZBORNIK PRIREDILE

Mirela Barbaroša-Šikić, prof.
Antonela Nižetić-Capković, dipl. novinar

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Srđan Savković: *Milla*

OBLIKOVANJE I SLOG

Teovizija d. o. o.

TISAK

Školska knjiga d. o. o.

ISSN 1848-4344

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje
Zbornik izlazi jedanput godišnje
Tiskano u Hrvatskoj 2019.

LiDraNo 2019.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2019.

Sadržaj

Stephanie Jamnicky: *Stati i predstaviti se – otkriće svijeta, svjetova...* 9

Literarni radovi

Maja Đekić: Crveni kišobran	13
Valentina Majhen: Moja istina	13
Marin Baturina: Nema za Putina škole	16
Tea Andričić: Kerber	17
Ema Kefelja: Uspavanka za ježeka	21
Lucija Santini: Ona je plavo	22
Ivan Gverić: Moderna Crvenkapica	22
Marta Gojević: Morsko i kopneno	24
Paula Pfeiffer Rimac: Bad blue modrice	25
Regina Halaček: Dovoljno dobra	28
Elena Krstevski: Priča o vremenu	30
Alex Ewald Kehonjić: Moje oči	33
Rebeka Roso: San gospođe jesen	33
Dario Hrastić: Ja i moj beciklin	34
Anamarija Gotal Jelačić: Luka i Lara	25
Teo Baćan: Ajvarmen	36
Maja Marković: Ljekovita gitara i SuperRobot	38
Jakov Pestić: Fjaka	40
Dino Peruško: Upute za uporabu	42
Dora Zenko: Pri zurnice	43
Eva Amelie Craig: Kad zatvorim oči	44
Dominik Belinić: Ja zaljubljen? Ni govora!	45
Narotam Bilić: Nonine smokve	47
Lorena Rubi Novak: Pucić	49

Maša Kapraljević: Krijesnica	50
Toni Medić: Gospodica Jesen	50
Mia Žučko: Kako vam mogu pomoći?	52
Jaka Šišak Labaš: Sličica iz djetinjstva	53
Katarina Cerinski: Ne volim grah	55
Ema Fruk: Pernati arheologi	57
Klara Đurđević: Zgrada sa žutim prozorima	59
Fran Kovačević: Životni ciklus carstava.	60
Marija Skočibušić: Deimos i Fobos	63
Rebeka Petković: iks jednako	65
Ignac Ratković: Zrno pijeska	67
Karlo Oremović: Bog je rođen.	68
Antonija Lapaš: Ni milimetra	71
Tara Martić: Amelijine deke	73
Marta Žakić: Hedonističko tonjenje	75
Sara Troskot: Bojim se.	76
Lana Frleta: Dotaknuo sam rep kometa	79
Filip Marković: Krovovi, crepovi i kiša koja pada na njih	82
Luka Mezga: Osjećam strašni KRIK u svojoj glavi iliti kako teku moje pripreme za državnu maturu	83
Tina Čatlaić: Kuća zgažene čokolade	84
Andro Koren: Bolest.	86
Brina Hercigonja: Ricinusovo ulje.	87
Tonka Pavić: Familijarno	88
Magdalena Živković: (Auto)portreti	91
Ana Baran: Doktore, pomozite!	93
Sven Srkoč: Studen neznana porijekla.	95

Novinarski radovi

Ida Nuković: Znala sam samo da volim nogomet	101
Karlo Sviben: Gejma deset sati na dan, a tvrdi da nije ovisnik.	104
Mihael Igrčić: Umjesto mene, svijetom plove moji brodovi	109

Magdalena Brlečić: Lovac na zagorske tartufe	112
Petra Radinković: Pravac more (Od Rijeke do Bibinja).	115
Gita Špoljarić: Kruška, jabuka... naranča	118
Iva Milas: Iza zastora	121
Karlo Markota: Kroz Istru	126
Višnja Burić: Djeca na internetu: hvatamo li korak s njima?	129
Antun Pendo: Konavosko <i>cyber</i> nebo	133
Monika Horvatić: Piruetama do ostvarenja snova.	137
Martin Bogdanović: Kraj pustinjama i suši u UAE?	140
Marija Franka Podgorski: Dječak kojemu je najteže pitanje: „Tko je tvoj najbolji prijatelj?“	143
Paola Bakmaz: Ovo je zemlja za nas	148
Chiara Brezović: Osvrt na Dnevnik Anne Frank	151
Matija Varga: Od Zagorja do Zagore	154
Lovro Vragolović: Tko rano rani, zadnje klupe grabi	157
Andrej Zec: „Glazba mi je danas sve“	161
David Gašo: O našoj smotri (natjecanju) literarnog, dramsko-scenskog i novinarskog stvaralaštva	168
Sara Pavelik: Pseći otok – postmodernistička animacija	171
Ivan Slijepčević: Nestaje li urbana Pula?	173
Bojana Simić: Radoznalost je ono što nas pokreće	176
Magdalena Živković: Kuća u kojoj stanuje književnost.	180
Fran Maček: Kako tabletima probuditi genijalca u učeniku.	184
Amalija Danjek: Odiseja o SveMirku	187
<i>Sudionici Smotre LiDraNo 2019.</i>	193
Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2019.	232

Uvodnik

Stati i predstaviti se – otkriće svijeta, svjetova...

*Čuj, kad ti je jako teško,
kad te nešto strašno muči
i kad ti je stvarno tijesno
na ulici i u kući,
daj, odmahni lijevom rukom,
daj, odmahni desnom rukom,
i odlučno, čvrsto kreni
za nečujnim nekim zvukom.
Kreni stazom koje nema.
To će biti tvoja staza.
Tko zna što ti sutra sprema
taj tvoj put bez putokaza,
al znaš: to je tvoja cesta
što nekamo ipak vodi
i da na njoj nema mjesta
za drugoga.
Zato brodi!*

Dragi Lidranovci,

Ovo je početak pjesme Ratka Zvrke „Tvoj staza“ koju sam davno, još u srednjoj školi, pročitala u *Modroj lasti*. Bila mi je inspirativna. Kad sam se osjećala drugačijom i pitala se „kuda dalje“, ona bi mi se uvijek vratila i potakla me da idem svojom stazom.

Prije nekih 12 godina pitali su me želim li postati izbornica za LiDraNo. „Zašto ne?“ pomislih. I eto me, i dalje sam tu, s vama.

Tako je počeo moj LiDraNo.

A kako li je počeo tvoj?

Shvatio/shvatila si da voliš pisati, čitati, istraživati, nastupati?

Odnosno, shvatio/la si da imaš talentiranu djecu kojoj trebaš pružiti priliku?

Tako je počeo vaš LiDraNo.

I sad smo tu i ovo je sada naš LiDraNo.

Kada pratim scenske nastupe, skupne i pojedinačne, uvijek razmišljam o tome kako su učenici i mentori proučavali književnost, birali tekstove, vježbali i onda stali pred nas, publiku i predstavili svoj rad.

Uvijek se nanovo divim vama koji ste spremni stati ispred nas.

Stati i predstaviti sebe ispred nepoznate publike traži puno hrabrosti. Jer dio umjetnosti i jest sposobnost otvaranja vlastitih unutar-njih svjetova nepoznatima.

Umjetnost je tu da vam otvori maštu, da vas potakne da preispitate sebe i svijet koji vas okružuje.

Gledam vas već godinama, ljubav i vaš trud, borbu sa sobom samima koju ulažete u svoj nastup, svoju pisanu i izgovorenu riječ.

I duboko je cijenim. I svaki put se veselim svakom vašem nastupu, svakom dobrom radu koji ste napisali, snimili.

Jednog dana ćete tražiti posao, stati pred nepoznatu osobu i morati se predstaviti. Sigurno će vam tu LiDraNovsko iskustvo pomoći.

I svaki rad koji ste uložili u sebe jednoga dana će vam se vratiti kada najmanje budete očekivali.

Vjerujte u sebe, budite to što jeste.

Nikad nemojte odustati od svojih stvarnih snova.

I kao što pjesma Ratka Zvrke „Tvoja staza“ kaže:

*I jednog ćeš dana stići
na kraj samo tvoga puta.
Tog ćeš časa možda biti
bez cipela i kaputa,
al ćeš znati što si, tko si
i koliko zbilja vrijediš.
Da si Netko samo zato
što jedino put svoj slijediš.*

Stephanie Jamnicky

Literarni radovi

Crveni kišobran

Sjedim kraj prozora i čitam knjigu.
Prozor spava.
Ulovio je smeđi list, promrzlu pticu
i jednu kišnu kap.
Odjednom se odnekud stvori crveni kišobran.
Gledam ga kako leti iznad staze,
kao da ima krila.
Sve je ružno, tužno i sivo,
samo kišobran uživa
u svojoj crvenoj ljepoti.
Otvorim prozor,
uhvatim kišobran,
vratim ga u priču i zaklopim knjigu.

Maja Đekić, 5. razred

OŠ u Đulovcu, PŠ Veliki Bastaji
Voditeljica: Andelina Papac

Moja istina

Dvanaestogodišnjakinja. Živim u pratnji prave i nametnute istine, stvarnih sjećanja i onoga što pričaju. Na svoj način proživljavam i jedno i drugo. Borim se.

Službeno iz matice rođenih: rođeno žensko dijete 2. travnja 2006. godine u Čakovcu; Hrvatica; otac Boris; majka Tea.

Neslužbeno: rođeno žensko dijete; majka Tea – premlada i nespremna; biološki otac nepoznat – očinstvo preuzima Boris.

Mama je odlučila da Boris bude moj tata. Pristao je bez oklijevanja. Čim sam se rodila, uz moje ime stajalo je njegovo prezime. Prigrlio me i učinio svojim. Bila sam njegova voljena kćerkica. Boris

i ja obožavali smo sladoled od jabuke s puno čokoladnog preljeva. Umirali smo od smijeha brišući čokoladu koja je bila posvuda. Mama je najčešće samo ljuto pružila maramicu i čekala da se nered sredi. Pokazalo se da mama nije baš bila strpljiva u čekanju jer je često odlazila. Boris je uvijek bio tu. Volio me.

U proljeće 6. svibnja 2007. godine rodio se moj brat Aleksandar. Bili smo nerazdvojni. Činilo se da i piškiti moramo istovremeno. Ozbiljno sam shvatila ulogu starije sestre i bila njegova stalna pratiteljica. Ponosno je prohodao kao Aleksandar, poznati glumac po kojem je navodno dobio ime. A ja? Mene je stalno povezivao s guskom Valentinom iz crtića. Njemu se činilo da sam po njoj dobila ime. Na sreću, mama je rekla da to nije istina. Vjerujem joj. Voljeli smo igrati igru skrivača. S vremenom se pokazalo da je ta igra skrivača obilježila našu obiteljsku situaciju. Neprestano skrivanje, traženje i otkrivanje. Prvo se sakrila mama. Ostali smo Boris, Aleksandar i ja. Odjednom je netko, bez pitanja, odlučio mene sakriti k udomiteljici Kseniji u Goričan, a mog brata Aleksandra Mariji u Jalšovec. Bio je to najbolniji dan u mom životu. Mama se nije mogla brinuti o nama, a Boris nam nije pravi otac pa smo jednostavno kao dva neželjena paketa odaslani na dvije potpuno različite adrese. Mama je rekla da će me otpratiti. Bila je to surova igra. Sjećam se ulaska u automobil. Neka nepoznata gospođa ponudila mi je čokoladicu. Plakala sam bez prestanka zatočena u automobilu gledajući kroz prozorčić u nadi da ćemo ubrzo stati, da će se netko predomisлити, da će ova igra završiti. Suze je zamijenila teška knedla koja se smjestila u mom grlu, otežavala mi disanje i potpuno blokirala glasnice. Ksenija i ja nismo se nimalo slagale. Izdržale smo zajedno šest mjeseci. Vratila sam se mami, ali većinu sam vremena provodila s bakom. K baki je povremeno dolazio moj smeđokosi brat Aleksandar. Svojim je zaraznim osmijehom širio toplinu koja me grijala poput najčvršćeg zagrljaja. Puno smo se igrali u dvorištu s maminom braćom. Tih nekoliko dana njegovih praznika kod bake brzo je prošlo. Nakon Aleksandrova odlaska još sam dugo podsvjesno čula njegove radosne usklikе.

U jednom trenutku usklici su utihnuli, a novonastala tišina najavila je strašnu tragediju.

Nestao je Boris. Prilikom kupanja u Muri preminuo je u borbi sa žestokim riječnim virom. Mama i baka su plakale, a ja nisam željela povjerovati da je Boris nestao zauvijek. Vjerovala sam da će se pojaviti, da je to samo još jedna igra skrivača, da se sakrio nakratko i da ćemo ga naći. Dugo sam čekala, ali Boris se nažalost nije vraćao.

U petoj godini predstavljen mi je biološki otac. Mario. Ozbiljan crnokosi muškarac, potpuni stranac. Za mamu je to otkriće predstavljalo trenutak vrijedan pamćenja, a mene je obuzela ravnodušnost. „Stigli su rezultati. Očinstvo je utvrđeno!“, ponosno je obznaniła mama oslobođena još jedne zagonetke. Mama je u stalnom traganju za novim, nepoznatim, potpuno udaljena i nesretna. Njezini odlasci i povremena vraćanja stvaraju neizlječivi nemir. Preselili su me baki. Mario je napušten, ali spašen. Povezao se sa svojom obitelji koja je ponudila pomoć. Teta Andreja moja je spasiteljica. Predložila je da se doselim u njenu obitelj. Ušla sam u njihovu kuću i osjetila potpunu toplinu doma. Istog sam se trena raspakirala u nadi da ovaj put ostajem zauvijek. Andreja i Zlatko imaju troje djece, Davida, Alena i Leu. Već dugo osjećam da sam i ja dio njihove obiteljske priče. Nanizale su se fotografije koje s ponosom pohranjujem. Lea i ja u igri aviona, David i vožnja biciklom, razigrana Missy u borbi s kamenčićima, kupanje u moru, igra izazova s prijateljicama, šetnje oko ribnjaka.

O životu moje mame, njenom novom suprugu, djeci, nestalom Borisu, udomljavanju i skrbništvu priča se i dalje. Traži se istina. U svojoj sam borbi naučila najvažnije. Bilježenjem lijepih trenutaka pohranjujem i proživljavam svoju istinu, pravu i jedinu.

Ja sam najmlađe dijete u obitelji omotano u toplu mekanu deku dnevnog boravka koje osjeća da je voljeno.

Valentina Majhen, 6. razred

Osnovna škola Selnica, Selnica

Voditeljica: Natalija Jurinec

Nema za putina škole

Jutro je bilo sasvim obično. Djeca su išla u školu i sve se činilo normalnim. Sve dok Lana nije zapazila da se za njom vuče jedna mačka. Lanu je to uznemiravalo pa je macu pokušavala vratiti u susjedovo dvorište. Ubrzo bi maca opet tapkala za njom. Lana je posustala nakon desetak vraćanja pa je pognute glave povelala mačku sa sobom u školu. Društvanke koje ih je pratilo nadmetalo se kako znaju čija je maca. Neki su čak mobitelom zvali moguće vlasnike, a glas s druge strane samo bi odbrusio: „Mačka nije moja, evo moje kraj mene!“ Ivana je utješila Lanu da sigurno zna kako je to Marijina mačka. Ona ju dobro poznaje. Sigurno je Mariji pobjegla iz inata jer joj je nekoliko puta ostavila zatvorena vrata pa se smrzavala dok se ne vrati iz škole.

Vesela ekipa bila je na koji metar pred školom. Čim su ugledali Mariju, potrčali su joj ususret: „Marija, evo tvoje mačke!“ Marija ih je u čudu pogledala: „Što vam je, to n i j e moja maca! Moja ima točkicu ovdje kraj uha.“ Društvo se zabrinulo. Što će sad? Samo što nije zvonilo, a macu ne mogu ostaviti.

„Jadna maca, vidi kako je samo umiljata.“

„U očima joj vidim da nas moli da ju ne ostavimo.“

„Sigurno je i gladna. Tko zna kad je zadnji put jela?“

Zazvonilo je i Julija je uzela macu u naručje. Na vratima ju je pogledao dežurni učitelj i macu je spustila kraj ulaznih vrata. U toj gužvi maca je utrčala i pritajila se u malom prostoru s nekoliko klupa, prije glavnog hodnika, gdje su stajali dežurni učitelji. Čim smo se raspemili, svi kao jedan potrčali smo do ulaza. Dežurnog učitelja nismo čuli, samo nas je zanimalo gdje je naša maca. Skupila se pod klupčicu i gleda u nas. Mahali smo joj, slali puse. Onda je došla jedna velika metla i nemilosrdno pomela macu van. Srce nam je stalo. Učitelj je već vikao gdje smo svi mi i kako je sat već počeo pa smo se pokunjeno vratili u razred. Tu sliku zamaha velike metle i *otkudte-mačketine* nitko od nas nije mogao izbiti iz glave. Čekali smo sljedeće zvono. Počela je prepirka jer svatko od nas bi ju ponio sa sobom.

Čak i Borna koji kod kuće već ima dva mačka. Čak i ja kojemu mačke i nisu neka fora i baš nemam vremena za njih. Doznali su zato i drugi učenici pa se javila Matea iz šestog razreda, tvrdeći da je maca njezina. Bili smo sretni što je našla vlasnika. Matea je rekla da će nazvati majku da dođe po macu. Na odmoru je maca opet *metlomlatnuta* preko nekoliko stepenica na betonsku stazu dvorišta. Ipak smo se vratili u razred pomireni da se pronašao vlasnik. Sve do sljedećeg odmora, kada je nastala opća zbrka na dvorištu. Pet-šest učenika prepiralo se: „Nije tvoja, moja je!“ Ja sam ipak projurio pored njih do obližnje trgovine, ne obazirući se što dežurni učitelj više za mnom da se vratim. Kupio sam od džeparca neku mačju hranu i trkom se vratio pred sam kraj odmora. Glasnija od zvona, okupljenima je pristupila krupna osmašica: „Ne, to je moj mačak! Ne dirajte ga!“

Do tada nismo ni razmišljali je li maca ili mačak. Dežurni nas je stjerao u razred uz negodovanje *paštojevamadansjestelipoLUDjeli... JAovomoramPRIJAVITIrzednicima!* Lana je ipak ostala da vidi što će biti. Marijana iz osmog razreda važno je uzela mačka *pod svojeg* i odnijela ga kući. Zajedno s mačjom hranom koju mi je istrгла iz ruke.

Popodne sam to pričao na literarnoj skupini. Veronika je razdragano skočila prema meni: „Pa to je moj Putin! Opet je, znači, odlunja! Kud će u školu! Pa nema za Putina škole!“

Marin Baturina, 5. razred

Osnovna škola Mate Lovraka, Županja
Voditeljica: Radojka Matić

Kerber

– But I’m a sunflower, a little fun...

Rrrrr! Rrrrrrrrrr!

Izvadim slušalice iz ušiju. Pokušavam slušati pjesmu, ali ju kroz cijelu vožnju nadglasava nekakvo brundanje, rrrrranje, grebanje

odostraga. Otkad smo stali na benzinskoj, ne mogu čuti ništa osim... toga. Mami i meni je to bilo malo čudno, ali smo na kraju zaključile da ne možeš puno očekivati od ove prastare krntije. Tata je s 'glavnim' autom na poslu, a mi se sporo vozimo u ovoj bubici. Krenule smo u Ivanić Grad, na klizanje i u lunapark.

– Ja stvarno ne znam zašto ja još uvijek vozim ovaj auto. Ne valja nimalo, čim dođemo doma dogovorit ću s Tomislavom da kupimo novi. Mislim, gdje si vidjela auto koji...

Trrrr! Zapeli smo. Ovo je užas, najradije bih se istog trena pješice vratila doma. Izašle smo van. Guma se ispuhala, valjda je probušena. Mama žalosno uzdahne pa mi kaže da joj dodam zamjensku gumu iz prtljažnika. Otvorim ga, umorna od svih ovih događanja, protrljam oči, pa ih otvorim.

Tri malene, crne pseće glavice izvirale su između nakupine starih deka.

– Mama!

Zavučem ruke unutra, primim jednog i izvadim ga. Ha, jednog. Za jednim tijelom pošle su i ostale dvije glave.

– MAMA!

Tako sam glasno viknula da se lijeva glavica pokrila šapicom i zacviljela.

– Što je više?! – ljutito će mama. – Nemoj mi samo reći da nema gume!

Približi mi se i zacvili poput lijeve glavice. Pas (ili psi?) je bio sasvim miran i sve su glave zurile u nju.

– Kakva ti je to igračka? Na trenutak sam pomislila da je pravo, nemaš pojma kako sam se preplašila. Hajde se sad prestani igrati, u problemu smo... AHHHH!

Pas joj je u tom trenutku liznuo ruku. Desna glavica. Stavim ga na pod, a on je nekako zadržao ravnotežu, iako su mu se glave lju-ljale u strane. Na srednjoj glavi uočim ogrlicu i nešto urezano u njoj. Približim psa i pročitam natpis na ogrlici:

Kerber, troglavi pas

Ako je pronađen, molimo Vas, vratite ga u Podzemlje.

666/666/666

Mama i ja smo se zagledale u čudu pa odlučile nazvati taj broj i otkriti tko se skriva iza svega ovoga.

– Nazvali ste Podzemlje. Ako ste mrtvi, pritisnite 1. Za Had pritisnite 2, za Smrt pritisnite 3, a za informacije pritisnite 4.“

Mama me pogleda izrazom čuda pa pritisne 4. Začuo se najmonotoniji i najdosadniji glas koji možete zamisliti. Zamalo sam zaspala, upravo tamo i tada, stojeći.

– Izvolite?

– Molim Vas, pronašli smo nekakvog mutiranog psa, ova smicalica mi se nikako ne sviđa, voljela bih razgovarati s...

– Mutirani pas? Koliko ima glava?

– Pa, ovaj, dvije viška. Mislim, tri.

– Kerber? – upita glas.

– Da, tako doista piše. Lijepo bih Vas molila da dođete i pokupite si tog psa. Nalazimo se u Ulici Milke Trnine...

– Je li pas u kojem slučaju viši od 3 metra?

– Ne, malen je, kao štene.

– Hm, čudno. Možete li ga pošakljati po srednjem vratu?

– Molim? Ne, zašto bih takvo što napravila? Rekla sam Vam...

– Gospodo?

– Pokupite si tog psa i... – mama se živcirala. Nakon što je prekinuta još par puta, nestane mi strpljenja i pošakljam ga. Srednja glavica se nasmije, a ostale dvije postanu ljubomorne i počnu napadati srednju.

Glas je nastavio: Nakon nekog vremena će sam sebe ubiti, jer ne može funkcionirati bez ijedne glave. Tada pritisnite jedan i pošaljite ga u Podzemlje. Hvala.

Zaprepašteno sam gledala kako srednja glava cvili pod ugrizima ostalih. Nisam mogla izdržati i nisam to htjela gledati. Nisam znala kako da ih zaustavim, jer su imali vrlo oštre zube, pa pošakljam i ostale dvije glave. One se nasmiju pa prestanu ubijati srednju.

Zamotale smo ga u toplu deku, onu s najmanje rupa. Mama je otišla zamijeniti gumu, a ja sam ga držala u krilu. Malo se mazio, ali nije mogao ostati miran. Iskoljebao se iz dekice i počeo skakutati oko mene. Pjevala sam mu pjesmu koju sam nedavno slušala u autu, a on se razveselio i lizao me sa sve tri glave.

– Gotova sam! – kaže mama.

– Možemo li ga zadržati? Mislim, samo na kratko, u autu ću obaviti poziv i sve ću riješiti, kad zaspe – zamolila sam je. Moja mama zapravo i nije tako stroga, samo se pretvara da je.

– Nema šanse!!

Pet minuta kasnije, vozim se s Kerberom u krilu. Bio je miran, ali nije spavao. Pjesma je svirala na radiju, a ja sam ga mazila i mazila, no nikako nije htio zaspiti. Tad se na radiju začuje:

– I'm a sunflower, a little funny...

Kerber skoči iz dekice i počne me oblizivati, sav sretan. Mama nas vidi, pa se meko nasmije, pa pogleda opet na cestu i naglo skrene. Preplašeno zagrlim Kerbera, a mama naglo zakoči i sve što vidim je svjetlo.

Nešto mokro mi je na licu. Polako otvorim oči i ugledam malenog crnog psića kako me oblizuje. Kako nisam bila naviknuta na svjetlo, na tren sam vidjela tri glave i zamalo vrisnula. Vid mi se izoštrio, vrisak sam zadržala u sebi, a umjesto toga sam podragala psa.

– Sretan rođendan! – rekla je mama i cmoknula me – Ovo je tvoj rođendanski poklon! Kad tako dugo moliš za psa, morala sam ti ga nabaviti. I, kako ćeš ga nazvati?

Dugo me gledala. Nasmiješim joj se i čvrsto je zagrlim.

– Kerber!

Tea Andričić, 6. razred

Osnovna škola Dragutina Domjanića, Sveti Ivan Zelina

Voditeljica: Marina Sever

Uspavanka za ježeka

Hodi dragi ježek,
Slatki mali bodežek,
Spat se pospravi!
Konačište si pripravi!
Grančicu za posteljicu,
Listeka za dekidu,
Šapicu pod glavicu
Pa lefku noć, ježek moj!
Okoli tvoje hiže
Več kmica se smica.
Na krohu mesec sedi.
Čez oblok te gleda.
Dragi moj ježek,
Slatko mi spi.

Rječnik

ježek – ježić; hodi – hajde; bodežek – bodežić, onaj koji ima bodlje; spat se pospravi – na spavanje se spremi; konačište – prenočište; pripravi – pripremi; posteljica – krevetić; listek – listić; lefku noć – laku noć; okoli – oko, okolo; hiža – kuća; kmica se smica – tama (mrak) nadolazi, šulja se, spušta se; kroh – krov; mesec – mjesec; sedi – sjedi; čez – kroz; oblok – prozor; gleda – gleda; slatko mi spi – slatko mi spavaj

Ema Kefelja, 3. razred

Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Sveti Ilija
Voditeljica: Danica Detić

Ona je plavo

Ona je grom
I ljutnja
I bijes
I lađa što na valovima sve dublje propada
Ona je galeb
I pjena
I ples
I primirje u zoru nakon olujnog svata
Brodovi što tutnje plavim obrazom
I crta koja ga razdvaja od svoga brata
Oblutak što kotrlja se dalekim žalom
Šarenilo ljuski sedmoga jata
Ona je more
Slani okus suštine
Ona je plavo
Boja dublja od dubine

Lucija Santini, 8. razred

Osnovna škola „Milan Brozović“, Kastav
Voditeljica: Dubravka Uroda

Moderna Crvenkapica

Jedne subote dok se Crvenkapica odmarala od škole na svojem krevetu dopisujući se na Snapchatu, stiže joj poruka od mame iz kuhinje kako je baka bolesna. Pomisli: „Ionako mi fali love za bon, možda mi baka da 50 kuna, ako joj donesem zobenu kašu s chia-sjemenkama i čaj od đumbira. Ipak je na dijeti, ne znam kojoj po redu.“

I tako Crvenkapica sve to potrpa u ruksak, uzme još najnoviji Story i Gloriju da se dodatno dodvori baki i krene kroz šumu od koje su ostali samo panjevi jer su je nedavno posjekli i odlučili napraviti parking. Vuk je glumio stablo i odjednom iskoči pred Crvenkapicu i pozdravi je: „Hej zelenkapice!“ A ona njemu odvraća: „Hej, vuče, daltonistu!“ Vuku se to nimalo ne sviđa, ali ostade miran. U glavi je već imao plan kako će je pojesti. I tako ona nastavi svojim putem. Kad je stigla kod bake, prvo se spojila na wi-fi adresu Zakon baka. Pružila baki košaru i primijetila dlakave ruke i neuredne nokte.

Bako, bakice nisi bila na manikuri i depilaciji? Nisam dijete drago, kozmetičarka na godišnjem.

Bako, bakice zašto imaš tako velike oči? Dijete drago, gledala sam Gospodina savršenog sinoć do kasno.

Bako, bakice zašto si se tako udebljala? Da mogu gostovati u emisiji Život na vagi.

Bako, bakice zašto su ti tako velika usta? Da mogu pojesti velike zalogaje kao što si ti.

Skoči vuk i proguta Crvenkapicu koja se za 16 sekundi našla u vučjoj mračnoj i smrdljivoj utrobi, upali bateriju na mobitelu i vidje svoju baku koja se iznenadi kad je ugleda.

Sad moraju čekati onog nesposobnog Luku koji još ni vojnu akademiju nije završio. Najednom začuju Luku kako puca nasumično po kući. Čuje se lomljava na sve strane. Crvenkapica se sjeti da joj je mobitel u ruci i nazove policiju koja je privela šašavog Luku, a vuka, pošto je zaštićena vrsta, vrate u šumu da i dalje presreće i napada nedužne ljude. Baka i Crvenkapica su ostale u vučjoj utrobi dok nije nestalo baterije na mobitelu. Onda odlučiše izaći. Crvenkapica od tada obeća sebi kako mora kupiti eksternu bateriju za mobitel jer bolje i da je vuk proguta nego da joj mobitel crkne.

Ivan Gverić, 6. razred

Osnovna škola Stjepana Radića, Bibinje

Voditeljica: Jasminka Adžić Sikirić

Morsko i kopneno

More je tako komplicirano.
Nije ni najmanje logično.
Morske kozice ne pasu morsku travu,
morski psi ne laju niti hvataju štap,
morske mačke se ne boje vode...
Ovo mi je već dosta da poludim.
A slušajte dalje: morske krave ne daju mlijeko,
morski medvjedi ne vole kruške niti med,
morski lavovi nemaju grivu,
morski pauci ne pletu mrežu,
morske lastavice ne lete,
morski golubovi su ogromni,
morske kornjače nisu spore,
morsku salatu ne jedemo,
morski slon nema surlu,
morski krastavac je životinja,
morska zvijezda ne sjaji,
morski zmaj ne riga vatru
i tko zna kakve će gluposti ljudi još smisliti.
No, dobro!!
Još uvijek se NEKAKO može preživjeti na ovoj planeti,
dok ne izmisle kopnenog dupina i kopnenu hobotnicu.

Marta Gojević, 4. razred

Osnovna škola Brestje, Sesvete

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

Bad blue modrice

Pogled na Dinamov stadion bio je jedina dobra stvar u novom stanu. Sve sam ostalo mrzio. S tatom danima nisam prozborio ni riječ. Patio sam zbog preseljenja u Zagreb. Pravedno je da pati i on. Pitao sam se pati li mama što više nećemo živjeti u istom gradu, no tu je misao odagnala slika kako se naginje nad kolica. Kraj kolica išao je muškarac. Njega sam mrzio najviše.

Dva tjedna nisam izišao iz stana. Tata je cijele dane radio. Lipe su mirisale pod prozorom. Igrao sam igrice i gledao stadion. I tako cijele dane. Tata mi je govorio: „Hajde, izidi! Upoznaj nove prijatelje. Nauči zagrebački!“ Oponašao bi zagrebački govor i umetao *kaj* gdje god bi stigao. Mislio je da je duhovit. Šutio sam. Želio sam biti izopćenik koji ne mari za svijet oko sebe, samotnjak kojemu ne treba užurbani Zagreb. Zapravo, žudio sam za društvom. Više od svega želio sam doći na stadion. Ali s kim? Kako? Bilo je još nekoliko dana do derbija Dinamo – Hajduk.

U srijedu sam došao na igralište obližnje škole u Dinamovom dresu, s loptom ispod ruke. Tamo je bila grupica mladića. Osjećao sam se šugavo, ali ni izdaleka kao proteklih dana. Tehnicirao sam što sam bolje mogao.

„Dobar si!“, rekao je najviši među njima.

„Hoćete igrati?“, obradovao sam se.

„Igrati!“, podsmjehnuo se. „Mi smo navijači. Bad Blue Boysi!“

Jednoglasno su zapjevali: „*O Bože, hvala ti, kaj Purgeri smo mi...*“ Zapjevao sam s njima.

„Pa tak’ se ne pjevaju Dinamove pjesme! Pusti glas, čovječe, zaurlaj!“ podučio me je jedan od njih i glasno viknuo *Dinamoooo!*

„Kak’ se zoveš, mali?“ pitao me je moj učitelj koji je rekao da se zove Dugi.

„Luka“, odgovorio sam.

„Kao Modrić. Pa i sličiš mu. Nekak’ si mali“, rekao je drugi koji se predstavio kao Beli, a treći, Marko, samo se osmjehnuo.

Razgovarali su o subotnjem derbiju. Svi su navijački rekviziti bili spremni, grla uvježbana. Nedostajala je jedna sitnica – novac za

ulaznice. Počeli su se došaptavati, a onda je Dugi skinuo kapuljaču. Ukazala se ćelava glava.

„Je l' bi ti, Modrić, išao s nama na tekmu?“, pitao me je.

Nisam mogao vjerovati svojim ušima.

„Može“, rekao sam nastojeći da ne vide moje ushićenje.

„Bumo ovak'. Idemo na Sjever. To je pedeset kuna po glavi. Ak' nabaviš papriku, s nama si.“

„Može“, odgovorio sam pretpostavivši da paprika znači novac.

* * *

Sve ima svoju cijenu, mislio sam dok sam brojio uštedevinu. Nisam imao dovoljno. Iz tatina novčanika uzeo sam ostatak. Uvjerio sam se da to nije krađa.

U subotu sam se našao s dečkima na igralištu i krenuli smo prema stadionu. Oko vrata sam stavio Dinamov šal. Dečki su pjevali *Mi smo Bad Blue Boysi, među nama vlada ludilo, razbit ćemo svakoga tko ne voli Dinamo*. Putom su nam se pridružili još neki iz kvarta. Na blagajni sam dao novac Dugom. Kupio je karte, zaštitari su nas pregledali pa smo između plavih prečki krenuli prema svojim mjestima. Mislio sam da sanjam.

I kolcem, i lancem, i bokserom u glavu

Navi, navijaj

Udari, razvali za Dinamovu slavu! skandirao je Sjever.

Na teren su izišle nebeskoplave mažoretkinje. Poredale su se u špalir s Dinamovim zastavama u rukama. Stadion je zaurao od ushićenja kad su ispod njih protrčali igrači. Na južnoj tribini Torcida je pjevala *Bili su bili vrhovi planina!* Sa Sjevera se orila *Košulja plava*. Vrilo je kao u kotlu.

Prve minute utakmice odigravale su se na Dinamovoj polovici. Činilo se da će Hajduk zapucati prema голу već na samom početku, no, srećom, Olmo je dodao loptu Gavranoviću i Dinamo je ovladao utakmicom. Uzdah olakšanja huknuo je Sjeverom. Gavranović je šutirao loptu Majeru, ali oštro ju je presjekao Deliće koji se zatrčao prema Dinamovu голу. Ademi i Šunjić pokušali su ga spriječiti, ali

on ih je zaobišao i nastavio prema Livakoviću. Pao je prvi gol! Jug je kuhao. Sjever je vrio. Odjednom su prema terenu počele letjeti baklje sa Sjevera praćene uzvicima *Ubij tovara!* Jug je zaurlao *Ubij purgera!* Kao da se čekao samo taj poklič. Dugi i Beli su strgnuli sa sebe majice, počeli čupati sjedala i bacati ih. Dignute ruke pljeskale su nad glavama. Rakete su letjele u nebo. Stadion se zacrvnio od baklji, pucale su petarde, dim se nadvio nad tribine, boce su se rasprskavale. Dečki su skakali preko stolaca kad su se pojavili policajci. Kao da su zaboravili na međusobnu mržnju, BBB-i i Torcida zaurrali su *Ubij drotove! Ubij drotove!*

Sudac je zaustavio igru. Policajaca je bilo sve više. Trčao sam s ostalima prema vrhu tribina. Osjetio sam udarac u rebra, pa u glavu. Gurala me horda jurećih navijača. Bio sam u grotlu pakla. U ušima mi je bubnjalo. Čula se sirena Hitne pomoći. Tijelo mi je gorjelo od udarača kada sam se konačno izvukao sa stadiona guran oznojenim tijelima.

Rat se nastavio izvan stadiona. Kamenje je letjelo prema autobusima sa splitskim registracijama, tramvajima i automobilima sa zagrebačkim registracijama. Htio sam nazvati tatu da dođe po mene, ali u džepu nisam napipao mobitel. Vukao sam se prema zgradi. U izlogu sam vidio svoje lice puno modrica. Strepio sam što će reći tata kad me vidi. Odlučio sam da se neću braniti. Priznat ću da sam uzeo novac i da sam na utakmicu otišao s BBB-ima. Kaznu ću prihvatiti kao iskupljenje.

„O, Bože dragi!“, zavapio je tata kad me je vidio. Donio je led i stavio mi ga na lice.

„Ovo će ohladiti tvoje modrice“, rekao je i nastavio: „Bad blue modrice.“

Htio sam se nasmijati, ali nisam mogao. Tata mi je uputio osmijeh koji je govorio da mi je sve oprošteno.

Paula Pfeiffer Rimac, 8. razred

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasna Tihi-Stepanić

Dovoljno dobra

Jedan.

Ustani. Istuširaj se. Ne želiš smrdjeti.

Dva.

Izaberi odjeću koja slijedi najnovije trendove i koja te neće učiniti temom za ruganje u školi, većom nego već jesi.

Tri.

Stavi barem malo šminke na lice da bude ljepše i da ga uopće možeš pokazati u javnosti. Ponekad se ne možeš ni prepoznati, ali to nije važno, jer ti lice trne ako nisi zadovoljna svojim izgledom. Čemu bi inače provodila sate savršeno precizno nanoseći sve te boje na svoje odvratno lice?

Četiri.

Ne zaboravi stilizirati svoju kosu u elegantne kovrče. Ne možeš dopustiti nikome u školi da vidi kako se tvoja kosa prirodno podiže kao elektrizirani majmun.

Pet.

Uguraj svoja debela stopala u neudobne Conversice. Da, zadaju ti krvave žuljeve i štipaju ti prste, ali nose ih svi u školi i ti ne smiješ biti crna među bijelim ovcama. Svaki je komad tvoje odjeće neudoban, ali usprkos tome što si potrošila sate pokušavajući izgledati lijepo, nikad nećeš biti dobra kao druge cure u školi. Kad se pogledaš u ogledalo, ugledaš stranca koji je nekako ukrado tvoj odraz i zamijenio ga potpuno drugačijom curom. Znaš da stvari izmiču kontroli. Zadržavaš nekoliko suza, a čini ti se kao da zadržavaš tsunami emocija. Ne možeš dopustiti nikome da zna kako se osjećaš, inače te neće poštovati kao prije. Jesu li te uopće poštovali? Zašto nisi dovoljno dobra? Ljepota je bol, kažu.

Šest.

Izađi iz autobusa.

Sedam.

Nadi grupu ljudi s kojom možeš hodati do učionice, jer ne smiješ hodati sama. Ti zapravo ne voliš te ljude. Psuju i imaju odvratne šale,

smiju ti se i rugaju. Znaš da se ne bi trebala družiti s njima, ali hej, oni su popularna djeca, a ti se samo želiš svidati ljudima kao što se oni svidaju svima. Kako prolaziš mračnim školskim hodnicima, osjećaš da bacaju osuđujuće naranče na tebe i odvratnu mržnju na tvoju malu, nesigurnu glavu. Ne možeš se zauzeti za sebe jer si sama, nemoćna i zarobljena. Ova su popularna djeca poput vladara u školi, a očito ono što kažu i rade – prolazi. Uzimaš k srcu svaki komentar, svaku osudu, mišljenje, čudni pogled, kritiku, procjenu. Tvoje samopouzdanje tone poput potonulog broda dolje, dolje, u tamne i tužne dubine. Promatraš sve ostale cure. Poželiš imati njezine oči i kosu, želiš biti mršava kao ona, želiš imati njezine savršeno ravne bijele zube, želiš imati njezino samopouzdanje, želiš da tebe voli toliko dečki koliko voli nju. Zašto nisi dovoljno dobra? Život prema tebi uopće nije fer.

Osam.

Obavi domaću zadaću. Ponosiš se svojim školskim radom jer je to jedini dio tvojeg života koji se čini rješivim. I, da, najvjerojatnije jedina posebna stvar u vezi tebe. Gledaš osmijehe na licima svojih učitelja kada hvale tvoj rad. Njihova je radosna pohvala nježna kiša koja zalijeva tvoje samopouzdanje. Blještavo sunce koje obasjava polje slatkih tratinčica i donosi očaravajuću dugu. Jedna od rijetkih stvari koje ti donose sreću. Ali, ali... Nije popularno biti pametan. Ti si zapravo štreberica, ljudski kalkulator, pametnjakovička, učiteljeva ljubimica, ulizica... Dodajte još koji epiteta po želji. Ljubomora tvojih vršnjaka je zagađenje koje sprječava dugu, sprječava te da budeš sretna. Petice ti ne donose ništa osim mučenja. Zašto nisi dovoljno dobra?

Devet.

Preživjela si dan. Spremi se za krevet. Presvuci se i obuci svoju pidžamu. Aaajme, jesi li se ti to udebljala?

Deset.

Raspusti svoju kosu. Vau, tvoja kosa izgleda kao krpa.

Jedanaest.

Isperi svu svoju šminku. Ne možeš se ni pogledati u ogledalo koliko si ružna.

Dvanaest.

Ovakvi su svi tvoji dani. Rečeno ti je da pretjeruješ i da moraš biti zahvalna na tome što jesi, ali ti si sasvim sama na svojem putovanju kroz osnovnoškolske godine. Sama moraš pronaći sebe u avionu. Ponekad nećeš moći kontrolirati što će ti se dogoditi, bit će turbulencija, ali ne dopusti im da te izbace iz kursa. Popularnost nije uvijek dobra stvar. Govoriš sebi da se samo želiš svidati ljudima. Samo želiš biti prihvaćena, ali preskakanje obroka i pogoršanje ponašanja neće to promijeniti. Uspoređuješ se s drugim curama i ne znaš da nisi jedina. I druge cure razmišljaju kao ti. Žele biti poput one zgodne cure. Od cura se očekuje da imaju uske strukove i dugu svilenu kosu, savršeno ravne zube, velike stražnjice... Očekuje se da imaju tonu šminke da bi bile lijepe. Očekuje se da nose provokativnu odjeću i rade neprimjerene stvari s dečkima da budu sretni i da ih se u društvu prihvaća kao *cool*. Ali, ti ne moraš zadovoljiti tuđa pogrešna očekivanja. Smiješ pojesti taj obrok. Kosa ti se smije lagano razbarušiti. Sutra smiješ imati napisane sve zadaće i dobiti peticu iz fizike. Ti zaslužuješ poštovanje baš takva kakva jesi: prekrasna, voljena, dragocjena, sposobna. Ti si jedna, jedina, neponovljiva među sedam milijardi ljudi. I, najvažnije, ti JESI dovoljno dobra.

Regina Halaček, 7. razred

Osnovna škola Molve, Molve

Voditeljica: Mirela Halaček

Priča o vremenu

Jeste li se ikada zapitali tko upravlja vremenom? Tko je kriv za to što vrijeme tako brzo leti? Otkuda nam dolaze sjećanja? Želimo li znati budućnost? Volim ići u školu i dobra sam učenica, ali svejedno bih se voljela vratiti u klupu 1. a razreda i krezubim osmijehom

pozdravljati svoju učiteljicu. Ili bih se još više voljela vratiti na tepih u vrtiću Zvrk i zadivljeno promatrati tetu odgojiteljicu dok nam priča priču. Ah, da se bar možemo vratiti u vremenu!

Miris sjećanja

Petak je. Mama je odvezla moje susjede i mene u glazbenu školu *Arija* na sat klavijatura. Prije sviranja otišla sam oprati ruke. Kupao-nica je bila mala s jednim nužnikom, umivaonikom i malim ogledalom pravokutnog oblika iznad umivaonika. Krenula sam prati ruke. Smočila sam ih i počela istiskivati na njih tekući sapun. Sapun je mirisao lijepo i nekako poznato! Nekako se jedva, kroz maglu, počinjem sjećati djetinjstva. Kao da me nešto vuče natrag na početno pristanište u brodsku luku gdje sam se na Vremenski brod ukrcala čim sam došla na svijet, a taj je sapun moja povratna karta! Mislim da je isti miris sapuna imala neka slastica koju sam jela kad sam bila mala. Je li to bio puding, kolač ili nešto treće, ne sjećam se, ali ipak mi je sapun izmamio osmijeh na lice.

Slatka vremena

Srijeda je. Boli me grlo. Mama mi je kupila bombone protiv grlobolje. Na vrećici je pisalo nešto na njemačkom: *DAS gesunde PLUS...* ili tako nešto. Na vrećici bila je nacrtana lavanda i kadulja. Omot mi je nekako bio poznat, ali pomislila sam da nije važno jer se ionako nisam mogla sjetiti odakle mi je poznat. Otvorila sam omot i u ruci mi se našao još poznatiji bombon. Stavila sam ga u usta i preplavila me ugoda, ukusan, sladak i poznat okus – okus koji me podsjetio na prošlost. Moja ih je baka prije uvijek imala u svojem ormaru sa slatkišima. Kad bih došla k njoj na ručak i dobro se „napapala“, uvijek bih za zasladu dobila nekoliko tih bombončića. To su bila slatka vremena.

Polica uspomena

Nedjelja je. Moja seka i ja igramo se u našoj sobi. Pogled mi je odlutao do police na kojoj je moja kolekcija posebnih predmeta iz

prirode. Posebni su jer me podsjećaju na razne avanture koje sam proživjela. Češeri me podsjećaju na ljetovanje u Žaborićima blizu Šibenika kod strine Marije zvane Silva i strica Krste zvanog Krki. Šetali smo uz more i naišli na češer koji je pao s bora. Uzela sam ga i još ga čuvam.

Kremen me podsjeća na ljetovanje na otoku Susku – malom otoku s predivnim plažama, misterioznim prolazima i ulicama. Kremen, koji mi je dao bratić Grgur, bio je malen s tragovima crvene zemlje. Našao ga je dok smo šetali po kamenim stijenama. Dao ga je meni, a sebi je uzeo stari osušeni koralj. Na polici je još i veliki, sjajni, bakrenosmeđi kesten koji sam našla blizu glazbene škole gdje sviram violinu. Kesten nije bio poseban, ali sam ga zadržala i ponijela ga u glazbenu školu. Na solfeggiu smo pisali diktat, a diktati mi ne idu od ruke, ali dobila sam četvorku. On mi je donio sreću u pisanju diktata. Od tada je postao moja sretna amajlija (kao što moj tetak ima svoju sretnu vilicu, ali nisam točno shvatila zašto je sretna).

Sad sam shvatila – vremenom upravljamo mi uz pomoć svojih osjetila koja su naše povratne karte. Svatko upravlja svojim vremenom kao što sam ja upravljala svojim i tako se zapravo vratila u prošlost ne sudjelujući u sadašnjosti. Vrijeme brzo leti kada radimo stvari koje nas zabavljaju. Sjećanja nam dolaze kada širom otvorimo oči i sjetimo se stvari koje nas podsjećaju na prošlost i koje nas zapravo u prošlost i vraćaju, a usput zaustavljaju sadašnjost. A budućnost... Ako je dobra, dobro ju je znati, a ako je loša i ako ju znamo, onda ćemo se usredotočiti samo na to kako da se pripremimo na nju i nećemo obraćati pozornost na sve ono što nas uveseljava.

Elena Krstevski, 5. razred

Osnovna škola Josipa Antuna Čolnića, Đakovo
Voditeljica: Ivana Bilac

Moje oči

Moje te oči
gledaju sa drveta
svakoga dana,
veliki svijete!
Vidim cvijeće,
šume,
polja...
Vidim mamu,
brata,
sestru,
prijatelje...
Ja sam baki
pravo oko
i njen svijet!

Alex Ewald Kehonjić, 2. razred

Osnovna škola Ivan Goran Kovačić Čepić, Kršan
Voditeljica: Mirjana Rabar

San gospođe Jesen

Jutros sam se probudila sva uznemirena. Sanjala sam neobičan san.

Moja haljina je bila satkana od suhog raznobojnog lišća. Rub haljine bio je pun malih crvenih jabuka koje su mirisale na bakinu pitu. Jedan rukav bio je prepun crnog i bijelog grožđa iz kojeg se prolijevao miris rakije. Drugi rukav bio je ispunjen malim narančastim mandarina koje su se svojom bojom isticale u raskoši. Šešir je bio ukrašen crno-zelenim maslinama koje su pravile okrugle i duguljaste nizove. Puceta na haljini su bile suhe smokve koje su mirisale na domaći džem. Oko vrata mi je stajala prekrasna ogrlica

smeđe boje ukrašena bademima i orasima. Odjednom sam primetila da mi je rukav od grožđa prazan, za čas su i mandarine bile pobrane. Nije više bilo ni crvenog ruba od jabuka. Šešir su mi razasuli nekom treskavicom. Lančić je puknuo i rasuo se po podu. Vjetar je počeo silovito puhati i otpuhnuo mi je sve lišće. More me je neprestano zapljuskivalo i sve više mi je bilo hladno. Od haljine mi je ostala samo tamno zelena podsuknja išarana sivilom golih stijena. Ugledala sam svoj odraz u modrom moru i čula preostale ptice kako dozivaju sestricu Zimu koja će me obući u novu još raskošniju bijelu haljinu.

Uh, sva sreća da je to bio samo san!

Rebeka Roso, 5. razred

Osnovna škola Orebić, Orebić

Voditeljica: Vesna Martinović

Ja i moj beciklin

Prošlo leto sam za rođendan od mame i tatija dobio novoga beciklina. Ganc novi, lepi, črni, svetil se kaj sunce, ali je mel jano falingo. Ne je mel nogico i stalno bi se prehitaval.

Tak sam ja jampot išel z dečkima na igralište. Bil sam veseli kaj malo dete dok mu pokažeš dudicu. Srce mi je tak uzbuđeno tuklo zbog novoga beciklina, ali nesam to štel pokazati kaj nebi nešči mislil da se pretvaram. Si su si deli nogico, sam sam si ja fletno naslonil na klupicu. Nadam se da je nišči ne skužil zakaj. Fletno sam se dišel igrat kaj da je ne ništ bilo. Oči su mi saki čas bežale na moj novi, črni, zgloncani beciklin. Rekel sam som sebi ka bom ga čuval i pazil kaj suho zlato, do kraja života.

Došlo je vreme za iti dimo. Si smo odjemput nahrupili, skupa smo se zaleteli, i zavinuli krmane. Dugo smo ih odvijavali i sporavnavali, i tek onda je saki dišel dimo. Mislil sam si : „Ne je slavno

počelo z beciklinom. „Došiel sam dimo, još sam se malo vozil i sprobaval krmama. Štel sam beciklina malo spretirati. Letal sam po dvoru kaj da me nešči tira. Či sam bole tiral, bole je išel. Levo, pa desno, i se brže, i brže! I tak sam se prehitil! Ravno v bor i grm ruža! V glovi mi se nekaj fest zaiskrilo. „Eto ti ga na! I mislila sam si ka to nabo dobro završilo. Pa letal si po dvoru kaj stekli!“ gombala je babica. „Ah, kaj mi ve i ti još nekaj govoriš“ mislil sam si, ali nesam ništ rekel. Bil sam tak črleni i krvavi kaj da sam došel z drugoga svetskoga rata. Pospravil sam beciklina, suga blatnoga i zvijanoga, stušeral sam se i išel spat.

Drugi den moral sam celu generalku na beciklinu napraviti dok sam ga ne vred dotiral. A ka me rebra boliju, niti sam nikomu ne štel reči. Moram vam priznati da me euforija za beciklinom malo prešla.

Meni stvarno treba vozačka za beciklin.

Rječnik

leto – godina; ganc – sasvim; falinga – mana; prehitavati se – prevrtati se; jampot – jedanput; nešči – netko; nogica – nožica za bicikl; fletno – brzo; zglončani – ulašteni; nahrupiti – odjedanput naglo krenuti; krman – upravljač; sporavnavati – izravnavati; dimo – kući; spretirati – sprovozati; tirati – tjerati; či – ako; bole – bolje; fest – jako; kaj stekli – kao bijesan; gombati – mrzovoljno mrmljati; zvijan – izvijan; v red dotirati – urediti; ka – da

Dario Hrastić, 5. razred

Osnovna škola Ivanovec, Čakovec

Voditeljica: Dijana Kozjak

Luka i Lara

U jednom vrtu rasli su tek isklijali luk Luka i mrkvica Lara. Oni su bili najbolji prijatelji. Bili su susjedi. Živjeli su jedno kraj drugog. Mama mrkvice Lare nije bila baš sretna što se njena kćer druži sa

smrdljivim lukom Lukom. „Zašto Luka ponekad smrdi?“, upitala je mrkva Lara. Mama joj je rekla da svi lukovi smrde. Lara je rekla Luki smrdio on ili ne, ona će uvijek biti tu za njega.

Svako jutro bi se dvije sretne obitelji pozdravile. Ista stvar je bila i navečer. Preko dana bi se igrali skrivača, lovice, igrali odbojku, nogomet i slično.

Luka je imao dvije mlađe i jednu stariju sestru, petoro mlađe braće, šesnaest bratića, osam sestrični, mamu, tatu, dvije bake i dva djeda. Lara je imala četiri mlađe i šest starijih sestara, osmero braće, trinaest sestrični, dvadeset tri bratića i mamu. Tatu je pojeo zec pa je mama bila glavna.

Prošlo je dvadeset godina. Mrkva Lara se zaljubila u luka Luku. Luka se isto tako zaljubio u nju. Mama mrkve Lare je rekla da on nije izbor za nju, ali Lara je bila tvrdoglava.

Dva sata kasnije Laru je zgrabio zec. Luka je čuo vrisak i prepoznao Larin glas. Skupio je svu svoju obitelj i rodbinu. Za to vrijeme zec je mrkvu malo nasolio, stavio malo papra. Kad ju je krenuo jesti, obitelj lukova napala je zeca. Ne oružjem. Smradom. Zec je ispustio Laru i pao u nesvijest. Luka je skočio u zeca. Svi su se čudili. Nekoliko minuta poslije Luka i Larin tata izašli su iz zeca. Larina mama ispričala se Lukinoj obitelji.

Sutradan su se Luka i Lara vjenčali. Svi su bili sretni.

Anamarija Gotal Jelačić, 5. razred

Osnovna škola Vladimira Nazora, Zagreb

Voditeljica: Irena Čuljat Martinović

Ajvarmen

Isusek, Isusek, skoro sam se onesvijestio kad sam sve to vidio. Sve uredno posloženo kao u apoteci. Prekrasno uređene police papirima za zamatanje, a na njima uredno, savršeno poredane sjajne, čiste,

pune staklenke, staklenke prepune zimnice. I uopće mi nije jasno zašto ih pokušavaju sakriti od mene?!

No, moja priča zapravo započinje ovako. Svako dijete ima omiljenu prostoriju u kući. Moja je smočnica. Kad smo morali opisati zatvoreni prostor koji volimo, ja sam se odmah dosjetio špajze, tako se kod nas kaže za smočnicu. Kad sam to rekao glasno, svi su se u razredu najprije čudno pogledali, a zatim nasmijali. Smješniji je ispao jedino Patrik koji obožava WC. Da bismo što bolje ostvarili zadatak, moramo taj prostor dobro pogledati, osluhnuti, opipati, omirisati, okusiti. Baš me zanima kako su moji prijatelji okusili svoju sobu ili dnevni. Ja sa smočnicom nikad nemam problema, kao ni s previše kila, ali ima moja mama pa mi je zato zabranila da u nju ulazim bez pitanja. Ovaj put morao sam se oglušiti na zabranu, ipak je to zadatak za školu. Ušao sam u smočnicu i nespretno zalupio vratima koja su se automatski zatvorila. *Isusek, Isusek, kaj bum sad?* Pomislio sam u prvi trenutak, a onda sam ubrzo postao svjestan da je ove godine mama nadmašila samu sebe. Sakriva od mene 20 staklenki krastavaca, 20 papričice, 30 staklenki cikle, 20 staklenki miješane salate, ima i ljutih feferona za tatu, a na najvišoj polici, tamo je sakrila ajvar. Tako ga je dobro sakrila da ne mogu izbrojiti staklenke. Kad sam dobro promotrio i osluhnuo smočnicu, shvatio sam da sam sam i da ću jedno vrijeme ostati ovdje pa moram stvari okrenuti u svoju korist. Krenuo sam u akciju. Stao sam na prvu policu i u želji da se protegnem do ajvara, srušio staklenke krastavaca s treće police. Jedna se razbila. Sve je zamirisalo na kiselinu. Krastavci su, mogu vam reći, ove godine posebno zeleni i ukusni pa sam odmah pojeo sve. Bila bi prava šteta da su ostali na podu i propali. Sjećate se da sam vam već spomenuo da je u smočnici kao u ljekarni, pa sam ja, eto, pojeo krastavce s poda. Iznenadilo me što nitko nije čuo lom i uletio. Ajvar je još uvijek bio netaknut na zadnjoj polici.

Obožavam ajvar, jedem ga u velikim količinama, obožavam njegovu crvenu boju i miris. On najprije nestane, od sve zimnice, jer ga jedem do *ibera*. Morao sam ga dohvatiti. Uspjelo mi je iz drugog

pokušaja. Nakon što sam starim nožićem otvorio staklenku i pojeo sadržaj prve, dosjetio sam se da bih mogao javiti mami da trebam kruh uz drugu, no nisam imao mobitel. Možda to i nije bila najpametnija ideja. Uхватила me panika jer ga inače uvijek nosim sa sobom. Zatvoren sam, nemam mobitel, moji ne čuju lom, pojeo sam previše kiselog...

Teo, Teo, vikala je mama kao da nije normalna. Nakon što je pretražila cijelu kuću i uspaničila se jer se ja obično odmah javim, konačno se dosjetila podruma i smočnice. Uletjela je baš kad sam ona-ko *uajvariran* podrignuo. Izletio sam iz smočnice prije nego se sjetila da me za to obično *klopi*. Ovaj put sam stvarno pretjerao, uneredito sam mamino sveto mjesto i prejeo se ajvara. Narod kaže da je najslabije zabranjeno voće, u mojem slučaju povrće. Kad je mama počistila nered za mnom, bila je poprilično umorna. Ušla je u moju sobu, a ja sam se pokrio po glavi i pravio da spavam. Mislim da sam joj bio smiješan, ali nije htjela priznati. Zatvorila je vrata, a ja sam nastavio gledati seriju Na granici. Nekako po navici zaspao sam sit.

Teo Baćan, 6. razred

Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec

Voditeljica: Željka Rabuzin

Ljekovita gitara i SuperRobot

Stan u prizemlju s pogledom na maleni park i odbačene cigle. Čuje se nabijanje lopte i osjeća se miris trulog lišća.

Hana je naslonjena na prozorsku dasku sobe koju dijeli s dvojicom mlađe braće. Ignorira majčine tužne uzdahe što dopiru kroz otvorena vrata. Može je zamisliti pognutu nad računima na stoliću, s glavom među rukama, dok tata šeće prostorijom i nervozno si mrsi kosu. Otkad je dobio otkaz, nije prošao ni mjesec a da nisu kasnili sa stanarinom. Svako toliko njih dvoje bi sjeli i

razmišljali o poražavajućim financijama, tražeći ikakve mogućnosti. Začu se ljutita rasprava, popraćena maminim jecajima. Hana je odavno odustala od pokušaja da prati situaciju između mame i tate. Zamara je to. I ljuti je činjenica da si roditelji uzimaju za pravo da ih silovito vraćaju u stvarnost, da im oduzimaju slobodu bijega, bijega u svoj svijet. Iako to rade nenamjerno, mrzi kada im tako lako probuše mjehurić lažnog spokoja koji se muče stvoriti. Leon i Filip su sedmogodišnji blizanci i nisu svjesni situacije. Samo ih muči činjenica da se moraju igrati sa zastarjelim autićima umjesto da svako toliko dobiju novi model, poput susjeda Juraja. Trenutno se zabavljaju robotom bez jedne ruke i stvaraju vlastite svjetove. Hana ne razumije pravila igre, ali kao četrnaestogodišnja cura ionako nije pozvana u njihovu maštu. Dokle god im i Transformeri zaokupljaju pažnju, ona je zadovoljna.

Tatina je vika nadglasala mamin plač. Hana se diže s kreveta i vadi iz ormara gitaru. Nekoć je redovito išla u glazbenu školu. Na mobitelu traži mapu s notama pjesama najdražeg benda. Nikome nije rekla da je odavno pogodila šifru susjedovog interneta i od tada sluša pjesme, preuzima note, prati bend na društvenim mrežama. Zna otpjevati svaku njihovu pjesmu te odsvirati većinu. Svoj je dio zida oblijepila njihovim posterima, kao i unutrašnjost ormara. Započne s veselijim pjesmama dok je braća sa zanimanjem promatraju. Skoncentrira se samo na sviranje jer tada ne postoje premale traperice i deranje, misli su joj negdje daleko preko Atlantskog oceana, poživaju među stihovima četveročlanog sastava.

Oni naravno ne znaju koliki utjecaj imaju na neku Hanu iz Hrvatske i da je jedino njihova glazba motivira da ustane i ne plače cijeli dan, jadikujući poput svojih roditelja. Oni su bijeg iz učmale svakodnevice, baš kao i brojim drugim tinejdžerima. U njenim očima glazbenici su veći heroji od Supermana i Batmana zajedno (iako se Filip i Leon ne bi složili).

Sviranje je dugo trajalo, a braća su je gotovo cijelo vrijeme gledala.

„Ako želiš, sada se možeš igrati s nama“, kaže Filip.

Hana se iznenadi. Obično je tjeraju ako se samo i približi igračkama.

„Ti možeš biti SuperRobot. On je najjači od svih i čuva Robograd“, reče Leon.

Odigrala se epska borba između LeoRobota i FiliRobota, prekinuta zvukom rušenja stolica u kuhinji.

„Vidi, večeras ti mogu dati da spavaš sa SuperRobotom.“, hrabro izjavi Leon.

Pružajući Hani igračku, Filip doda:

„On čuva od noćnih mora i čudovišta pod krevetom. Možda bude čuvao i od buke“.

Maja Marković, 8. razred

Osnovna škola Ivana Zajca, Rijeka

Voditeljica: Vesna Božić

Fjaka

(Boj fjake i pubertetskih hormona)

Fjaka je uzvišeno stanje uma i tijela kojem teži cijelo čovječanstvo. Dok se u Indiji i drugdje fjaku postiže izglednjivanjem i dugotrajnom meditacijom, u Dalmaciji je ona, jednostavno, prirodni Božji dar!

Poznat Netko

Kasnorujansko nedjeljno poslijepodne... Vrućina i južina, južina i vrućina... I tako unedogled... Ležim na kauču, poluzatvorenih očiju, usporavam disanje i po glavi mi se ne mota gotovo – ništa. Fjaka! Brat igra računalnu igricu, a ja umjesto da ga pošteno izivciram kao i inače, zauzimam položaj nasukana kita. Mogao bih mu ugasiti igricu usred runde, ali za to je potreban prevelik napor. Fjaka! U tom trenutku oglasi se kućno zvono. Probuši mi uši! Ovo zvono je baš

naporno, remeti mir mojih misli i pokreta. Bolje rečeno, odsustvo misli i odsustvo pokreta. Fjaka!

– Matija, *ajde, otvori vrata!* – rekao sam mlađem bratu, a on kao da je hipnotiziran, onako dostojanstveno, odloži joystick i krene prema vratima.

– Jakove! Stipe je tu! – reče Matija i tanak glas odjekne uskim hodnikom.

– Reci mu da nisam doma! – odgovorih, kao da me se ne tiče što i Stipe čuje moj glas.

Ufff, *fjaka na kvadrat!* I dok se moj brat sam vraćao s mislima o nastavku svoje igre, pogled mi privuku razasute knjige po stolu. Povijest... dosadno, sadržaji iz geografije... hrčem od dosade, matematički zadaci su za krepati od samog pogleda, a zadani esej o životnim ciljevima je dosadan kao zubobolja. Fjaka! Ona je uistinu dar, ni za čime ne težiš, ništa te ne uznemiruje. Ma, odavna znam da pubertetski hormoni pokušavaju progutati to savršenstvo sklada i mira.

– Mogao bih igrati igrice na mobitelu. Joj, koliko se dugo ovo učitava?! Do početka igrice postat ću punoljetan. Fjaka na kub... Nego, mogao bih pozvati Mašu u kino? S njom mi je uvijek lijepo... hmmm... osim danas. Baš danas mi se čini da je brbljavija od sviju koje poznajem! –mrmljajući u bradu, postavljao sam sebi pitanja i na njih nedugo zatim pronalazio savršene odgovore. Zna, one odgovore koji ne nude pomicanje uma ni tijela.

Fjaka! Udobno je na ovom kauču... Milina... Razmišljam hvata li me reuma o kojoj često priča moja baka. Zna, reumatični ljudi vole ležati i usporavaju svoje korake do te mjere da na tren pomisliš da su ispali iz nekoga drugog, usporenog svijeta. Ali... mene ništa ne boli... Fjaka! Fjaka! Fjaka!

– Toooo! Stigao sam do nove razine! Najboljiiii sam! Najboljiiii, čuješ li? – poviče moj brat iz sveg glasa i lupi šakom po razasutim DVD-ima koji su ležali oko njegovih nogu.

Matija se više nije obazirao što remeti duže uspostavljen mir i što ću se svim silama truditi umanjiti veselje do kojeg ja, svojim

treningom, još uvijek nisam došao. Taj scenarij borbe bio je svakodnevan i bila bi čista ludost pomisliti da fjaka i dalje nastavi kraljevati.

Ne možete ni zamisliti himnu mojih hormona koji su, napokon, dobili svoju bitku. Poskočio sam s kauča i nogom gurnuo maminu novu vazu koja je ponosno ležala na drvenu stolčicu. Ups... šok i nevjerica! Mama će poludjeti, ta vaza joj je bila iznimno važna. I dok sam užurbano sakupljao ostatke njenih krhotina, pomislio sam kako hormone treba ubiti, rastrgati, samljeti kao papar... i uživati opušteno u svim ljepotama fjake. Ona je... kako kažu... bar za Dalmatince... Božji dar! Da sam je više prigrlio, vaza bi ostala cijela!

Jakov Pestić, 6. razred

Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, Zadar

Voditeljica: Mira Knez

Upute za uporabu

Prije uporabe svakako pročitajte uputstva.

Koristite pažljivo, veoma je krhko.

Imajte razumijevanja za njegove postupke.

On samo želi biti prihvaćen,

boji se samoće.

Zbog društva će učiniti stvari koje nikada sam ne bi učinio.

Družiti će se s „prijateljima“ koji za njega ne mare

i sve njihove komentare primiti će s osmijehom

na licu, kao da ga ne dodiruju,

ali dodiruju ga.

I ranjiv je.

I pita se je li dovoljno dobar.

Ne povisujte glas i ne držite mu bukvice!

Imajte uho za njegove probleme,

on želi da ga shvatite ozbiljno.
On ne traži pozornost, on traži sebe.
Jer u njegovom društvu biti svoj nije dovoljno.
Postupajte pažljivo, s ljubavlju!
I prije uporabe svakako pročitajte uputstva.

Dino Peruško, 7. razred

Osnovna škola Matije Vlačića, Labin
Voditeljica: Klaudia Blašković

Pri zurnice

Babica je guspa štela biti
rupca više nije štela nujšiti
pak je kak guspa vu škilaku
prešla k zurnicu.
Sa je sreća bila,
vitaru se naklonila,
škilak se nagnol: male sim, mučke tam
pa se na glave jedvam držal.
Babica je z cirkve zišla,
već je bil dan
Jagica joj je na vuhe prišla:
„Mare, koj si glavu skrila,
am se znam nijesi vmila?“

Rječnik

zurnice – zornice; babica – baka; guspa – gospođa; rupac – marama; škilak – šešir

Dora Zenko, 3. razred

Osnovna škola Ivana Grande Soblinec, PŠ Adamovec
Voditeljica: Ankica Dmejhal

Kad zatvorim oči

Kad zatvorim oči
zamišljam da sam brod.

Ne sjećam se otkud sam krenula,
ne znam kamo idem.

Iza sebe vidim svoje valovite tragove.
Ispred sebe nejasnu maglu.
Pod palubom je kofer uspomena.

Pun je prošlih misli, tužnih i sretnih sjećanja
Vlažan od plača tuge i plača sreće.

*Svatko ima barem jedno važno iskustvo.
Svatko ima vlastite vrline i mane.
Svatko ima voljeno živo biće.*

I svaka stvar svoju boju ima, svoj karakter.

Zagledam se dolje u
vodu tamnu poput tinte.
Hladna je.
Ne sviđa mi se.
Ne vidim na drugu stranu.
Ne nazire se kraj.
Drhtim.

*Svako je živo biće brod koji
plovi po beskraju.*

Svaki brod potone,

*izgubi se u hladnoći,
naposljetku zatvori oči.*

Na smrt ne mislim često.

Eva Amelie Craig, 6. razred

Osnovna škola Horvati, Zagreb

Voditelj: Ivan Kardum

Ja zaljubljen? Ni govora!

U sedmom sam se razredu prvi put zaljubio, to je bio tako lijep i neobičan osjećaj. Išla je u a razred, bila je vitka i visoka kao breza, a nježna kao pahulja. Imala je kosu plavu kao nebo (doslovno kao nebo jer ju je obojila u takvu plavu), bila je pametna kao procesor računala, jednom riječju – savršena.

Ja sam, s druge strane, bio visok i vitak kao hrast, nježan kao stijenja, kose smeđe kao zemlja, pametan kao procesor u računalu starijem sto godina... U svakom slučaju, niskog samopouzdanja...

Jednostavno joj nisam mogao odoljeti. Svaki put kad bih je vidio, srce bi mi ludo kucalo, a pamet stala. Jednoga lijepog i sunčanog dana (zapravo, bio je sunčan do 13.45 kad je počela padati kiša) začujem vibraciju mobitela. Mislim ja:

„Koji vrag pa sad, nikad mira!“

Upalim mobitel, a ono obavijest od Snapchata kako me Helena dodala za prijatelja. Gledao sam u mobitel pobožno, kao musliman u Kuran, i nisam mogao vjerovati da me moja ljubav dodala za prijatelja. Ajme...

Pošaljem joj „snap“ da vidim kako će reagirati. Za koju sekundu ona odgovori neodoljivom sličicom prekrasne sebe.

„Jao meni i, Bože, hvala ti!“

Sutradan pridem ja njoj i pitam je:

„Ej, kak' si kaj?“

„A evo, ide, ti?“

„Ja sam super!“ kažem ja. I odem.

Nakon ove genijalne razmjene misli bilo mi je očito kako joj nikad neću moći reći da je volim, stoga sam potražio pomoć i savjet prijateljice Aleksandre.

Kaže ona meni:

„Zgodan si, pametan, kreni, ne boj se posljedica, kako bude, bude, radiš to zbog sebe, a ne zbog drugih.“

To nije imalo smisla, mislim, meni nije imalo smisla, no pokušao sam nekoliko puta slijediti njezin savjet. Jednostavno nije išlo. Jedne večeri moja mi simpatija pošalje poruku:

„Si ti zaljubljen u mene? Rekla mi je Aleksandra da jesi.“

Bio sam crven i prestravljen, nisam imao pojma što da učinim pa sam odgovorio:

„Ja zaljubljen? Ni govora!“

Odmah sam se zabrinuo da sam je tim odgovorom rastužio ili naljutio pa brzo uzmem mobitel iz džepa i napišem: „Lagao sam, volim te!“

Bojao sam se njezine reakcije pa sam nazvao Aleksandru da je pitam koga vruga radi, zašto je išla govoriti išta Heleni. Bio sam ljut na nju i to sam joj rekao. Nakon što smo završili razgovor, došla mi je poruka od Helene:

„I ja tebe!“

Kaj? Što? Molim? Kako? Nemoguće! Jednostavno nisam mogao vjerovati. Ostao sam u šoku i u šoku sam zaspao. Sutradan u školi pokušavao sam je izbjeći, ali prišla mi je i zagrlila me. Taj je zagrljaj bio topao kao ljetni dan.

„Ej!“

„Ej!“

„Kak' si? Kaj ima?“

„Evo, ide i tu sam pred tobom, “bilo je sve što sam uspio smisliti, „a ti?“

„Ma ide i meni.“

„Super!“

„E, da, čuj, sutra je zabava kod mene pa ako 'oćeš, možeš doć'.“

„Naravno da ću doć'.“

Uglavnom, tako je to bilo. Otišao sam k njoj na zabavu, zabavljali smo se, išli zajedno svukud i svakud, a kako će sve završiti, ne znam jer još uvijek traje.

Vama ovo pričam da pazite što i kome govorite, da ne trošite vrijeme bez veze i da se ne bojite reći ono što mislite.

Dominik Belinić, 8. razred

Osnovna škola Dubrava, Dubrava

Voditeljica: Anica Mlinar

Nonine smokve

Cvili vjetar, lupa o prozore i tjera mi hladnoću u kosti. Sjedim u sobi i kroz prozor promatram svoju ulicu. Ogromni nanosi snijega, otežan promet, a grane drveća cvile pod težinom snježnog pokrivača. Zima u Ogulinu zna biti zaista jako hladna. Dok tako piljim u bjezinu, nemarno pružam ruku prema zdjeli suhih smokava. Uzimam jednu i zagrizem ju. Slatkoća mi prostruji okusnim pupoljcima pa cijelim tijelom. „Oooo, koji okus !“, pomislim i odjednom nestane moja soba, sumorna ulica i hladni vjetar. U mislima odlutam u toplo ljeto, u dom moje voljene bake.

Moja baka živi u Kastvu, pored Rijeke. Tamo baku zovu nona pa je i ja tako zovem. Moji roditelji ostave brata i mene kod bake cijelo ljeto. Tamo nas dvojica plivamo, ronimo i uživamo u ljetnim zabavama. Toplina sunca, miris mora i borova podsjećaju me na odmor od školskih obaveza. No ima jedna stvar koju volim više od zavirivanja u morske dubine. Jedva čekam jutro kad moja nona donese pregršt zrelih smokava i pozove nas na doručak. S veseljem uzmem najveći

zeleni plod i zagrizem ga. Zubi mi urone u mekani, slatki nektar tog preukusnog voća. Plodovi smokve izvana su žućkasto zeleni, a unutra žarkocrveni prošarani sitnim bijelim košticama. Tako su ukusne, sočne, slatke! Obožavam jesti smokve! One za mene znače ljeto, toplinu noninog doma, njenu ljubav i brigu. Rado ih i beremo jer zbog vreline sunca brzo sazrije mnogo plodova. U Primorju ljudi imaju male parcele zemlje opasane kamenim podzidima. Zemlje je malo, tako i nona ima nekoliko takvih gredica u kojima sadi povrće, a uz same zidove posadene su smokve. One se dubokim korijenjem probijaju i piju vodu, a prstoliko kožnato lišće čuva im vlagu u žarkim ljetnim mjesecima. Usprkos skromnosti i škrotoj zemlji na kojoj živi, smokva je vrlo lijepo drvo. Sjajna joj je i siva kora, a debele kvrgave grane nalikuju umornoj starici, no njeno srce je veliko i daje rajske plodove. U njih ona pretače svu toplinu sunca pa su joj plodovi slatki, preslatki...

Svi troje zajedno krećemo u berbu. Svatko od nas ima pletenu košaru pa ih punimo mekim, sočnim plodovima. Ruke mi budu ljepljive od smokvinog mlijeka, no to me ne smeta i ne sprječava da svako malo ubacim po koju u usta. To je posebno zanimljiv i ukusan posao. Kad naberemo pune košare, nosimo ih kući, dok nas ispraća sanjivo sunce. No mi nismo pospani, za nas posao tek počinje. Najprije odvajamo sve premekane plodove od kojih će nona napraviti slatko i džem, a čvrste i lijepe peremo u morskoj vodi. Njih slažemo na mreže na noninoj terasi. Tamo se one suše i pretvaraju u suhe smokve. Dok nona kuha i sprema, brat i ja imamo „važan zadatak“, često isprobavamo džem i slatko od smokava, mljackamo i ocjenjujemo. Naš pravi posao počinje kad se smokve prisuše. Kad one nakon par dana postanu polusuhe, mi ih nižemo na konac i pravimo vjenčiće od smokava. Sjednemo za veliki stol s hrpom smokava i uzimamo jedan po jedan plod. Svaku stisnem prstima, spljoštim i nabodem na iglu s koncem, pa je gurnem u niz pored njenih prijateljica. Tako nanizane u vjenčiće još se suše pod krovom i krase kuću neko vrijeme, a onda se smjeste u noninu smočnicu. Ti fini plodovi uveseljavaju me ovako i usred zime.

Dok vani pada snijeg i oluja bjesni Klekom, ja zagrizem suhu smokvu, osmjehnem se i oko srca mi odjednom postane toplo. U mislima plovim u ljeto, u dom moje najdraže none i njen smokvik, gdje zajedno, uz šale i smijeh, beremo smokve.

Dok se u daljini plavetno more ljeska i kupa žale...

Narotam Bilić, 7. razred

Prva osnovna škola, Ogulin

Voditeljica: Dejana Ogrizović

Pucić

Pucić mi je z jaketi pal.
Negdere se otkotrljal.
Iskale smo ga mat, sestra i ja.
Ni ga, pa ga ni i ni.
Ala, homo pul noni.
More bit ona ima istega.
Nona je zela škatulu od keksi.
Obrnula je naopak.
Poleteli su si puci: črni, črljeni, žuti,
beli, mići i veli.
Najenput san ugljedala baš onakovega
ko ča je pal z moje jaketi.
Si smo se smeli.
Tri put hura za moju nonu i njenu škatulu!

Rječnik

pucić – malo dugme; z – s; jaketi – jakne; pal – pao; negdere – negdje; otkotrljal – otkotrljao; iskale – tražile; mat – mama; ni – nema; ala – hajde; homo – idemo; pul noni – k baki; more bit – možda; istega – istoga; zela – uzela; škatulu – kutiju; obrnula – okrenula; naopak – naopako; poleteli –

poletjeli; si – svi; črni – crni; črljeni – crveni; beli – bijeli; mići – mali; veli – veliki; najenput – odjednom; san – sam; ugljedala – ugledala; onakovega – onakovog; ko – kao; ča – što; smeli – smijali

Lorena Rubi Novak, 6. razred

Osnovna škola Vladimir Gortan, Rijeka

Voditeljica: Ljiljana Jurman

Krijesnica

U mom dvoru sinoć kasno
desilo se nešto krasno.
Sitna, mala poput mrava
krijesnica je došetala.
Put je krijesom osvjetlila
i do grane doletjela.
Čarolija ta brzo nesta
jer i zori treba mjesta.

Maša Kapraljević, 3. razred

Osnovna škola Vladimira Nazora Feričanci, Feričanci

Voditeljica: Marlena Šahinović

Gospođica Jesen

Jednog toplog, sunčanog jutra ptičica je svojim cvrkutom probudila sve stanovnike šume.

„Što je, ptičice? „– upita ju pospani medo ispred svih životinja koje su se okupile.

„Dobila sam vrlo važnu poruku od Kljuncića, gradskog vrapca“– odgovori ptičica.

„A koju to? „– upita ju zec. „U grad je stigla jesen ! „– uzbuđeno odgovori ptičica.

„Jesen?“– začudio se mrzovoljni jež Gabrijel i pogledao oko sebe. „Nigdje je nema, još uvijek toplo sunce grije moje bodlje .“

Na zemlju u tom trenutku padne bodljikava ljuska kestena, a iz nje se uzdigne mlada žena.

Imala je prekrasnu haljinu od lišća, šesir od jesenskih plodova i lijepu žutu torbu. To je bila gospođica Jesen. Iz svog je šesira vadila plodove i stavljala ih na zemlju i drveće. Iz torbe je izvadila kist i širokim zamasima ruke mijenjala boje lišća. U torbi je pronašla staklenku. Kad ju je otvorila iz nje je zalepršao sivi oblak. Odjednom je sivih oblaka na nebu bilo sve više. Iz njih je počelo kišiti. Životinje su začuđeno promatrale oko sebe. Dok je tako radila nije ni primijetila da se spustila noć. Šuma je utonula u san. Idućeg jutra kišu je zamijenio snijeg.

Stanovnike šume probudila je glasna svađa. Jesen je vikala iz sveg glasa na gospodu Zimu.

„Kako možeš doći u rujnu?!“ „Nije rujan, nego prosinac !“ dovikne Zima svojim hladnim dahom. Kako su se one sve više svađale tako je sve gušći snijeg padao iz oblaka. Prekrivao je zbunjene životinje i okićeno drveće i sočne jesenske plodove. Odjednom pred njih sleti lastavica i pretvori se u gospođicu Proljeće. „Što je bilo, zašto se svađate? Probudile ste me iz ugodnog sna. “Uzrujana gospođica Jesen namrgođeno uzvratila: „Zima je uranila. Misli da je prosinac. A nije!“

Gospođica Proljeće pogleda oko sebe i uzvikne: „Jao !“ Tek sad je vidjela što se u stvari dogodilo. Iz svoje haljine izvadi kalendar i pokaže ga Zimi. Zima se od srama počela topiti kao sladoled ljeti. S njom se rastopio i silni snijeg. Jesen je opet tu. Gospođica Proljeće odleprša u svoj ugodan san.

Šuma opet blista crvenim, žutim i smeđim listovima. S tla mirišu gljive. Šumske životinje se slave sočnim plodovima. U šumi je opet sve u redu.

Nakon par dana Jesen je primila paket. U njemu je bila poruka: „Draga moja prijateljice, oprosti što sam ti upropastila najvažniji dan. Objećavam da se to više neće ponoviti.

Tvoja prijateljica Zima“. Uz poruku je bila staklenka snježno – bijelih oblaka. Jesen se zadovoljno osmijehne i puhne u oblake koji se rasprše po nebu.

Toni Medić, 4. razred

Osnovna škola Petra Preradovića, Zagreb

Voditeljica: Renata Lucijanić

Kako vam mogu pomoći?

Najmanje dva puta u mjesecu, u našoj se obitelji ponavlja ista situacija. Prekine se internetska veza. S obzirom na to da su skoro svi uređaji u našem stanu spojeni na internet, to je puno veći problem, nego što se čini na prvi pogled. Jedina stvar koju moj tata može napraviti kada se to dogodi je nazvati operatere koji tada uključe internet.

To zvuči jako jednostavno, naravno da je, ali nema nikakvog smisla jer se uvijek dogodi ista stvar. Nazoveš ih, onako pristojno, a oni ti kažu da dva puta pritisneš gumbić na ruteru. Moj tata je tako primijetio: stisneš li ti gumbić ili ne, internet se neće upaliti. Zašto je to tako? Zato što internet pale oni, a ne ti. Zašto operateri i dalje govore da pritisneš gumbić? Ne znam, a ne znaju ni oni. Moj tata je također uvijek bio pristojan prema njima, ali izludio je od interneta koji ne radi, operatera i gumbića na ruteru. Tada su u razgovorima s operaterima počele padati psovke. Svakog puta kada bi se internetska veza prekinula, moj tata bi nazvao operatere. Kada bi mu rekli da pritisne gumbić, on bi ne pomaknuvši se s mjesta, rekao: „Jesam! “Internet bi se upalio. Sve je to postalo zabavno. Tako, svaki put kad nestane internetske veze, cijela moja obitelj, a i operateri imaju predstavu. To je zato što svaki razgovor operatera i mog tate izgleda otprilike ovako:

„Dobar dan, kako Vam mogu pomoći?, “upita gospodin s linije.
„Dobar dan, nestala je internetska veza, što nam je činiti?“, kaže moj tata, znajući što de se dogoditi. Operater ni pet ni šest: „Pritisnite gumbić na ruteru, internet bi Vam trebao proraditi.“

Zatim moj tata, ugodno smješten na trosjedu odgovori: „Ali ja sam u invalidskim kolicima, a ruter je na tavanu, je li možete poslati nekoga da pritisne gumbić?“

Operater se po običaju zabrine, te vode neugodne razgovore o gumbiću, ruteru i tavanu sa mojim tatam, navodnim invalidom, odnosno čovjekom s dvije zdrave noge. Nije to uvijek ista situacija. Nekada oponaša dijete, pa mu gospođe na liniji pomažu s domaćom zadaćom, ali operateri uvijek spominju gumbić. Zašto jednostavno ne priznaju da internet uključuju oni?

Ne znam. Ne zna nitko.

Internetska veza se i dalje gasi najmanje dva puta u mjesecu, a mene zanima koga će moj tata odglumiti sljedeći put.

Mia Žučko, 8. razred

Osnovna škola Remete, Zagreb

Voditelj: Ivan Prusina

Sličica iz djetinjstva

Smeđa. Pitate li me kojom bih bojom opisala svoje djetinjstvo, bila bi to smeđa. Ona je razigrana, no mirna, mirisna i sočna, sretna i sentimentalna. Boja za kojom ne želim već je se s radošću sjećam. Dobiva se miješanjem svih boja, svih emocija, svih događaja i svih pustolovina, svake suze i svakog osmijeha (ova moja nijansa bila bi bez mnogo sjete). Smeđa je boja bez mnogo tajni, boja šume i životinja, boja igre i otkrivanja, boja prijateljstva i veselja, boja... boja moga djetinjstva.

Slika iz djetinjstva? Hm... ribnjak. Djedov ribnjak prvo je čega se sjetim. Onakav prostran i velik u mojim dječjim očima oduvijek

je bio nepoznanica. Na obali je vječito stajala barka, bijela, stara, trošna, s plavom crtom po sredini. Njome bismo se obično vozili po ribnjaku i svaki bi me put kad bih sjela u nju, mučio strah da ne potone; ne zbog mene ili straha od dubine, već zbog nje same. No, nije potonula, kao da je znala za moj strah pa je odgađala svoje potonuće za sljedeći put. Taj se put nismo vozili njome već smo ostali na kopnu, svi: i mama i baka i teta i djed i Javor (djedov pas) i moja malenkost koja je, umjesto da sa ženskim članicama obitelji uživa u pogledu s terase (a pogled je bio na prekrasnu listopadnu šumu čija je boja dosegla vrhunac zelenila), ostala sama kod ribnjaka. Dok sam tako gledala udaljene ikonice na terasi, čula sam udaljeno i prigušeno dozivanje svoga imena. Okrenula sam se i vidjela djeda kako dolazi niz stazicu. Nosio je štapove za pecanje, neku kantu i dva tronošca, a iza njega je kaskao Javor. Potrčala sam pomoći djedu, uzela sam tronošce i postavila ih kraj jezera. Sve je bilo spremno. Pecali smo. Gledala sam u štap kao lovački pas koji vreba fazana. Djed je pričao o svemu i svačemu, sekunde jedva da su prolazile, vukle su se i zabušavale. Djeda sam čula, ali nisam doživljavala jer sam bukljala u svoj štap... i onda je nešto zagrizlo! U trenu su sve one prazne sekunde nestale i vrijeme je ponovo počelo teći. U meni je zavladao cirkus... sreća, veselje, nisam se ni sjetila da bi se plijen najprije trebao izvaditi iz vode. Djed je moj plijen izvadio iz vode, otkvačio s udice i ubacio u kantu napunjenu vodom. Dok je stavljao novi mamac, gledala sam i učila, no nisam mnogo zapamtila jer je već nakon nepune minute otkako je djed mamac bacio u vodu, nova riba zagrizla, a mene je spopao isti urnebes kao i prije te je djed sam ponovio postupak, i tako još desetak puta. Nakon pecanja pospremili smo stvari, djed je sav moj plijen bacio nazad u vodu ne obazirući se na moj zgroženi pogled. On je natrag u kuću nosio štapove i tronošce, a ja sam za njim kaskala s kantom koja je bila znatno veća od mene. Pokraj mene je hodao Javor. Gledala sam njegovu zlačanu dlaku kako vijori na vjetru, a onda je pobjegao daleko ispred mene. Djed se okrenuo i pogledao me onim pogledom mješavine sreće i

sentimentalnosti, tim je pogledom gledao samo mene, ne tetu, ne mamu, ne baku. Samo mene.

Nikada to neću zaboraviti. To je događaj koji obilježava moje djetinjstvo. Miris proljeća, miris listopadne šume, djedov pogled pun ponosa i zadovoljstva, pogled u kojem vidiš da ti želi sretan put u daljnji život.

Jaka Šišak Labaš, 8. razred

Osnovna škola Dragutina Domjanića, Zagreb

Voditeljica: Kristina Kraljević

Ne volim grah

Ne volim grah u tanjuru. Bezličan: smečkast! Svi obožavaju bakin grah spravljen na sve moguće načine! Ja ne! To ne mogu reći za grašak. On mi je baš simpatičan: onako okruglast i zelen. Baš kao i moja omiljena zelena majica.

Moja je baka u teglice posadila grah. Vidjevši bakin molećiv izraz lica, dok mi je pružala teglicu s tek proklijalim grahom, pomirljivo sam ga uzela.

Bakino ozareno lice odavalo je njezinu nadu da ću zavoljeti grah nakon što ga sama uzgojim. Dok sam odlazila u svoju sobu u društvu novoga sustanara, kojega bih trebala zavoljeti, odzvanjale su bakine riječi: „Devet dana po 10 minuta dnevno odvoji za njega i zavoljet ćeš ga!“

Prvi dan: Danas smo se samo gledali. Zavukla sam se pod pokrivač. Osjećala sam se nelagodno. U svojoj sobi nisam bila sama. A kad nisi sam, imaš potrebu za razgovorom. Pa neću valjda razgovarati s biljkom?!

Drugi dan: Odlučila sam mu pustiti neku glazbu. Možda nas to poveže. Pustila sam mu „Trench“ od Twenty one pilots. Mislim da sam ja uživala više nego on!

Treći dan: Vrlo je teško razviti odnos s nekim tko nema ime. Odlučila sam mu dati ime – Branko! Grah Branko! Sviđa mi se!

Četvrti dan: Primijetila sam da Branku vene jedan list. Sada izgleda jadno. Kažu da biljke razumiju što im se govori, pa i to trebam isprobati. Branku sam govorila o ljubavi: kako ga sigurno netko voli, eto – baka ga voli! A onda mi je izletjelo da ga ja ne volim ...

Peti dan: Razgovor je bio potpuni promašaj! Branku je otpao još jedan list! Baš je neugledan! Baka je mogla odabrati neku drugu biljku – ljubičicu ili orhideju, na primjer!

Šesti dan: Iz dana u dan Branko mi je sve manje drag. Shvaćate, govorim o grahu! Ne volimo ni istu glazbu. Možda bi nas film mogao zbližiti!? Napunila sam zdjelu kobicama i pustila „Kralja lavo-va“. Tijekom filma dva puta sam pogledala Branka. Uz zelenu zdjelu s bijelim kobicama doimao se jadno. Očito ne uživa u filmu!

Sedmi dan: Ovo nema smisla! Branko i ja nikada nećemo biti prijatelji! Dosjetila sam se – dovest ću mu novog prijatelja, zapravo prijateljicu. Narezala sam malo kobasice i stavila ju u teglicu. Baš kao i bakino varivo! Grah i kobasica idu zajedno! Zadovoljna sam!

Osmi dan: Baka je vidjela kobasicu u teglici. Čula sam kako govori mami da me odvede k liječniku. Mene!? Branko mora k liječniku. Njemu venu listovi.

Deveti dan: Zadnji dan druženja! Aleluja! Nismo se zbližili. Njegova vrsta mi je i dalje odbojna. Ugurala sam ga između teglica na kuhinjskom prozoru i vratila se druženju s ljudskim bićima. I dalje ne volim smeđu boju.

Deseti dan: Na školskom hodniku ugledala sam smeđokosog dječaka u smeđoj majici! Samo da se ne zove... „Bok. Ja sam Branko, a ti?“

Katarina Cerinski, 8. razred

Osnovna škola Bartola Kašića, Zagreb

Voditeljica: Štefanija Turković

Pernati arheologi

Jednu noč su se zvalili
v gnezdu pod kvočkom.
Perje, perje, paperje:
črleno, črno, belo, šaro.
To imaju moji tiči
koji ne letiju
neg mašu z krilim
i hodiju i bežiju.

Od te vrtilčke dobi
za koji mesec
prešli su i pubertet
i još za koji postali
prave kokoši.
Sprešetavaju se po vočnjaku,
zagledaju v zemlicu črnu.
Oštrim pandama grebu
od napret pa nazaj.
Bistrim okom glediju,
oštrim kljunom vadiju
se kaj im se čini vredno.
Studiozno proučavaju
saki lokalitet i saki predmet.
Tu im pomaže šari pevec
koji je vođa arheološkega tima.
Kad nekaj najde, glasne kukuriče
i zove koke na pregled.
One pak se čude, glediju
s oprezom kljuknu i
dogovorno eksponat spreme
v muzej – svoj želudec.

Rekonstrukcije nema.

Oštro oko vidi glistu
v ljubavnom zagrljaju
i mam ju čapi.
Vleče ju van
i ona postaje arheološki gablec.

Tu nekaj škrlja, škrlja
z rupe se nalukava.
To su miši
koji arehologima miriše.
Ciju, ciju
i nema ga!

To su moji arheologi
koji dešifriraju
se na svoj način.

Rječnik

noć – noć; zvalili – izvalili (izvaliti); v – u; gnezdu – gnijezdu; kvočka – kokoš; tiči – ptice; letiju – lete (letjeti); neg – nego; z – s; krilim – krilima; hodiju – hodaju (hodati); bežiju – bježe (bježati); sprešetavaju – šeću (šetati); zemlicu – zemljicu; črnu – crnu; napret – naprijed; nazaj – nazad (unatrag); glediju – gledaju (gledati); vadiju – vade (vaditi); kaj – što; vredno – vrijedno; saki – svaki; šari – šareni; pevec – pijevac; najde – nađe (naći); čapi – zgrabi (zgrabiti); vleče – vuče (vući); gablec – obrok; škrlja – gricka (grickati); z – iz; nalukava – izviri (izviri)

Ema Fruk, 6. razred

Osnovna škola „Stjepan Radić“, Božjakovina
Voditeljica: Manuela Jadanec

Zgrada sa žutim prozorima

Možda nikad ne bih znala da mali odmor traje tristo i tri sekunde, da ženski urin miriše na sok od brusnice, da na pločicama ima još ostatka ljepila od zadnjeg renoviranja i da krv ima okus metala. Možda bih te pozdravila da s gađenjem nisi vikao „lezbača“ dok je don tvoje cipele bio zariven duboko u moj trbuh. Možda bih ti čak i mahнула da mi nisi govorio iz dana u dan koliko sam odvratna i koliko ti se gadim. Možda bih te i voljela da nisi podrugljivo izgovarao riječ „peder“ svaki put kada ti je šef rekao da radiš noćnu smjenu, a možda bih čak i znala iste sekunde pokazati Đakovo da mi Jakov u prvoj klupi nije rekao kako nitko ne bi plakao da se ubijem. Voljela bih zgradu sa žutim prozorima svim srcem kao što sam voljela zgradu ispred koje je vijorila zastava zelene boje. Sigurno bih ju voljela da si me pogledala barem jednom bez trunke predrasuda zbog moje stare Nokije. I ne bih znala da od učionice broj trideset i pet do učionice četrdeset i dva ima točno devedeset i devet brzih koraka da taj dan nisam bježala od vas, od vas koji ste se smijali mojim napadajima astme i nazivali me sramotom ovog razreda. Poznavala bih svaki kemijski element, razrednice moja, samo da ste opomenuli Lovru jer mi je gurnuo dršku kišobrana između nogu. Bila bih sretna u zgradi sa žutim prozorima da je to uistinu „mjesto nulte tolerancije na nasilje“. I naučila bih se komunikacijskim vještinama, pedagoginjo draga, samo da ste rekli profesorima da Klara nije preosjetljiva, već da samo želi biti prihvaćena.

Stojim ispred zgrade sa žutim prozorima i osjećam milijun neizgovorenih riječi, posve zapetljanih u mome grlu kako izjedaju cijelo moje biće zbog svih četiriju godina šutnje. Gledam žute prozore i prisjećam se kako si me gađao kruhom i kuhanim jajima jer izgledam kao dabar. Prisjećam se kako mi je glas zadrhtao svaki put kada sam morala govoriti pred vama jer, smiješno je, kako izgledam i kakve tenisice nosim. I, uistinu, spuštam pogled na svoje tenisice koje čuvam od osmog razreda, kako su samo ružne. Ružne poput tvog

izraza lica kada si vidjela dugine boje u mojoj bilježnici, ružne poput tvog stiska moje ruke i povlačenja moje kose. Ne, ti si ružnija od svega toga. Ti i tvoje dopuštanje, pa čak i poticanje mog propadanja u zgradi sa žutim prozorima. Ti i tvoje trganje mojih stvari, a zatim neprestana galama koja mi i dalje zvoni u ušima. „Ti si ništa!“ I ponavlja se iz dana u dan. Ti i on. On i njegove riječi, on i njegova hladnoća. On i pogrdni nazivi.

Možda i ne bih imala iskrivljenu sliku o ljubavi da vas nije bilo, i da svaku noć, točno u osam sati, nisam plakala ispred lifta zbog djelica mene koji me napuštao iz dana u dan. I gledam u svoje istrošene donove, zatim podižem pogled i gledam u bijeli lijes koji spuštaju u zemlju. Gledam tiho, bez riječi. Šutim i čekam tvoj kraj. Riječi koje ti nikada nisam rekla pritišću mi grkljan. Ti ovo nisi zaslužila. Ti nisi sramota tog razreda. Ti nisi „propali abortus“. Gledam dok te spuštaju u hladnu zemlju ispred zgrade sa žutim prozorima.

Klara Đurđević, 3. razred

Ekonomska škola Velika Gorica, Velika Gorica

Voditeljica: Ivančica Kovačić

Životni ciklus carstava

Doba pionira

Moj se konj propinjao poda mnom, željan krenuti u pohod koji se približavao. Pored mene se protezao red drugih konjanika koji su u rukama držali koplja i lukove, a iza nas su pješaci stajali u kakvim-takvim formacijama. Naš je vođa jahao pred nama i povremeno nas odmjeravao. On je bio pravi vođa, ujedinitelj, zaštitnik i osvajač. Obećao nam je slavu i bogatstvo kada porazimo Carstvo. Njegovi brojni govori još su nam odzvanjali u ušima i izbacivali svaku sumnju u pobjedu. Svi smo mi bili čvrsti ljudi, odgojeni divljom prirodom u kojoj smo odrasli i teškim životom kojim smo živjeli. Naši su neprijatelji, kako

nam je naš vođa rekao, bili narod omekšan sigurnošću svojih gradova i lak plijen za nas. S prvim jutarnjim svjetlom, vođa je podigao svoj mač i poveo nas naprijed, u dolinu u kojoj je ležao zidinama opasan grad naših neprijatelja, prema našoj prvoj pobjedi.

Doba osvajanja

Grad neće još dugo izdržati, znao sam to čim sam vidio kako se dio bedema srušio. Sada je samo pitanje sata kada će mi se predati. Naredio sam da katapulti prestanu bombardirati grad i sjahao s konja. Moja je vojska provela dva mjeseca u opsadi, ali vrijedilo je. Rat je gotov i možemo kući. Promatrao sam veličanstvene planine čiji su se vrhovi gubili u oblacima. Ovo mjesto nije moglo biti različitije od rijekama prožetih ravnica na kojima sam vodio i dobio mnoge bitke u proteklim desetljećima. Spustio sam ruku na dršku svoga mača. On je bio moja najcjenjenija imovina. Darovao mi ga je vladar kao nagradu za moju vještinu, snagu i odanost, bio je njegov blagoslov, a time i blagoslov samoga Boga. Začuo sam viku iz daljine. Moji su vojnici pijani slavili još jednu pobjedu. Znali su da ih sada čeka dio osvojenog bogatstva. Ali nisam imao vremena za slavlje – ne još – jer trebalo je vladaru javiti za pobjedu. Još jedan grad, još jedno kraljevstvo, bilo mu je pod nogama.

Doba trgovine

Kad bih sve zlatnike i srebrnjake koji su ležali na stolu preda mnom mogao naslagati u kulu, zasigurno bi bila viša od mene. Znao sam da će se trgovina svikom isplatiti. Ti Istočnjaci bili su sjajni trgovci. Bilo je užasno glupo ratovati s njima i prolijevati krv jer smo jednostavno mogli trgovati. Novac ne pamti, to je zakon koji sam odavno naučio. Podigao sam pogled prema zidu i zaustavio ga na maču svoga djeda. On je bio prekrasna starudija i obiteljsko blago, dar koji je moj djed dobio od odavno preminulog vladara. On sam me naučio mačevanju, a ja sam isto pokušao sa svojim sinom, ali bez uspjeha; malom jednostavno nije išlo. To nije bilo ni važno, bolje mu je da se posveti matematici, bit će mu korisnije.

Doba bogatstva

Ovaj je grad praktički pregažen strancima. Ali što se može? Bez njih, tko bi gradio zidine i tvrđave? Ne valjda ja? Odmaknuo sam se od prozora i pogledao svoga sina. Odgajatelj ga je u tom trenutku podučavao umijeću diplomatskog razgovora, pripremajući ga za ulazak u vladarevu službu. Kao potomak naše plemenite loze, govorit će u korist plemenitih obitelji, nas čiji su preci stajali uz prve vladare dok su stvarali našu državu i protiv sitničavog i pohlepnog pučanstva, neukih seljaka i stranaca koji ne znaju što je odanost. I bit će bogato nagrađen za svoju službu, kako i zaslužuje.

Doba intelekta

Sa svojim sam prijateljima gledao prema hramu i smijao se. Svećenikov je pomoćnik čistio jaja s dovratka glavnog ulaza. Čisti ih brže, jadniče! Neka sve bude čisto za praznovjerne starce kada dođu lomiti leđa klanjajući se vlastitim izmišljotinama! Oskvrnuće hrama inače je bio strogo kažnjiv zločin, ali moj je otac bio vladarev savjetnik i znali smo da će nas zaštititi. Krenuli smo prema mojoj kući. Sluge su nas dočekale i počele donositi vino. Uskoro smo bili pijani. Uplašio sam se da će majka sići i trabunjati o braku, iseljenju i lošem utjecaju koje učilište ima na nas. Koja sramota i gnjavaža! U jednom mi je trenutku pogled pao na mač koji je stajao na zidu. Ni otac nije znao što ta starudija radi tamo. Po meni, bio je potpuno beskoristan jer ga nitko u kući nije znao koristiti. Štoviše, nije bio ništa drugo doli podsjetnik na barbarsko doba, dar za „uzornu službu i hrabrost“ – zapravo ubijanje i pljačke. Starci bi rekli drugačije, ali kome prije vjerovati: poštovanom profesoru s godinama iskustva ili zatucanim starcima koji bi nas najradije vratili u spilje (ili „doba junaštva i ponosa“, kako oni to zovu). Odmahnuo sam glavom i ispio još jednu čašu.

Doba dekadencije

Kruha i igara, ljudi! Napunite svoje čaše i zaboravite svoje brige! Koga briga za svijet kada nam je ovdje tako dobro. Bio sam toliko pijan da sam se jedva držao na nogama. Teturao sam kroz gomilu

svojih gostiju s nekim ciljem? Kojim? Ne znam! Pijan sam! Na zabavi je bilo toliko različitih ljudi da većinu nisam ni poznavao. Dođite svi! Bijeli, crni i žuti; muški i ženski! Pijanstvo i užitak brišu sve razlike jer pod njima je svaki čovjek jednak. Zaboravimo barbare koji mašu oružjem, samovažne učenjake, zatucane moraliste i licemjerne svećenike. Život nam je kratak, stoga ga treba provesti pravilno; u užitku i slobodi. Popijte još ljudi! Uživajte i zabavljajte se jer to je jedino što je u životu važno! Ionako će ovakvo društvo teturati kroz povijest sve dok se ne pojavi primitivan narod bez povijesti koji svojom nezaustavljivom energijom ruši staklenog diva i zauzima njegovo mjesto.

I ciklus se ponavlja.

Fran Kovačević, 3. razred

Srednja škola Glina, Glina

Voditeljica: Ljerka Iharoš

Deimos i Fobos

Urezujemo se unutar pravokutnog okvira
Koji ne smijemo prekoračiti

Ruke su nam perlice
S bakine krunice
Usta pažljivo zašijemo molitvom,
Ponovimo uvježbane pokrete

Pri svakom novom izlasku
Iz majčine utrobe
Zaključamo
Prednja, stražnja i bočna vrata

U dvorištu
Mahovinaste površine kipova
Upijaju zrake
Predodređene budućnosti

Naborana lica
Iz velikog ekrana govore:
Pazite da u njega ne uđe ista pjesma

Ljudi su ponekad
Unutar straha vukovi;
Sjede u krugu prekrivenih nogu,
Položenih ruku,
Ne trećući

U dvorištu
Mahovinaste površine kipova
Upijaju zrake
Predodređene budućnosti
Oblizujući rastopljeni sladoled
Neispunjenih roditeljskih snova

Igramo pantomime
S nadzornim kamerama
Gledamo
Lijevo, desno, lijevo

Lica bojimo kućnim pravilima
Poslušno zobljemo
Sve što se protivi
Definiciji pravoga okusa

Ljubav je dlakavi crv

Kojeg skrivamo ispod pupka;
Stoji otvoren danju i noću,
Pazi da u njega ne uđe ista pjesma!

Ljudi su ponekad
Unutar straha vukovi;
Sjede u krugu prekriženih nogu,
Položenih ruku,
Ne trećući

Jagodicama prstiju
Prepoznaju sve dozvoljene kretnje,
Znaju natpis svoje etikete,
Oblik svoje kutije
Spremno tope
Sve svoje
Nesimetrije.

Marija Skočibušić, 2. razred

Gimnazija Karlovac, Karlovac

Voditeljica: Martina Vičić Crnković

iks jednako

svi su moji prijatelji matematičari,
u slobodno vrijeme fizičari
– (a u sebi pomalo filozofi)
uh, kakva uvreda!
bolje da ju stavim u zagradu
i oduzmem
(pa vi onda dokažite
da matematika nije umjetnost)

evo baš sad za okruglim stolom
ismijavaju volumen moje glave
i asimetričnost duše
(u koju možda i ne vjeruju)
pomoću Talesova teorema

svi urlaju, i ja urlam
razdragano
od prostog, dječjeg smijeha

odjekuje u mom tihom, dječjem srcu
gdje je brzina svjetlosti zanemariva
a akceleracija sreće je konstanta
(veća ili manja od nule?)

je li uopće razgovor
ne ti si glup ne ti si ne ti
(a možda je baš taj
čišći od svih rasprava
o umjetnosti i bitku)?
je li uopće ljubav
sama manufaktura
takve simpatične ironije
koja je poput konca razapeta
na stranicama šesterokuta?

nema tu ontoloških koncepcija
ni rođenja sjene koju imitiramo
ta stvarnost je daleko od nas
u relativnoj budućnosti
koja sjedi na čelu
dok se razlijevaju elipse
i hiperbole iz sustava koji miruje
lagano, poput ovog proljeća iz kiše

ne elipse nego zjenice
ne hiperbole nego trenutak
beskonačno plus beskonačno puta dva
i dalje je beskonačno
trenutak minus trenutak puta
šest na minus ja
i dalje je vječnost
(samo teža za konstruirati)

jedino pitanje:
iks jednako što

a ja znam, dakle ništa ne znam
ne osjećam ništa
ništa povrh ništa
ništa element ničega
ali ne ono vaše ništa koje je ništa
nego ono naše koje je, na kraju,
apsolutna vrijednost svega|.

Rebeka Petković, 4. razred

Prva gimnazija Varaždin, Varaždin
Voditeljica: Tatjana Ruža

Zrno pijeska

bojim se otkucaja sata
jer
skoro pa više nisam dijete
a lijen sam
i ne znam kuhati

bojim se otkucaja sata
jer
stisak njene ruke slabi
zaboravlja sve češće
i tuži se na bol sve više

bojim se otkucaja sata
jer
ne znam raspored tužnih datuma koji dolaze
i taj strah me sprječava da idem dalje
a vrijeme ne čeka da se ohrabrim

osjećam se maleno
kao zrno pijeska
koje će svaki čas pasti
u donju komoru tog ogromnog pješčanog sata

bojim se otkucaja sata

Ignac Ratković, 3. razred

Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga Križevci, Križevci
Voditeljica: Sanja Jelenak

Bog je rođen

Bila je sredina ljeta. *Sunce vrućina znoj rad težina polje šuma teret bol glad.* Stanovnici Oświęcima vraćali su se nakon radova iza žice. Prozivka. Jedan broj iz Bloka 14 tri je puta prozvan. Nitko se ne oдаziva. Zapovjednik Fritsch odmah je dao znak za uzbunu. Stražari i psi krenuli su u lov za bjeguncem. Svi logoraši morali su 180 minuta stajati na zbornom mjestu. Nakon toga doneseni su im kotlovi s hranom. Kotao za one iz Bloka 14 proliven je, pred njihovim očima, u

odvodni kanal. Ujutro su se ponovno postrojili. Zapovjednik je birao desetericu koja će životom platiti za bijeg jednog logoraša.

Oni su znali što ih čeka: bunker gladi. Tu ljudi polako umiru postajući životinje. Oni koji bi do jučer dali život za ideale sada bi ubili susjeda za mrvicu kruha. Kad je Fritsch prozvao broj 5659, čuo se jecaj: „Jadna moja žena, jadna moja djeca!“ Oni koji nisu odabrani bili su sretni što ostaju u logoru. Osuđenici su se izuvali. Iz reda preživjelih izlazi broj 16670 i govori: „Htio bih umrijeti umjesto jednog od njih.“ Nastaje tišina. Zaglušujuća. Ovako nešto još nitko nije doživio. Zapovjednik ne razumije. Mnogi su zatvorenici zbog strahota koje su proživljavali vjerojatno radije htjeli umrijeti, no nikako u bunkeru gladi. Također, gotovo se nijedan broj od osnutka logora nije osobno obratio Fritschu.

On, ne pronalazeći drugih riječi, pita: „Zašto?“ 16670 objašnjava da je star i slab, tj. baš onakav kakve napredna država u postanku ne treba. Zapovjednik u napomeni pročitao da je 16670 katolički svećenik pa dopušta zamjenu. 16670 traži da se zamijeni s 5659. Neki Fritschov pomoćnik u bilježnici precrtava prvi i upisuje drugi broj. Njemu je naposljetku svejedno tko umire; samo je bitno da brojčano stanje bude točno. Karl Fritsch imao je ženu *obećavam ti vjernost u dobru i zlu, u zdravlju i bolesti i da ću te ljubiti i poštovati u sve dane života svoga* i troje djece. Iza broja 5659 bilo je zapravo ime Franjo Gajowniczek. Otac dvoje djece i poljski vojnik.

Onaj koji je ponudio dati život za njega bio je fra Maximilian Kolbe, franjevac konventualac. *Primi Kristovo evanđelje kojemu si postao navjestitelj: Nastoj vjerovati što pročitaš, učiti što vjeruješ, živjeti što učiš!* Taj je osnovao „Vojsku bezgrešne“. Tiskao je časopis „Vitez bezgrešne“ u gotovo milijun primjeraka, bio je misionar u Japanu. Izgradio je Niepokalanów, grad za 700 redovnika, u kojem je primio dvije tisuće Židova izvrnutih progonu. Da je sve to Fritsch znao, vjerojatno bi ga sam i ranije izabrao za najstrašniju smrt u Oświęcim. Izabrana deseterica odvedena je u podrum Bloka 13 i zatvorena u malenu ćeliju. Jedino što će u danu vidjeti dolazak je SS-ovca s nosačem za iznošenje mrtvih.

Dani su prolazili. Uobičajeno je bilo u bunkeru gladi vidjeti najveće grozote. Ljudi bi poludjeli od gladi. Svaka je sekunda bila vječnost. Događalo se i da je umirući žvakao meso onoga koji je već umro. No s ovom desetoricom nije bilo tako. Kada bi SS-ovac došao pokupiti mrtve, čuo je marijanske pjesme i molitvu. *Slava Bogu na visini! I na zemlji mir ljudima dobre volje. Hvalimo Te. Blagoslivljamo Te, klanjamo Ti se, slavimo Te. Zahvaljujemo Ti radi velike slave Tvoje. Gospodine Bože, Kralju nebeski, Bože Oče Svemogući.* Razumio bi psovke, pljuvanje, prijezir, ali ovo nije mogao shvatiti. Taj je vojnik proslavio brojne Božiće, ali u njemu se Božić nikada nije dogodio. U srcu ovih koji su umirali, jasno je to vidio, rodio se Bog. *I Riječ je tijelom postala i prebivala među nama.* S vremenom su pjesme i molitva krunice postajali sve tiši. Molitelji su nestajali jedan za drugim. Bez hrane, bez vode, na golom betonu. Nakon dvadeset i jednog dana, tj. 1814400 sekundi zapovjednik je postao nestrpljiv. Četvorica, među kojima i otac Kolbe, još su bili živi. Fritsch poziva logorskog liječnika da dovrši posao.

Liječnik *U trenutku kada stupam među članove liječničke profesije, svečano obećavam da ću svoj život staviti u službu humanosti. Najvažnija će mi briga biti zdravlje mogega pacijenta. U vršenju dužnosti prema bolesniku neće na mene utjecati nikakvi obziri vjere, nacionalnosti, rase, političke ili klasne pripadnosti. Apsolutno ću poštovati ljudski život od samog začetka. Niti pod prijetnjom neću dopustiti da se iskoriste moja medicinska znanja suprotno zakonima humanosti* uzeo je četiri štrcaljke te se spustio u bunker gladi. Pronalazi četiri kostura koja još jedva dišu i ubrizgava im karboksilnu kiselinu. Čuo se njihov posljednji izdah. *Bol smrt ljubav nosač plamen pepeo dim.*

Karlo Oremović, 4. razred

Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Mirjana Maretić

Ni milimetra

Pregled je bio gotov. Rečeno im je da pričekaju u hodniku. Njezin je otac odmah sjeo na jedno od dvaju međusobno spojenih sjedala pokraj glavnog ulaza. Rekao joj je da sjedne kao da joj to nije bila namjera. Tako je iskazivao svoju bržnost, time je priznao da je zabrinut. Zadovoljno se spustila na neudobno plastično sjedalo. Dugo je ležala pa joj se sada pomalo vrtjelo u glavi.

Postavši svjesna težine jezika u ustima, grla koje se napreže, usana koje se razdvajaju kao da pupaju, znala je da mora svu svoju snagu usmjeriti u to da ne zaplače. Kako blesavo! Neće plakati. Zna da neće. Ljudi svaki dan primaju mnogo gore vijesti. Ali morala je pustiti, priznati sama sebi da to *jesu* bile pomalo strašne riječi.

„Zar ni zrno, ni *mrvicu*?“, pitala se. Osjećala je da se doktor prevario. Rekao joj je da nema *ni milimetra* zdrave štitnjače. Tješila se mislju da će kod kuće s vremenom sve sjesti na svoje mjesto. A sada? Sada je nestajala, tonula u nepovrat. Gledala je ispred sebe, u pod, u šalter, no ništa od toga nije vidjela. Na bijelim zidovima visjeli su plakati o dojenju, i zdravoj prehrani, i alergijama, ali nije mogla čitati. Svjetla, razgovori drugih ljudi, njihov hod i tmurna, mrgodna lica, klonula ramena, sve se odbijalo od nje i vraćalo u neku drugu stvarnost. Ništa od toga nje se nije ticalo, sve ju je zaobilazilo. Kupajući se u nelagodi, u blatu tišine i nijemog čekanja, u prsima joj je istodobno bubrila koštica olakšanja. Ruke joj se opustiše u krilu, pasivno ih je prekrizila: ne mora više tražiti, sada zna. Napokon je stigla u svoju pravu domovinu. Oduvijek je znala za tu zemlju. Slutila je bol i činjenicu da je nešto u njoj polomljeno, da nije onako kako bi trebalo biti, a sada joj je znala ime. Mogla ju je i pokazati. Mogla ju je opipati.

Kao da će biti uhvaćena u grijehu, podigla je drhtave prste i jago-dicom srednjaka i kažiprsta pretražila vrat. Osjećala je ugodan miris kreme za ultrazvuk, našla njene masne ostatke na ključnoj kosti i bradi. Sjetila se lančića u džepu, no nije ga htjela staviti natrag oko

vrata. U njoj se rađalo nekakvo poštovanje prema toj žlijezdi nalik leptiru. Od nje se već počela otuđivati, podigla ju je na pijedestal, ali i označila ceduljicom *izdajica*. Pomislila je na *leptirov učinak*, na grešku u razvoju, na kvar u zamršenom mehanizmu, i konačno, na oluju koju će donijeti. *Leptir* će napokon pokazati svoje pravo lice. Radit će sve veći kaos u cijelom njezinom tijelu, kaos koji se mora pokušati, ako ne zaustaviti, onda barem usporiti.

Sjedila je ukočeno i pustila da ju tjeskoba zapljuskuje u valovima, od vjeđa do nožnih prstiju. Zašto je njezin otac tako tih? Oduprla se porivu da se nasmije, njemu ili sebi, nije znala. Bila je sigurna samo u to da se želi smijati jer njezin otac stiće novine u svojim grubim rukama, premješta se na sjedalu poput nestrpljivog djeteta i vjerojatno razmišlja o tome kako nije doručkovao. A možda se ipak želi smijati sebi jer se toliko boji. Ruke su joj se znojile pa je dlanove, onako klizave poput sapuna, raširila na bedra kao mreže, te s velikom žalošću motrila kako se u njoj nešto suši, ograničava ju.... Postala je svjesna svoje preobrazbe: njena medena srž postat će beskorisna i u svojoj beskorisnosti gorka poput *rukole* ili crne kave. Kad bi barem on našao kakvu riječ, njezin tata. Kad bi barem rekao nešto, bilo što bilo bi sasvim dovoljno. Ali znala je već tada da je nada neće nikamo dovesti i da poput noćnog leptira leti k lampi sanjareći o Mjesecu.

Leptiri. Razmišljat će o njima. Kako ironično: više je voljela gusjenice, a još više od njih gujavice, jer ih je povezivala s mokrom i rahlom zemljom, vlažnim smečkastosivim lišćem, nebom premazanim slonovačom. Leptiri imaju ticala, krhka krila, osakaćena već nakon jednog dodira, i ljuskaste dlačice na njima, sisaljku za hranjenje cvjetnim nektarom iz mednica. Negdje je pročitala da amazonski leptiri piju suze kornjača jer su ovisni o natriju. I tu je bila prekinuta. Doktor je izašao i predao joj njezine nalaze.

Izašli su s papirima na kojima je crno na bijelo ispisano njezino prokletstvo i put prema spasenju. Opet je počela razmišljati što to uistinu znači. Hoće li liječenje pomoći ili će njezin cijeli život biti

okaljan iscrpljenošću, maglovitim mislima, ljuskastom kožom, zbunjenošću? Hoće li zauvijek ploviti na rukama depresije, hladnoće i tromosti? Čini se da će jednostavno morati nastaviti bilježiti dane dok ponovno u sebi ne osjeti kolanje slatkog, medenog soka života.

Počelo je kišiti, lijeno i ravnodušno. Brzo se zavukla u automobil, odjednom izrazito svjesna svoje krhkosti i ranjivosti. Odsada će na to biti podsjećana svako jutro. Dok bude stajala pred ogledalom u kupaonici, s bijelom tabletom na dlanu, iščitavat će na njoj skriveno leptirovo upozorenje: *Memento mori*.

Kaplje su udarale u prozore, kao da kucaju i žele ući, a ona se sklupčala i obgrlila rukama. Željela se zakukuljiti na nekom tišem, spokojnijem mjestu, tamo gdje će biti zaštićena, u sigurnom zagrljaju mliječno-bijelih svilenih niti, mrtvački mirnih, koje još nisu upoznale *otvaranje* i blještavilo okrutnosti istine. Osjeća da izranja iz mora tmine, leluja na valovima poput komada pluta. Njezino tijelo više nije mrlja, već glina, meso. Čeka ono što se mora dogoditi....

Antonija Lapaš, 4. razred

Gimnazija Daruvar, Daruvar
Voditeljica Sanja Janković

Amelijine deke

Krivudavom cestom koja vodi iz Hradeca dnevno bi prošlo osam auti, dvije srne i tu i tamo kakva divlja svinja, ovisno o godišnjem dobu. Vječni mir na toj šumovitoj cesti svakodnevno je remetio policajac koji je patrolirao svaki dan i najčešće iz dosade zaustavljao sedam od osam auti.

„Vaše cijenjeno ime, molim!“ policajac predugih nogu provirio je kroz prozor WW karavana 140D kako bi bolje promotrio osobu na vozačkom sjedalu. Plava kosa, naočale za vid debelih okvira, kasne dvadesete, uznemiren pogled. Ništa neobično, pomislio je. „Iv...

um... Ivor Tomić“, rekao je nervozno. „Ponašaj normalno. Smiri se. Diši... dišiiii...“, ponavljao je u sebi. Policajac je nezainteresirano gledao u njega, zatim izvadio blok s kaznama i počeo nešto zapisivati. „Gospodine Tomić, vozili ste 68, a ograničenje je 60. Zna li kolika je kazna za prebrzu vožnju?“, pitao je monotono razmišljajući o kraju radnog vremena i odlasku kući za dvadesetak minuta. Ivor samo što nije zaplakao. „Ne znam“, rekao je drhtava glasa. Policajac ga je pogledao teških kapaka: „Mladiću, ja bih vam sada trebao naplatiti 500 ku Ivor je obrisao znojne ruke o svoje crne traperice i pokušao sabrati misli. U daljini se čula grmljavina. „Što vam je ono na zadnjem sjedalu?“ upitao je policajac kimajući prema neredu u stražnjem dijelu karavana. Ivoru je srce preskočilo osam taktova, a noge su mu se oduzele. Prepuklim glasom iscijedio je: „Jastuci... jastuci i popluni... pokojne tete Amelije. Nosim ih... u... u...“ Zadnjim naporom moždanih vijuga sjetio se i prozborio „... u reciklažno dvorište.“ Policajac ga je sumnjičavo pogledao, ali se odjednom sjetio neke Amelije koja mu je predavala domaćinstvo u osnovnoj školi, sjetio se njenog rumenog lica i zlatne kose i onog dana kada je pao dok je igrao graničara u školskom dvorištu, a ona je dotrčala i zalijepila mu flaster na ranu. Ivorovo teško disanje vratilo ga je u stvarnost i policajac se sažalio nad Ivorom koji mu je u tom ogromnom autu djelovao tako sićušno, tako izgubljeno i nije mu mogao reći ništa osim: „Hajde, budi oprezniji ubuduće,» i je karavan polako otklizao niz šumsku cestu.

Trudio se slušati policajčev savjet, ali svaki put kada bi pogledao na sat uhvatila bi ga panika da će zakasniti te je svejedno vozio deset kilometara na sat iznad ograničenja. Pokušavao je sam sebe uvjeriti da radi plemenito djelo, da krši zakon zbog dobrog razloga i da će mu Bog oprostiti. Premda nije bio religiozan, molitva mu je pružala utjehu u tim trenucima. Kada je stigao na proširenje kraj guste borove šume vidio je da ga Štuka već čeka. Kao i inače, ostao je u autu i pokušao gledati u nebo i Sunce koje zalazi. Slučajno je pogledao u retrovizor i vidio da najstariji od njegovih putnika ima možda

osamnaest godina. Da teta Amelija zna koliko se već ljudi pokrivalo njenim poplunima, okretala bi se u grobu kao ventilator.

Tara Martić, 2. razred

Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka

Voditeljica: Jasna Radojčić

Hedonističko tonjenje

Cigareta u profinjeno ispruženim, opuštenim prstima koščate ruke. Rizla tik do noktiju meko koraljne boje.

Misli izdiše u dim.

U jednom školskom odmoru od dvadeset minuta izgubila se u čaši kave za tri kune iz automata. Sto puta potonula u soc s pomisli na maturu koja je za nepunih pet mjeseci. Kazališna grupa Debora prestala je s intenzivnim radom, pa je tako i ona, kao njen dio, izbljedjela u sveopćoj zainteresiranosti za pomak. Iz novčanika izvlače novac za neke osnovne namirnice na putu kući.

Zastaje i pita se čiji je to novac. Prodavačičin glas prene ju iz razmišljanja i stavlja vrećicu pod ruku, zahvaljuje se. Na putu kući gazi ju pojam novca, kao ona konture staza dok joj se vrećica ljuljuška i utjelovljava njenu odgovornost.

Probe srijedom pretvorile su se u usamljene večeri u praznom stanu i guglanje recepata za kajganu jer je nesposobna održati se živom kuhajući uopće, a pogotovo ako je u pitanju nešto zahtjevnije.

Iskače naslov Kajgana ili omlet? Nije svejedno.

Nakon što se dvaput pošpricala žarećim uljem, sjeda na plohu kuhinje i gleda kroz prozor, vrevu i paljenje svjetala po centru. Hvata svoj odraz u staklu, svoju nevoljkost u pogledu, nakosi glavu ulijevo, pa udesno. Mislima pokušava uloviti smaknuti dan. Usporedivo s trčanjem u nadi da ćeš uhvatiti liniju horizonta. Opijenu mukom benigno drskih zidova razmišljanja ju ganjaju po neograničenim terenima tema.

Tata je poslovno u Alžiru, pa je ostavljena ispraznosti stana.

Poslovno, posao, rad, opskrba. Za sad, za nju apstraktan pojam čiji volumen misli da je mentalno svladala.

Izmjenjivanjem svojih dugačkih, no slabih bedara utješno tetura do boravka s laptopom u ruci i nadom da će završiti esej do srijede. Jedan od zadnjih. Duga, razbarušena crna kosa isprepliće joj se sa šavom jastuka na koji liježe i zapinje u pukotine kauča. Kašalj svaku prijestupnu minutu, kao suvenir Dima Cigareta, udara po plućima gdje mu rebra predstavljaju ksilofon. Lijepo odzvanja.

Do pola bedra slijeva joj se tatina bijela majica kratkih rukava. Teče prema sivoj, udobnoj podlozi kauča i tone s njom. Tone u individualnoj samoći misli svakog bića. Hedonističko tonjenje.

Usred pisanja par puta se osvrne oko sebe samo da joj se um makne s tog eseja. I vječno prisutne termodinamike. Fakultet je blizu.

Nastavak – *teen* još malo će ispariti iz pojma njene dobi. Kraj tom besplatnom razdoblju života nazire se u čaši crnog vina koje je našla u ostavi. Makijavelizam od mature do groba nastupa u većim količinama. Treba biti lucidniji.

Ono vino, tehnički, ni nije njeno.

Pola jedan ujutro. Ona je zaspala uz film, a u odsjaju čaše na stoliću još je igrala *Casablanca*.

Marta Žakić, 1. razred

Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška

Voditeljica: Silvija Nikiforov

Bojim se

Bojim se godine 1932., kada sam sa svoje slabe dvije godine bila dijete izgubljeno u svijetu gdje se sve odvija mnogo brže nego u mojoj glavi. Niotkuda pojavljivali su se strojevi nenormalnog napretka, snovi čovječanstva postajali su java brzinom svjetlosti. A ja, jedino

dijete samohranog oca, ne razumijem zašto nastaje sva ta graja oko putujuće kutije sa četiri kotača.

Bojim se godine 1936. Ležeći u krevetu, čvrsto dršćući kraj svog baldahina, gledala sam u ormar i zamišljala ovakve i onakve spodobе koje samo čekaju savršen trenutak da me ugrabe. Mašta mi radi sto na sat, nitko nije tu da mi kaže kako velika, rogata zvijer šiljatog jezika ne postoji i kako psi neće odjedanput dobiti još deset očiju. Pa kako da se ne bojim kad je strah jedino što poznajem?

Bojim se godine 1945. Mojem petnaestogodišnjem tijelu događale su se promjene koje nisam željela i nisam razumjela. Moj otac, koliko god se naporno trudio da me usreći, ovakvim stvarima me nije mogao naučiti. Opet, kroz sve prolazim sama. Samopouzdanje mi nikad nije bila jača strana, ali u tom periodu mog života, može se reći da gubim snagu vjerovanja u samu sebe. Bojim se godine 1950. Ne znam jesam li bila spremna napraviti tako velik iskorak kao što je odlazak iz doma u kojem sam odrasla. Ali na kraju, zar je ikad bilo važno što moja glava misli? Samoća mi se već uvukla u kosti i napravila se stalnim gostom. Najveći problem bio je vjerovati sebi da neću napraviti neku glupost zbog koje ću svakako zažaliti. Svijet svakodnevno radi prevrtaje i okrete koji su čak i učenicima ljudima teški za praćenje.

Bojim se godine 1954. U to vrijeme radila sam kao medicinska sestra u dječjoj bolnici. Sve te čiste, kristalno bijele duše donosile su mi osmijeh na lice sa svojim šalama i neuobičajenim pogledima na svijet. Zagrlila bih ih sve odjednom i ne bih puštala dok ne bi postali zaštićeni od okrutnosti svijeta. Bio je jedan dječak, bakreno smeđa kosa, najveće jamice na obrazima ikad viđene... siročić. Nisam to nikom rekla, ali uvijek je imao posebno mjesto u mom srcu, zvala sam ga svojim anđelom. Nakon tromjesečne borbe, prestao se boriti. Psujem svijet i mrzim sve na njemu zato što su ni godinu nakon našli lijek za tu istu bolest koja je presjekla moje srce i uzela mi nešto što nikad neće biti zamijenjeno - dječja paraliza. Gledajući ga u svojim posljednjim trenucima i osjećajući njegove muke, nikad snažnije nisam htjela vjerovati da postoji Bog.

Bojim se godine 1967. Nikad udana, sa svojih 37 smatrali su me „starom curom“. Svima sam ponavljala isto, nikad me nije zanimala udaja. Svi su mi govorili isto: „Ostat ćeš sama.“ Nisam mislila da će mi njihove riječi smetati koliko zapravo jesu.

Bojim se godine 1974. Crnilo, svugdje crnilo. Jedina osoba koja mi je ostala, a i jedina koju sam cijeli život imala više nije tu. Stajala sam u crnoj haljini i gledala kako spuštaju veliki, drveni lijes dva metra ispod vlažne zemlje. Iako nismo razgovarali previše ovih zadnjih godina, on je svejedno bio moj najveći uzor i jedini čovjek koji me štiti kad ja nisam mogla. Bacih ružu i to zapamtih kao posljednji ispraćaj, posljednji poljubac, osobi koja je još do nedavno bila moj otac.

Bojim se godine 1989. Osjećam nešto u zraku. Strah, bijes, tugu... Kao kad prije potresa sve životinje bježe znajući da se nešto sprema.

Bojim se godine 1991. Udarac, trešnja, vrisak... To su bile sljedećih pet godina rata. Nitko se nije usudio izaći iz mračnih, klaustrofobičnih podruma. Mogli smo samo sjediti, slušati i pitati se kako je ovaj svijet krenuo krivim putem.

Bojim se godine 2002. Sve mi je bilo nepoznato. Zaboravljala sam. Ali nisam se ni imala koga sjetiti. Pokušavam naći snagu za izlazak iz kreveta, ali nema je. Međutim, koliko god moj um zaboravljao, koliko god moje tijelo otkazivalo, ništa neće prijeći granicu straha mog psihološkog stanja.

Ne bojim se godine 2015. Kroz život bojala sam se svega, od mraka i mitoloških bića do samih ljudi koji su jako nalik čudovištima koje sam kao dijete zamišljala. Danas, sa svojih 85 godina, normalna je stvar pretpostaviti da se užasavam smrti. Ali smrt se čini tako slatka i oslobađajuća, kao vječni odmor. Nemam više snage nalaziti strah u komadićima slomljenog stakla što je moj život postao. Tako sam umorna. Tako. Umorna.

Izgleda da su bili u pravu, ipak sam ostala sama i umrijet ću sama. Ali, začuđujuće, to mi ne smeta. Život sam započela sama, valjda ga trebam sama i završiti. Strah i ja, mi smo kao najbliži drugovi.

Svugdje me pratio kroz vječnost, kao hladna sjena. Tko bi rekao da će mi na smrtnoj postelji strah biti jedina stvar koja će mi donijeti osjećaj utjehe, jer me podsjeća na vrijeme kad nisam bila sama i kad zaborav nije bila jedina stvar koje se prisjećam. Mogu ja to. Ja to mogu.

Sara Troskot, 2. razred

Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Zadar, Zadar

Voditeljica: Katarina Parać Vukić

Dotaknuo sam rep kometa

Dan 67.

Moje srce ne radi. Pokvareno je. Neposlušno.

Mogu potiskivati te misli koliko god želim, no one se nakupljaju u mojim grudima poput kakvog otrova za štakore.

Dan 72.

Dilatacijska kardiomiopatija. Bolest funkcioniranja srca – proširenje srčanih šupljina i slabljenje sposobnosti pumpanja lijeve klijetke.

Potrebna transplantacija.

Strah na mome licu tjera majku na plač.

Osjećam se izdano. O, koliko slomljen i jadan moraš biti da te vlastito srce izda?!

Dan 135.

Mjesecima okovan u čemernoj sobi, pretresam u sjećanju posljednje djeliće znanog mi svijeta. U trzaju krila kolibrića, u pjenovitom aplauzu mora stijenama i šumu povjetarca koji se vješto provlači kroz svezremenske grane smreke, bio sam, bio sam...

Dotaknuo sam rep kometa, poigrao se plamićima zvijezde i drhturio među krhotinama stvarnosti. Iskrivio sam zakone fizike i letio, letio, letio.

Sve to u četiri zida svoje sobe.

Ljut na sve živo i neživo vučem se po kući i osjećam se kao mrtvo puhalo. Tu i tamo me mati natjera da radim vježbe disanja, meditacije ili nekih sličnih gluposti koje su mi savjetovali razni liječnici.

Da sam dovoljno star, tražio bih eutanaziju. Bih.

Dan 141.

Sjedim u vrtu i plačem pred Sarom kao najveći mlakonja. Bilo joj je neugodno, ali dala je sve od sebe da me smiri. Sve sam joj rekao.

Rekao sam joj kako sam bio smrtno preplašen kad mi je bolest prvi put dijagnosticirana; rekao sam joj da sam se prvih mjesec dana uspavljivao grcajima i da su me roditelji morali tjerati da nešto pojedem; rekao sam joj kako sam se svo vrijeme trpio lijekovima; rekao sam joj u kakvo sam beznade upao te kako nisam vidio smisla u ustajanju iz kreveta. I, da, rekao sam joj kako znam da su razgovori s njom jedino što me trenutno drži o niti života.

Šutjela je.

Te večeri ništa više nije rekla.

Dan 154.

Prosječan je ljudski vijek sedamdeset i pet godina. Razbijam glavu pokušavajući procijeniti je li to dugo ili kratko razdoblje. Mislim da to ovisi o onome što tko učini za to vrijeme. Valjda.

Mirim se sam sa sobom, prihvaćam i oboružavam nadom.

A onda opet, po tko zna koji put, orkanska promjena raspoloženja kovitla mi misli. Razmišljam o nesretniku koji će mi pokloniti srce. Uzeti ga od sebe i meni ga dati. Hoće li to biti umorni starac ili mladić gladan života? Hoću li uopće moći ugostiti pridošlicu? Hoću li nakon svega biti onaj isti, stari ja?

Bojim se.

Dan 158.

Poljubila me.

Nutrina mi se razbukovala, a srce mi je tako jako zatuklo da sam mislio da ću na mjestu pasti mrtav. Pasti prije vremena.

Vrijedilo bi.

Dan 174.

Ponovno sam u bolnici. Osjećam se loše. Izgledam loše. Sve jača bol u prsima i sve slabiji otkucaji srca nadopunjuju se kao da su stari znanci. Kašljem. Isparavam i blijedim.

Osjećam se kao prazna konzerva kojoj ističe rok trajanja.

Dan 181.

Moj je kardiolog ušao u sobu s osmijehom na licu.

Dan 182.

Budim se žedan. Kroz zamamni veo sna uspijevam razabrati prhe glasove iz daljine i neumoljivo cičanje monitora do sebe.

Žedan sam.

Medicinska mi sestra čita misli i nečujno pruža čašu vode. Ispijam je u dva gutljaja. Škiljeći, tražim još.

To valjda znači da sam živ.

Svaljujem glavu na jastuk puštajući umu da se razbistri, a plućima da se nauče bez straha disati.

Dan 213.

Liječnici me uvjeravaju da je najgore prošlo i da je čudo kako sam dobro prihvatio novo srce.

Po prvi im put vjerujem.

Nada u očima mojih roditelja zrcali se i ispunjava čitavu sobu, prodire i u mene. Blesavo se smijem i bezbrižno hihoćem. Sramežljivo pokazujem sve zube.

Život mi pruža drugu priliku. Tanašna je, al' je prilika.

A Sara...

Bio je to tek poljubac podrške.

Utorak, 8. siječnja

Hodam kvartom s dvojicom prijatelja iz razreda. U jednom mi

se trenu učini da sam krajičkom oka opazio njezinu nisku siluetu. Brzo se okrećem i pogledom hvatam tek varljivu sjenku na betonskoj fasadi.

„Hej, što je bilo?“ pita me Davor.

„Ništa“, ovlaš odmahnem rukom dubokim disanjem pokušavajući smiriti divlje otkucaje svoga srca.

Da sam na mjestu pao mrtav, žalio bih.

Lana Frleta, 1. razred

Gimnazija Franje Petrića, Zadar

Voditeljica: Sanja Vlahović

Krovovi, crepovi i kiša koja pada na njih

Padala je u Parizu,

dosta neodlučno, neka umorna kiša,

ali ipak je bilo dovoljno da ovlaži pločnike.

I tako je iznova ona padala.

Slijevala se niz sive rine, tupkala o tanke prozore,

zalijevala biljke što su ih gospoda iznijela na oronule balkone.

„Od Boga je najzdravije“ – govorili su teškim francuskim naglasakom.

A ja sam je vrlo jasno zamolio da ostavi koju kap

i za crepove Teherana, Tel Aviva, Toulousea

ili bilo kojeg grada koji posjeduje krovove.

Filip Marković, 4. razred

Gimnazija M. A. Reljkovića, Vinkovci

Voditeljica: Nikolina Maletić

Osjećam strašni KRIK u svojoj glavi iliti kako teku moje pripreme za državnu maturu

Heraklit: Svijet ovaj jedan, isti za sve, nije stvorio ni jedan Bog, ni jedan čovjek, već vatra...

Sokrat: Ne možeš, znaš da ništa ne znaš!

Platon: Taj ispit je nepostojeći u ovom svijetu.

Pitija: Ici ćeš (,) proći ispit (,) nećeš (,) pasti.

Prometej: Ja ću ti pomoći, samo nemoj reći bogovima.

Edip: Pitaj majku za pomoć.

Machiavelli: Varaj, sva su sredstva dopuštena.

Držić: Ma, je se trijeba s brijemenom akomodavat ako se oče svijetom renjat.

Julia: Samoubojstvo otrovom!

Pantagruel: Ispit je nevažan, opusti se i uživaj!

Romeo: Samoubojstvo nožem.

Snowball: Uči, nemoj biti kokoš!

Benjamin: Magarci dugo žive. Nitko od vas još nije vidio mrtva magarca.

Don Quijote: To je vjetrenjača koju niti ja ne mogu poraziti.

Hamlet: Biti ili ne biti! Nešto je trulo u državi Danskoj.

Valpurga: Pitaj Antu!

Tolstoj: Svi su ispiti nalik jedan na drugi, ali je svaki težak na svoj način.

Raskolnjikov: Ubij profesoricu! Predlažem papirićem.

Marinetti: ispit, teško, penkala, papir, $\frac{3}{4}$, A razina, 400, B razina, %

Holden: Izgubi se u žitu.

Tzara: urlam urlam urlam urlam urlam urlam urlam
urlam urlam urlam urlam urlam urlam urlam

I opet nalazim da sam zaista simpatičan

Petrica Kerempuh: Kesno je po poldan iti k maši.

Luka Mezga, 4. razred

Ekonomska i trgovačka škola Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Dijana Fric

Kuća zgažene čokolade

Imala sam četiri godine kada su me majka i otac odveli u tamnosmeđi pravokutnik zgrade pored glavne ceste koja je poput bodeža kroz rebra sjekla naš mali grad. Rekli su mi da se to namrgođeno zdanje naziva *vrtić*, a ja malena i neiskusna bijelo sam gledala oko sebe tražeći ljupkoću zelenila i idiličnog cvijeća. Takve sam slike pri spomenu riječi *vrtić* crtala slabom i neukom rukom na temelju prizora iz slikovnica.

Ali ovo mjesto više je nalikovalo bolnici za lutke ili utrobi odbacene plišane igračke. Želudac mi se pleo u omče odgovarajući tako na jaki i žalosni miris hrane kakvu djeca pljuju. S druge strane prijetio je zvuk gumenih donova papuča koje su nespretno gatale po podu.

Dolazi pačja četa djece, znatiželjne i drske oči, truli crni zubići vire iz otvorenih usta umazanih umjetno obojanim slatkišima. Ja prvi put vidim toliko malenih lutkastih lica na jednom mjestu i toliko sam zgranuta da u prvi mah i ne čujem majčino *Budi dobra*, ne vidim kako se okreće i odlazi. Iduće što se čuje moj je nagli, odvratni, životinjski plač. Moje neartikulirano glasanje udara po zidovima dok me visoka izduljena žena zamagljenog lica hladno uzima za ruku i vuče u novu prostoriju. Ne znam tko je ona i zašto je ovdje, ali znam da nije moja majka i ne želim njene prste na svom zapešću. *Dobrodošla*, kaže ona, *ovdje ćeš steći mnoge nove prijatelje*.

Okružuju me, patuljci poput mene, od napetosti prestajem plakati jer jedva dišem. Njihov je svijet crno-bijel: ili sam ružna ili sam lijepa, ili sam prihvaćena ili ne, a ja brzo padam na njihovim ispiti-ma. Daju mi golu lutku oguljenog lica jer kako izgledaš, takvu dobivaš. Debeli prstići dugokosih djevojčica bolno ruju po mojoj oštroj kratkoj frizuri. *A jesi li ti muško ili žensko?* Unose mi se u lice, njihova pjenasta mokra usta proizvode krezube grimase, mali okrugli nokti već počinju provjeravati hoću li reagirati na štipanje i udarce.

Izduljena žena okreće leđa i odlazi kuhati kavu. Čujem njen šećerni usklik. *Samo se vi igrajte!*

A ja šutim jer šuti i moja jadna, tužna plišana ovca koju stežem k prsima, društvo na koje sam navikla, mrtva priroda koja me podučila sigurnosti tišine.

I u sljedećih će nekoliko godina ta ovca završiti namjerno skrivena više puta, ja ću morati sjediti za plastičnim stolovima pored zlobnih šarenih djevojčica, ispred metalnih zatvorskih zdjelica napunjenih slijepljenom kuhanom rižom, micati s obrva i obraza duguljasta narančasta zrna kojima su me gađale, prati zube pred niskim umivaonicima, dan kasnije tražiti svoju veselu crvenu četkicu za zube jer ju netko bacio u muški WC, prisilno ići spavati u rano poslijepodne, prokleti sivi logor za spavanje, madraci na podu, zlo mi je od mirisa tuđih čarapa s kojih mi se zlurado smiju princeze i superjunaci, nemoj više plakati jer ti se smiju, nemoj plakati jer nikoga nije briga, nemoj plakati jer nema smisla.

Ali zašto ne? Pa to preporučaju psiholozi, dragi roditelji svijeta, socijalizirajte dijete, kako god ga odgojili bit će ili nasilnik ili žrtva, gledajte iz daljine svoje mališane kako slažu lego-kocke, prisjećajte se fotoalbuma svojeg djetinjstva i recite kako je to najljepše doba svačijeg života, recite kako je smiješno za što sve plaću kad su maleni. Oni vas ionako ne čuju, pljuju krv i vade dijelove igrački nasilno zarivene među mliječne zube, jecaju jer im nije jasno zašto ih vodite tamo svako jutro. Utišajte derište ako je preglasno, ometa vam razgovor sa susjedom. *O Bože, hoćeš li prestat i cendrat i? O Bože, možeš li se družiti i veseliti kao sva ostala djeca?*

Tina Čatlaić, 4. razred

Gimnazija Josipa Slavenskog Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Mirjana Vidović

Bolest

I nema ga danas i nema ga sutra i vele da...

Ukočen stojim usred mrzle, mračne sobe i čekam putnika za kojeg ne znam kad će stići.

Trebam ga. Želim mu toliko toga reći.

O onome što se dogodilo jučer, o ovome danas, o onome što će se dogoditi sutra.

Nema ga. Ponovno ga nema. I večer je već na vratima.

I skoro će noć.

Buka. Ulazi uz psovke i lelujanje. I onda opet psovke...

I teški miris alkohola... Pa ponovno psovke...

I svi su krivi: i Dalambertov sistem i Fibonacci i Paarlay...

Tata, znaš... jučer sam dobio...

Sine, ova Underoverova strategija kladenja nije dobra... Varaju ljude...

Pa ponovno vika, galama, psovke...

A onda mir... Tišina... Zaspao je.

Jutro.

Ukočen stojim usred mrzle, svijetle sobe.

Dobro jutro, tata.

A on skriva pogled i promrmlja: Dobro jutro...

Znaš, tata...

Na njemu je već kaput, još uvijek natopljen mirisom cigareta i alkohola.

Odlazi. U neku novu agoniju.

I nema ga danas...

Ponovno mu nisam mogao reći o testu, o profesoru iz kemije, o mami koja plače...

I već je noć...

Otvaraju se još bučnije vrata. Psovke su večeras još glasnije, očaj je još snažniji.

Tata, ja sam danas...

I čujem mrmljanje: Stvarno sam mislio da je Wild Dolphins bolji od Golden Dunesa...

I ponovno smrad alkohola... bez večere, bez razgovora...

Jutro je. Njega već nema. Otišao je. Ostajem sam.

Ukočen stojim usred svoje mrzle crne sobe.

A njega nema... I nema ga danas i nema ga sutra i vele da...

Andro Koren, 1. razred

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica; Goranka Lazić

Ricinusovo ulje

Ponedjeljak

danas me probudila

praznina moje sobe

stala sam na noge

prekasno za doručak

gutala stezanje

u prsima za ručak

otrgnula trepavice trljajući oči

pohlepno ih pojela

navečer, u tajnosti

mislim da sam se razboljela

Utorak

danas sam izašla na balkon sobe

i išćupala obrve

(dlaku po dlaku)

dok sam gnječila folikule

palcem i srednjakom

siva mi je svjetlost pipala čelo

i šapnula *Brina*

ti nisi dobro

i nikad se nisam tako osjećala
kao bolesno dijete pred zabrinutom majkom

Srijeda

danas kad sam podigla glavu s jastuka
na njemu su ostala dva klupka kose
pa sam istrgnula treće
i ostatak dana

provela pletući

plavu pletenicu

Četvrtak

danas mi je mama razvalila vrata
umasirala ricinusovo ulje u tjeme

kaže *pospješuje rast kose*

kaže *nisi kriva,*

kaže *Brina zlato*

volim te, volim te, ne zaboravi to
danas me probudilo kolanje zraka

kroz ogoljeni dovratnik

iz kuhinje u sobu

aroma doručka golica mi nozdrve

težina na kapku najavljuje vijest:

izrasla mi je lijeva trepavica

Brina Hercigonja, 4. razred

IV. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Ana Samaržija Lujanac

Familijarno

U trenutku kad je zvono označilo kraj još jednoga dugog sata geografije, i kad je konačno došao trenutak predaha, nije nestalo samo

škole nego i moje motivacije za ikakvim mentalnim naporom. Halo, ljudi moji! Konačno su došli dugo očekivani, pišljivi, jadni praznici! Sva matematika od ovog će se trenutka primjenjivati isključivo za potrebe izračuna koliko je još do njihova završetka. Još tri tjedna i dva dana! Praznici te zaista šćepaju: uhvate te za nožni palac i nema šanse da mrdneš. Natjeraju te da nadoknadiš sve propuštene sate sna pa se ne možeš više nikako probuditi prije podneva. Starci se krenu brinuti za tvoje zdravlje, tvoje opće dobro, ili kako bi oni to sročili, dosta im je više tvoga besciljnog tumaranja stanom. Ima li boljeg načina da se pokrene dijete na praznicima od onoga da ga se vucara k rodbini? Čini se da ni u mojoj obitelji – nema.

Već smo dvadeset i trećega stari i ja krenuli starom cestom u malenome *Twingu* do sunčanoga Splita. Moji su starci kupili taj auto prije šesnaest godina, s kasetofonom, pa taj naš limenko kasete ima i danas! Ej, prave pravcate kasetice! Iako je sav već star i drndav, *Twingo* i dalje juri i pušta glazbu. Dakako, moraš je pojačati što više možeš jer se od klepetanja jedva čuje. Dobra je to fora, sedam sati vožnje uz Azru i mog starog. Moj stari je pravi, kako bi moja majka rekla, mamin sin. Malo deblji, s majicom na rige, pravo je splitsko dijete bucmastih obrašćića, što je nekad pjevalo u „Marijanskim tićima“, splitskome dječjem zboru koji se spomene svaki put kad k nama navrate gosti, a danas je neki kao pisac. Napisao je dvije knjige, al' treću nikako. U nju bi dao cijeloga sebe, ali ne da stara. Ne želi da netko tamo čita o njihovim <bračnim problemima>. (Ode i meni glava kad se pročuje za ovaj famozni uradak!) Tata je izgubljen jer ne zna o čemu pisati, pa mu je ovaj naš izlet u rodni grad prilika da se na Badnju večer narolja s prijateljima, kao u mladim danima kada su mrtvi pijani u ranojutarnjim satima s auta krali brisače.

U sedam navečer bili smo u Splitu u punom sastavu: tata, ja i li-meni ljubimac pun darova za rodbinu, još uvijek u jednome komadu. Laganini smo se dovezli u Iločku 6, gdje se već ispred ulaza u zgradu osjetio miris sušenoga bakalara. Dušu bih za njega prodala! Prva stvar koja se čini u poštenoj dalmatinskoj kući, nakon što, naravno, izljubiš

svu rodbinu, jest sjedanje za stol da se nešto «gricne». To «grickanje», doduše, nikada nije samo «grickanje». Moja baka na stol vadi šnicle i krumpire i čeka da zagrebačke pridošlice komentiraju hranu. Mi uvijek kažemo da je odlično – jer što god da moja baba napravi, bit će izvanredno! Oduvijek je bilo tako – zbog toga moj stari i baca na jaču stranu. Moja je baka prava kršna Dalmatinka: hirovita, brza, vrijedna, ona koja ne staje i kojoj su lonci uvijek dobro mirisali! Kao mala čuvala je ovce u okrutnoj Zagori, a onda je cijeli radni staž zaslužila u prvoj splitskoj robnoj kući! Mom starom kao malome nikada nije falilo onih finih, krutih, jugoslavenskih tzv. traperica.

Mislite li da je svečani doček za stolom punim krumpira i mesa bio nešto posebno, u krivu ste jer ono bitno tek je slijedilo. Sutradan smo nakon đira po rivi zasjeli za okrugli stol porodice Pavić, a baba je na nje stavila ogromnu teću meni najdražega jela – bakalara. Moram vam reći, to je stvarno prekrasan bakalar, a dobroga bakalara uopće nije lagano napraviti. Uzmite moju staru za primjer. Fanatik od zdravog. Toliki fanatik, da svi moji prijašnji LiDraNo radovi barem jednom spominju dugogodišnji rat koji nas dvije vodimo: moja borba protiv zelenila svevečna je, a sumnjam da će i moja draga majka ikada odustati od svojih nauma. Mama rastura *bio-modernish* jela, ali tradiciju poput bakalara ili sarme nikako ne može usavršiti. Ne smijem ni spomenuti da su bakina sarma i bakalar bolji od njenog jer mi odmah uputi smrtonosni pogled, a opće je poznato da u trčanju nisam nimalo dobra. Nešto manje *pizze*, a više prokulica, i možda bih joj čak i mogla uteći.

Tradicija je tatinih srednjoškolskih drugova prirediti veliko prijateljsko badnjačko okupljanje kod kuma Babika nakon što su cijelo jutro bumbili na pijaci. Kum izgledom baca na dr. Housea, a ima i istu fotelju! Svi se na njegovoj zabavi napiju pa pjevaju pjesme iz mladosti, dok mi (djeca) u sobi igramo na karte. Nakon ljubljenja, grljenja i čestitanja Božića moj stari i njegovi *frendovi* uživo rekreiraju jaslice i rođenje Isusa, što zaista ne treba detaljnije opisivati.

Za Božićni ručak moja baba opet svakome podijeli po dvije kile, i to ako dobro prođeš! Ali podijeli ona i svakoj unučici finih 20 eura!

Moj dida podijeli s nama mudre riječi zbog kojih cijeli stol zašuti. Prođu minute i minute dok kaže, ali didu treba poslušati. Nakon što primimo darove, stari i ja trkom krećemo nazad u Zagreb – u trenu smo opet na cesti, mašemo kravama i kozama kao prava gradska dječica. Uspijemo se oduprijeti janjetini u Boraji, ali na kavu u Borju stanemo. Ma nema slađega!

Nekima je lagano, otputuju na skijanje u planine ili malo šeću Europom, a što ja dobijem za praznike?!?! Pet kila, ali i 20 eura! Ajde dobro, malo se čak i zabavim. Nakon svega, praznike ipak ponovno odlučim prespavati. Kakvo učenje za neispravljene jedinice! Naposljetku, i od praznika provedenih s familijom treba se odmoriti!

Tonka Pavić, 1. razred

Klasična gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Ivana Črnelč

(Auto)portreti

Na zidu moje sobe vise dva portreta. Nacrtna su u različitim tehnikama; jedan u ugljenu, a drugi u olovci. Prošle noći probudio me jedva čujni šapat. Nije bilo sumnje. Moji portreti su razgovarali. Prva riječ koju sam čula bila je riječ *duša*. Ne znam je li to izgovorio Ugljen, ili Olovka. Ili sam tu riječ možda sanjala. Prestala sam di-sati. Zanimao me njihov razgovor. Iskreno, moram reći da ih nisam voljela na isti način. Oba je nacrtna moja dobra prijateljica Sanja, studentica slikarstva. Meni je, priznajem, draži Ugljen. Nisam joj to nikada rekla. Njezini profesori uspješnijim su ocijenili Olovku. No, kad sam s njih brisala prašinu, nastojala sam biti jednako nježna, i prema staklu, i prema okviru. Ali, i prema svojim očima. I voljela bih da je riječ koju sam čula izgovorio portret za koji sam vjerovala da pogađa baš to, moju dušu.

– *Moj izgled dočarava njezinu glavnu karakteristiku. Oslikava njezinu ozbiljnost. Savršeno dočarane crte pokazuju njezinu zrelost* - prozborio je Ugljen.

Olovka je isti čas uzvratila: “ *Cilj ljepote nije samo u sličnosti. Nije ni u jednostavnosti. Ti si je previše zgrčio. Važno je postići privid opuštenosti*“.

Zamalo sam se uključila u razgovor. Uvijek bih se uznemirila kad bi se spominjala moja opuštenost. „*Smij se, opusti se, ne brini se...*“, ponavljali su moji profesori, moji rođaci, moji vjeroučitelji. Uspjela sam se *iskulirati* jer sam slutila da ću čuti još nešto važno. Nešto što ću moći upotrijebiti na satovima likovne umjetnosti. Smisao umjetnosti bila je omiljena tema moje profesorice. Dijalog se nastavio i činilo se kao da neće ni prestati:

– *Zadaća je portreta da uljepša model* - rekao je Ugljen. I dodao: „*A nema sumnje da sam ja u tome bolji*“.

– *Varaš se. Zadaća je portreta da kaže istinu. A u tome sam bolja ja* - odbrusila je Olovka.

Zakašljala sam se. Srećom, u tom je trenutku Ugljen podigao glas. Prepirka se nastavljala:

– *Ako baš želiš znati, najvažnije je kako djelo djeluje na promatrača. A valjda si i sama zapazila da svatko tko uđe u ovu sobu dulje promatra mene.*

– *E, tu se ljuto varaš* - podviknula je Olovka. - *Upravo u tome se ne možeš mjeriti sa mnom.*

Sad sam vidjela da bi tu moglo doći do ozbiljne svađe i shvatila da moram prekinuti cijelu stvar. Upalila sam svjetlo i promotrila oba portreta. Na njima se nije vidjelo da su još do prije samo nekoliko sekundi govorili, jer sad su izgledali gotovo ukočeno. Nisam ih željela promatrati i pitati se koji je od njih u pravu. Između njih visjelo je zrcalo. Ustala sam, stala pred njega i promotrila svoj odraz. Lako je bilo zaključiti da su oba portreta u pravu, i da - u isto vrijeme - ni jedan nije u pravu. Morala sam to priznati premda mi je Ugljen i dalje bio draži.

– *Je li ti dobro, dušo* - čula sam mamin glas. Stajala je u spavaćici na vratima moje sobe.

– *Nisam te valjda probudila kad sam malo prije ušla provjeriti jesi li dobro pokrivena, dušo?* - nastavila je.

– *Nisi, mama, nisi ti...* *Probudila me riječ* - odgovorila sam joj. U ogledalu sam vidjela njezino začuđeno lice, lice koje bi - u tom trenutku – bilo teško nacrtati, i u ugljenu i u olovci.

– *Nastavi spavati, dušo, ujutro ideš Sanji, na redu je tempera* - rekla je i izašla iz sobe.

Poslušala sam je. Vratila sam se u postelju i slatko zaspala. Sanjala sam veliko zrcalo. Prolazila sam kroz njega noseći svoje portrete. Bili su u boji, na njima sam bila nasmiješena i opuštena. Čak mi je i duša bila mirna.

Magdalena Živković, 2. razred

Privatna klasična gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Ivana Fišter

Doktore, pomozite!

Poštovani doktore,

Ja sam Zagreb, glavni grad Republike Hrvatske. Imam 925 godina i u zadnje vrijeme kao da osjećam krizu srednjih godina. Ili možda krizu identiteta? Kao da mi neki detaljčić u životu fali. Evo, Pariz na primjer ima Eiffelov toranj, London Big Ben, New York Kip slobode, Rim Koloseum, Pisa kosi toranj. Mogao bih nabrajati do sutra. A ja? Kaj ja imam? Grički top? Zlobnici kažu da zvuči kao vlažna petardica. Manduševac? Još veći zlobnici kažu da je to malo veći labor za noge. Ban Jelačić? Još veći zlobnici se zjurado pitaju tko to još danas jaše na konju kroz grad, osim ak nije terapijsko jahanje u pitanju. Razgovarao sam malo s nekim kolegama glavnim gradovima. S Moskvom, Oslom i Abu Dabijem. I nisam baš nešto primijetio

da oni imaju takve probleme. No da se razumijemo, gospon doktor. Nisam ja nekaj pretjerano nezadovoljan svojim životom. Ali neke bih stvari ipak mijenjao. Očekujem Vašu stručnu i nesebičnu pomoć. Unaprijed zahvalan,
Zagreb, glavni grad Republike Hrvatske

Poštovani gospon Zagreb,

Pomno sam proučio Vaš problem i mislim da imam odgovor na njega. Malo ste pretjerali u uspoređivanju s ostalim svjetskim metropolama. Smatrajte se jedinstvenim i neponovljivim, ne povodite se za tuđim znamenitostima. Jer, imate ih napretek. I budite s njima ponosni i zadovoljni. I kad već s čežnjom nabrajate sve te svjetske atrakcije, pokušajte zamisliti kako bi neki zlobnici i za Eiffelov toranj mogli reći da je stari hrđavi gromobran, za Big Ben da je pokvarena stara veckerica, Kip Slobode je ukočena reumatoidna sutkinja, Koloseum nedovršena sportska dvorana bez krova, a kad bi se neka zgrada u Vama nakrivila poput kosog tornja u Pisi, odmah bi gradska oporba tražila smjenu gradonačelnika Bandića. Vidite, nije susjedova trava uvijek zelenija. Previše se zamarate sitnicama. Spominjete mi da ste razgovarali s Moskvom, Oslom i Abu Dabijem. Evo, već Vas vidim, da ste na njihovom mjestu, kako biste Vi pronašli problem u tome da Vas zlobnici nazivaju Smokva, Oslić ili Kibi Dabi. A njih to ni najmanje ne brine. I još nešto. Uzmimo na primjer Beč i koliko ste Vi u jednoj stvari jači od njega. Njegov bečki odrezak ima samo šunku u sebi, a Vaš zagrebački ima i sir uz šunku. Zar to nije prejako, ha? Hej, jedan Beč ste nadmašili! Pa što biste više htjeli? Dakle, da skratim. Prestanite cjepidlačiti i uđrite brigu na veselje. Potpuno ste zdravi. I imate rijetku privilegiju i blagoslov – glavni ste grad najljepše zemlje na svijetu. Svako Vam dobro želim!

Doktor Držislav Agramek

Ana Baran, 1. razred

Gimnazija Sesvete, Sesvete

Voditeljica: Marija Križanac

Studen neznana porijekla

Večeri jedne u kasne sate,
Dok sjedah mirno kod kompa svoga,
Osjetih studen neznana porijekla
U prozeblim klijetkam' srca moga.

Ozeble prste lomit tada stadoh
Nastojeći odagnat crne misli
Al kliktaji se mišem prorijediše,
otkucaji srca u želucu se stisli.

Na kip Palade nelagoda sjede
Jeza me prođe i prožme silan strah
Halapljivo poče sigurnost mi jesti
studen i mučne svirep, leden dah.

Leden zatim širiti se stade,
Tijelo poče cijelo mi se tresti.
Upravit drugdje poželjeh misli svoje,
Pa k'o mahnit hitro nešto počeh jesti.

Htjedoh, naime, okrpju potražiti
pa toplim pićem riješiti svoje muke,
Uvjeren da vrući će kakao
Ugrijati moje smrzle ruke.

Hrustanjem glasnim pokušah zatomit
Nesiguran cvokot donje mi vilice
Paralizu i strah nastojah savladati
Konkavnom glavom uposlone žlice.

No hladnoća bježe tu i dalje.

Što bi joj uzrok mogao biti?
Bi li se rješenje problema tog
U ljubavnoj sreći moglo kriti?

Muče li me prazni džepovi kaputa,
Zabranjena plejka i oduzet Nintendo?
Smisao života bez cilja i puta?
Je li ovo samoće crescendo?

Mrznem li zbog stanja u e-dnevniku?
Zbog svijeta bez kompasa i pravih vrijednosti?
Muči li me izostanak vjerodostojnosti?
Istine i pravde? Ženske čednosti?

Svijet apsurdna u kom se lajka jaje
Je li primarni povod osjećaju tom?
Trash glazba? Junk-food? Loš ten?
Uzrok tražim smrzavanju mom.

Kopam duboko u bunar svoga uma,
No studen seže još dublje od toga.
Možda bih se zagrijati mogao
Da povjerujem napokon u Boga?

A možda mi je potrebno samo
Da prijateljska me prisutnost grije?
Razgovor prisan, pokoji follower?
Možda se u tome tajna krije?

No tad shvatih koje je rješenje,
Odveć napornog problema ovog.
Promišljajući o studeni toj,
Dosjetih se, naime, nečeg posve novog!

Pretresajući kutke svoga uma,
Radeć inventuru crnih misli svojih,
Do zaključka dođoh sasvim jasnog
Da s nekom utvarom se borih.

Nakon sati u mucu provedenih
Boreći se kao gladijator,
Konačno se potpuno utoplili
Uključivši sobni radijator.

Sven Srkoč, 3. razred

XI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Ivana Babić

Novinarski radovi

RAZGOVOR S LADOM ROJC, NOGOMETNOM SUTKINJOM I INSTRUKTORICOM

Znala sam samo da volim nogomet

Jedna od najaktualnijih tema posljednjih mjeseci zasigurno jest nogomet. Nakon ludog nogometnog ljeta donosimo vam intervju s našom profesoricom koja se u slobodno vrijeme bavi nogometom. Upoznajte Ladu Rojc, profesoricu geografije i povijesti, nekad međunarodnu nogometnu sutkinju, a danas instruktoricu i članicu FIFA-e, koja svojom snagom i upornošću, korak po korak, dolazi do vrhunskih rezultata.

Sve je počelo sasvim slučajno

Počeli ste kao igračica, zatim ste postali nogometna sutkinja, a navodno je sve počelo na „Radniku“?

Sve je počelo sasvim slučajno na Radniku, kada se 1999. godine formirao ženski nogometni klub „Radnik 99.“ Iz čiste znatiželje, na nagovor drugih, počela sam igrati i jedino što sam tada znala bilo je da volim nogomet. Nikada nisam imala namjeru biti profesionalna sportašica te sam se nakon tri godine igranja, sasvim slučajno, odlučila pridružiti seminaru za suce. Tako je sve počelo.

Postigli ste značajne rezultate u suđenju, sudili ste na mnogim europskim i svjetskim prvenstvima, također i na Olimpijskim igrama u Londonu. Prije tri godine postali ste prva instruktorka FIFA-e iz Hrvatske u konkurenciji ženskih i muških sudaca. Kakav je to osjećaj, jeste li sanjali o tome?

Velika je to čast, ponosna sam na taj uspjeh. Nikada to nisam sanjala, išla sam korak po korak. Trenutno sam jedina instruktorka za suđenje s ovih prostora, ne samo iz Hrvatske već i šire. Zadovoljstvo je veliko, ali naravno, i odgovornost.

Za one koji ne znaju, opišite nam što rade instruktori u FIFA-i.
FIFA ima oko 55 instruktora, nas žena je dvadesetak. Zadatak

nam je edukacija i praćenje mladih sutkinja. Mi smo uvijek prisutni tamo gdje se održava neko nogometno natjecanje, a tijekom godine organiziramo seminare i usavršavanja sudaca.

Suci su često na meti kritika, koje je vaše mišljenje o tome? Jesmo li prestrogi prema njima?

Kritike su tu, naravno, nekad su i neizbježne, ali s kritikama se sudac treba znati nositi. On je taj koji je eventualno nešto pogriješio na terenu i tada mora očekivati kritiku. Ponekad su kritike i neutemeljene, znaju ljudi pretjerivati s kritikama prema sucima.

Kad gledate neku utakmicu u slobodno vrijeme, jeste li običan gledatelj ili sudac?

U utakmicama gledam i igru i suđenje, a kada igra naša reprezentacija, onda sam navijač.

Morate li kao instruktorica biti u formi, trenirate li svaki dan?

Ne treniram više svaki dan, ali još uvijek treniram. Deset godina morala sam svakodnevno trenirati i biti fizički spremna. Kad si na terenu, moraš istrčati sve što se od tebe traži i donijeti pravu odluku. Preduvjet za pravu odluku je da budeš na pravom mjestu. Danas treniram najmanje tri puta tjedno, kombiniram plivanje, trčanje, bicikl, hodanje. Ne mogu bez toga, pričinja mi veliko zadovoljstvo.

Ne postoji razlog za odustajanje

Na putu do svjetskog nogometa sigurno je bilo odricanja i prepreka, jeste li ikada pomišljali na odustajanje?

Ne postoji razlog za odustajanje, nisam netko tko će odustati. Bilo je hladnih i kišnih subota i nedjelja u početku, znala sam se pitati što ovo meni treba, zašto sada idem na neku utakmicu, zašto ću se smrznuti. U tom trenutku nisam imala odgovor, ali nešto vas gura dalje. Jednoga dana kada izađete na teren na jednoj međunarodnoj utakmici gdje se intoniraju himne nacionalnih vrsta, onda vam se sve to vrati, emocije prorade, i postane vam jasno zašto su one kišne subote i nedjelje bile potrebne.

Jeste li doživljavali neugodnosti kao žena u nogometu? Mijenja li se odnos prema ženskom nogometu?

Naravno da sam doživljavala neugodnosti kao žena u nogometu, one su očekivane. Ponekad bi me ljudi iznenadili dozom nepristojnosti i nepoštovanja. Ipak, odnos prema ženskom nogometu definitivno se mijenja, postoje zemlje u kojima je ženski nogomet razvijeniji od muškog i gdje ženski nogomet ima jaču reprezentaciju od muške.

Uz nogomet ste proputovali svijet, možete li izdvojiti najzanimljivija mjesta koja ste posjetili?

S obzirom na to da sam geograf, veliko zadovoljstvo mi je kad mogu putovati, osobito na destinacije na koje sama vjerojatno nikad ne bi došla, kao što su Čile, Kostarika, Armenija, Kazahstan, Azerbajdžan...

Znanje nije uvijek na prvom mjestu

Na glasu ste kao stroga i zahtjevna profesorica, a učenici vas vole, u čemu je vaša tajna?

Volim svoje učenike i voljela bih da ovu školu napuste sa što većim znanjem. Da, puno tražim, ne samo znanja već i u ponašanju. Nije uvijek znanje na prvom mjestu, nije geografija najvažnija. U konačnici, zaboravit ćete geografiju, učit ćete nešto drugo, ali vrlo je važno da karakter bude izgrađen već u osnovnoj školi. Dosta sam dosljedna kad se radi o neprihvatljivom ponašanju, sigurno neću zažmiriti na nje. Nije ta strogoća iz neke moje dosade, nego želim da vam u životu bude bolje, a što se više trudite, što više uložite svog vremena, muke i žrtve, to će rezultati biti veći, a vaše zadovoljstvo još veće.

Gdje je teže „suditi“, u učionici ili na terenu?

Ha-ha-ha, ne znam, nema pravila. Ako sam taj dan s malo manje energije, onda će mi biti teže i u učionici i na terenu.

Pojavljuje li se tema nogometa na vašoj nastavi?

S dečkima u razredu povremeno pričam o nogometu, pratimo

neka događanja poput Lige prvaka. Oni su ti koji vole prokomentirati: "Jeste li vidjeli ono jučer, je li to bio kazneni? Je li bio crveni ili žuti?" Ipak sam i oprezna, bojim se da ne dosadimo curama.

Vaša najveća ljubav – škola ili nogomet?

Teško mi je odgovoriti, ne mogu se odlučiti. Želim biti i u školi i u nogometu. Malo je teže prije nekih turnira, kada moram nekamo otputovati. To iziskuje da sve planiram na vrijeme, i to puno unaprijed, ali smatram se privilegiranom što sve mogu usklađivati, što se mogu baviti i jednim i drugim.

Hrvatski nogomet nakon srebra u Rusiji – kakve su vaše prognoze za budućnost?

Hrvatski je nogomet nakon srebra u Rusiji procvjetao. Mislim da su naši nogometaši iz Rusije pravi modeli za buduće nogometne generacije, da oni u njima imaju prave uzore, da mogu gledati uspjeh jednog Luke Modrića. On je savršen primjer za mlade da vide kako je netko iz jedne male sredine s teškim djetinjstvom ipak uspio, zahvaljujući svom radu. Puno je talentiranih, ali nisu uložili svoj trud, rad i vrijeme kao što je to on učinio. Nadam se da će takvih „Luka Modrića“ biti u budućnosti još više. Mislim da je budućnost hrvatskoga nogometa apsolutno blistava.

Ida Nuković, 8. razred

OŠ Eugena Kumičića – Velika Gorica

Voditeljica: Antonina Briševac

NAJGAMER OSNOVNE ŠKOLE ANTE KOVAČIĆA, ZLATAR

Gejma deset sati na dan, a tvrdi da nije ovisnik

Matija Varga je učenik 8.b razreda. Anketa provedena među učenicima viših razreda pokazala je da ga većina đaka smatra najgamerom

škole. Matija je pristao na razgovor, a zanimalo nas je što misli o ovisnosti o igricama i nasilju u njima te imaju li uopće igrice, po njemu, neke pozitivne strane

Od učenika viših razreda OŠ Ante Kovačića, Zlatar zatražili smo da punim imenom i prezimenom napišu tko je, po njihovu mišljenju, najgamer naše škole. Matija Varga iz 8.b uvjerljivo je izbio na vrh. Njegovo je ime i prezime bilo napisano 79 puta, dok je drugoplasirani „dobio“ 53 glasa manje. Bio je to povod našem razgovoru.

Jesi li ti najgamer ili ovisnik?

Nisam ovisnik. Čak i kad igram računalne igre više od deset sati na dan. Nisam – jer poznajem svoje granice. Iako ih nekad prekorlačim, odnosno dulje se poigram (smijeh). Još jedanput, nisam ovisnik jer sam svjestan toga da kad igranje računalnih igara prijeđe u ovisnost, vrijeme se nekritično troši. Da vam pojednostavnim. Podi-mo samo od toga da nekad treba pomoći i roditeljima te, primjerice, oprati posuđe. Poflaksati travu oko kuće. Ili pak pogledati crtić na TV-u. Ovisnik o računalnim igrama nema vremena za takve stvari i to ne radi. Ja imam vremena i za to.

Po čemu se to postaje najgamer?

Vrijeme, vrijeme i vrijeme. Što dulje igraš, bolji si i, eto, postaješ najgamer u školi!

Konkretno, koliko ti to sati na dan provedeš igrajući igre?

Vjerovali ili ne, ima dana kad uopće ne igram. Onda se znam nakon toga zaletjeti i igrati “u komadu” desetak sati. Moj prosjek bio bi 3-4 sata igranja svaki dan ako se uzmu u obzir dani kad se igra i oni bez igre. No, jednom sam se “testirao” da vidim koliko dugo mogu biti za računalom. Bio je to točno jedan dan i osam sati. Tek uz nekoliko 15-minutnih stanki. Za jelo i za vrlo kratak izlazak na svjež zrak. I ako hoćete čuti još jedan podatak, točno 33 puta dočekao sam svitanje, odnosno probudio cijelu noć zbog igranja. Zna-te da mi gameri pamtimo sve rekorde. Moje doba dana za igru jest – noć!

Gdje igraš? Smiju li tvoji roditelji ulaziti u tu prostoriju? Ili brat?

U svojoj sobi. Pa, oni čuju moj razgovor tijekom igre i znaju da igram, no svejedno uđu. Zapravo, najčešće ulazi majka. Moram priznati da je tiha i gestama mi daje do znanja što treba.

Je li ikad bilo kakvih kazni zbog dugog igranja?

Bilo je. Kazne poput "ne smiješ biti na računalu tri dana". To je bilo, po njima, zapravo po majci, zbog „prekovremenog“ igranja. Držao sam se tih zabrana jer svoje roditelje poštujem. Ali, zadnja takva „kazna“ bila je prije tri godine.

A škola, ocjene i igranje?

Spomenuo sam već dane bez igre. Dok traje škola, a pogotovu prije sezone ispita – to je bilo naglašeno pred završetak osmog razreda – bilo je u tjednu dosta dana bez igre. Ali, onda se vikendom dulje igra. Pola dana. I više.

Jesi li živčan kad ne igraš?

Igrice se igraju radi adrenalina, rasonode, ekipe i opuštanja. Točno tim redom. Najbolje se mogu opustiti igrajući igrice.

Moramo se dotaknuti negativnih strana igara. Nasilje i ubojstva.

Zapravo, tako veći dio javnosti percipira računalne igre. No... Da kažem svoje mišljenje i o tome. Nisam nasilan. Nisam agresivac. Odrasli vele da sam čak i premiran za svoje godine. Moje je mišljenje da agresivnost u igrama ne uzrokuje agresivnost u stvarnom životu i da te dvije agresivnosti nisu ni na koji način povezane. (stan-ka) "Ljudi su čuknuti v glavu." Odatle taj stav.

MIRITELJ I MINISTRANT, A NE UBOJICA!

Osobno se nikad nisam ni s kim potukao. Znaite, ono kako se kaže, nisam nikad ni mrava zgazio. Dobro, možda jesam. (smijeh) Mravi su sitni, a ja narastao na 1,81.

A koliko si ljudi ipak ubio u igrama dosad?

Tisuću... Dvije... Možda četiri... Možda 30.000 ljudi. Vjerojatno više nego što je Bata Živojinović pobio Nijemaca u partizanskim filmovima. Pištoljima, puškama. Pa i rukama. Strašan je bio taj Call of Duty. To je bilo ubijanje! Bilo je i krvi. Najviše ljudi ubio sam u Call of Duty. Ubijanja ima i u ove tri igre koje sada igram: LoL, Fortnite i GTA. Pa ubijanja je bilo već i u Will Rocku, prvoj igri koju sam igrao. Doduše, u njoj se nisu ubijali ljudi nego čudovišta. Monsters. Ali, da još objasnim. Sada sam u osmom razredu predsjednik razreda. Ne biste vjerovali koliko je bilo situacija u kojima sam zapravo bio miritelj i zahvaljujući tomu nije bilo ni sukoba ni tučnjava. Ni u školi niti izvan nje. I još nešto. Idem redovito i u crkvu i ministrant sam još od prvog razreda. Govorim sve to samo radi toga da vam dokažem kako nasilje i agresivnost u igrama nemaju ama baš nikakve veze s nasiljem u stvarnom životu. Igra. U igri ne ubiješ pravog nego skriptiranog čovjeka kojeg je stvorio programer. To se sve događa u virtualnom svijetu. Znam da nisam nikom oduzeo stvarni život. Taj gamer igrat će i dalje tu igricu.

Koji su plusevi, odnosno pozitivne stvari koje ti donose igre?

Valja reći da treba praviti stanke u igranju. Čuvajte oči. Čuvajte kralježnicu. Govorimo ipak radije o pozitivnim stvarima!

ENGLESKI I MUŽNJA KRAVA

Uz priču igre nauči se engleski jer su danas igre uglavnom sve na engleskom. Praktički, svoj cijeli engleski naučio sam uz igranje igara. Primjerice, kad vam u igri piše „Take the eggs!“, zaključite da trebate uzeti nešto pa proučavate tu rečenicu i shvatite što ste napravili i zašto. No, pokupio sam ja i dosta prostih fraza. (smijeh) Ali, zar ne čujete prostote i na televiziji i radiju?! I nemojte da netko pokuša sad manipulirati mojim riječima i zaključiti da odobravam prostačenje. Jeste li čuli koju prostu riječ od mene u razgovoru? Što još? Iako se u igrama desna ruka koristi za držanje miša, dok je lijeva ruka na tipkovnici i svaki prst ima svoju ulogu u igri, uz igrice sam naučio pisati sa svih deset prstiju što mi koristi i za školu. Isto tako, nemojte

se sad smijati, ali iz simulacijskih igara možete naučiti i kako prefrizirati njivu. Ili pomesti kravu. Postoji igra Farming Simulator.

Ovo je uistinu zanimljivo. Bi li ti mogao uopće živjeti bez računalnih igara?

Da. Jer nisam ovisnik. OK, možda bih bio malo ljutit da mi netko uzme igrice. Ljutit bih bio samo zbog velikog truda koji sam uložio u igre da postignem visoku razinu.

Dotakli smo se u razgovoru roditelja i kažnjavanja. Imaju li roditelji i naši učitelji pojma o tome što je to svijet računalnih igara?

Moj je odgovor kratak. Nemaju. Tek pokoji roditelj ili pokoji djelatnik u školi pokazuju zanimanje za to. Kao da većinu njih ni ne zanima što to mi radimo za računalom. Činjenica je da je većina starijih premalo digitalno pismena. Pod tim podrazumijevam i poznavanje igrica. Ne može netko nama pričati u školi o sigurnosti na internetu, primjerice na Facebooku, a da nema profil na Facebooku. Ili, sada smo svi mi mladi na Snapchatu. Po meni, nema logike da nam netko govori o dobrim i lošim stranama interneta, a da nikad nije ni čuo za Snapchat. Pa ne može cilj takve radionice u školi biti samo to da se napravi što bolji plakat i da sve ostane na tome. Evo, ja sam prvi koji bih mnogo toga o toj temi bio spreman podijeliti s odraslima.

Poruka učenicima, učiteljima, roditeljima?

Nemojte se pretvoriti u mene. Easy.

Karlo Sviben, 8. razred

OŠ Ante Kovačića – Zlatar

Voditelj: Denis Vincek

IZRADIO JE VIŠE OD 500 JEDRENJAKA

Umjesto mene, svijetom plove moji brodovi

K'o brod u boci putujem, a neću stići nikamo...

O. Dragojević

Hobiji su aktivnosti koje radimo iz osobnog zadovoljstva, a ne zbog novca. Kroz različite hobije i aktivnosti grade se i stvaraju brojna prijateljstva, uspostavljaju odnosi s ljudima istih sklonosti. Glazba, ples, sport, vinogradarstvo, pčelarstvo, rad u vrtu, planinarenje, maketarstvo i kolekcionarstvo samo su neke od zanimljivijih kojima se ljudi bave. Moj djed Marijan ima 62 godine i živi u Pavučnjaku pokraj Samobora. Ima neobičan hobi. Izrađuje brodove u bocama. U hladnim zimskim danima stol u dnevnom boravku ispunjen je svakojakim sitnim dijelovima njegovih maketa. Naborane ruke, strpljivo i s velikom preciznošću grade trupove od drveta, uzdižu i nižu jarbole od tankih štapića, čačkalica i papira. Na desnoj ruci nedostaju mu tri prsta koje je izgubio u radu sa strojem koji odvaja kukuruz od perušine davne 1989. godine. Upravo te ruke napravile su više od 500 modela jedrenjaka koji su u svojim bocama zaplovili svijetom. Tijekom jedne zime napravi ih desetak te ih sve podijeli svojim prijateljima.

Iz Pule s ljubavlju

Iako zbog oštrog naleta i teškog udarca bolesti teže govori, djed započinje svoju priču: *Brodove sam počeo raditi još davne 1976. godine u ondašnjoj vojsci. Bio sam smješten u Puli pa sam svoje vojničke obveze obavljao uz more. Bilo je to lijepo doba. Promatrao sam brodove koji su dolazili, odlazili, stajali, čekali i tako se rodila ideja. Polako sam počeo, dugo promatrao i gradio. Strpljivo i s ljubavlju. Htio sam svoj prvi brod pokloniti jednoj posebnoj osobi. Ugradio sam u njega puno ljubavi. Prvi brod koji je tada napravio, poslao je tadašnjoj djevojci, mojoj baki, i to poštom. Ona ga i dan danas vjerno čuva jer upravo joj je on donio najljepši dar, njegovu ljubav.*

Bijeg u prošlost

Radi ih i zbog sjećanja na ugodna prijateljstva iz mladih dana. Sva-ki ga podsjeća na neku osobu, u svaki utkiva davna sjećanja i lijepe uspomene. Brodovima djed bježi u prošlost, u mladost kad je sve, kako navodi, bilo drugačije, zato kad ih radi, razmišlja o moru, slobodi i nada se da će otploviti u neka ljepša i bolja vremena. Ljudi u ovom našem vremenu nemaju strpljenja za takve stvari kojima se djed bavi. Svi oni trče i grade poslovne karijere i privatni život pa se ne mogu posvetiti hobijima jer pretpostavljaju da takvom vrstom posla ne mogu zaraditi novac i plaću za sve svoje potrebe. Djed kaže da takav brod ne može napraviti svatko. Potrebna je prije svega jaka volja, malo znanja, mirna ruka i puno strpljenja. Svojim kćerima nije pokazivao vještinu slaganja brodova jer ih to nije zanimalo. Možda bi meni i pokazao da živimo bliže i da nemam toliko obaveza u školi.

Trenutak porinuća djedova broda

Sve je spremno. U kući vlada potpuna tišina i veliko nestrpljenje. Završni trenutak i postavljanje hrvatske zastave na jarbol. Kućom odzvanja smijeh i pljesak. Brod je spreman za novu plovidbu. Kada stavlja brod u bocu, baka se mora utišati i maknuti iz njegove blizine. Zna se dogoditi da ga baka svojom pričom omete i onda mu malo zadrhti ruka. Tada je najbolje da baka ode i skloni se u neki drugi dio kuće. Kako nema sve prste, baka mu pomaže i precizno škarama izrezuje male jarbole koje on zatim povezuje koncima na čačkalice. Smijem se njihovoj priči u kojoj još uvijek prepoznajem ljubav. Baka nam se upliće u razgovor, pa kaže: *Uh, sve je to lijepo, zanimljivo, ali kratko! Namučite se dok ga napravi, a onda ga tako lako pustite da otplovi!*

Djedove galije, bracerne, falkuše i gajete plovo svijetom

Modeli djedovih jedrenjaka na kojima radi od 1976. godine uglavnom su isti, one koje je nekad pomno i dugo promatrao. Brojne galije,

*bracere, falkuše i gajete*¹ podigle su ponosno svoja jedra i zaplovile djedovim prostranstvima. Njegovi brodovi nalikuju jedrenjacima kakvima je svijet otkrivao Kristofor Kolumbo te su mnogi svoje sigurno utočište našli preko oceana. Djedovi jedrenjaci su drugačiji, plodovi njegove razigrane mašte, zatočeni u njegovim bocama. Sam ih osmišljava, diže im jedra i daje vjetar u leđa. Umjesto njega, svijetom plove njegovi jedrenjaci. Samo jednom napravio je drugačiji model na zahtjev dobrog i dragog mu prijatelja. Radio ga je prema fotografiji i to mu je bio jako težak, ali i izazovan zadatak. Sliku tog broda darovao mu je taj prijatelj, a djed se namučio dok ga je napravio. Taj brod nije daleko otišao. Podigao je svoja jedra i otplovio cestom u Zagreb.

Bez alata, nema ni zanata

Za izradu koristi malu pilu, veliku pincetu, dobro ljepilo i metalni dio koji na sebi ima kukicu. Taj alat s kukicom izradio je sam da bi si olakšao posao. Boca, drvo za trup, papir, štapići i čačkalice potreban su materijal za izgradnju broda. Na početku pripremi sve dijelove da ih može ugurati kroz tanko i usko grlo boce, dio po dio. Za stavljanje sitnih dijelova u bocu potrebno mu je oko sedam dana jer se ljepilo koje koristi mora dobro osušiti. Ne smije odmah složiti cijeli brod jer kako sam kaže: *Brod treba biti čvrst!* Kad ga složi, na vrh najvećeg jarbola ponosno stavlja našu, hrvatsku zastavu. Djedu tada zasuzi oko, a srce ispuni ponos.

Svojim brodovima djed itekako putuje svijetom i upoznaje nove ljude, stvara lijepa poznanstva. S takvih putovanja uvijek se vraća veseo i bezbrižan jer kako i sam kaže, ne trebaju njemu svjetska mora i oceani, već samo jedna mala luka, mirno more i ljubav bake Ane.

Mihael Igrčić, 8. razred

OŠ Draganić, Draganić

Voditeljica: Matilda Marković

¹ *Galija, falkuša, gajeta, bracara*- vrste jedrenjaka, brodova koji se pokreću snagom vjetra

NEOBIČAN HOBI UČENIKA NAŠE ŠKOLE

Lovac na zagorske tartufe

„Da biste pronašli tartufe, ne morate ići čak do Istre. Tartufi rastu i u našim šumama, na više lokacija.“ Ove zanimljive tvrdnje bile su povod za razgovor s učenikom sedmog razreda naše škole Mateom Zrinskim koji još od malih nogu uživa u neobičnom hobiju – lovu na tartufe po šumama varaždinskoga kraja.

Neobičan hobi

Kako si počeo tražiti tartufe?

Moj otac je lovac i dobar poznavatelj gljiva, tako da se u našoj obitelji često pričalo o gljivama. Još prije desetak godina otac je od prijatelja gljivara čuo da i u našim šumama ima tartufa pa je odlučio provjeriti te priče. Naravno, poveo je i mene. Najprije smo ih tražili s prijateljima, ali sada već znamo neke lokacije pa ih tražimo sami.

Tko je uspješniji – otac ili ti?

Ni jedan ni drugi, najuspješniji je naš pas Boni, bez njega ne bismo ništa našli, on nam je glavni pomagač. Kad idemo u šumu, Boni nas uvijek vodi. Gdje on počne kopati, mi dolazimo u provjeru.

Boni – najbolji pomagač

Je li Boni neka posebna pasmina?

Da, to je lagotto romagnolo, pas koji je obučen za pronalaženje tartufa. Ima dvije godine i obožava njušiti i tražiti gljive. Inače, štene košta čak 500 eura i uz jednog takvog psa tragača mogu se pronaći lijepi primjerci.

Je li toj pasmini urođeno da traže tartufe ili ih se to mora naučiti?

Moraju najprije proći obuku. Od svih pasmina, lagotta je najlakše obučiti jer on ima prirodni instinkt u traženju tartufa, ima jako istančan njuh. Vrlo su odani vlasniku, stoga ih je lako dresirati. Iako ponekad, kad počne kopati, želi i pojesti pokoji tartuf, moj Boni je odličan tragač.

U Zagorju samo crni tartufi

Otkrij nam, napokon, gdje u Zagorju ima tartufa?

Prema mojim saznanjima, ima ih u šumama pokraj Kalnika i nešto manje u Radešiću.

U kojim uvjetima rastu?

Uvjeti nisu toliko važni, može ih se naći i zimi, ali uvijek na sunčanoj strani. Rastu ispod istog stabla sve dok se stablo ne posiječe.

Je li ih teško pronaći?

Nije ako imate psa kao Boni. Tartufi rastu na dubini od pet do dvadeset centimetara, zato je uvijek potreban dobar pas da ih najprije može nanjušiti.

Rastu li svake godine?

Da, rastu svake godine, u bilo koje doba, ali samo crni tartufi.

Najveći ulov

Možeš li se pohvaliti kakvim lijepim primjerkom?

Naravno, bilo ih je više. Nedavno sam našao jedan primjerak od 150 grama. To je, za sada, moj 'najveći ulov'.

Koliko bi vrijedio jedan takav primjerak?

Nisam ga prodao pa ne znam koliko bi vrijedio, ali ponekad smo na sajmovima znali prodati neke primjerke. Točno je da su jako skupi, ali ovi kontinentalni nisu još tako cijenjeni jer ljudi ni ne znaju da

postoje. Kilogram crnog tartufa stoji oko 2000 kuna, dok kilogram bijeloga može vrijediti čak do 30 000 kuna.

Recept za zagorske tartufe

Jesi li uključen u kakve aktivnosti kojima bi se promovirali zagorski tartufi i naš kraj?

Kao što sam već rekao, moja obitelj i ja odlazimo na sajmove gljiva, poput „Dana vrganja u Paki“, gdje sudjelujemo u raznim aktivnostima kojima je cilj predstavljanje tartufa, ali i ostalih vrsta gljiva našega kraja. Ove smo godine u Paki organizirali čak i natjecanje u berbi tartufa.

Znaš li kako se mogu pripremati zagorski tartufi?

Tartufe treba pripremiti što jednostavnije jer bi se dužom termičkom obradom mogla uništiti njihova specifična aroma. Također, najbolji su svježe ubrani. Ako ih spremamo u ledenicu, moramo paziti da prije pripreme ne stoje predugo jer tada, također, gube na mirisu i okusu. Isprobani recept iz naše kuharice je domaće krpice s vrhnjem i naribanim svježim zagorskim tartufima. To bi bila zagorska verzija poznatog istarskog specijaliteta fuži s tartufima.

Možda turisti već sljedeće godine, umjesto u Istru, pohrle u Zagorje u potrazi za tartufima?

Možda. Rado bih bio njihov vodič

Magdalena Brlečić, 6. razred

OŠ Breznički Hum, Breznički Hum

Voditelj: Ivana Nogić

KAKO STIĆI DO BIBINJA – REPORTAŽA UZ JADRANSKU MAGISTRALU

Pravac more (od Rijeke do Bibinja)

Čitati putopis u školi bilo je i zanimljivo i korisno. Upoznala sam nove tekstove, s njima i krajeve o kojima govore. A i ja sam dobila ideju kako zabilježiti putovanje koje me čini sretnom – kako ispričati dogodovštine na kraju lipnja, ubrzo nakon što završi škola?

Svake godine moja obitelj putuje na ljetovanje u rodno mjesto moje bake koje se zove Bibinje i nalazi se pokraj Zadra. Uz mamu, tatu, brata i mene s nama ide i naša baka. Iz godine u godinu događaju nam se razne stvari na putu, ali jedna godina mi je posebno ostala u pamćenju. Te godine smo, kao i svake, odlučili krenuti na put nekoliko dana poslije završetka škole. Spremanje traje danima jer mi djeca sa bakom ostajemo cijelo ljeto. Kada smo se brat i ja napokon dogovorili što ćemo uzeti, stvari su bile spakirane. Jako nas je veselilo što ćemo ponovno vidjeti rođake i cijelo društvo.

Spremati se lako – e, pa nije tako!

Uvijek nosimo jako puno stvari: tu je naš ogroman kofer, torbe, lopte, skejtovi, knjige koje želimo pročitati, a ima i ponešto hrane. Moj brat uzima i svoj bicikl. Sve to treba potrpati u prtljažnik i u kutiju koju stavljamo na krov automobila. Tata uvijek govori kako nam ništa neće stati, kako će nam se auto raspasti, a i kutija koja je već stara i napukla bi mogla stradati u vožnji. Morate znati da nam i auto ima dosta godina. Vjerujte, moj tata je majstor u slaganju stvari i trudi se da u autu popuni svaku slobodnu rupu. Kada smo složili sve stvari u auto, sjetili smo se jedne „sitnice“ koju nismo spremili. To ljeto nismo imali kome ostaviti naše ribice pa su i one morale za Bibinje. Sjetili smo se da ribice stavimo u vrećice s vodom i da ih s akvarijem uguramo u auto. Dok smo to radili, pukla je vrećica i voda je zalila pod i kuhinju koje je mama prije toga očistila.

Pravac Dalmacija – vožnja do Senja

Sljedeće jutro se budimo jako rano i idemo po baku koja ima svoj kufer i aparat protiv bolova u vratu. Kada su te stvari jedva stavljene, baka sjeda ispred, moj brat i ja u stolice, a moja mama u sredinu između nas. Nakon što se svi smjestimo, tata provjerava je li auto «legao», odnosno ima li između karoserije i gume još pokoji milimetar od zemlje. Mislim da nismo lijep prizor. Jedva smo se ugurali u auto, ispod nogu imamo svašta, mama u krilu drži moju ortožu za leđa koja nije nigdje stala, a na krovu imamo bicikl i kutiju.

Put traje oko četiri sata. Idemo po magistrali jer se svi slažemo da je puno zanimljivije voziti se uz more nego po autoputu. Na početku smo svi još pospani jer je rano jutro. Prolazimo kroz Crikvenicu, Novi Vinodolski, Klenovicu i idemo prema Senju. Sunce se polako penje po nebu i njegov odsjaj u moru me lagano uspavljuje. Prije nego zaspim, krajičkom oka na otoku Krku zapazim Bašku koja izvire iz uvale. Budim se u Senju u kojem, naravno, puše bura. Sva sreća nije tako jaka. Svaki put se plašimo da nam s krova ne odleti naša napukla kutija i bicikl.

Mala mjesta uz more – Rab namiguje

Nakon Senja u autu je sve živnulo. Shvatili smo da su školski praznici počeli i da putujemo na godišnji. Pojačavamo radio i svi složno pjevamo. Sigurna sam da naše pjevanje nije za pozornicu, ali nama je najljepše i svi uživamo. Tata je uspio preći sve autobuse, kamp prikolice i spore automobile, a mama se sjetila da bi bilo lijepo malo stati i odmoriti se. Tati se ne sviđa mogućnost da nas ponovno pređu svi spori auti, a mama je ljuta jer misli da nam odmor treba. Baka se kao uvijek ne upliće u raspravu jer je njoj svejedno. Polako prolazimo kroz Sveti Juraj, Lukovo i Donju Kladu i gledamo kako se sunce probija do sjevernog dijela otoka Raba. Svugdje oko nas se u prekrasnim bojama spajaju more i kamen. Tu su Goli otok i Rab sa svojim golom strmom obalom. Prolazimo

kroz Cesaricu i Ribaricu. Barke plutaju ispred mjesta koje je malo i uz samu obalu, a na kućicama stoji natpis «Apartmani». More je poput stakla. Sunce se odbija o njegovu površinu i blješti na sve strane. Sjetila sam se da ću uskoro moći uroniti u njega i postalo mi je toplo oko srca.

Karlobag na vidiku, Velebit nas prati

Razmišljam o svom društvu i jedva čekam vidjeti koliko su se promijenili. Prije Karlobaga tata svečano izjavljuje da nam je odmor stvarno potreban. Mičemo stvari koje su po nama i oko nas i onako ukočeni jedva se izvlačimo iz auta. Dok smo protezali noge, mami je palo na pamet da sam prerasla dječju stolicu i da bi bez nje imali više mjesta. Dogovorili smo se da moja stara stolica ostaje pokraj kontejnera. Trpamo se u auto i nastavljamo put da bismo što prije stigli. Ne znam zašto se tako žurimo, a cijelo ljeto je pred nama.

Nakon Karlobaga, za koji kažu da je na pola našega puta, dolaze najveći zavoji i prekrasne duboke uvale. Priroda je stvarno lijepa, a ja se trudim gledati naprijed da mi ne pozli. Brat nije čuo za tu taktiku i ponovno stajemo da bi ga prošla mučnina. Kad smo došli sebi, ponovno po tko zna koji put pitamo: «Koliko još?» i roditelji i baka već lude s nama.

Skoro cijelim putem nas prati prekrasan Velebit. Njegovi se vrhovi spajaju s modrinom neba. Tu i tamo sjedne i poneki oblačić u kojima ja i brat vidimo dinosaure, vile i ostale likove iz crtića. Prolazimo kroz Lukovo Šugarje, a zatim dolaze mjesta koja u nazivu imaju riječ Draga: Devčić Draga, Šarić Draga i Barić Draga kao i Tribanj, Sv. Marija Magdalena, Lisarica, Običaj, Kruščica i Šibuljina. Negdje preko puta šepuri se Paški most. Naselja su sve veća, ima sve više apartmana i kampova. Prolazimo kroz Stari-grad i Seline koju su spojeni i, nakon malih mjesta, za mene jako dugački. Nakon toga je mjesto koje se pri ulasku, a prema natpisu, na tabli zove Modrić, a na izlasku Modrić. Prošli smo i njega i došli na Maslinički most. Volimo prolaziti preko starog mosta

jer je s njega prekrasan pogled na Novsko Ždrilo i Novigradsko more. Brat i ja smo sretni jer sad i mi znamo da imamo još malo vožnje.

U zagrljaju dalmatinskoga sunca

Prolazimo Posedarje i vozimo se Ravnim kotarima i kroz mjesta koje se tamo nalaze. I eto nas u Zadru, a odmah potom i u Bibinju. Dočekuju nas vesela lica susjeda, naša mala kućica, osjećaj sreće, slobode, druženja, spavanja do kasno i uživanja s bakom.

Put je bio naporan, ali, vjerujte, isplati se ići našom obalom. Ništa ne može zamijeniti prekrasnu prirodu kojom smo prolazili. Dok sam bila mala, čudila sam se turistima koji su stajali po odmaralištima i slikali tamo neko more i kamenje. Sada mi je sve jasno, a bit će i svakom onom tko krene na put uz našu obalu.

Petra Radinković, 7. razred

OŠ Nikola Tesla, Rijeka

Voditeljica: Irena Peić Rančić

ŠKOLA ZA ŽIVOT – PROGRAM KOJI ĆE DJECU NAUČITI RAZMIŠLJATI

Kruška, jabuka... naranča

U 72 škole u Republici Hrvatskoj ove se školske godine počeo provoditi Eksperimentalni program Škola za život u okviru Cjelovite kurikularne reforme. Predstavljen je kao program u kojem će učenicima razmišljati svojom glavom te više neće morati bubati činjenice. Je li tome tako?

Projekt Škola za život u moju školu dolazi na glavni ulaz i kuca na vrata učionica prvih, petih i sedmih razreda. Ja sam učenica petog razreda i bila sam ujedno i vesela i nervozna zbog toga.

Prije godinu dana, kada sam još bila četvrti razred i kada sam prvi put čula za projekt Škola za život, nisam imala pojma što nas čeka. Mislila sam da će nam peti razred zbog Eksperimentalnog programa biti mnogo zabavniji i da ćemo stalno raditi eksperimente u laboratoriju. No, u paketu petog razreda došlo je i učenje kojemu se baš nimalo nisam veselila. Škola je sada puno teža, kao i moja torba. Nastavnici nam zadaju teže zadatke i one za koje se treba pripremiti ili istraživati, odvajati jabuke i kruške, odnosno razmišljati svojom glavom i donositi zaključke. Tako sam i ja donijela zaključak da je za dijete od četrdeset kilograma torba od sedam i pol kilograma i dalje ipak malo previše.

Mislim da većina nastavnika još uvijek ima koru oko srca koju projekt nije ogulio da bi došao do sočnoga dijela. Nastavnici su poput voća. Postoje nastavnici koji su kao jabuke, a postoje oni koji su poput naranči. Nastavnici koji su kao jabuke su oni čija se kora ne mora guliti da bismo došli do sredine. To su nastavnici koji si odmah nešto postave kao zadatak, a ne kao izbor ili odluku o tome hoće li odraditi posao ili ne. Baš kao jabuke. Doduše, neki ne vole jesti koru, ali baš ta kora sadrži najviše korisnih tvari. S druge strane, nastavnici koji su poput naranči imaju koru oko sebe i ne mogu prihvatiti ništa bez guljenja te gorke, debele kore. Učitelji-jabuke imaju bolju i zanimljiviju nastavu. Sada sam već upoznala nastavnike i znam na koji način rade pa mogu odrediti koje su voće. Nažalost, nisam sigurna da svi nastavnici rade po Eksperimentalnome programu jer se učenicima nekada ne da ići u školu u kojoj ih čeka isto svaki dan – pisanje i slušanje dugih objašnjavanja učitelja koje nekada nije baš napeto. Svima je zabavnije kod učitelja koji mijenjaju načine poučavanja gradiva. Nekima je lakše učiti s udžbenikom pa će si pomoći s tim, dok je drugima lakše učiti preko zadataka na tabletu i to im je puno zabavnije. Najviše mi se sviđa ideja da se nastava prilagodi potrebama svakog učenika jer smo svi različiti. Međutim, u tome vidim nedovršeni posao većine nastavnika. Nemojte me krivo shvatiti, svakog nastavnika treba poštivati, ali ovdje ima još mnogo posla.

Ja o temi Škola za život mogu reći mnogo jer svi članovi moje obitelji imaju veze s Eksperimentalnim programom: i mama i tata rade u školi, tako da je u našoj kući Škola za život uvijek „top“ tema i, koliko god raspravljali, uvijek ima nešto što bi se moglo dodati. Moja mama koja predaje engleski jezik u gimnaziji mudro govori: „Ljudi se često boje novih stvari i ponekad zaborave da nešto novo može biti uzbudljivo i zanimljivo.“ Slažem se s maminom mudrom izrekom o Školi za život ne zato što je to moja mama, već zato što (nažalost) uočavam i u svojoj školskoj okolini istinitost njezinih riječi.

Škola za život je petasima ipak donijela dosta novih i zanimljivih stvari. Jedna od stvari kojima sam se najviše radovala zbog petog razreda jesu tableti. Kada su tableti stigli u naše skliske i nepouzdanе ruke, svi su ih ocjenjivali po marki i izgledu prije nego što su ih isprobali jer, ipak, dečki su stručnjaci za elektroniku i hardver. Bila sam ljuta kada je ispalo da su dečki u pravu i da su tableti vrlo spori. Tablet koji su mi kupili roditelji koristim kod kuće za igrice i digitalnu zabavu pa sam se nadala da ćemo dobiti baš super tablet koji će biti brz tako da možemo surfati po netu i zabavljati se. Naravno, postoje i pravila o korištenju tableta koja su neke učenike duboko pogodila. Ja sam bila zadovoljna sve dok su tableti brzi tako da mogu brže nešto otvoriti na nastavi, ali i tu sam se malo razočarala. Nastavnici ponekad imaju velike ambicije o radu na tabletima, ali ih elektronika često iznevjeri. Zna se dogoditi da tableti „štekaju“. Mislim da mojim prijateljima nije važno otvaraju li tableti dokumente i internetske stranice brzo ili sporo, samo im je važno da pod odmorom otvore „YouTube“ i gledaju video. Neki se učenici još nisu navikli na svakodnevno punjenje tableta i nošenje u školu pa aktivnost kod nekih učitelja propadne zbog dva zaboravna učenika koji ne vode računa o redovitom punjenju. S druge strane, postoje nastavnici koji misle da su tableti neke misteriozne naprave za koje treba najveće znanje da bi upisali lozinku ili otvorili internetski preglednik. Problemi se mogu lako razviti samo iz tableta, iako ne znam je li to do naranča-nastavnika ili do zaboravnih učenika koji kao da su

pali s kruške. U razredu se atmosfera čak lagano poboljšala otkad smo dobili tablete. Sada svatko ima svoju internetsku zabavu pa ne zadirkuje druge i ne pravi probleme.

Analizirajući provedbu ovoga programa, shvatila sam da je cilj potaknuti učenike da razmišljaju svojom glavom i da rješavaju zadatke koji od njih traže mozganje i logične odgovore. Ponekad je učenike teško nagovoriti da rješavaju zadatke koji traže puno razmišljanja, ali neki nastavnici to ipak uspiju ostvariti.

Na kraju se pitam ima li Škola za život budućnost i hoću li ja imati budućnost sa Školom za život? Čini se da Škola za život ima budućnost onoliko koliko to žele nastavnici i učenici – kod svih je stvar izbora žele li biti jabuke, naranče ili pak netko tko je pao s kruške.

Gita Špoljarić, 5. razred

OŠ Eugena Kumičića, Slatina

Voditeljica: Marijana Toplak

Iza zastora

Svi volite kazalište, zar ne ? Te divne predstave! Odijevamo se u naj-svečaniju odjeću i žurimo u kazalište da ne bismo zakasnili. Puno se vremena uređujemo i napokon sjednemo u lijepe crvene stolice. Evo ga, kreće! Gase se svjetla, stišavaju se mobiteli i diže se zastor. Ali kako je predstava nastala? Ta pozornica, ti glumci, ti rekviziti? Kako?

Četiri mjeseca pripremali smo se za operu „Carmen“. Krenuli smo s pjevanjem i učenjem teksta. Nije bilo lako budući da je tekst bio na francuskom, a tonovi su bili i visoki i niski. No krenulo je, probe su bile svakog ponedjeljka i srijede, a ponekad i vikendom. Nakon mjesec dana krojači su nas mjerili za izradu kostima. U krojačnici je bilo prilično skvrčeno i vruće . Bilo mi je užasno toplo,

ali sam samo mogla razmišljati kako je tek kostimografima i krojačima koji su se unatoč tome šalili i držali dobru atmosferu. Naš mlađi zbor glumi djecu, dječake i djevojčice. Iskreno, mislila sam da će naši kostimi biti vrlo teški za napraviti, ali kada sam na zidovima vidjela crteže i skice drugih kostima... Bili su puni detalja, malih perlica i tkanina, rubova ovakvih i onakvih i toliko boja da se zapitaš koliko boja uopće postoji na ovome svijetu! U isto vrijeme bili su predivni! Elegantni i romantični, kao i opera. No, nakon tog dana nizale su se probe jedna za drugom. Bili smo svi umorni, ali ja sam bila uvijek optimistična znajući da je drugim pjevačima isto tako, a i teže.

Na pravoj sceni

Sobu za probe zamijenili smo pravom scenom. Sve je bilo puno ljepše, imali smo rekvizite i popratne projekcije. Bilo je prekrasno! Ne samo pozornica, nego i cijelo kazalište, pogotovo kada ga gledaš prazno i bez ljudi. Ta je proba bila u kostimima i trajala je prilično dugo, od 9 do 21 sat, a mi smo na sceni bili tek dvadeset minuta! Ostalo smo vrijeme provodili sjedeći u svlačionici ili publici. Fotografi HNK su neumorno radili da bi fotografijama na plakatima najavili premijeru. Većina se djece iz moga zbora žalila jer im je bilo zagušljivo i naporno, ali neki, kao i ja, zabavljali smo se i rado bismo tu probu ponovili. Sad ću vam reći i zašto. Mogli smo sjesti bilo gdje, uključujući i svečanu ložu. Smjeli smo ondje jesti i ležati, čak i zaspati, što su neki od nas i napravili. Iako je to sve bilo jako lijepo, ipak mi je najdraži dio probe bio kada smo izašli van na svjež zrak. Jedna od sporednih pjevačica mi je rekla da joj je proba bila prilično naporna, pogotvo zbog toga što su više puta vraćali jedan dio prije njezinog nastupa pa je stalno morala biti na sceni. Uspoređujući ovu predstavu s drugima u kojima je pjevala i glumila, rekla je da je ova opera napravljena s puno više detalja i da je puno truda i vremena uloženo u nju. Ona je, po mojem mišljenju, isto uložila jako puno truda u svoju ariju.

Bliži se premijera

Približavao se dan premijere i svi su bili prilično nervozni. Kao da se sve kretalo raspadati. Jedna stvar nije radila i svi bi zakolotali očima i uzdisali, a redatelj i svi koji rade oko scene bi se proderali po koji put da se popravi. Čak sam pomišljala i da će odgoditi premijeru. U razgovoru sa scenskim radnikom saznala sam kako se pred kraj sve zna raspasti, da pronađu jednu malu grešku i sve se opet i opet ponavlja, ali se uvijek vrati na normalu, najčešće tjedan ili dva prije premijere. Tako je i bilo. Tjedan prije premijere svi su nekako izgledali spremni. Kao da ovu predstavu rade već godinama. Taj je tjedan meni bio najbolji od svih koje sam provela u kazalištu! Svi su bili nasmijani i nervozni, iščekujući taj dan. I evo ga, došao je dan premijere. Dok sam još bila u kući, hvatala me trema. Pokušavala sam se smiriti, ali sam shvatila da mi je samo stalo do opere. Stigla sam do kazališta i vidjela neke iz mog zbor, sve su izgledale nervozne, pa sam bila sretna što nisam jedina. Znali smo da predstava počinje u 21 sat, ali su nas pozvali četiri sata prije da se pripremimo. Odjenuli smo kostime i otišli smo sređivanje kose i lica. Cijeli frizerski dio kazališta mirisao je na sprej za kosu. Krenula nas je hvatati velika trema, ali smo nekako držali osmjeh na licima i igrali se sa rekvizitnom narančom.

Nešto najstrašnije nam se dogodilo u tom trenutku. Čuli smo preko razglasa: „Deset minuta do početka predstave. Morales, Mikaela, zbor, djeca!“ U tom smo se trenutku svi zaledili, a naša zborovodica nam je davala znak rukom da krenemo prema dolje. Pitala sam ju kako se osjećala u tih zadnjih deset minuta, odgovorila mi je da se osjećala spremno. I za nas i za njih. Znala je da će se naš trud pokazati na sceni i da se nema čega bojati. Imala je i solo u četvrtom činu, bio je daleko, ali i blizu. Rekla mi je da se mora, bojao se ili ne, sve oko čega si se trudio, publici pokazati. Kretali smo prema sceni, a prolazeći su nam glumci govorili: „Tuj! Tuj!“

Prvi put pred publikom

Došli smo, scena je bila osvijetljena, ništa još nije krenulo. Mačevali smo se kišobranima koji su bili dio naše scene. Otišla sam do jedne od onih dviju loža u kojima glumci često sjede i zagledala se u publiku. Mislila sam : „Ima ih milijun!“ Čuli smo zvono koje najavljuje početak predstave, a zatim glas koji govori da isključimo mobilne. Svjetla su se gasila, a mi smo svi skakutali i grlili se, što je kod nas značilo: „Sretno!“ Krenula je glazba i čim je Morales zapjevao, mi smo šaputali njegove tekst, riječ po riječ. Nekako sam se u tom trenutku obradovala. Svi su u zboru pjevali i oponašali njegove geste. Ali nismo bili jedini! I svi solisti koji su bili u okruženju, pjevušili su njegov tekst, čak i Carmen! Znali smo što slijedi nakon njegove arije... Čuo se zvuk trube, zatim pikola. „To je naša glazba!“ prošaputalo je jedno od djece smješkajući se. I zatim, evo ga, na redu smo! Naša zborovođica nas je potapšala da krenemo. Prije nego što sam znala, stupala sam na scenu. Uhvatio me strah, ali sam znala da će sve biti dobro. Otpjevali smo prvi dio, prvi put. Bilo je izvrsno! Ne kažem da nije bilo pogrešaka, ali sam se toliko uzбудila da nisam ni primijetila. Vratili smo u garderobu. Htjela sam ići gledati predstavu, ali niti jedno sjedalo nije bilo prazno te večeri. Čak ni galerija. Sjedili smo svi u velikoj sobi i nikoga od starijih nije bilo tako da si možete zamisliti... puno djece koja trčkaraju po sobi, ali bilo je i onih koji čitaju lektiru, uče povijest i pišu zadaću iz hrvatskog. Bilo je zabavno! Igrali smo pantomimu i noć u Parizu, samo što smo ju mi nazvali noć u kazalištu. Pod stankom je kavana bila puna ljudi, dobili smo besplatne sokove i svi su razgovarali s nama o predstavi. Osjećali smo se tako posebno! Počeo je treći čin, bili smo preumorni. Sišli smo svi dolje, nervozno čekali i slušali glazbu kad odjednom izađe solistica koja se u operi zove Mikaela i zapjevala ariju. Zaustavio mi se dah. Gledala sam u nju kao i svi ostali, oduševljeno. Ta glazba, taj glas! Činilo mi se kao da se svijet zaustavio samo da bi poslušao ovu ariju. Kao uspavanka, ali ljepša. Po koja suza mi je pala na dlan lijeve ruke, isti dlan s kojim sam i obrisala te suze. Nešto predivno!

Uslijedio je temperamentni plesni dio. Plesači! Bili su genijalni! Baš kao pravi flamenko u Španjolskoj. Pričala sam s jednom plesačicom koja mi je rekla da je ovo njezin odlazak u mjesto gdje se može posve drukčije ponašati i čak promijeniti svoju osobnost. Rekla mi je da obožava dolaziti u HNK zato što se odmakne od pravog svijeta, od testova i od patnje za učenjem.

Došao je napokon naš red i izletjeli smo na scenu kao meci. Bili smo energični i dali sve od sebe. Slušali smo duet Carmen i Don Josea i bio je predivan! Bili su jedini na sceni, sami, ali u isto vrijeme nisu. Mi smo svi bili iza i pored njih samo što nas publika nije vidjela. Bilo je tako tužno, ali i prelijepo u isto vrijeme. Ne mogu iskazati kako je to bilo očaravajuće. Uslijedio je ogroman val pljeskova i zviždukanja. Spustio zastor i svi smo se poredali da se naklonimo. Kad se podigao, vidjeli smo publiku koja plješe sa zadovoljstvom. Nakon naklona trebali smo trčati kroz lože do vrata za ulaz u parter. I kada su se svi poklonili, mi smo trčali na scenu kao djeca! I nakon još jednog naklona, dva, čak i tri, spustio se zastor, i svi su odjednom krenuli grliti se i čestitati na ovome i onome. U tom trenutku sam se malo izgubila u mislima. Bila sam očarana i nisam mogla doći do riječi, a i htjela sam čestitati solistima, ali mi je bilo malo neugodno. Ali jesam! Sa svim solistima sam pričala i izgrlila se i bilo je divno!

Od tog dana imam drukčije mišljenje o kazalištu, a pogotovo o ljudima koji rade u njemu. Optimistična sam svaki put kad idem gledati predstavu. Nije lako, ali oni koji to vole, znaju da to rade s razlogom. Imali smo nekoliko predstava poslije premijere i opet očaravajuće! Mikaela me naježi arijom, Morales i njegova vojska me nasmiješe, a završni duet Don Josea i Carmen me rasplače. Takve emocije u četiri sata možeš dobiti samo u kazalištu.

Iva Milas, 7. razred

OŠ Antuna Mihanovića, Osijek

Voditeljica: Inge Bilić

PUTOPISNA REPORTAŽA

Kroz Istru

Maturalac može početi

Napokon utorak! Mašemo roditeljima, zadnje upute ostaju lebdjeti u zraku. Čeka nas Istra! Draga naša Istro, stižu ti vodički osmaš, htjela ti to ili ne! Maturalac, dugo očekivani maturalac. Kako smo nestrpljivi, radosni, ponosni! Bez roditelja! Put putujemo samo s kovčegom, s mobitelom, slušalicama i s nekoliko učitelja. Brižni naši čuvari! Zabava, smijeh, ludosti samo nama nalik, autobus poskakuje, učitelji hrabro trpe.

Kao krčki knezovi Frankopani

Evo nas na Trsatu! Trsatska Gradina popela se visoko iznad Rijeke. Čak 138 metara visok je brijeg s kojeg su Liburni pratili put s kopna prema moru. Penjali smo se kao divokoze na vrh okrugle Rimske kule. Pogled prema Rijeci i još dalje oduzima dah. Posebno ushićuje misao na krčke knezove Frankopane koji su tim zidinama šetali kao trsatska vlastela sve do pred kraj 15. stoljeća. Posjet Svetištu Majke Božje Trsatske malo nas smiruje, gotovo ponizno ulazimo, molimo se, izlazimo, zastajemo pred spomenikom pape Ivana Pavla Drugoga.

Najmanji grad na svijetu

Krivudava uska cesta penje se strmo prema najmanjem gradu na svijetu – Humu. Kamene uske uličice, nekoliko simpatičnih suvenirnica, jedan bicikl ukrašen cvijećem ispred dućana ispunjenog mirisima voća i cvijeća. Da ne probudimo duhove prošlosti iz 11. st., nismo vikali. Radije smo pokušavali odgonetnuti neke zapise glagoljicom koja se u Humu koristila sve do 20. st. Zamislite grad od tri-deset stanovnika. Kako je biti gradonačelnik u tako malom gradu? Očarani mirom Huma nastavili smo put do Poreča.

Poreč – neprospavana noć

Noć u hotelu. Strava i užas. Bila je to najgora noć u životu naših nastavnika. Disciplina je odmakla kontroli. Tako su nas raštrkali po sobama hotela da su naši čuvari cijelu noć šetali hodnicima od prvog do trećeg kata kako ne bismo budili osjetljive njemačke turiste. Nažalost, neki učenici pili su i pušili. Čudno kako se alarm nije uključio ni u jednoj sobi!

Legenda o Sv. Eufemiji

Ujutro smo šetali Rovinjom, neki odmorni i veseli, neki poluzatvorenih očiju. Ti sigurno ne znaju da je najpoznatiji spomenik antičkog graditeljstva u Rovinju, crkva sv. Eufemije ili Sveta Fuma, bila zatvorena za posjet. Nisu čuli da je sagrađena na temeljima crkvice sv. Jurja i propustili su zanimljivu legendu o kršćanskoj mučenici koju su lavovi usmrtili u 4. st. Eufemija je imala petnaest godina kad su je zarobili Dioklecijanovi vojnici. Hrabra djevojka nije se htjela odreći kršćanstva pa su je okrutno mučili i na kraju bacili lavovima. Perzijanci su grad osvojili u 7. st. i sarkofag s njenim tijelom prenijeli u Carigrad. Čudo se dogodilo 800. godine. Nakon velikog nevremena sarkofag je doplutao do Rovinja. Po zagovoru Sv. Eufemije jedan je dječak na dvjema kravicama uspio prebaciti sarkofag na brežuljak gdje je i danas u crkvi iza oltara, a Sv. Eufemiju svakog rujna slave kao zaštitnicu grada.

Brijunska atrakcija – papagaj Koki

Brod nas je dovezao do Nacionalnog parka Brijuni. More mirno, iskrcavanje sigurno. Zaista smo imali što vidjeti, od prepariranih životinja, fotografija susreta predsjednika Tita s poznatim državljanima, ali i s prelijepim glumicama, do vožnje vlakićem, razgledanja zoološkog vrta i na kraju druženje s Kokijem, papagajem koji govori. „Kako si?“ ponavljali smo, a on je neumorno odgovarao: „Dobro“, okrenut naglavačke kao da nas izaziva.

Pulski amfiteatar

Gotovo je pala noć kad smo došli u Pulu i trčeći uletjeli u amfiteatar da čujemo barem djelić priče o najschačuvanijem spomeniku antičkog graditeljstva u Hrvatskoj. Car Vespazijan ga je gradio u 1. st., istovremeno kad je građen Koloseum u Rimu. Kroz otvore prastarog amfiteatra ulazile su zrake zalazećeg sunca. Osjećao sam se čudesno, kao da se gladijatori i lavovi bore pred mojim očima do zadnje kapi krvi. Svladani ljepotama Istre, nespavanjem i vožnjom konačno smo zaspali i dali priliku nastavnicima da se odmore.

Posjet Poreču i Baredinovoj jami

Novo jutro, novi grad. Poreč sa svojim uličicama, širokim trgom na kojem se plesalo, Eufrazijeva bazilika, grad je koji morate posjetiti, kao i Baredinovu jamu u koju smo se spuštali jedan po jedan pazeći da ne dotaknemo stalaktite i stalagmite. Osim stalagmita i stalaktita spilja je puna podzemnih skulptura koji su nastali strpljivim radom vode. Sagradila je voda dugačke zavjese, kip Bogorodice, tijelo pastirice Milke, kosi toranj iz Pise, snješka – zaštitni znak špilje. Prošli smo stazom dugom 300 metara kroz pet dvorana. Pustolovina je završila pred malim jezerom u kojoj plivaju dvije osamljene čovječe ribice.

Sunce i zvijezde Višnjana

Čudesima nije bilo kraja. Posjet zvjezdarnici u Višnjanu omogućio nam je gledanje u Sunce i kroz veliki teleskop. Nekoliko metara od zvjezdarnice uspravile su se visoke stijene koje su me podsjetile na Stonhenge u Engleskoj. U zemlju su ukopane čvrsto poput stogodišnjih hrastova. Uživali smo u miru dok nisu došli Vikinzi iz druge škole i počeli vrištati praveći nered.

Grad Veloga Jože

Dan smo završili šetnjom po zidinama srednjovjekovnog Motovuna. Gradić iz snova, priroda pod zidinama raj za oči. Na trgu je visio plakat o filmskom festivalu u Motovunu, festivalu bez crvenog tepiha i glamoura, ali bogatom vrijednim filmovima iz cijelog svijeta.

S pjesmom prema Vodicama

Povratak u Vodice išao je preko Grožnjana, malog mjesto uskih kamenih uličica. Veličanstveno! U svojoj glavi još premotavam slike parka prepunog kestenja, drvenih klupa i pogleda prema šumama koje se u daljini stapaju s bojama vedrog neba. Pred Nehajskom kulom bura nas je skoro otpuhala. Usprkos njenoj snazi popeli smo se na vrh. Na vrhu kule bura je snažno probijala naše kosti. Ni ptice nisu mogle kontrolirati krila.. Do Vodica nismo prestali pjevati. Je li to bilo iz radosti zbog povratka na maminu hranu ili zbog nezaboravnih doživljaja s našeg maturalca, ne znam. Znam da bih sve ponovio.

Karlo Markota, 8. razred

OŠ Vodice, Vodice

Voditeljica: Meri Juričev-Dumpavlov

Djeca na internetu: hvatamo li korak s njima?

Našu školu posjetila je prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander, psihologinja i psihoterapeutkinja te ravnateljica Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. Djeci je najpoznatija kao osnivačica Hrabrog telefona. Održala je edukativnu tribinu za roditelje, učitelje i stručnjake koji rade na zaštiti dječjih prava na temu Djeca na internetu: hvatamo li korak s njima? Za učenike 4. i 5. razreda osnovne škole održala je radionicu na temu Izazovi interneta. Nakon zanimljive i poučne radionice zamolila sam ovu nadasve zanimljivu ženu, dobitnicu nagrade Žena godine po izboru časopisa Zaposlena za 2018., za intervju.

Većina naših vršnjaka koristi neku društvenu mrežu. Roditelji nas često upozoravaju da smo za neke stvari premladi. Postoji li pravo vrijeme za napraviti profil na društvenoj mreži?

Postoji zakonska obveza koja zabranjuje korištenje društvenih mreža osobama mlađim od trinaest godina. Nažalost, puno djece

otvorilo je neku društvenu mrežu prije trinaeste godine o čemu nam svjedoči i jedno moje istraživanje koje kaže da čak 68 % djece ispod trinaest godina ima otvoren *Facebook*. To bi, također, značilo da su lagali o svojim godinama prilikom registracije korisnika.

Kakve se sve opasnosti kriju u korištenju društvenih mreža?

Upravo danas pričali smo kako postoje razne opasnosti kao što je *cyberbullying*. Tako se može dogoditi da se nekom djetetu rugaju, izoliraju ga, da šalju njegove privatne fotografije, pišu ružne komentare ispod tih fotografija. Može se dogoditi i da neke odrasle osobe s lošim namjerama uspostave kontakt s djetetom. U najgorem slučaju dijete može pristati na susret s tom osobom pa se može naći u neugodnoj i opasnoj situaciji. Ipak, ne bih tvrdila da društvene mreže i internet otvaraju vrata samo lošem. Internet donosi i puno toga dobrog. To je jedan divan alat koji možemo koristiti za učenje, za stvaranje novih prijateljstava, za produbljivanje starih... No trebamo zapamtiti: moramo ga koristiti sigurno tako da ne ugrožavamo drugoga, ali da i mi ne budemo ugroženi.

Kako se možemo zaštititi?

Možemo se zaštititi znanjem. Ako smo visoko medijski pismeni i znamo pravilno koristiti internet i razne društvene mreže, ne bismo trebali imati problema. To bi za djecu značilo da su upoznati s tim da svoje lozinke ne govore drugima, da imaju određen broj prijatelja kojima vjeruju, da paze da ne vrijeđaju druge, da ne odgovaraju na uvredljive poruke itd. Vrlo je važno obavijestiti odrasle osobe kojima vjerujemo (roditelji, nastavnici, razrednici itd.) o neugodnim događajima i situacijama u kojima smo se zatekli. Također, ne smijemo mi biti ti koji će se rizično ponašati. Zapamtite, stranac kojega upoznate preko interneta i dalje je samo stranac, baš kao i u svakodnevnom životu.

Često se govori da bi roditelji trebali kontrolirati sadržaje koje njihova djeca posjećuju na društvenim mrežama. Kako to napraviti, a da nam se ne naruši naše pravo privatnosti?

Roditeljima često govorim kako trebaju do neke osme, devete godine kontrolirati sadržaje koje njihova djeca posjećuju na internetu. Tijekom tog vremena najvažnije je uspostaviti odnos povjerenja između djeteta i roditelja tako da se nakon osme, devete godine to kontroliranje ukine. Nakon devete godine kontrola više ne donosi izvjesne rezultate. Djeca su danas često više medijski pismena od svojih roditelja te znaju sakriti ono što ne žele da njihovi roditelji znaju. Ponekad mi mame kažu da su prijateljice sa svojom djecom na *Facebooku* i da ih tako kontroliraju. Međutim, to djeci često nije drago i jednostavno naprave novi profil za koji njihovi roditelji ne znaju. Znači, roditelji žele kontrolirati svoju djecu da bi ih zaštitili i to je razumljivo, ali puno je bolje ako uspiju izgraditi to povjerenje između sebe i svoje djece. Tek kada izgrade to povjerenje, mogu znati da će im se djeca povjeriti ako se bilo što loše dogodi, a da neće to skrivati zbog srama ili straha kako će roditelji reagirati. Važno je također da djeca do te dobi budu naučena kako se ponašati na internetu da ne bi bili izloženi nasilju ili sami činili nasilje.

Kako bismo trebali reagirati ako primijetimo *cyberbullying*? Kome se obratiti za pomoć?

Cyberbullying ne smijemo podržavati što bi značilo da čim primijetimo neke naznake tog čina, moramo se odmah obratiti odrasloj osobi za pomoć. Nikako ne smijemo sudjelovati u širenju ružnih informacija ili fotografija nekoga djeteta, u širenju ili podržavanju bilo kakvog ruganja. Jako je bitno da sami ne sudjelujemo u tom nasilju. Kada primijetimo da se nekome bilo što loše događa, trebamo odmah obavijestiti razrednika, ravnatelja, roditelja. Uvijek možete i nazvati Hrabri telefon koji će vam reći što trebate učiniti i kako se trebate ponašati u toj situaciji.

Ponekad je teško razlikovati šalu od nasilja. Kako prepoznati da smo pretjerali?

Moramo znati da sve što bi bilo uvredljivo u realnom, svakodnevnom životu za neko dijete, uvredljivo je i virtualno. Znači, sve

ono što ne bismo uživo nekome rekli, ne smijemo napisati ni putem interneta.

Osnivačica ste Hrabrog telefona. Kako ste došli na tu ideju?

Na tu ideju sam došla prije dvadeset i jednu godinu jer sam vidjela da ima puno djece koja pate, a odrasli ih ne zaštićuju. Radeći u dječjoj bolnici primijetila sam da odrasli ponekad ne žele vidjeti da djeca pate, da su zlostavljana, da su izložena nasilju... Željela sam im nekako pomoći, ali nisam znala kako postići da se djeca otvore. Onda sam se sjetila da će dijete lakše progovoriti ako ostane anonimno, ako to učini preko telefona kada ga nitko ne vidi, kad ga nitko ne prepozna. Kada se dijete tako otvori, preko telefona mu mogu objasniti kome se može obratiti. Mogu ja prijaviti nasilje ako se dijete samo boji. Eto, prije dvadeset i jednu godinu smatrala sam da djecu koja pate treba zaštititi i da će lakše progovoriti preko telefona i tako je nastao Hrabri telefon. Danas ima jako puno djece koja zovu Hrabri telefon. To nisu nužno zlostavljana djeca. Mnoga djeca zovu da bi postavila ova pitanja koja me ti danas pitaš. I bilo koje dijete, ako je zlostavljano ili ga zanima odgovor na ovakva ili slična pitanja, uvijek može nazvati Hrabri telefon. Linija je besplatna, a svi volonteri koji rade na Hrabrom telefonu studenti su psihologije ili socijalnog rada. To su mladi ljudi koji će sutra raditi s djecom i oni znaju kako s njima razgovarati.

Za kraj, imate li kakav savjet za nas djecu?

Imam. Imam puno savjeta, ali reći ću sada samo nekoliko. Može?

Može.

Prvo, morate znati da nasilje nikada nije opravdano i da nikada ne treba reagirati nasiljem. Čak ako ste vi izloženi nasilju, nemojte vraćati istom mjerom. Drugo, morate znati da imate pravo na zaštitu od nas odraslih i da niste *cinkaroši* i *tužibabe* ako tražite pomoć. Vi ste samo djeca, a zadatak je nas odraslih da vas zaštitimo. Ako doživljavate bilo što neugodno, ne samo *cyberbullying*, bilo

što, obratite se odrasloj osobi. Ako vam prva odrasla osoba ne pomogne, potražite drugu. Otiđite do razrednika, školskog psihologa, do ravnatelja... Uvijek napominjem, možete nazvati i *Hrabri telefon*. Naravno, prvo se obratite svojim roditeljima za pomoć ako ste u mogućnosti. Zapamtite ono najvažnije: mi odrasli dužni smo vas zaštititi i dužni smo vam pomoći.

Višnja Burić, 5. r

OŠ Josip Pupačić, Omiš

Voditeljica: Daniela Odak

Konavosko *cyber* nebo

Tiratot, bauo, kurdelica, komostre, žmuo... Ne znate koji je jezik u pitanju? Španjolski nije, a ni Engleski. Vuče na Portugalski? Prebirete po davno stečenom znanju ne bi li vam ijedna od ovih riječi zaszala i lampica se upalila te našli jezik kojem pripadaju... Ne trudite se, nećete uspjeti. Ovo je drevni jezik Konavala, primorskoga kraja na jugu Lijepe naše koji se proteže od Duboke Ljute iliti Jute, kako Konavjani reću, pa sve do Ponte Oštre iliti rta Prevlake, tik uz granicu s Crnom Gorom. Ponosan je to narod koji je stoljećima čuvao i sačuvao svoju kulturu, običaje i jezik. Ubručić, deboto, sekavat, arajdan, košerić s mekim š (ako ste mislili da ne postoji ovo slovo u hrvatskoj abecedi Konavjani će vam reć drugačije) i more drugih riječi koje pjevaju dok ih izgovaraš. Čak i ako ne znaš značenje osjećaš poštovanje osjećajući im vijek kojim su do sad opstale. Stare riječi u novom dobu. Opstale, otrgnute zaboravu...

Čuvari tradicije konavoskog govora

Posebno zaslužan za očuvanje baštine je administrator stranice Konavoski rječnik na planetarno popularnom Facebooku. Da, stigao je Facebook i u Konavle, davnih dana, i to je naša prva stanica. Naš je dundo Vlaho Baule prvi uvidio dobrobit ovog čuda pa je otvorio

stranicu koja broji više od 2600 ljudi i koja čuva tradiciju čuvajući izvorni konavoski govor. Dobar primjer nama mladima kako se iz svega može izvući dobro na korist svima u zajednici.

“Konavoski rječnik je nastao iz razonode i svojevrsnog revolta na činjenicu da našega domaćega jezika u Konavlima nestaje, što zbog ogromnog utjecaja medija, što zbog doseljavanja stanovništva iz drugih krajeva, ali najviše zbog nas samijeh. Osjetio sam potrebu da se sve te naše riječi zapišu prije nego se smeknu i potpuno zaborave. Bitno je bilo ne dozvoliti da takav jedan kvalitetan projekt poklekne pred svakakvim senzacionalističkim vijestima. Posebno me raduje što su u grupi aktivni stariji ljudi i što upravo oni iznjedre neke davno zaboravljene riječi. Njihov je doprinos nemjerljiv. Prof. Krešimir Veselić je dijelom i sistematizirao građu. Volio bih da iza projekta izdavanja Konavoskog rječnika stane neka ozbiljna ustanova i da se rječnik napravi kako i mirita. Ne bude li tako poslije će biti ispravaka, a svako izdano djelo nekome jednom posluži ko građa. Bilo bi žalosno da sami napišemo pogrešno povijest svoga govora. Ta me je pomisao odgovorila od nakane da sam saberem riječi. To jednostavno mora odraditi struka – priča dundo Vlaho koji se bavi i pisanjem pjesama na konavoskom dijalektu. Što se tiče mojih pjesama ja ih pišem još od petog razreda osnovne škole. „Isprovociran» Konavoskim rječnikom, izdao sam samostalno dvije zbirke pjesama: „Obnovimo se iz guke“ i „Plima juba-vi“, a u planu mi je izdati još jednu kojom bi završio ciklus. Želja mi je da kada jednom za 50 ili 100 godina netko bude čitao moju poeziju, iz mojih knjiga može znati kako se u moje doba živjelo, a danasve kako se u moje doba govorilo. Jezik je «živo biće» povodljivo, prilagodljivo, ali ne smijemo dozvoliti da ne znamo kakav je naš jezik nekad bio. Čuvajte naš jezik, govorite ga i ne dajte da se zaboravi – kaže nam dundo Vlaho.

Konavle su IN

Putujući našim Konavoskim cyber nebom put nas je doveo do Zavazda Konavle, još jedne stranice na Fejsu koja ima sličan, a opet

različit štih. Kate Bećir, rođena Pendo, iz Komaja, udata za Antuna Bećira iz Pločica, živi na Grudi, administratorica je te fejs grupe. “Kao članica Konavoskog rječnika sam shvatila da trebamo otvoriti stranicu koja ima fotografije Konavala od nekad do danas. Na našoj grupi su konavoska čejad, naša iseljena čejad i sva čejad dobre voje koja žele upoznat Konavle. Pet ijada judi broji grupa sa svih sedam kontinenata i svih uzrasta. U grupi nema politike ni grubijeh riječi.” – kaže administratorica na konavoskom dijalektu i otkriva odakle naziv grupe. “Zavazda Konavle je ime želje da u našim Konavlima Konvjana bude zavazda. Administrator smo moj sin i ja jer je ovo odgovoran posao te zahtijeva puno angažmana, rada i vremena. Zbog velike ljubavi za Konavle otvorila sam ovu stranicu i uživam u njoj bez obzira na teret koji mi nekad nosi. Naša stranica prati sve događaje kroz Konavle. Postajemo kao jedna konavoska novina koja prati sva događanja. Naš kraj je zahvaljujući i ovoj grupi postao poznat do daleka. Za Konavle znaju mnogi i dive se ljubavi prema tradiciji, prirodnoj ljepoti, kulturi konavoskog čovjeka. Nisam ja, nego smo svi mi Zavazda Konavle. Dobili smo puno komentara da zahvaljujući našoj grupi postaje IN živjeti u Konavlima što nas čini ponosnim. Najljepše je to što je porasla potražnja konavoske robe i izrada iste od strane naše mladosti koja se želi oblačiti i biti viđena u njoj na našoj stranici – kaže nam tete Kate.

Vjerovali ili ne otkad je stranice Zavazda Konavle u Konavlima opet ima vila i vilenjaka. “Svi mi na našoj grupi nazivamo se vilama, vilenjacima – sokolima. Zašto? U Konavlima se uvijek oslovljavalo sa “Đe si bijela vilo?”“ Jabuka je znak čestitanja u Konavlima i znak veselja, zdravlja i blagostanja pa je i zaštitni znak naše grupe.” – pojasnila nam je tete Kate i poručila: “Ostanite ođe zavazda!”

Dobro je činiti dobro

Putovanje konavoskim cyber nebom vodi nas do iduće stanice ili stranice grupe Srcem za Konavle. Romana Zglav, administratorica te grupe kaže da su u prosincu 2016. godine potaknute mnogim

akcijama skupljanja hrane i potrepština za potrebite u suradnji s prijateljicom Julijom Antunović, odlučile napraviti sličnu akciju za potrebite u Konavlima. “Međutim, nismo htjele da to ostane samo na blagdanima. Htjele smo pomagati ljudima tijekom cijele godine. Stranica funkcionira po principu kada doznamo da nekome treba pomoć mi djelujemo. Ljudi doniraju novac od kojeg kupimo ono što je potrebno. Stvari, kućanske aparate, odjeću, obuću i sl. razmjenjujemo na stranici. Objavljujemo potrebe za najmom za stanovanje, usluge obavljanja određenih poslova i slično. Dobro se dobrim vraća i ne bojim se što donosi sutra“ – zaključuje tete Helena.

Konavljani u svijetu

Idemo dalje. Putujemo zemljama gdje žive naši Konavljani. Evo što su nam rekli:

Nina Uroš Sharma (Norveška): “Pošla sam iz Konavala ima već 25 godina, ali one nikad iz mene. Nema dana kad u mislima ne putujem mojom dolinom djetinjstva. Zahvaljujući grupi Zavazda Konavle imam to zadovoljstvo da iako u odsutnošću živim svaki dan u Konavlima.”

Kate Cvjetković (Makedonija): “Život nas odnese tamo gdje nam je suđeno, ali naši korijeni, naše doma gdje smo rasli i odrasli, oni kamen, one međe, baštine, čempresi, masline, izlasci sunca iza Duna nikad ne izblijede, godinama su sve življe. Ko ima sreće da se vrati sigurno je najsretniji, a mi drugi uz Zavazda Konavle živimo svaki dan kao da smo tamo s vama.”

Katija Kipre Wilkinson (Australija): “Možemo mi iz Konavala, ali nikad Konavle iz nas.”

Marica Alamat Divizić (Amerika): “Dugo godina sam u Americi pa me sve interesira. Vidim svojtu i prijatelje na slikama i milo mi je da se razgovaramo s konavoskim riječima. Fala da se osnovalo Zavazda Konavle i Konavoski riječnik i živjelo zavazda.”

Na cyber nebu sunce nikada ne zalazi

Veliko je ovo naše cyber nebo. Na njemu sunce nikad ne zalazi. Iako se čini da smo se naputovali bilo je dovoljno nekoliko klikova

mišem, wi – fi veza i dobra volja naših sugovornika. U doba naših baba i dedova, čak i naših roditelja, valjalo bi se zaputiti legendarnim Renolom 4 kojeg je svaka kuća imala, pa pro Gornje u Donju bandu, nešto na četiri rote, nešto šetando, a o bijelome svijetu da ne govorimo, deboto bi bila nemoguća misija. Neka nama nevidljivih niti iznad nas koje nas spajaju zavazda tu, u Konavlima, po mnogima najljepšem kraju naše Domovine. Završavamo s Amen da Bogda, baš kako kaže naša konavoska zdravica!

Antun Pendo, 8. razred

OŠ Gruda, Gruda

Voditeljica: Ana Veselić

O KLASIČNOJ UMJETNOSTI U MODERNO DOBA

Piruetama do ostvarenja snova

“Nezapamćena gužva ispred zagrebačkog HNK”, “Svi žele ulaznicu za Orašara”, “Tisuće ljudi čekalo u redu za ulaznice”, “Hrvati ipak vole ići u kazalište” samo su neki od bombastičnih naslova koje ste mogli pročitati u medijima prije nekoliko mjeseci. Možda pripadate onom dijelu populacije koji se tome čudio, a možda ste i među onima koji su satima (ne)strpljivo stajali u redu da bi uživali u jednom od najizvođenijih baleta u svijetu. Balet djeluje bajkovito, balerine su senzualne i nježne, nose predivne kostime, okreću se na vršcima prstiju i izgledaju kao da lebde. Biti balerina izgleda super jednostavno i često ostavlja dojam da je to zanimanje u kojem se samo pleše. Ne, ovo nije kritika ljudima koji odlaze u kazalište jednom u deset godina zato jer je to “in”. Ovo je jedna sasvim druga priča.

Život na vršcima prstiju

U Lopatincu sa svojim roditeljima živi četrnaestogodišnja djevojčica Lucija Čih. Ona je vedra i pozitivna osoba, ali i pomalo

samozatajna. Sve je počelo televizijskim programom o baletu koji je u Luciji probudio želju za tim plesom. Danas, ona već sedam godina trenira balet i priznala nam je da joj ponekad zna dosaditi. Svakog dan od ponedjeljka do petka po sat i pol ili više, Lucija provede u zgradi Umjetničke škole „Miroslav Magdalenić“ Čakovec u kojoj se nalaze svlačionice s ormarima punim kostima te prostorije s velikim ogledalom uz koje su vodoravno postavljeni štapovi za potporu i klavir. Bez obzira na sve, balet trenira s ljubavlju. Kad bi jednom riječju opisala kakav je život balerine, odgovor bi bio – težak. Kad mi, obični promatrači, gledamo balet, sve što vidimo su elegantni pokreti i skokovi koje balerine izvode nekom posebnom lakoćom, kao da lebde. Mnogi ne vide po čemu bi život plesača mogao biti težak, što je tu uopće teško?

Ponekad su tu neki pokreti koji su jako zahtjevni, u koje treba uložiti puno vremena i odricanja, a ne može se proći ni bez žuljeva na nogama od špica koji mogu biti obični ali i krvavi. Lucija je to osjetila na vlastitoj koži kad je tijekom natjecanja imala probleme s takvim krvavim žuljevima i njezinim riječima to nije bilo uopće „fora“. Kad nešto ne može svladati, njezina najveća podrška, mama, uvijek je tu da joj pomogne i pruži dobar savjet. O odjeći, obući i frizurama balerina saznali smo da nose bijele najlonke uz koje dolazi *triko* i on može biti u bilo kojoj boji osim za vrijeme ispita – tada svi plesači moraju imati iste boje. Frizure moraju biti oblikovane u punđu kako kosa ne bi smetala i upadala u oči. Ispit dolazi na kraju svake godine. Da, dobro čitate – ispit. To naravno nije ispit kao u običnim osnovnim i srednjim školama. Balerinama i baletanima ispit je kad dvjema učiteljicama ili učiteljima pokazuju vježbe i pokrete koje su izvodili tijekom cijele godine. – Na natjecanju sam bila samo jedanput u travnju 2018. godine. Održalo se u Sarajevu gdje smo boravili 5 dana. Osim nas, na natjecanju su sudjelovali i plesači iz Rijeke, Crne Gore i Makedonije. Bili smo podijeljeni u više kategorija: 1. razred, 2. razred, pripremni, srednja škola – ja sam zadnji, odnosno četvrti razred osnovne. U žiriju je između ostalih bio

i poznati hrvatski baletan Dinko Bogdanić. Nakon što im pokažemo vježbe, oni nas boduju. Grupno smo osvojili 3. mjesto, a u solo nastupu bila sam druga s osvojenih 82 boda. Puno više nastupam na božićnim, uskrsnim i ostalim produkcijama- ispričala je Lucija. – Trema ovisi o važnosti te zahtjevnosti točke. Što je točka zahtjevnija i važnija trema je veća, ali učiteljica je uvijek tu za nas. Ona nas prije nastupa uvjeri da mi to možemo i znamo te da će sve biti super. To ti puno znači i trema odmah polako nestaje – podijelila je s nama svoja iskustva o tremi prije nastupa.

Balerina ili dizajnerica

Svim osmašima, pa tako i Luciji, bitno je da ove godine donesu dobru odluku o odabiru srednje škole. Nastavak bavljenja baletom iziskuje više žrtvovanja jer bi srednju školu polazila u Zagrebu ili Mariboru, daleko od svoga doma i obitelji. Najprije bi morala proći audiciju koja zahtjeva mnogo truda i vremena. Također, istovremeno bi morala pohađati i neku drugu srednju školu jer balerina pleše samo do svoje tridesete. Kasnije može postati učiteljica baleta ili nastaviti s drugim zanimanjem koje je odabrala. – Razmatram opciju Graditeljske škole i smjer unutarnjeg dizajna jer slobodno vrijeme volim posvetiti crtanju- otkrila je Lucija.

Ima li uopće učenica osmog razreda i balerina slobodnog vremena? Bitna je dobra organizacija i sve se stigne. Lucija osim crtanja, slobodno vrijeme voli provoditi slušajući glazbu te u igri sa životinjama. Klasičnu glazbu ponekad možete čuti kako dopire iz njezine sobe, no ona je i dalje tinejdžer koji većinu svog vremena provodi uz pop glazbu. Predrasuda je da se baletom bave isključivo djevojčice i djevojke. Ima i dječaka, no oni su ipak u manjini. Ako imaju vremena i ako su spremni uložiti puno truda, trebali bi probati. Vrlo su traženi te bi prije posao dobio baletan nego balerina.

– Zanimljivo kako se cijeli život trudiš i odričeš za balet, no na kraju ipak možda završiš sa zanimanjem potpuno suprotnim od plesa- ističe Lucija. Mnogi od vas se sada pitaju vrijedi li onda to sve

toliko truda i odricanja? – Naravno, ako to volite i uživate u tome. Nitko ne može postati uspješan u nečemu što radi bez ljubavi – zaključuje Lucija. Možda Lucijina priča potakne neke druge djevojčice i dječake da se okušaju u ovom klasičnom i lijepom plesu, ili samo da slijede svoje snove. Lucija još nije sigurna kojim putem će je odvesti njezini snovi, no tko zna, možda sam upravo razgovarala s budućom poznatom balerinom.

Monika Horvatić, 8. razred

OŠ Ivana Gorana Kovačića – Sveti Juraj na Bregu, Pleškovec
Voditeljica: Milana Gašparović

KRAJ PUSTINJAMA I SUŠI U UAE?

Očajna vremena zahtijevaju ekstremne poteze

Jedna od najbogatijih zemalja svijeta planira u svojoj zemlji promijeniti klimu i osigurati si zalihe pitke vode. Kako? Dovlačenjem ledenjaka u pustinje...

Originalna ideja

Jedan od najvećih problema u cijelome svijetu je nedostatak pitke vode. Osobito je tako u zemljama u kojima su pustinje. Države razmišljaju kako to riješiti. Ujedinjeni Arapski Emirati jedna su od bogatijih zemalja svijeta. Moram priznati da je njihovo potencijalno rješenje problema pomalo ludo, ali izuzetno kreativno i originalno...

Naime, Ujedinjeni Arapski Emirati žele vući ledenjake s Antarktike za suzbijanje suše u svojoj zemlji!

Dovlačenje ledenjaka

Tvrtka iz Emirata *Iceberg Transport International*, koja je osnovana još sedamdesetih godina prošlog stoljeća, 2019. godine planira

realizirati projekt *Iceberg* te radi novi plan da bi se ogromne kocke leda preko Indijskog oceana prevezle s Antartike u njihovu zemlju. Na taj način se bore protiv suše u Ujedinjenim Arapskim Emirati-ma. Program uključuje povlačenje antarktičkih ledenjaka preko Indijskog oceana na obalu Emirata. Put bi bio dug više od 9.200 km. Prosječni ledeni brijeg sadrži do 75 milijuna kubičnih metara – dovoljno za zaustavi žeđ milijun ljudi i to na pet godina. Na putu do Emirata ledeni brijeg bi izgubio oko 30 posto svoje ukupne mase, a nakon što se usidri na odredištu, tvrtka će pokrenuti operaciju obrade vode. Projekt je osmišljen da bi se riješio problem jer Ujedinjenim Arapskim Emirati-ma brzo nestaje vode za piće. Proces desalinizacije ili pretvaranja slane vode u slatku možda neće biti dovoljan.

Zelena pustinja

Osim što bi sam ledenjak davao obilje pitke vode, njegovo postavljanje na obalu promijenio bi i klimu! Neka istraživanja pretpostavljaju da će stari zrak koji izlazi iz ledenog brijega uzrokovati kišu po cijelom Arapskom zaljevu i južnoj regiji Arapskog poluotoka tijekom cijele godine pa će na taj način biti i više kišnice. Pustinje bi se kroz neko vrijeme mogle zazelenjeti! Dok drugi tvrde da će otapanjem ledenog brijega doći do isparavanja s njegove površine što eventualno može pomoći nastanku oborina u neposrednoj blizini.

Što o ovoj ideji kažu naši stručnjaci?

Za komentar smo kontaktirali Državni hidrometeorološki zavod te smo dobili komentar dr. sc Ivana Güttlera iz Službe za klimatološka istraživanja i primijenjenu klimatologiju koji vam prenosimo u nastavku.

„Ne mislim da je moguće dovlačenjem jednog ledenog brijega promijeniti klimu u UAE. Dovlačenjem jednog ledenog brijega mogu dobiti samo dodatan izvor pitke vode. Taj ledeni brijeg će biti puno manjih dimenzija nego čitav UAE i utjecaj na atmosferu može biti samo lokalni. Nažalost u RH mi nije poznat glaciolog,

tj. stručnjak koji nam može nešto više reći o procesima vezanim za morski led i ledene brjegove.»

A o ovoj temi govorio je i naš profesor geografije, Kristijan Prugovečki

„Ujedinjeni Arapski Emirati, država uz obalu Perzijskog i Oman-skog zaljeva, imaju neprestane probleme sa sušom. Budući da se radi o iznimno bogatoj državi zahvaljujući resursima nafte, problem suše se pokušava riješiti na bilo koji dostupan način, bez obzira na cijenu. UAE tako dobar dio vode dobiva postupkom desalinizacije, pročišćavanjem morske vode da bi se dobila voda za piće. U zadnje vrijeme se u UAE pojavila ideja da bi se sa Antarktike mogli dovu-ći golemi ledenjaci koji se ionako odlamaju s tog kontinenta. U teo-riji ideja izgleda solidno – novaca imamo, vodu želimo. Doteглиmo morem golemi ledenjak koji će nam dati vodu. Veći ledenjak može sadržavati pitke vode za petogodišnje potrebe milijun ljudi. Podrob-nija istraživanja ipak potvrđuju da bi se gotovo polovica ledenjaka istopila dok bi se teglio do UAE, no ostala bi još poprilično velika količina vode. Ledenjak se pokrije folijom da bi se smanjilo njegovo otapanje, 9/10 ga je ionako u vodi što će isto smanjiti grijanje sun-čevih zraka. Voda je iznimno čista, mogao bi biti i turistička atrakci-ja, neki tvrde da bi mogao promijeniti i mikroklimu sušne države.... svi su na dobitku! No je li situacija zaista takva? Negativna strana je što tegljenje zahtijeva dugo vremensko razdoblje, golemu potroš-nju goriva (što UAE ima) i novaca (kojeg UAE isto ima). Izgara-nje takve količine goriva bi jako zagadilo ionako zagađenu zemljinu atmosferu, a onda i vodu i tlo. UAE može desalinizacijom proizvesti vodu koja im treba, iako je taj postupa skup, no toj državi ne nedo-staje novaca. Utjecaj na mikroklimu, pa čak i manjeg prostora je upitan, pa se postavlja pitanje – zašto sve to? Odgovor je vrlo jed-nostavan – zato što se može, zato što to nitko nije još napravio u ta-kvom obujmu pa će se moći reći mi smo to napravili prvi (prestiž). A osim toga, pričati svima kako piješ najčišću vodu na Zemlji i to još s Antarktike... neprocjenjivo.“

Hoće li se ovaj projekt uistinu realizirati?

Tvrtka planira izvući 100 milijuna tona ledenog brijega u jedra i plastiku te će ga povući s Antarktike u Perzijski zaljev. Najveći problem je enormna cijena operacije. Ali s obzirom da govorimo o jednoj od najbogatijih država svijeta, mislim da će i taj „mali» novčani problem biti riješen.

Martin Bogdanović, 7. razred

OŠ Vugrovec, Kašina

Voditeljica: Dijana Požgaj

Dječak kojemu je najteže pitanje:” Tko je tvoj najbolji prijatelj?”

Sven je dječak koji ide u treći razred naše škole. Najviše vremena provodi uz knjigu i smišljanje nekih svojih priča i predstava. Osim toga, obožava plivanje, ronjenje, biciklizam i skijanje. O mnogim temama zna puno više od svojih vršnjaka, ali i najmanja pogreška na ispitu u njemu izazove “šlus”. Tada usred sata iz razreda odlazi u školsku knjižnicu gdje čita dok se ne smiri. Na postavljena pitanja ne odgovara uvijek na dječji način. Ako odmah ne zna odgovor, reći će: „Čekaj, da razmislim.“ A ponekad je toliko zaokupljen svojim mislima da pitanje ni ne čuje.

Željeli smo bolje upoznati tog posebnog dječaka, saznati zašto je tako često za vrijeme nastave u knjižnici, što voli i što ga to tako jako ljuti. Da bismo ga bolje razumjeli, pitali smo o njemu i njegove roditelje, učiteljicu i prijatelje iz razreda.

Roditelji Svena opisuju kao vrlo maštovito i toplo dijete. Kažu kako je znatiželjan i prepun pitanja na koja moraju odgovarati uz pomoć knjiga, enciklopedija i googlea. Njegovi prijatelji kažu kako je dobar i pametan, ali ponekad izgubi kontrolu i ponaša se ljutito.

Od učiteljice Karle Carić saznali smo da je Sven iznadprosječno inteligentno dijete i odličan učenik. „Kada razgovarate s njim imate osjećaj kao da razgovarate s odraslom osobom. Rječnik mu je iznimno bogat, a znanje na zavidnoj razini. Mislim da nema područja o kojemu Sven nešto ne zna.“

Čitanje kao terapija

„Kada je ljut i dekoncentriran, Sven najčešće odlazi u knjižnicu. Vjerujem da ga knjige smiruju i da mu smanjuju napetost. Knjigom bježi u drugi svijet, razvija maštu i svaki put nauči nešto novo. Nadam se da će Sven jednoga dana iskoristiti svoju ljubav prema čitanju i znanju te iskoristiti to za nešto inovativno, dobro i korisno“, rekla nam je učiteljica.

I Sven nam je rekao da voli ići u knjižnicu i da voli čitati, a prošle godine baš je on bio najčitač koji je pročitao najviše knjiga. Omiljeni mu je časopis *Modra lasta*, rubrika *Dangerouse planet* – „opasnosti koje prijete Zemlji“ i to je nešto najdraže što je čitao.

Roditelji su to potvrdili te nam otkrili da zapravo čita sve što mu dođe pod ruku. „Prelista knjigu i procijeni želi li je pročitati ili ne.“ Kažu kako knjige o svemiru i prirodi možda ipak imaju malu prednost. A od časopisa, uz *Moj planet*, vrlo rado čita i *Mak*.

„Uz knjigu ili časopis najlakše se smiri, tako je otkad je počeo samostalno čitati (oko 6. godine). Ponekad je dovoljan i najobičniji letak, samo da mu skrene misli od onoga što ga je uzrujalo.“, dodali su.

Najveći razlog ljutnji – neuspjeh

Na pitanje što ga sve može naljutiti, Sven je odgovorio: „Svašta, od pravopisnih pogrešaka do nesporazuma s učiteljicom. Tih nesporazuma nema puno, no kada se dogode, dođem u knjižnicu. Tako sam se u prvom razredu smijao nekom djetetu jer je pogriješilo, a učiteljica me upozorila da to ne radim. (Sven je tada imao drugu učiteljicu). Ja sam shvatio da sam dobio jedinicu i nastao je šlus.“

Otkrio nam je da ne voli pogreške jer nije navikao na njih i jednostavno voli biti savršen. Želi dobivati samo odlične ocjene, samo dva ili tri puta dobio je trojku, a jedne se jako dobro sjeća. Bila je to trojka iz diktata jer jedan zadatak nije dobro razumio pa je „opet nastao šlus.“

Zanimalo nas je kako izgleda kad nastane šlus, a on nam je vrlo slikovito opisao jednu situaciju kada su svi učenici morali izaći van iz učionice jer je on prevrnuo jedan stol i nekoliko stolica. No isto tako je napomenuo da pazi kod prevrtanja stolova jer zna da se netko može ozlijediti, a on to ne bi htio pa ga drži sve dok druga djeca ne dođu do sigurne udaljenosti.

Ovako o njegovoj ljutnji govore roditelji: „Najviše ga ljuti vlastiti neuspjeh i neznanje. Teži savršenstvu u nekim stvarima koje radi i to mu stvara probleme u svakodnevnom životu i komuniciranju. Jer svi dobro znamo da nitko nije savršen. S obzirom da puno vremena provodi maštajući, zna ga razljutiti i kad ga se u tome prekine.“

Nije lako pratiti Svenovo raspoloženje

Zanimalo nas je kako je učiteljici raditi s djetetom kao što je Sven. „Sven je vrlo osebujan i zanimljiv dječak, ali ima socijalnih poteškoća i ponekad nije lako. Na nastavi često imamo igre i natjecanja. Uvijek pri pripremi takvih igara razmišljam kako će Sven reagirati na pobjedu ili gubitak. Nikad ne znate što očekivati. Neke dane dođe u školu nasmijan i veseo, a ponekad ga je vrlo teško oraspoložiti. Teško je pratiti Svenov tijek misli. Često je negdje u svojim mislima i razmišlja o stvarima o kojima zasigurno ne razmišljaju njegovi vršnjaci, a usudila bih se reći i odrasli.“

Učenici u razredu uglavnom se slažu sa Svenom, ali nekima i nije baš lako prihvatiti njegove postupke: „Dobro se slažem s njim. Trudim se još bolje slagati. (Jelena); Dobro se slažem s njim. Skoro nikada me nije udario, ali mi se ne sviđa što udara ostalu nevinu djecu. (Anamarija); S njime baš nisam u dobrom odnosu. (Tamara); Ponekad se slažemo, a ponekad i ne. (Lana); Ne slažem se baš dobro sa Svenom, ali bih voljela.“ (Mia)

I učiteljica smatra kako učenici u razredu uglavnom imaju mnogo razumijevanja za Svena. „Kroz razgovore koje vodim s njima primjećujem da suosjećaju s njim i gledaju ga kao pametnog dječaka. Često možete čuti u situacijama kada nitko ne zna odgovor na pitanje, da sigurno Sven zna. Već i sami znaju prepoznati kada je Sven loše. Neki ga se boje, što je također razumljivo jer nerijetko deranje u razredu ili hodniku također proizvodi svojevrsnu nelagodu.

Na Medvednici u Školi u prirodi Sven je na talent showu imao svoju točku. Tada je odlučio učenike upoznati s nastankom planete Zemlje. Naravno da je njima to bilo potpuno nepoznato i da ga većina nije razumjela, ali nakon toga dosta je učenika iz drugih razreda prišlo i Svenu i meni te reklo da nisu znali da je Sven tako pametan. Učenici često vide njegove ispade, no mnogi ne znaju što se nalazi u pozadini.“, ispričala nam je učiteljica Karla.

Sam vodi svoje borbe

Koliko je dječak od 9 godina svjestan svojih poteškoća, želi li o njima pričati s roditeljima? „Sa Svenom pokušavamo pričati o problemima i poteškoćama, ali većinom je dosta zatvoren po tom pitanju, jer je uvjeren da nitko ne zna i ne može riješiti njegov problem. Već se puno puta razočarao u odraslima. Svjestan je svega, ali u trenutku kada do problema dođe, ne može se kontrolirati, a ponekad se ni ne sjeća što se dogodilo. Zbog toga je uznemiren i nesretan.“, kažu roditelji.

I njegovi prijatelji iz razreda svjesni su njegovih problema: „Znam da mu je jako teško. On je vrlo uznemiren, ali prema meni je jako dobar. (Hana); Mislim da je jako uznemiren i ljutit.“ (Jelena)

Učiteljica Karla također bi bila sretnija da može Svenu više pomoći: „Svjesna sam da većinu stvari koje radi, radi zato što si ne može pomoći. Često sam žalosna jer nam ne može dopustiti da mu pomognemo u borbama koje sam vodi.“

Njihovi svjetovi se ne poklapaju

Sven ima mlađu sestru s kojom se odlično slaže te ju je kao pravi stariji brat učio puzati, hodati, pričati... a sada su već prešli na teže

teme kao što su planeti i kontinenti. „Ponekad je zafrkava i priča strašne priče... ukratko, sestra od njega može uvijek očekivati neočekivano“ saznali smo od roditelja.

Osim sa sestrom, u slobodno se vrijeme Sven ne druži s drugom djetecom. Rekao nam je da su mu: „prijatelji iz škole zapravo jedini prijatelji i s njima se družim i pričam, no u zadnje vrijeme baš i ne, zbog odlaska u knjižnicu. Kad se družimo, lijepo se družimo i gotovo se nikad ne posvađamo. A izvan škole ne znam gdje se oni druže, ni gdje stanuju.“

Od Svenovih roditelja čuli smo odgovor koji bi svakom roditelju bio težak: „Pitanje iz udžbenika ili s nastave na koje Sven nikad ne može odgovoriti je pitanje kako se zove tvoj najbolji prijatelj. Uvijek žalosno zaključiti da on zapravo nema odgovor na to pitanje, jer nema prijatelja. Neka djeca ga se boje zbog njegovih naglih reakcija, ali on nikad ne pomišlja da bi nekoga namjerno povrijedio ili ozlijedio. Djeca iz razreda su stvarno divna i uvijek su mu spremna pomoći u školi, ali sve staje na tome. Isto je s djecom iz ulice... jednostavno je drugačiji... dečki igraju nogomet, a on razmišlja o svemiru... njihovi svjetovi se jednostavno ne poklapaju. Kao roditeljima, teško je gledati kako se igra sam na ulici ili sam vozi bicikl. Na igralište ga puštamo samog, obično ode biciklom. No, tamo se ne igra ni s kim, već promatra drugu djecu u igri.“

No, usprkos svemu, Svenovi roditelji nadaju se najboljemu u budućnosti: „Možemo samo vjerovati da će odrastajući sazrijevati i uz našu podršku uspjeti u svemu što poželi, jer znanja već ima i previše za svoje godine, samo mora pronaći svoj unutarnji mir i stabilnost. Prije nekoliko godina jedna nam je logopedinja rekla da će Sven doći na svoje i procvasti kad dođe na fakultet. Dakle, preostaje nam pričekati još koju godinu i biti bezrezervno uz njega.“

I mi vjerujemo da će Sven uz svoju veliku inteligenciju steći i veliko znanje. I da će jednoga dana imati odgovor na pitanje: „Tko je tvoj najbolji prijatelj?“

Marija Franka Podgorski, 6. razred

OŠ Brestje, Sesvete

Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

HRVATSKA – NJIHOVA NOVA DOMOVINA

Ovo je zemlja za nas

Rand i Wassim ne svojom voljom pobjegli su od rata u Siriji u Europu, a strogi europski propisi natjerali su ih da žive u Hrvatskoj. Mnogobrojna su obitelj, a u Zagrebu su s mamom Razan, ocem Ahmadom, sestrama Nur i Almom i bratom Zeidom. Jedan je brat dobio azil u Njemačkoj, a drugi je još uvijek u Siriji.

Kako to da ste iz Sirije došli baš u Hrvatsku?

Rand: Bježeći od rata, krenuli smo prema Njemačkoj jer je ondje već živio naš stariji brat Alaa. On je ondje dobio azil jer se nije želio boriti u ratu protiv vlastitog naroda.

Wassim: I mi smo se nadali azilu, ali ga nitko od nas šest nije dobio pa smo se morali vratiti u Hrvatsku jer nam je ovdje bio prvi registrirani ulaz u Europsku uniju.

Opišite nam put koji ste prešli?

Rand: Iz Sirije smo noću krenuli prema Turskoj, hodali pet sati, a onda prema Grčkoj krenuli u čamcu. Bilo je 75 odraslih i 30 djece, jedva smo se mogli pomaknuti. Brodom smo se vozili više od sedam sati, ali ispred grčke obale dočekala nas je policija i vratila u Tursku. Ni drugi pokušaj nije bio uspješan, ponovno su nas vratili.

Wassim: Treći je put bio najdramatičniji, pali smo u hladno more usred prvog mjeseca, tata je morao plivati sa Zeidom na leđima, ali nas ni tada nisu pustili u Grčku. Nakon toga svi smo se razboljeli, a Zeid je dobio tešku upalu pluća. Tek smo u četvrtom pokušaju uspjeli.

Kako ste putovali dalje?

Rand: Išli smo pješice ili autobusima od Makedonije preko Srbije do Hrvatske gdje nas je dočekao bus s kojim smo preko Slovenije i Austrije došli do Njemačke. Ondje smo ostali malo više od godine dana, ali kako nismo dobili azil, morali smo se vratiti ovamo.

U Hrvatskoj ste već gotovo dvije godine.

Wassim: Da, prvo smo bili smješteni u hotelu Porin, a nakon što nam je odobren azil, dobili smo stan na Kozjaku i konačno nam je krenulo. Ja idem u 1. razred Zdravstvenog učilišta i nadam se da ću postati zubotehničar, Rand i Nur idu u OŠ Jordanovac, a Zeid u vrtić.

Zašto baš nama?

Ti imaš 18 godina, a tek si u prvom razredu?

Wassim: Kad sam bio u Njemačkoj, morao sam prvo učiti jezik da bih mogao krenuti u školu, nakon godinu dana vratili su nas u Hrvatsku pa sam tako izgubio godinu dana školovanja. U Hrvatskoj sam ponovno morao učiti jezik, odlazio sam na poduku u 1. gimnaziju, a kada sam dobio potvrdu o znanju jezika upisao sam se na Zdravstveno učilište jer želim što prije započeti raditi i tako pomagati roditeljima.

Je li vam teško pao odlazak iz Idliba, vašeg rodnog grada?

Rand: Često se pitam zašto se to baš nama moralo dogoditi, ali odgovora nema. Ja nisam žalila što odlazimo jer sam vidjela ubijene ljude i tragove krvi po ulicama. Jedva sam čekala doći u neko mirno mjesto.

Wassim: Meni je jako teško pao odlazak, ali u Siriji je bio takav užas pa smo, bojeći se za život, odlučili pobjeći. Da nije bilo rata, naša bi budućnost bila sasvim drugačija, ja bih sada već sigurno studirao. Sve me to jako pogodilo.

Ipak, vaš najstariji brat još je uvijek u Idlibu?

Rand: Kad smo kretali prema Europi, Khaled je ostao da bi položio još dva ispita na fakultetu. Roditelji bez njega nisu željeli krenuti, ali on ih je uvjerio da će sve biti u redu i da će brzo doći za nama. Nažalost, to se nije dogodilo!

Kako roditelji podnose razdvojenost od sinova?

Wassim: Svima nam je jako teško, ali razgovaramo često preko skypa. Khaled sada stanuje s bakom i ujakom jer je naš stan razrušen

prije godinu dana. Pokušavamo riješiti papire da i on dođe k nama u Hrvatsku, ali sve to ide jako sporo. Čini mi se da su papiri bitniji od ljudskih života.

Idlib – opustošeni grad

Pada li im teško život u Hrvatskoj?

Wassim: Nije im lako jer ni s kim ne uče jezik, a zbog toga ne mogu naći posao. S nama djecom rade volonteri i to je izvrsno, ali s roditeljima ne radi nitko i čini mi se da su potišteni, osjećaju da su drugima na teret, a mogu i žele raditi. Vjerujem da bi se odmah vratili u Siriju kad bi rat završio i kad bi tamo imali od čega živjeti.

Rand: Mama je prije uvijek bila nasmijana, vesela, stalno je nešto pjevušila. Kada smo došli u Njemačku, postala je posve druga osoba, povučena, ozbiljna. Mislim da ju je spasilo to što je prije godinu dana rodila Almu, ona joj je vratila volju za životom, vratila joj je nadu.

Kako je Idlib izgledao prije rata?

Rand: To je bio prekrasan grad pun zelenila, a danas je ruševina. Imali smo tri velika maslinika i roditelji su proizvodili maslinovo ulje. Maslinici su sada posječeni, sve je uništeno.

Što vam se najviše sviđa u Hrvatskoj, a što vam nedostaje iz Sirije?

Rand: Ovdje mi se najviše sviđaju ljudi, lako sam se sprijateljila s učenicima iz razreda. Družim se i s prijateljima koje sam stekla u OŠ Dugave u koju sam išla prošle godine. Imam i veliku sestru Marinu, volonterku, koja mi pomaže oko učenja. S njom odlazim u kino ili na klizanje. Kad sam bila u Vukovaru, shvatila sam da je i Hrvatska prošla slično što i Sirija, i možda su zbog toga ljudi prema nama srdačni i susretljivi.

Wassim: Meni najviše nedostaju prijatelji i rodbina, ali i hrana koju mama ovdje ne može kupiti.

Jeste li imali kakvih neugodnosti, ovdje ili u Njemačkoj?

Rand: U Njemačkoj se u školi Nijemci nisu željeli družiti sa mnom i s mlađom sestrom Nur, to me baš pogađalo. Imala sam

osjećaj da me smatraju manje vrijednom, da su bolji od mene.

Wassim: Ovdje smo u hotelu Porin bili smješteni u maloj sobi, a bilo nas je sedmero, s tek rođenom sestrom Almom, malom Zagrepčankom. Nisam imao gdje učiti, a meni je škola jako važna jer će mi samo znanje osigurati budućnost, nemam ništa drugo.

Da možete birati, gdje biste voljeli živjeti?

Wassim: Ja bih volio živjeti u Njemačkoj jer mi je ondje brat Alaa koji mi jako nedostaje. Uvijek mi je bio oslonac, uzor.

Rand: Ja bih voljela ostati u Hrvatskoj jer ovdje imam puno prijatelja, puno više nego što sam ih imala u Njemačkoj. Nakon svega što sam ondje vidjela, u Siriju se nikada više ne želim vratiti. Sviđa mi se ovdje, ovo je sada zemlja za nas.

Paola Bakmaz, 6. razred

OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb

Voditeljica: Ana Brčić Bauer

Osvrt na *Dnevnik Anne Frank*

Dnevnik Anne Frank prvi sam put pročitala u šestom razredu. Već tada na mene je ostavio snažan dojam. Zamišljala sam kako je Anni bilo promijeniti svoj sretni, „normalni“ život za život u skrovištu, bez mogućnosti da izađe u prirodu, da se druži s prijateljicama, da živi život kao i svaka druga četrnaestogodišnja djevojka. Posebno me dirnula spoznaja da je mladi život skončala u koncentracijskom logoru i to nakon dvije godine skrivanja.

Međutim, tek kada sam posjetila Muzej holokausta u Washingtonu i Židovsku četvrt u Pragu, shvatila sam razmjere užasa koji su u Drugom svjetskom ratu prolazili Židovi u koncentracijskom logoru. I sjetila se Anne Frank čiji je život okončan u istom takvom strašnom logoru samo zato što je bila „pogrešne“ vjere, odnosno pripadala je „pogrešnom“ narodu. Tek kada vidite slike

užasa snimljene u koncentracijskim logorima, kada vidite originalne predmete koji su pripadali stradalim ljudima, ali i replike prostorija u kojima su boravili, postane vam jasno odakle je Anna crpila snagu i volju za životom, odnosno kako su ona i njezina obitelj uspjeli smoći snage za život u zatočeništvu. Sve je bolje od strahota koje su ih čekale, ali na žalost i sustigle te su svi, osim oca Otta, živote i završili u logorima.

Dnevnik Anne Frank jedan je od najsnažnijih antiratnih romana, iako nije pisan s ciljem da to postane. Nastao je kao „proizvod“ želje jedne djevojčice da s nekim podijeli svoja razmišljanja, stajališta i želje. Prvi zapisi u dnevniku datiraju zapravo od Annina rođendana koji je slavila 14. lipnja 1942. godine i kada je, kao jedan od darova, dobila upravo dnevnik. U prvim zapisima Anna živi normalnim životom i opisuje djevojčice i dječake koji s njom idu u razred. Dnevnik je nazvala Kitty i svoje zapise koncipirala kao pisma najboljoj prijateljici, a i sama je navela kako je sretna što će s nekim (a to je sada dnevnik) moći podijeliti sve svoje osjećaje i razmišljanja.

Čitajući njezine zapise, shvaćamo koliko se Anna mijenjala, sazrijevala, odrastala boraveći u skrovištu. Upravo zbog toga što je imala dosta vremena razmišljati o sebi, ali i o svemu oko sebe što se događalo, fascinantna su njezina razmišljanja, izuzetno zrela i jasna za tako mladu osobu. Teško je vjerovati da je jedno vrlo mlado biće u stanju tako ozbiljno i zrelo razmišljati o ratu kao što je to činila Anna u svojim zapisima.

Kao što možeš lako zamisliti, često se pitamo u očajanju: «Kakva je, oh, kakva korist od rata? Zašto ljudi ne mogu živjeti u miru? Čemu sva ta razaranja?» Pitanje je vrlo razumljivo, ali do sada nitko nije našao zadovoljavajući odgovor. Da, zašto prave još veće avione, još teže bombe i, istodobno, gotove kuće za obnovu? Zašto se danomice troše milijuni za rat, a ipak nema ni pare za liječničke usluge, umjetnike ili za sirotinju? Zašto neki ljudi moraju gladovati, dok u drugim dijelovima svijeta trunu viškovi? Oh, zašto su ljudi tako ludi?

Pitanja koja si postavlja dotaknula su bit problema – koji je smisao rata? Što se dobro uopće iz njega može dobiti? Samo jad, bijeda, problemi... a i „pobjednici“ bivaju samo gubitnici. Odgovore na ta pitanja nismo dobili niti do današnjeg dana jer i danas traju ratovi i sukobi, možda ne u našoj neposrednoj blizini, ali su i dalje prisutni. Svjedoci smo strašnih terorističkih napada kao novog oblika ratovanja koji su toliko besmisleni da ih se uopće ne može shvatiti. Ljudsko ponašanje nije se promijenilo, samo su se promijenili načini i metode djelovanja.

Nažalost, Annino odrastanje obilježeno je strahotama rata u kojem se zatekla. I upravo ćemo zahvaljujući njezinim riječima (i gledano njezinim očima) dobiti uvid u sav užas rata, posebice u dijelu progona Židova koje su provodili Nijemci. Iz njezinih zapisa jasno se iščitava poruka da svako ljudsko biće ima pravo na dostojanstveni život bez obzira na boju kože, vjeru, nacionalnost... Iako sama Anna nažalost nije preživjela rat i proživjela život kakav je željela, njezina su vjera u život, nada, optimizam, želja za stalnom borbom i dokazivanjem nadživjeli nacističku diktaturu i ostali vječiti podsjetnik na to da se strahote koje je Anna preživjela više nikada ne smiju ponoviti. Njezini je dnevnik glas razuma, glas humanosti i uvijek kada svijetu zaprijeti neki novi rat i neko novo ludilo, oni koji o tome odlučuju trebali bi pročitati *Dnevnik Anne Frank* da se sjete užasa rata i tako možda preispitaju svoju odluku.

Da je Anna Frank preživjela rat, zasigurno bi danas svijet bio bogatiji za niz njezinih književnih ili novinarskih ostvaraja. Ali upravo stoga što nije preživjela rat, već je postala njegova žrtva, njezina poruka da svi ljudi imaju pravo na slobodan i bezbrižan život, ali i da se nikada ne treba predavati, već se boriti do zadnjem trenutka, treba se još glasnije i jače prenositi i čuvati.

Chiara Brezović, 8. razred

OŠ Cvjetno naselje, Zagreb

Voditelj: Marin Kolić

KAKO ME LJUBA ZVONARKA IZ MARTINŠČINE KRAJ ZLATARA DOVELA U SINJ

Od Zagorja do Zagore

Sve je počelo kad smo nas trojica osnovnoškolaca odlučili snimiti film. E sad, treba neka tema. Htjeli smo ići na sigurno. Ljubica Magaš, svima već nadaleko znana kao zvonarka Ljuba, pomogla je već jednom da otputujemo.... Može li nas Ljuba dovesti i u Sinj – na Smotru hrvatskog školskog filma? Uska cesta od Zlatara do Martinšćine. Pola dvanaest. Jer, Ljubu možemo «uloviti» u dvanaest kada zvoni podne. Čim smo se Riki (to je Leonardo), Mateo i ja približili ogradi, njezin pas počeo je lajati onim svojim promuklim glasom. „Opet vi! Kaj trebate?» viče zvonarka s praga svoje kuće. Gledam gdje je naš mentor da joj objasni. Knjižničar Denis dolazi, a Ljuba samo ponavlja kako ona ne zna više ništa i da „bu dala otkaz».

Ja se mičem jer glavni posao ovdje odradit će Mateo, koji je pripremio pitanja i razgovarat će sa zvonarkom, te Riki, koji je napravio stativ i snimit će Ljubu svojim mobitelom. Dajem mu zadnje upute. Knjižničar valjda stoti put objašnjava Ljubi neka govori kajkavski, „po domači». Jer ona silom pokušava po standardu. A nama to za dobar dokumentarac – ne paše. I tada dolazi ono što smo jedva čekali. Ljuba zvoni, a s krova na nju pada golublji drek. Gledam Rikija i očima mu dajem znak da sve to ulovi u kadar. Riki, sav nasmijan, namiguje mi. Potom Ljuba počne priču o župniku kako ga „samo zanimaju penezi, a njoj nič ne da». Ulazimo u kapelu sv. Martina.

„Ja sam kupila sliku Veronika pruža Isusu rubac. Nek' buju moji unuki i prauunuki čitali da je baka bila tu.» Smijem se, smiju se Mateo i Riki, smije se i knjižničar Denis. Nadam se da se smijeh neće čuti u filmu. Mislim u sebi; što će čitati – pa riječ je o slici. Ali to nije sve!

„Skupljali smo Grzelja i ja peneze i onda ni bilo dosta, pa sam morala svome mužu hkrasti 100 maraka da kupimo ljuster», veli

Ljuba, a Riki pogleda u mene i ponovno diže palac gore. Imamo i taj „biser». Sve smo obavili. Ma nismo. Treba snimiti zvonjavu, zvonik. Knjižničar je sredio da nas ponovno puste s nastave. Pa ne možemo snimati kako Ljuba zvoni podne u pet poslijepodne! Krećemo, parkiramo pred školom u Martinišćini. Mislim: uspjeh ćemo, nema vjetra. Odakle snimiti zvonik kapelice? „Jedino je idealno mjesto – groblje“, veli naš mentor. «Dečki, hoće li vas biti strah snimati s groblja?» pita. Ma koji strah?! Penjemo se, stajemo na betonski okvir jednoga groba. Pogled odličan. Ljuba izlazi iz dvorišta, otključava crkvu. Počinje. Još se nismo ni snašli, a Ljuba gotova. 12:02. Izlazi iz crkve i završava svoj, po njoj, slabo plaćen posao. Vodi se, izgleda, ona po onoj staroj: „Koliko para, toliko muzike». U ovom slučaju – zvonjave. Napojili smo vrbu. Ne znam od koga sam pokupio tu staru poslovicu. U svakom slučaju, posao nismo obavili.

Spuštamo se do auta. Učiteljica Valentina iz tamošnje područne škole pita našeg mentora što snimamo. On joj sve objašnjava, a ona će na to: „Dečki, ulazite u školu, na kolače i sok!» Blizanci su joj dan prije išli na prvu pričest. Kolača kao u priči. Naklopali se pošteno. Ponedjeljkom su u našoj školi za užinu sendviči tako da je ovo došlo kao naručeno.

Knjižničar se pita što će reći ravnatelju. Ponovno treba moliti da nas puste sa sata. Nismo imali sreće. Glazbeni, tjelesni i likovni. Bolje bi bilo da je bila matematika. Vremenski uvjeti idealni, sunce. Opet za Martinišćinu. Ostavljamo auto kraj crkve. Ni daška vjetra. Penjemo se opet prema groblju. Bio sam tada još osmi razred, taman pred krizmu, pa sam razmišljao kako ću morati reći velečasnom na ispovijedi da sam hodao po tuđim grobovima. Odmah pronalazimo onaj isti okvir s kojega je odličan pogled na zvonik.

Pogled na sat. 11:45. Ljuba nešto objašnjava poštaru koji je s druge strane njezine ograde. Pas opet laje onim svojim čudnim glasom. Ljuba ga nadglasava. Kao da se nešto svađa s krupnim listonošom. Riki odjednom veli da imamo problem. Gledam uokolo. Nema nikoga na groblju. Imali smo sreću; ni prošli put nitko nas nije gledao.

Mrtvacima ne ustaju iz grobova. Znači, ni to ne može biti problem. Ne čuju se nikakvi zvukovi. Nitko nije zamro ni oživio.

Shvaćam. Groblje je na uzvisini. To je sve podno Ivanščice. Platinine više od tisuću metara. Vjetar. Zato smo i čuli tako glasno i Ljubu i poštaru Franca iz daljine.

Ljuba zvoní, ovaj put „čak» tri minute. Sjećam se kako je u crkvi rekla Mateu da ona zvoní svaki dan u podne barem deset minuta i da istodobno moli svih tih deset minuta. Eto, i danas je to prepolovila. Ma, baš me briga koliko ona zvoní! Riki i ja ćemo montirati film i znam da će nam taj vjetar uništiti zvuk zvona i da će zvonjava biti neupotrebljiva. Vjetar ne staje. Sjedamo pred mrtvačnicu na niski betonski zid.

„Dečki, kaj vas nije strah sjediti tu uz mrtvačnicu, a vidite da nutra netko leži?» pita nas knjižničar Denis. Ma koji strah. Ljutnja. Biješ. Imamo priču sa super izjavama, ali ipak trebamo imati zvonjavu. I zvonik. Opet napojili vrbu. Spuštamo se do auta. Što dalje? Kako dalje? U ponedjeljak mentor mora poslati film. Odjednom zamirisali kolači. Što li psiha radi... Očito se mozak sjetio kolača koje smo jeli prošli put. Veli knjižničar da će nešto isprositi za nas od kuharice kad se vratimo u školu. Imam rješenje. Ali šutim. Ma, ne mogu izdržati.

„Mentore, znam kako ćemo. Preksutra je nedjelja. U nedjelju će Ljuba ipak, valjda, malo dulje zvoniti. Nedjelja je Dan Gospodnji, pa bude valjda stvarno zvonila onih deset minuta o kojima je govorila», velim. Objašnjavam kako ću zamoliti tatu da me odveze u Martinščinu i snimiti na diktafon zvonjavu. Imamo video na kojem je zvonik, maknut ću zvuk s videa i namontirati zvuk s diktafona», objašnjavam.

Cijelu subotu, od osam ujutro, Riki i ja bili smo s knjižničarom u školskoj knjižnici. Ravnatelj je mentoru dao ključ škole. Montirali smo film. Rikijev tata doveo je za ručak tople zagrebačke, rižu i pole. Teglicu krastavaca i teglicu cikle. Taman, sjećam se, oglasilo se zvono župne crkve u Zlataru. A naša psiha opet proradila i mirišu nam kolači. Kažu, to je traženje kruha iznad pogače. Odjednom, netko lupa na prozor školske knjižnice. Moj tata. Knjižničar Denis

zove ga na glavni ulaz, a moj mu tata odgovara neka samo otvori prozor. I – „pleh» pun još toplih štruklji od jabuke. Iznenadenje za sve. Rano poslijepodne posjetio nas je i ravnatelj. Vidio da ozbiljno radimo. Knjižničar mu je rekao da sve ide po planu, ali da ćemo se još zadržati. Uvečer – ravnatelj se vratio. S kuhanim kobasicama za prste polizati. Ostao je s nama do kraja, do 22 sata. Samo je još sutradan trebalo snimiti zvonjavu i dodati ju u film. Tata me odvezao u Martinščinu. Došao je i Riki sa svojim tatom kojeg je moj tata pozvao na gemiš k nama. Dok su oni popili dvaput po dva, kako se to veli kod nas u Zagorju, pa još i „putnu“, ja sam pokazao Rikiju kako se dodaje zvuk u programu Sony Vegas. I film je bio gotov. Sumnjate?

Ljuba zvonarka, ali ne ona, nego film o njoj, Riki, knjižničar Denis i ja završili smo u Sinju u Zagori na Smotri hrvatskog školskog filma. Ja sam tada već krenuo u prvi razred Srednje škole Zlatar, no ravnateljica i razrednik, uz čestitke, odobrili su mi višednevni izostanak s nastave. A Ljuba i dalje u podne održava svoj sat i – zvoni...

Matija Varga, 1. razred

Srednja škola Zlatar, Zlatar

Voditeljica: Kristina Belko Krsnik

TKO RANO RANI, ZADNJE KLUPE GRABI

Ispovijest maturanta koji nije spavao 48 sati da bi zauzeo željenu klupu

Kalkulacije i dogovori tko će s kim i u kojoj klupi sjediti, krenu i prije službenog početka ljeta, pred sami kraj školske godine jer smo tada barem još tijelom prisutni u školi. Preko ljeta o tome se uopće ne priča jer je grijeh spomenuti išta vezano za školu, sve do prije novog početka nastave kad ponovno kreću dogovaranja.

Kako je sve počelo?

Problemi vezani uz „bitku za klupu“ počeli su kada mi je zazvonio mobitel u nedjelju popodne. Pročitao sam poruku: „Ee, u koliko sutra dolaziš u školu?“ Bila je to moja razredna kolegica Katarina. Uslijedili su šokovi. Barem za mene. Odgovorio sam joj da mi je plan doći kao i prošle godine, oko 5 sati. Na to je ona uz smijeh rekla da će doći prije mene i da joj je plan ukrasti moju staru klupu. Kad sam to pročitao, sve se u meni preokrenulo. Bilo mi je loše, preloše, ne zezam se. Legao sam na krevet i pola sata gledao u plafon. Nakon pregovora i nagovaranja s moje i njene strane da bacimo oko na neku drugu klupu, zaključili smo da će predzadnja do prozora izvršiti u rukama onog tko se prvi baci na nju.

Euforija i nervoza pred «novi početak»

Ostatak posljednjeg dana praznika proveo sam u nervozi smišljajući kako da kradljivici Kati pomrsim planove. Nervozu je pojačalo grmljavinsko nevrijeme koje je započelo u večernjim satima. Raspoloženje mi je na desetak minuta popravila ogromna kutija svatovskih kolača. Ta božanstvena kutija puna kalorija bila je čak i najbolji dio tog dana. Legao sam dosta kasno, oko ponoći, iako je plan bio da legnem oko 9. Kao što sam i predvidio, ležanje i prevrtanje po krevetu trajalo je i trajalo. Stizale su mi poruke od ljudi iz razreda koji su bili „preuzbuđeni“ zbog sutra, tj. danas jer prošla je ponoć. Još samo dva sata mučenja. Ou yeah. Slali su poruke tipa: „Večeras nema spavanja“. Na kraju su euforični pozaspali i ostavili me da se patim. Atmosferu mi je dodatno začinila moja godinu mlađa sestra koja je partijala u kupaonici uz pjesmu *La Miami*.

Put prema „omiljenoj ustanovi“

Probudio sam se, tj. ustao jer nisam ni spavao, u 2:30. Kiša je lijevala kao iz kabla, gromovi udarali na sve strane, a munje sijevale u daljini. Što mi je ovo trebalo, pitao sam se. Nekako sam uspio nagovoriti tatu da me dobaci do kolodvora. Poručio mi je da nisam

normalan. Na kolodvoru ni žive duše. Stavio sam slušalice, uključio ovogodišnji eurovizijski hit *Fuego* i čekao svoju kočiju. Ulazeći u vlak, kondukter me u čudu gledao i odmjeravao. Stigao sam u Brod oko 3:30. Nevrijeme je, vjerovali ili ne, napokon stalo. Hodajući prema školi, ugledao sam neku spodobu kako mi se približava. Bila je to moja (ne)prijateljica Katarina. Kad sam ju prepoznao, odvalio sam se smijati, a i ona. Put prema našoj «omiljenoj ustanovi» nastavili smo zajedno. Približavajući se Tvrdavi, napetost je rasla. Katarina je dodatno pripomogla jačanju te napetosti sa svojim crnim mislima da će nas netko oteti. Prevladavala je jeziva atmosfera. Imali smo osjećaj da nas netko prati. No, sve je to bila samo naša bujna mašta. Upalili smo svjetiljke i pretrčali tunel Tvrdave što smo brže mogli, kad gle, ispred škole neke dvije pokretne sjene. Protrnuli smo. Znači, ipak ima luđih od nas. Na prvu nismo mogli odgonetnuti o kome se radi. Što smo im se više približavali, shvaćali smo o kome je riječ. Bile su to naše dvije kolegice iz razreda, Gabrijela i Matea. Došle su u 3:15. Tri i petnaest?! Katarina i ja doplovili smo oko 3:45.

Višesatno kampiranje i iščekivanje

Za divno čudo nije nam se spavalo. Razgovarali smo o tome kako nismo svjesni da je još jedno ljeto iza nas i da se opet treba prilagoditi navici učenja i sjedenju 7 sati u zatvorenom i zagušljivom prostoru. Doživljaji još jednog prebrzo prošlog ljeta, izazovi koji nas čekaju kao maturante, željeni fakulteti, maturalec u Grčkoj bile su teme o kojima smo pričali. Smijali smo se avanturama ljudi iz našeg razreda s maturalca koje nam je Katarina s guštom prepričavala. Klupe, odnosno razlog zbog kojeg smo i došli ovako nenormalno rano, totalno su pale u zaborav. Tako smo se nas četvero družili i zezali neko vrijeme. Uskoro su nam se pridružile još dvije djevojke željne škole, Ema i Aneta. Došle su opremljene kao da će na kampiranje u šumu na tjedan dana. Nastavila se tradicija dolaženja u parovima. Ubrzo su stigle trećašice Leonarda i Arna, a nakon njih i maturantice Marija i Nikolina. Nas desetero klasičara, prepuštenih sami sebi, jedno si je vrijeme pravilo

društvo. Pažnju nam je na trenutak privukao poveći pauk koji se počeo spuštati među nas. Nastala je graja. Cika i vika preplašenih tinejdžerica prevladala je na nekoliko sekundi. Na kraju je ispario. Kao da je u zemlju propao. Smišljali smo i načine kako da uđemo u školu prije reda. Ugledali smo jedan otvoreni prozor. Mozgali smo i pokušavali otkriti način kako da doletimo do njega. Nije nam išlo. Uvjerili smo se da su nam mozgovi zakržljali. Začuli smo zvuk kotačića i za nekoliko sekundi ugledali djevojku poznata lica s koferom. Da, s putnim koferom. Bila je to naša Dorotea, još jedna maturantica koja je pravo sa sezone iz Pirovca autobusom stigla do škole. Ubrzo su počeli stizati i ostali učenici. Koliko me sjećanje služi, naguravali smo se otprilike pola sata, ako ne i više. Nastala je gužvetina veća nego za vrijeme šoping groznice na Crni petak u Americi. U međuvremenu sam uspio nagovoriti Katarinu da odustane od moje klupe i pođe u lov na zadnju do zida. Svi su s nestrpljenjem iščekivali našeg Zdraviju da svečano otvori «vrata raja». Okačili smo i jedan selfie i nastavili se naguravati. Ponestalo nam je i kisika, barem Dorotei i meni. Samo mi je još nedostajalo da se srušim, zalegnem u toj gužvi i ostanem bez svoje klupe. Zdravija je stigao oko 6:30. Svi su počeli vrištati, pljeskati i vikati: „Zdravija! Zdravija! Zdravija!“ Nekako se uspio probiti kroz masu ljudi i dovući do vrata. Uslijedio je trenutak koji smo svi s nestrpljenjem čekali. Imao sam osjećaj da je Zdravija kod vrata bio 15 minuta koliko je sporo tekao proces otključavanja.

Trenutak istine

Pružila mi se prilika da prvi zakoračim u zgradu škole, ali sam tu čast morao prepustiti Katarini jer je zapela za vrata. Trčali smo koliko su nas noge nosile. Nastao je tornado. Bacio sam se na svoju željenu klupu i promatrao ostale koji su tek utrčavali u razred. Sve klupe, osim one prve tri najbliže profesoru bile su zauzete brzinom svjetlosti. Netko je prošao bolje od planiranog, a netko gore. Na moju klupu sjela je Doris. Nije nam bilo do svađe i prepucavanja pa smo ostali sjediti zajedno. Njen plan bio je sjesti s Iskrom, a moj s

Gabrijelom L. Iznevjerili smo ih na neki način, ali Bože moj, život ide dalje. Nastava je dalje tekla prema rasporedu. Ostatak dana bio sam mrtav umoran, ali sam ga uspješno preživio.

Bilo je to jedno ludo i nezaboravno iskustvo. Znam da će mi prvi dan posljednje školske godine, zasigurno, ostati u sjećanju i da ću ga se kad tad sjetiti na fakultetu, pa i kasnije, te se smijati dogodovštinama koje su ga obilježile .

Lovro Vragolović, 4. razred

Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića s pravom javnosti,
Slavonski Brod

Voditeljica: Blanka Filošević

INTERVJU Damir Urban

„Glazba mi je danas sve“

Jutro nakon koncerta Urbana i njegove četvorke u zadarskom Arsenalu porazgovarali smo s Damirom u jednom zadarskom kafiću. Bilo je to super ugodno druženje iz kojeg smo izišli bogatiji za jedno novo iskustvo, a koliko je Damir bio razgovorljiv dovoljno govori da smo intervju morali skratiti s desetak na pet stranica (smijeh).

O Zadru i Rijeci

Kakvi su dojmovi nakon jučerašnjeg koncerta u Zadru?

Otkad se bavim glazbom, zadnjih 30 godina, u Zadru smo svirali vjerojatno 50 puta. Tijekom tog vremena, od rata pa do danas, prošli smo kroz mnogo toga, svirajući u različitim prostorima. Tako sam Zadar upoznao iz svih kutova, a u međuvremenu su neki klubovi, tri, pa i četiri puta promijenili ime i vlasnika. Zadarska publika koja je dolazila prije 20 godina na koncerte, nije ista publika. I Zadar, nažalost, ima problem koji imaju svi hrvatski gradovi, a to je navala potrebe brze

zarade, a time i neukusa, zbog čega se, od jednog grada koji je imao snažan identitet, Zadar pretvara u art hostel namijenjen turistima, dok su Zadranjani, koji žele konzumirati vlastiti grad i kulturu, zakinuti za isto. Smatram da u Zadru postoji dovoljan broj ljudi koji žele čuti kvalitetnu glazbu, kojima je ona svojevrsna mentalna higijena, što je meni drago. Naravno, nije mi drago konstatirati da je opće stanje loše. Uslijed toga, bend i ja imamo potrebu svirati što više da bismo na neki način ljude odobrovoljili i sačuvali ih od lakih nota.

Kako biste situaciju u Zadru povezali s vašom rodnom Rijekom, nekadašnjim rock središtem? Kako je Rijeka utjecala na vaš glazbeni izričaj i kakva je Rijeka danas?

Već u samom pitanju si točno konstatirao – Rijeka kao „nekadašnje rock središte». Jasno je da ovo sada nije ona Rijeka od nekada, kao što nije ni Zadar. Koliko je god riječka scena nekoć bila kvalitetna i zadivljujuća, osjećali smo se getoizirano od ostatka scene jer nismo bili podržani na razini regije i države, tako da nijedan riječki bend nije ostvario neki veći uspjeh, osim što su svi ostali zapamćeni kao kultni i genijalni. U jednom trenutku, ja sam sigurno uzeo najbolje od te scene, ali u drugom trenutku ipak mi se činilo da i svoj rodni grad, kao i vlastitu obitelj, čovjek mora nadići, nadrastiti, otići iz svog doma i započeti svoj život. Tako sam ja na ramenima riječke scene krenuo, učio, naučio nešto, ali u jednom trenutku, pozdravio majku i oca, i otišao u svijet. Na neki način jedan dio scene smatra da sam ih izdao, ali to mi se činilo jedino prirodno i normalno. Ja sam i u ovom trenutku ponosni Riječanin i volim svoj grad, ali isto tako sam građanin svijeta i gotovo da mi je ponekad svejedno gdje sam. Ako sam okružen dobrim ljudima, koje volim i poštujem, svojom obitelji i bendom, iskreno prijatelju, mogu biti bilo gdje.

Glazba mi je danas sve

Poznato je da ste svestrani umjetnik u više različitih područja, između ostalog, u slikarstvu i crtanju stripova. U kojem je trenutku glazba prevladala?

Možda sam svestran, ali to ne znači da sam umjetnik u svim tim područjima, jer bih za to trebao biti puno bolji u određenim elementima svakog područja. Od malih nogu zanimao sam se za snimanje filmova, ali budući da nisam imao kameru, a izrazito me uz priču zanimalo i to kako ona izgleda vizualno, prepoznao sam strip kao idealnu kombinaciju crteža, tj. vizualnog, ali i priče koju slijediš, i zato sam vjerojatno počeo crtati stripove, a kasnije me zainteresiralo samo crtanje. Neki moji radovi ušli su među tri najbolja na natječajima u bivšoj Jugoslaviji, od kojih je jedan objavljen, što mi je dalo krila, a onda i posao u popularnom omladinskom časopisu „Val“ koji je svaki tjedan objavljivao moje alternativne umjetničke stripove inspirirane zadanom pjesmom. Naravno da mi je u jednom trenutku izgledalo da sam to definitivno ja. Glazba je u mojoj mladosti bila tek fora, moj način da se dokažem i iskočim. Ne mogu reći koji je trenutak prevagnuo ka glazbi. Tijekom desetak godina, malo po malo, glazba je prevladala i ja sam imao sve manje vremena za druge aktivnosti. Glazba mi je danas sve.

Koja vas umjetnička ostvarenja danas ispunjavaju?

Radim svašta, od malog kazališta za svoju djecu, pisanja dječjih priča, izrađivanja predmeta od kamenja i drveta sa starijim sinom, šivanja lutkica i ruksaka za svoj bend, pa do proizvodnje parfema u laboratoriju. Ne znam što kreativno postoji, a da mene nije u životu zainteresiralo, barem da samo malo vidim kako istofunkcionira. Volim „prčkati“ i jednostavno ne mogu biti na miru. Taj razigrani duh djeteta pomaže mi kad radim s djecom određene projekte.

Prošle su četiri godine od Vašeg posljednjeg albuma „Mamut“. Kada možemo očekivati novi album? Koji su motivi novog albuma i po čemu će se razlikovati od prethodnog?

Album je mogao izaći još prije dvije godine, međutim, nakon mjesec dana slušanja snimljenog, nisam bio zadovoljan kako smo to napravili. Pjesme su podložne promjenama sve do trenutka dok se ne odluči da ih objavimo. Svaki dan, kao i vi, učim nešto novo, upoznajem ljude, proživljavam novo, u konačnici, drugačiji sam.

Budući da je izlazak novog albuma odgođen za početak godine, sada snimamo i neke druge pjesme koje su nastale u međuvremenu i koje su mi i draže od onih starih. Nema tu nikakve kalkulacije niti pametovanja, volim svirati i volim raditi. Ne opterećujem se time po čemu će album biti drugačiji od drugih ili hoće li zvučati moderno i u trendu. Jedina je razlika što je pjesma za nas u ovom času daleko važnija, nego što je to nekad bio tehnički dio svirke. Zadatak našeg benda je da iznesemo što bolje priču i bit određene pjesme.

Kakav je vaš kreativni proces? Kako izgleda snimanje u studiju?

Zbog svoje razapetosti između obiteljskih obaveza i stalnih odlazaka na koncerte s bendom, zbog čega često prekidamo snimanja, sve je dosta konfuzno i kaotično. Nemam inače rituale prilikom snimanja, ali trenutno mi je važno atmosferu svoje sobe ili prostorije u kojoj band stvara, što vjernije prenijeti u prostor u kojem snimamo pa često u studio donosim stolicu iz svog doma. Prirodnost i intimnost sada su mi važni elementi kreativnog procesa. Iako mi se smiju što je stolica klimava i škripi, i što nosim uvijek isti mikrofon sa sobom, ja ne želim ništa više i bolje.

Koja je uloga obitelji u Vašem stvaralaštvu?

Velika je uloga obitelji u životu svakog pojedinca. Svatko od nas treba imati neki „safe place“, neku sigurnu luku pored svega što se događa u izvanjskom svijetu pored nas samih. Određenje obitelji je često isključivo. Ne mislim da obitelj nužno moraju činiti muž, žena i dijete, jer obitelj mogu predstavljati žena i njeno dvoje djece ili dvije žene bez djece, obitelj mogu činiti i tri prijatelja... sve dok članovi obitelji jedni drugima predstavljaju sigurnu luku u kojoj svi mogu biti ono što jesu, riječ je o obitelji. Supruga Milica radi na fakultetu, završila je filozofiju i pedagogiju i upravo radi na svom doktoratu. Na nekim stvarima zajedno surađujemo, na nekima ne, jer nekada ja to ne želim, a niti ona. Imamo vrlo otvoren odnos i naše pravilo je da sve što osjećamo i mislimo, treba reći naglas, bez obzira što bi me isto moglo povrijediti i zaboljeti, jer je to jedini način da popravimo stvari

i napredujemo. I kad pričamo o kreativnim procesima, često mi kaže neke stvari koje ja zapravo ne želim čuti, ali dobro je što sam ih čuo, jer me to na održava mentalno zdravim i znam da ni u kojem trenutku neću izgubiti kompas. Smatram da sam poprilično savjestan i prizemljen, što je upravo zasluga ljudi s kojima živim. U naš dom, nikad nismo dozvolili ulazak novinara. Moraš imati nekakav kontakt s ljudima na mrežama, ali tu postoji jedna granica. Određene filmove života snimim svojim očima i nema potrebe da ih svatko gleda.

Poznato nam je da imate sina tinejdžera. Kako gledate na njegovu generaciju – mane, vrline i budućnost te generacije?

Budućnost određene generacije ne zna nitko. Započeli ste nešto novo i ušli u jedan novi krug koji ja nisam doživio, da bih mogao reći kamo sve to vodi. Većina ljudi moje generacije osuđuje trendove i govore kako smo imali puno bolju i zanimljiviju mladost i život od vas. I ja sam iste fraze slušao od svojih roditelja: da ovo kako ja živim ne vodi nikamo i da su samo oni imali super mladost, a to su vjerojatno i oni čuli od svojih roditelja. Onda si ne dozvolim da upadnem u takav krug, jer to što ja neke stvari ne razumijem i što su one drugačije nego što bih ja volio da jesu, ne znači da su nužno loše. Mobitel nije loš, mreže nisu loše, ništa nije loše ako imaš mjeru. Mobitel je genijalna stvar koja ti može pomoći u sto područja u životu, međutim, ako se uhvatiš da 23 od 24 sata buljiš u ekran, znaš da to čini štetu. Ne postoji ništa isključivo loše i isključivo dobro. Postoji samo mjera kako ćeš i na koji način nešto koristiti. I u vašoj generaciji će oni koju budu imali mjeru, također biti sretni, zadovoljni, uspješni i neuspješni kao i prije 100 godina. Oni koji nemaju mjere, nažalost, bit će zombiji.

Smatrate li da je bilo lakše započinjati glazbeni put u vrijeme vaših početaka, nego što je to mladima danas?

Ima jedna velika razlika. Mi smo sebi mogli dati vremena za učenje, mogli smo si dozvoliti i greške. Danas vi kao da ne možete sebi dopustiti greške. Ja sam deset godina učio svirati i radio isprva grozne pjesme, ali to je ostalo negdje u tom vremenu, bez zapisa. Danas

se, na račun nečijeg dječjeg, početničkog rada objavljenog na internetu, može dogoditi da te ismijavaju vršnjaci i cijela škola, što dalje nosiš kroz cijeli život. Meni su moje greške oprostene, ne zato što ih nitko nije vidio ni čuo. Imali smo vrijeme koje nas donekle štiti i omogućuje nam da budemo loši, i da, tek onda kad postanemo dobri, izađemo iz svoje ljuske jajeta. Nažalost, ovo vrijeme traži od vas da budete odmah gotovi proizvodi, što je nemoguće i nije fer.

Bend koji svira za nekoliko ljudi kao da ih je pet tisuća u publici

Iza vas je 30 godina uspješne glazbene karijere. Koji biste trenutak izdvojili kao vaš najveći glazbeni uspjeh?

Moje najgore iskustvo i moje vjerojatno najbolje iskustvo predstavlja isti trenutak. To je bilo jedno od naših prvih gostovanja van Rijeke, na velikom koncertu u jednom klubu u Ljubljani. Pri našem dolasku u klub, prišao nam je vlasnik da bi nam rekao da koncert ne moramo održati jer nema publike. Rekao sam bendu da, kad smo već došli, odradimo barem probu, zbog sebe, iako je bilo najviše troje ljudi u publici. U tom trenutku su se članovi benda Leibach vraćali u Ljubljanu s turneje po Rusiji, te su se umorni kao psi spustili u taj klub jer su čuli da u njemu nema nikoga. Jedva da sam ih primijetio s pozornice, a kamoli da sam znao tko su ti ljudi koji su na šanku cugali i slušali nas. Poslije koncerta smo se upoznali i kroz priču sam shvatio da su oni zapravo oduševljeni činjenicom da su slučajno nabasali na bend koji svira za nekoliko ljudi kao da ih je pet tisuća u publici. Nisu dugo vidjeli bend koji svira s takvim guštom, za sebe, koji uživa u tome što radi, i iako su našu glazbu smatrali groznom, u nama su vidjeli nešto zbog čega su nam odlučili pomoći. Njihovim poznanstvom spojili smo se se, između ostalog, s Janezom Križajem koji je snimio sve naše prve velike pjesme, kao i s menadžerom Andrejem Štritofom, koji nas je gradio dugi niz godina i postavio temelje za sve ovo što smo danas. Isti dan, isti koncert, bio je i propast i potpuni uspjeh. Htio sam dati ovaj primjer baš zato što u životu ne postoji dobro i loše, postojiš ti i činjenica kako ćeš se prema nečemu

odnositi. Samo o tebi ovisi hoće li te određena kriza u životu pome-
sti ili te nečemu u životu naučiti i postaviti na noge.

Imate li možda neostvarenih želja?

Sviram s ljudima koje volim i poštujem i ne bih ih nikad mije-
njao, kao ni svoju obitelj u kojoj svaki član ulaže sebe u zajednički
odnos, da bi svakim danom naša obitelj bila bolja i čvršća. Zapravo,
nemam neostvarenih želja. Imam želju da ova situacija u bendu i
ovo stanje u mom životu, potraje što duže, upravo ovakvo kakvo je.
Nema potrebe da bude bolje.

Vidjeli smo na Instagramu da ste podijelili novu knjigu Dani- jela Dragojevića. Što mislite o njemu kao lektiri u školi?

On je po meni svakako jedan od naših najvećih pjesnika, a sigurno
najveći živući pjesnik. Ne uvrstiti njega u lektiru je nemoguće, to
je kao izostaviti Krležu. Mi veće od njih nemamo. U svijetu pisane
riječi, u svijetu poezije, Danijel Dragojević nije zlato, ni srebro, ni
bronca, on je – dijamant.

Imate li neku preporuku filma/knjige/glazbe za naš časopis?

Ako niste čitali, svakako pročitajte trilogiju Velika Bilježnica, Do-
kaz i Treća laž, mađarske spisateljice Agote Kristof. Obratite pažnju na
snimke Chrisa Watsona, jednog od najnagrađivanijih snimatelja koji
inače snima zvuk za dokumentarce, ali izdaje i albume svojih snimaka,
kakav je i konceptualni album „El tren fantasma“. On je zapravo zvu-
kom izrežirao priču o jednom starom vlaku i ljudima koji tim vlakom
putuju. Dakle, Agota Kristof kao preporuka za čitanje, Chris Watson kao
preporuka za slušanje, a od vizualnog, pronađite grafičke novele Brech-
ta Evansa, koji vođenim bojama i akvarelom radi stripove, genijalne vi-
zualne priče (Panther, The Wrong Place...), od kojih, koju god da izabe-
rete, nećete pogriješiti. I to je to: vizual, zvuk i knjiga. Drugo ne dam!

Andrej Zec, 3. razred

Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar
Voditelj: Ante Prtenjača

O našoj smotri (natjecanju) literarnog, dramskog-scenskog i novinarskog stvaralaštva

...feljton ili podlistak, ovdje, ne mogu biti novinarske podvrste...

Najomiljeniji mi je od svih koncepata na LiDraNu, taj kako ne mogu razumjeti što mogu razumjeti. U očima žirija, prema zadanim kriterijima, načelima, zadaćama i svim ostalim elementima LiDraNa, koji naizgled služe kao da im je jedini cilj ukoriti učenika za svaki njegov prijestup u teritorij kreativnosti i istraživanja, ja ne mogu razumjeti zašto je Raskoljnikov ubio *babu* – iako o istome moram napisati 600 riječi na satu hrvatskoga jezika. Sve to s detaljnom psihološkom analizom, karakterizacijom, prijedlogom terapije te primjerom iz stvarnog života koji prema natjecanju literarnog, dramskog i novinarskog stvaralaštva, ja nipošto ne bih trebao moći proživljavati pa mi preostaje samo se duboko ispričati i vratiti se čitanju *Crvenkapice* jer očito još uvijek nisam u potpunosti probavio zašto je vuk pojeo djevojčicu!?

Antuntun ili pejzaž okupan suncem

Dok sam se dvoumio između *Zeke i Potočića* i *Antuntuna* kao svojih odabira za monolog u kategoriji samostalnog scenskog stvaralaštva, razmišljao sam koji tekst ja zapravo mogu i smijem razumjeti, a potom utjeloviti bez da me žiri pita, kako se samo usuđujem stati na scenu s ulogom ludaka kao što je bio Vitezov Antuntun ili još gore, kako ću razumjeti zeku, ako se nikad nisam emotivno vezao uz potok!? Prema svemu sudeći, preostalo mi je recitirati samo *Vesnu Parun*, jer jezera, cvjetovi i proljeće su jedino o čemu moj osamnaestogodišnji mozak razmišlja. Jedva čekam pronaći sve *guštere koji ostavljaju rupe u mom vinogradu*, stati na scenu i zaurlati da sam bio *zrno rumena grožđa*, zatim pobrati sav pljesak u dvorani jer ja – *zrno rumena grožđa* – razumijem što je gospođa Parun htjela reći. Također moram biti bolesno *opsjednut djevojkom* koja sjedi u

pozadini mojeg razreda, svim bubuljicama koje su mi poiskakale na licu, životnim raskrižjima te ni slučajno ne smijem imati zdrav odnos sa svojom majkom jer sve je ovo bazen ili bolje rečeno, čašica tema koje potencijalno smijem odabrati kao predmet svojeg monologa ili literarnog teksta.

Bezobrazni feljton

Da, naravno – da ne biste mislili da je jedini problem u scenskim kategorijama, volio bih se osvrnuti na kategoriju novinarskog stvaralaštva – naime, već četiri godine slušam kako feljton ili podlistak ovdje ne mogu biti novinarske podvrste te me se uporno šalje u sobu do, da bih literarcima pročitao svoje tekstove i objasnio im kako nisu uopće prestrogi ili previše ogoljeni stilskih sredstava za opis njihove kategorije. Stoga ostajem negdje na sredini hodnika i razmišljam, je li pametnije jednostavno ranije izići iz zgrade jer trenutno mi je sasvim očito kako ništa što *proizvedem* nije niti novinarstvo, niti umjetnost – barem ne ona prava kakva se traži na LiDraNu!

Prošli ste!

Jedan od omiljenih trenutaka mi je sjediti pri prozivanju predloženih radova za županijsku razinu, nakon čega gospođa pjesnikinja izjavljuje kako se mi koji nismo prošli dalje ne moramo brinuti jer se ionako nitko uspješan (pa ni ona), nikada nije našao na razini daljoj od općinske – nakon toga se svi oni koji jesu prošli dalje, vrlo ohrabreno zakomešaju na mjestu i razmjene poglede sa svojim mentorima – mentorima koji im ponosno trljaju leđa i stišu ruku jer dugo nisu bili u Primoštenu, a čuli su da se ove godine možda čak ide i u Šibenik!

Došavši dvaput na državnu razinu LiDraNa, imao sam priliku doživjeti njegovu potpunu čaroliju, a ne znam koja mi je nagrada bila draža – sva četiri komentara koji je pokupio moj dramski tekst ili nastupanje pred deset ljudi u dvorani s obzirom da su ostali mladi ljubitelji umjetnosti bili isuviše zauzeti vlastitim nastupom na plaži?

Premlad razumjeti

Sve mi se čini kako učenici jako puno ulažu u naš omiljeni LiDraNo koji gotovo nikad ne ulaže u njih – nakon sve četiri pjesme, sva četiri novinarska teksta, tri skupna scenska nastupa i jednog monologa, sve što sam naučio od natjecanja je bilo sljedeće: premlad sam da bih razumio, prezbunjen za pisanje i sve predstave su *mi preveliki zalogaji* koje sam, ali samo slučajno, uspio prožvakati – ukratko, naučio sam od svog dragog LiDraNa da sam ograničen – ograničen kategorijama, ograničen temama i prije svega, ograničen sposobnostima. Ja nisam dobio savjet kako razumjeti, kako ne biti zbuñjen, kako napisati predstavu koja nije prevelik zalogaj, a zapravo nisam dobio ni ono *ne valja* – nisam dobio ništa!

Biti u skladu

Iznosimo, dakle, svake godine svoje radove pred stručnim žirijem, slušamo komentare i oštrimo jezike da bismo poslije mogli ogovarati onog tamo štrkljavog iz medicinske što je pisao o brojevima – jer, Bože, kakav šmokljan, a onda naravno iskoristiti sve njegove mane da bismo opravdali naš neprolazak na županijsku razinu, smijati ćemo se tuđim radovima, ogovarati tuđe nastupe, izmišljati političke veze i LiDraNovski nepotizam, samo da bismo pokrili vlastite neuspjehe – pomalo ogorčeni, ali puni ćemo zdravog natjecateljskog duha nakon večeri u kazalištu poći kućama sa svime što nas je LiDraNo naučio – nije bitno izići iz kutije ili predstaviti nešto novo, nije čak bitno ni istražiti, napredovati ili organizirati radionice – nije bitno surađivati, razgovarati ili se međusobno poticati. Zna se što je na LiDraNu najbitnije: biti glumac u skladu s godinama, novinar u skladu s kategorijama i umjetnik u skladu s pravilima, a onda, onda naravno dolazi ono najbitnije od svega – proći na državno i otići na more!

David Gašo, 4. razred

II. gimnazija Osijek, Osijek

Voditeljica: Valerija Karačić

NOVI FILM VELIKOG REDATELJA IZAZVAO PODVOJENOST PUBLIKE

Pseći otok – posmodernistička animacija

Što se dogodi kad pas izgubi status čovjekovog najboljeg prijatelja?

Wes Anderson, najneobičniji holivudski postmodernist, poznat je u filmskom svijetu kao redatelj koji se bavi problematičnim obiteljskim i društvenim odnosima, a široj javnosti poznatiji je po uspješnicama kao što su Fantastični gospodin Lisac, Kraljevstvo izlazećeg sunca i Hotel Grand Budapest. Pozitivne kritike njegovih ostvarenja proizlaze iz specifičnog načina prikazivanja tema, najčešće vizualnog i narativnog tipa te je prepoznat u svijetu filma i na toj sceni višestruko nominiran za prestižne nagrade. Godine 2016. najavljuje snimanje novog animiranog filma u suradnji s oscarovcem Alexandreom Desplatom, majstorom filmske glazbe. Lutkari su pod vodstvom Andyja Genta izradili oko 800 likova, među kojima ljudi govore japanski (bez prijevoda) dok je pseći govor sinkroniziran na engleski posredstvom glasova holivudskih glumaca, od Bryana Cranstona, Billa Murraya i Jeffa Goldbluma, do Grete Gerwig i Scarlett Johansson, uz lik i glas Yoko Ono, najpoznatije Japanke u svijetu. Nakon dvije godine snimanja film je prikazan početkom 2018. godine i njegova popularnost stalno raste. Umjesto filmske priče ostvaren je animirani vizualni esej.

Umijeće stop animacije

Radnja filma odvija se u bliskoj budućnosti na prostoru Japana, gdje visoko zarazan pseći virus prijeti prelasku na ljude. Korumpirani predsjednik Kenji Kobayashi, oglašivši se na medicinske napretke fokusirane na pronalasku lijeka, proglašava izvanredno stanje i šalje sve pripadnike pseće vrste na Otok smeća da bi se spriječila potencijalna zaraza. Dok bivši ljubimci i lutalice formiraju udruženja ne bi li preživjeli, dječak Atari Kobayashi dolazi na otok u potrazi

za svojim psom Spotsom. Dječaka pronalaze psi koji mu žele pomoći u pronalasku njegova ljubimca. U isto vrijeme studentica Tracy Walker pokušava raskrinkati skrivene političke motive Kenjija Kobayashia i spasiti pseću vrstu propasti u izgnanstvu.

Film je dokazao da je Anderson umjetnik stop animacije. Ovo vizualno remek-djelo obogaćeno personaliziranom animacijom s naglašenim bojama, čestom uporabom simetrije kadra i izvanrednim detaljima odaje ne samo respektabilan trud, već daje i snažan autorski pečat te čini svaki kadar zasebnim umjetničkim ostvarajem. Dizajn likova je šarolik i odiše karakterom, tekstore su balansirano naglašene i slažu se s pokretima koji proizlaze iz kretnje likova ili vanjske sile kao što je vjetar. Različite vrste umjetnosti lijepo su komponirane pa tako gledatelji mogu uživati u 2D animaciji, uporabi origamia i pozadinskih japanskih freski, od kojih svaka ima zasebnu inteligentno odabranu ulogu. Vješto odrađena montaža spaja sve scene u skladnu cjelinu, a popraćena je prikladnom zvučnom podlogom koja nenametljivo osnažuje autorsku kreativnost.

Nedostatak filmske priče

Nažalost, takva pronicljivost nije vidljiva u ostvarenju priče. Redatelj se trudio dozirati svoj humor, ali mnogi drugi narativni aspekti mogu se krivo protumačiti jer dolazi do kakofonije pripovjednih tehnika. Osvježavajuće je vidjeti rušenje četvrtog zida, koje se provodi od samog početka, ali spojeno s naracijom, dijalogom, tekstom na japanskom i titlovima stvara zamoran kaos informacija i gubi funkciju sugerirajući radnju teže shvatljivom. Najveću problematiku u ovakvom prezentiranju fabule stvara monoton dijalog i prilično loša sinkronizacija u kojoj glumcima nedostaje ekspresije do te mjere da bi bez vizualnog predloška bilo teško razlučiti radi li se uistinu o više osoba. Dok je govorom stvorio dehumanizaciju i ujedno personificirao pse ostavljajući dojam kreativnosti, zaboravio ih je karakterizirati pa tako važniji likovi postaju nevažne siluete na ekranu. Uravnotežena količina tople humane priče o ljubavi dječaka i psa te kritika političkog svijeta

i njegova utjecaja na društvo narušena je zaboravljivim sporednim događajima koji nepotrebno prekidaju tijek radnje. Iako je imao zavidan publicitet i ispunio visoka očekivanja u pogledu animacije, nedostaju mu narativne sposobnosti. Unatoč propustima, osnovna misao ostala je očuvana, stoga je nemoguće negirati istinsku vrijednost ovog ostvaraja: vizualnu privlačnost. Bogatstvo ove retroanimacije izvire iz snažnog vizualnog i zvučnog dojma te profinjene mreže intertekstualnih ili citatnih posveta, dosjetki i gegova koji njegove filmove čine zabavnima. U dobu CGI animacije osvježavajuće je naći inspirativne dragulje stop-animacije kakvoj imamo priliku svjedočiti i neupitno je hoće li ovakvo djelo biti prepoznato u tom kontekstu.

Užitak u filmu najviše ovisi o onome što ste od njega očekivali. Ljubitelji Wesa Andersona dobili su njegovo prepoznatljivo autorско ostvarenje, zaljubljenici u animaciju napojili su oči nesvakidašnjom originalnošću, ali osobe kritične prema načinu prikaza fabule i oni koji su došli gledati klasičnu priču o psima, kakva nam se već godinama servira na velikim platnima, izaći će iz kina nezadovoljni.

Sara Pavelik, 4. razred

Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice

Voditeljica: Marija Pepelko

PULSKI UNDERGROUND U BORBI PROTIV NARODNJAČKOG ŠUNDA

Nestaje li urbana Pula?

Koliko god sami sebi govorili „to tako treba biti, vremena se mijenjaju“, ne možemo okretati glavu činjenici da je umjetnička scena nekoga grada ono što odgaja mlade ljude. „Scena“ koju pokušavaju stvoriti dva među mladima najaktualnija kluba slika je i prilika toga da, iako se vremena mijenjaju – ne moraju nužno ići na bolje

Nedjelja. Nekih šest popodne. Vruće. Ljeto. Pakao. Sve ostalo. Dok razmišljam gdje ću se zaputiti danas, na liniji mi svira „Heaven Knows I'm Miserable Now“ od Smithsa. Prikladno za riknut. Jednako toliko i toplo. Isuse, riknut ću. Pas mater, koja budala je smislila ove vrućine? Vađenje iznutrica priborom iz tajlandskog restorana primamljivije je od truljenja na ovim prokletim temperaturama.

Nego, «ajde dok čekam da se nešto dogodi – dok me neko čudo natjera da izađem iz ove svoje skromne jazbine u kojoj se svaka (ne) sretna duša osjeća kao u Trobecovoj pećnici – da se malo raspišem o nečemu.

Naime, odrastao sam na samom jugozapadu ove predivne pizdarije koju svi valjda nazivaju Istra. U gradu u kojem je bitnije imati najveću novogodišnju kuglu u Europi, lightshow dizalica kao na nekom rejvu u organizaciji mog dede, ski-liftove i raznorazne gluposti postmoderne nego potaknuti mlade da se razviju u kvalitetne, odgovorne, sposobne ljude s kičmom, a ne da se zadovoljavaju činjenicom da su samo jedni u nizu od mnoštva fabriciranih umova, bačenih na ovaj svijet čisto da osjete odgovornost prema nastavljanju ove bijede koju nazivamo život. Da, pogodili ste, govorim o Puli.

Koliko god se stvari promijenile i gdje god mi otišli – one, u suštini, ostaju iste, kaže ona stara. Prvi put smo se našli u trenutku u kojem smo, kolektivno, kao ljudski rod, pljunuli u facu ovoj staroj izreci. Jedan mladi momak s Punte – koji se preko tjedna voli igrati novinara na fejsbuk stranici, a vikendom to isto čini i na radiju – živi između dva noćna kluba upitne kvalitete koja su vrlo aktualna među populacijom njegove generacije. S jedne strane nalazi se paterfamilias lokalnog mediokriteta Pietas Julia, s druge njegov degutantni mlađi bratić prikladna imena – Cargo. Žalosno je to promatrati. Koliko god sami sebi govorili „to tako treba biti, vremena se mijenjaju“, ne možemo okretati glavu činjenici da je umjetnička scena nekoga grada ono što odgaja mlade ljude. „Scena“ koju pokušavaju stvoriti dva spomenuta kluba slika je i prilika toga da, iako se vremena mijenjaju – ne moraju nužno ići na bolje.

Kako promatranjem ukućana, tako spletom okolnosti, taj isti mali s Punte završio je u leglu alternative, u Rojcu. Stara zgrada na Monte Zaru utočište je mnogim udrugama, bendovima i samostalnim umjetnicima koji kroz jedinstvo i samoaktualizaciju u onom najširem smislu streme ka tome da ovaj grad zadrži svoj nekadašnji alternativni imidž, imidž grada s mudima, imidž grada koji se ne boji ničega. Iz podruma čuju se tamne distorzije gitara, urlajući vrisкови „jakih likova“ pulskog undergrounda, na gornjim katovima održavaju se raznorazne edukacije, nalaze prostori koje zauzimaju sportaši, invalidi i pretty much sve sfere i slojevi ljudskog društva.

Ta zgrada je ono što je stvorilo kadar mladih ljudi koji vjeruju u ljepotu različitosti, ljepotu sazrijevanja i izražavanje svoga stava bez imalo srama ili straha, kadar ljudi koji drži ovu našu skromnu, ali jako vrijednu i bogatu, umjetničku i alternativnu scenu na nogama već dugi niz godina. Govorimo o zgradi koja ovom našem gradu predstavlja prijeko potrebnu kreativnu oazu, zgradi koja nakon više desetljeća nije izgubila svoju čar i vibru. Zbog te je zgrade mali s Punte jako ponosan što živi ovdje.

Ljudi koji se vode onom „jao meni, kako je bilo super kad sam bio tvojih godina, nas je bilo na tisuće, «naaaaš koji heeeeeeeell, ne»aš ti pojma š'a je život, e!“ mi idu na patku i to opako. Shvaćam da se sili nostalgije malo ljudi uspije oduprijeti, al' daj smiri estrogene, čovječe. Ako ti je već sve tolika tlaka, daj onda gledaj kako poboljšat' nešto i izbacit' taj feeling iz sistema jer stalno uzdizanje prošlosti bez djelovanja u sadašnjosti ne vodi nigdje.

Jučer, evo, baš sjedim u Skandalu navečer. Fina atmosfera s finim hujnsima. Počela je neka priča o geološkim granicama, promjenama imena država, bitcoinsima, svašta nešto, pa sam odlutao dok me netko opet nije prizemljio. U tom stanju hibernacije razmišljao sam o tome kako je taj plejs, skoro pa u istoj mjeri kao i Rojc, doprinio cjelokupnoj spici. Skandal je fakat nezaobilazna kafana ako se krećeš po tamnim avenijama pulskog undergrounda. Zanimljivo je kako nikad ne znaš gdje vode struje života. Svaki grad ima mjesta

koja oblikuju ljude i ljude koji oblikuju mjesta. Ali ta neka iskrenost među ljudima, ljudskost, magija dobrote i zajedništva sve je manje i manje prisutna...

A Pula može zaista biti magičan grad. A može biti i čumez. Ovisi kako se uzme. Ono što je tipično za malog s Punte i najmlađu „Rojc bagru“ je to neverending pitanje „e, ma jesmo mi zadnji?“, ta neka sumnja u mlađe naraštaje, sumnja u našu sposobnost očuvanja ove predivne priče koju mi u Rojcu gradimo danas, a gradili su je i ljudi puno prije nas. Mali s Punte se zaista nada da će ta priča opstati, očuvati se i obogatiti novim licima, idejama, željama, snovima i ambicijama. Zato gradite scenu, jer i vi ste dio nje!

Ivan Slijepčević, 4. razred

Gimnazija Pula, Pula

Voditeljica: Ivana Petrinić

**NAŠ SUMJEŠTANIN, MLADEN BLAŽEVIĆ
– ISTRAŽIVAČ, PJESNIK I SCENARIST**

Radoznalost je ono što nas pokreće

Dana 24. listopada na Poreč Doxu, pred prepunom dvoranom, premijerno je prikazana prva epizoda putopisnog serijala „Istriana Jones“, autora Mladena Blaževića. U prvoj epizodi serijala pod nazivom „Tajna jazavčeve pećine“ autor nas vodi dolinom Mirne i otkriva zanimljivosti skrivene na njezinim obroncima još od razdoblja prapovijesti. Nakon premijere razgovarali smo s ovim svestranim autorom koji je ujedno i pisac dvaju romana, zbirke poezije, dobitnik nagrade za književnost na društvenim mrežama, pisac filmskih scenarija.

Istriana Jones iz sela Čuki kraj Vižinade

Ime Istriana Jonesa postaje sve popularnije diljem Istre, a i

zvuči vrlo kreativno i privlačno. Odakle ideja za naziv i što se, ili tko krije, ili otkriva iza njega?

Ime je ideja prijatelja i grafičkog dizajnera Ivice Oreba u svrhu jedne pješačko-turističke ture. U međuvremenu, planovi su otišli u drugom smjeru. Istriana Jones je postao junak znanstveno-popularnog serijala koji snimam. Kako sam autor, scenarist i voditelj serijala, neki su me počeli poistovjećivati s tim likom, što je simpatično jer se zapravo radi o šali na vlastiti račun. Istriana Jones, za razliku od svog prezimenjaka Indiane Jonesa, nije profesor arheologije, uspješni akcijski junak koji iz svih nedaća izlazi kao pobjednik. Istriana je ćelav, ima trbuščić i prave ga avanture zaobilaze. Zanimljivosti traži u okolini malog mjesta Čuki, pokraj Vižinade, umjesto po cijelom svijetu, ali ono što dijeli s poznatijim junakom je interes za povijest i otkrivanje neistraženih arheoloških lokaliteta. Istriana nije junak, nego običan radoznao čovjek, kojem nije dovoljno da svoju radoznalost zadovoljava „guglanjem“ ili gledanjem znanstveno-popularnih programa na televiziji, već izlazi na teren da bi uzbuđenje doživio uživo. Pritom čini korak dalje, o tome snima svoju dokumentarnu seriju.

S obzirom da je ovaj putopisni serijal temeljen na istraživanju Istre i njezinih skrivenih ostataka iz davnih vremena, mislite li da će imati odjeka i biti zanimljiv i izvan Istre? Što možemo očekivati u sljedećim nastavcima?

Prilično sam u to uvjeren. Na isti način kako mene zanimaju otkrića diljem naše zemlje ili svijeta, tako vjerujem da će druge radoznalce zanimati i što se nalazi u našoj blizini. Tim više što otkrića u serijalu ne izgledaju beznačajno. Na primjer, u prvoj epizodi se između ostalog prikazuje uklesanje malog jelena na zidu pećine koje nesumnjivo možemo smjestiti u kameno doba. Prikazi iz tog perioda uklesani u kameanu ne postoje u Hrvatskoj, a i u svijetu su iznimno rijetki. Takvih primjera i zanimljivosti u Istri ima puno i samo čekaju da netko o njima napravi zanimljivu priču. Takva je i priča o istarskim gradinama koje

su razasute po Poreštini, ali i po cijeloj Istri, i skrivaju dokaze o životu na ovim prostorima još u brončano doba. Ili pak priča o rimskoj cesti Via Flavia za koju se ne zna točno gdje je prelazila Mirnu. Upravo se time planira pozabaviti i Istriana Jones u sljedećim nastavcima serijala.

Papir ili ekran?

Autor ste dvaju romana, „Tragovi goveda“ i „Ilirik“, dvojezične hrvatsko-slovenske zbirke pjesama „Posljednji tasmanijski tigar“ i često objavljujete svoja djela na društvenim mrežama i u obliku e-izdanja, a i dobitnik ste književne nagrade za književnost na društvenim mrežama. Što mislite o objavljivanju književnih djela na društvenim mrežama? Je li Vam draži takav oblik knjige ili onaj klasični, papirnati, ukoričen?

Vremena se mijenjaju, a na nama je da im se pokušamo prilagoditi. Mladi ljudi će, nažalost, sve rjeđe posegnuti za nečim ukoričenim. Kažem nažalost, jer čitanje knjige u njenom papirnom obliku traži određenu vrstu pažnje, posvećenosti, koncentracije, određenog napora da se knjiga posudi u knjižnici ili kupi. S druge strane, elektronska knjiga ili makar samo objavljena pjesma na društvenoj mreži, otvara mogućnost da je se pročita bilo gdje. Na kavi, na malom odmoru u školi, u kratkoj pauzi na poslu, u autobusu. Da ne spominjemo da će netko brže pročitati vašu pjesmu objavljenu na društvenoj mreži, nego ako mora posegnuti za knjigom u nekoj knjižnici. Osim toga, *online* se može odmah dobiti reakciju na pročitano. Netko će možda komentirati ili barem lajkati, a to je ono što svaki pisac priželjkuje. Biti čitan i izazvati reakcije. Naravno da to ima i svojih mana. Najveća je što je u toj nepreglednoj masi napisanog teško razaznati vrijedno i ono manje vrijedno, jer broj lajkova nije nikakvo mjerilo kvalitete. Vrlo je dobro, što se i na taj način pisci više povezuju, međusobno čitaju, komentiraju, kude, raspravljaju i potiču. Ipak, posebno je zadovoljstvo držati svoju vlastitu knjigu u ruci, koju možeš listati pod prstima, zamišljati kako će je još nečije ruke listati, čitati retke s njezinih stranica, možda se i vraćati na pročitano.

Istra – arheološki raj

Volite li putovati i upoznavati druge kulture, istraživati povijesnu ostavštinu i izvan Istre, kojoj ste se posvetili u serijalu Istriane Jonesa? Imate li ambicije poput Vašeg uzora Indijane ili je kod kuće uvijek bolje?

Naravno, tko ne voli. Kad bi bilo više vremena i novca, ili kad se zbog takvih pothvata ne bih morao na duže vrijeme odvajati od obitelji, vjerojatno bi me bilo po cijelom svijetu. Možda jednom, kad se kćeri osamostale, i bude nešto od toga. No, ne tužim se. Živim u arheološkom raju. Ako bih oko kuće, u Čukima gdje živim, povukao kružnicu s radijusom od kilometra, naišao bih na tri brončanodobne gradine, dvije željeznodobne, ostatke antičkog naselja, spomenutu pećinu s uklesanjima i rimsku cestu Via Flavia. Sve je to sustavno, uglavnom, neistraženo. Upravo takvi lokaliteti i potiču u meni želju za otkrivanjem. Tako bih se istražujući i pronalazeći uvijek nešto zanimljivo, mogao kretati u koncentričnim krugovima i obići cijelu Istru, što djelomice i planiram učiniti snimajući serijal. Mislim da bi u Istri i Indiana Jones imao posla!

Što Vas još, osim filmskog i pisanog stvaralaštva, zanima i pokreće u životu?

Zanima me svaka vrsta stvaralaštva. A zanima me i znanost. Sad je, naravno, prekasno za neko ozbiljno bavljenje znanošću, ali pokušavam pratiti informacije o novim znanstvenim dostignućima. Jedino tako čovjek uspijeva donekle imati osjećaj za suvremenost. Glavni razlog tome je radoznalost za koju smatram da je potrebno zadržati do kraja života i upravo je radoznalost ono što mene pokreće.

Koji su Vam planovi na području kreativnog stvaralaštva u skoroj budućnosti?

Planiram napisati i dovršiti scenarij za ostalih sedam epizoda putopisnog serijala Istriana Jones te ga potom sa suradnicima snimiti i dovršiti u montaži. Usput, pišem treći roman i negdje sam na

pedesetak napisanih strana. Roman izrasta iz Facebook objava u vrijeme mog odvikavanja od pušenja, a pod radnim naslovom "Dnevnik nepušača". Sljedeće bi mi godine trebala izaći zbirka pjesama pa pripremam izbor podijeljen u nekoliko tematskih cjelina. Kako i dalje pišem nove pjesme, otežavam si izbor. A u glavi se uvijek nešto vrti, uvijek je prisutno nekoliko različitih ideja, nekoliko likova koji čekaju svoju priču, nedostaje samo dovoljno vremena za ispričati ih, zapisati, iznijeti na vidjelo svima.

Bojana Simić, 3. razred

Srednja škola Mate Balote, Poreč

Voditeljica: Anči Ritossa Blažević

Kuća u kojoj stanuje književnost

Prije tri godine, na adresi Malinova 27 u Zagrebu, posjetiteljima je vrata otvorila „Kuća Šenoa“. „Kuća“ je ubrzo postala simbol za kulturnu baštinu. U njoj se čuvaju rukopisi, osobne stvari, predmeti obitelji Šenoa kroz četiri generacije. „Kuća“ je i osobni projekt gospođe Jasmine Reis, jedine nasljednice ostavštine Šenoinih. U Augustovu salonu, uz čaj i paprenjake, otkrila mi je brojne zanimljivosti o obitelji Šenoa i dala korisne savjete.

Jeste li Vi osobno došli na ideju otvaranja „Kuće“, ili ste ideju „naslijedili“ od Zdenka Šenoe, Vašeg očuha, unuka Augusta Šenoe i Vaše majke?

Idejni osnivači su moj očuh Zdenko Šenoa i moja majka Marija. Zdenko je cijeli život brinuo o ostavštini svog djeda Augusta i cijele obitelji. Posljednjih deset godina života posvetio je popisu ostavštine. Bio je povjesničar umjetnosti i leksikograf, pa je popis napravljen po pravilima struke. Moja majka ga je u tome poticala.

Vaša se majka za Zdenka udala 1978. Vi ste tada bili mlada djevojka.

Bila sam studentica. Zdenko nije imao svoje djece, pa me je prihvatio kao svoje dijete. Jako sam ga voljela.

Ali s knjigama njegova djeda susreli ste se mnogo ranije?

Već u 4. razredu osnovne škole. Majka mi je, za odličan uspjeh, poklonila *Zlatarovo zlato*. U posveti mi je napisala da malo rano poklanja roman koji je njoj najdraži, ali da zna da ću ga kroz život pročitati puno puta.

I jeste li ga odmah pročitali? Danas je roman u lektiri za prvi razred gimnazije.

Jesam, i toliko mi se dopao, da sam do kraja osnovne škole pročitala i *Seljačku bunu*, Čuvaj se senjske ruke, *Prosjaka Luku*, *Prijana Lovru*, *Branku* i *Povjestice*. Praktički sam Matu Lovraka zamijenila s Augustom Šenoom.

Književnik Pavao Pavličić, rekao je nedavno, na jednom susretu, da su članovi žirija Golužine „Kviskoteke“, kad god bi imali neki problem, zvali Zdenka Šenou. Kako biste Vi svog očuha ukratko opisati?

Zdenko je radio u Leksikografskom zavodu. Bio je sastavljač pitanja i član žirija TV-kvizova koji su prethodili slavnoj „Kviskoteci“. Mama i ja smo voljele gledati te kvizove i nagađale smo je li Zdenko Šenou nešto u rodu s Augustom Šenoom. Ni slutile nismo da ćemo doći u obitelj Šenou za nekoliko godina. Zdenko je imao veliku knjižnicu. Ako odmah nije znao neki podatak, za nekoliko minuta našao je odgovor u knjigama. Pisao je dnevnik od sedme godine života. Ostavio nam je veliku korespondenciju. U njoj su i kopije pisama koje je on slao drugima. Nakon njegove smrti našla sam jedno pismo iz 1978., kada se oženio mojom mamom. U tom pismu piše o meni.

Biste li mi mogli otkriti što piše?

Naravno. Jednog dana bili smo u njegovoj radnoj sobi i on me pitao što da radi s knjigama. U pismu je citirao moj odgovor: „Ni jedna knjiga ne ide nikuda iz ove kuće“. Silno me ganulo kada sam našla Zdenkovu kopiju toga pisma. Zdenko je bio moj drugi tata, djed mojih sinova, moj učitelj i veliki prijatelj.

Kuću Šenoa svakodnevno posjećuju učenici osnovnih i srednjih škola. Primjećujete li, jesu li zbunjeni?

Učenici ulaze u „Kuću“ malo preplašeni jer misle da ćemo razgovarati o lektiri. Kada vide da se to ne događa, i da im pričamo anegdote iz života Augusta Šenoe i njegove obitelji, oslobode se i zainteresiraju za ono što vide oko sebe.

Što najviše zaokuplja njihovu pažnju?

Vole pera kojima je Šenoa pisao, posebno vole njegove cilindre. Mi se pripremimo za njihov dolazak, pa kada npr. dolaze učenici šestih razreda osnovne, pokažemo im Augustove svjedodžbe kada je njemu bilo dvanaest godina. Srednjoškolcima koji čitaju *Prijana Lovru* pokažemo fotografije Augusta Šenoe i Lovre Mahniča iz studentskih dana. Njih dvojica su zajedno stanovali u Pragu. Pokažemo im i originalno Lovrino pismo u kojem se Augustu obraća riječima: „Dragi moj prijane!“ Ako netko uči klavir, veliko je veselje kada nešto odsvira svojim prijateljima na klaviru na kojem su svirale Augustova žena Slava, kći Draga i unuk Zdenko. Djevojkama su zanimljive Dragine vjenčane cipelice, pozivnica na bal od 31. siječnja 1867. na kojem se zaljubio na prvi pogled u buduću suprugu Slavu, zaručnička pisma.

Kad god sam Vas slušala da govorite o Augustu Šenoi, Vi ste spominjali samo ime bez prezimena. Zašto samo August?

Zanimljivo pitanje i drago mi je da si to primijetila. Čitajući Augustova djela i proučavajući sve što je napravio, prvo sam se upoznala s njim, a zatim i sprijateljila. Ponosna sam što je bio dobar čovjek, moralan i pošten. Volio je svoju obitelj, prijatelje, svoj grad

Zagreb i Hrvatsku. Poštivao je različitosti, samo nije trpio ljudsku zločestoću, glupost, prodane duše i karijerizam po svaku cijenu. To ga je žalostilo.

Znači, bio bi danas jako žalostan?

Jako.

Nedavno ste u ladici jedne komode otkrili još nepoznate predmete.

Iako je Zdenko Šenoa popisao ostavštinu svoga djeda i cijele obitelji, ponešto smo našli tek kada smo uređivali „Kuću“. Iz nota Džer Šenoa ispala su dva papirića. Kada smo ih otvorili, u jednom je bio zamotan uvojak njene kosice s roza mašnicom, a na drugom je bila ispisana pjesma *Mojoj kćerki*. Njoj je bilo samo jedanaest godina kada je August umro i spremila je uspomene na oca u svoje note.

Što biste željeli poručiti nama mladima, kako da se odnose prema talentiranim predcima?

I ovo je pitanje zanimljivo. Znam da ostavština talentiranih predaka može biti veliki ponos, ali i velika odgovornost, pa čak i teret. Često u „Kuću“ dođu bake i djedovi s unucima, pa kada vide ostavštinu obitelji Šenoa, sjete se da i oni kod kuće imaju neku staru čašu, zdjelu, spomenare... Moj savjet mladima bio bi da uče, znanje otvara sve puteve. Svatko treba naći svoj put. Talentiranim precima ne treba se opterećivati, ali treba čuvati njihovu ostavštinu, čak i recepte za kolače.

Kad smo kod recepata, jesu li i ovi paprenjaci, što ih jedemo, po receptu Aloisa Schönoe?

Jesu, jesu, po receptu Aloisa Schönoe, Augustova oca. Recept je s njemačke gotice preveo moj očuh. Kada imamo neka od događanja u „Kući“, intervju kao sada, ispečemo paprenjake. Sačuvane su i modle gospodina Aloisa. A sad ću ja tebi postaviti jedno pitanje. Gdje se kod Augusta Šenoa spominju paprenjaci?

Na početku „Zlatarova zlata“, uz Magdu paprenjarku, Doričinu kumu.

Magdalena Živković, 2. razred

Privatna klasična gimnazija s pravom javnosti – Zagreb

Voditeljica: Ivana Fišter

ŠKOLA ZA ŽIVOT

Kako tabletima probuditi genijalca u učeniku

Ove godine zagrebačka je V. gimnazija ušla u eksperimentalni program nazvan „Škola za život“.

Riječ je o reformi koju je Ministarstvo znanosti i obrazovanja ponudilo kao veliko rješenje svih navodnih problema hrvatskog obrazovnog sustava, no mnogi profesori i učenici ne dijele njihovo mišljenje.

Naime, ovom se reformom primarno mijenja sam način provedbe nastavnog programa: učenici više neće toliko pisati u bilježnice, već će se koristiti tabletima. Ovim potezom želi se „osuvremeniti“ hrvatsko školstvo da bi postizalo rezultate po uzoru na razvijene zemlje Europske unije, no, ono što je tvorcima te ideje očito promaklo je kako većina tih zemalja pokušava udaljiti učenike od raznovrsnih ekrana s kojima su u svakodnevnom kontaktu: u mnogim je francuskim školama, primjerice, zabranjeno nositi mobitele na nastavu. Ali kako mi obavezno moramo zaostajati za tim razvijenim zemljama, tek sada moramo uvesti tablete u nastavu da za kojih 10, 15 godina shvatimo kako je jedino kreativno razmišljanje koje će učenici time postići kako da sakriju od profesora da se umjesto nastavom na tabletu bave obaranjem svojih rekorda u kojekakvim igricama.

Upravo je ta komponenta kreativnog razmišljanja od izrazite važnosti ovoj reformi. Naime, oni očito misle da se mi na nastavi bavimo šesterosatnim prepisivanjem ispraznih podataka u naše

bilježnice, no da vide kako su učenici V. gimnazije sposobni u jednom nastavnom satu kvalitetno interpretirati neko književno djelo, ustanoviti određenu fizikalnu zakonitost ili voditi diskusiju o nekoj zanimljivoj etičkoj dilemi, mišljenje bi im se zasigurno promijenilo. Mnogi mogu kao svjedoci iz prve ruke potvrditi kako nijedan tablet dosad nije pridonio rješavanju nekog od tih problema.

Još jedna jedinstvenost ove reforme je da se, za razliku od svih dosadašnjih obrazovnih reformi, bavi masama, i to ne mesa ili krumpira, već udžbenika. Tako je ove godine otpao slavni udžbenik latinskog jezika „Orbis romanus“, koji je svaki učenik prva dva razreda uglavnom poznao od prve do tristote stranice te uz čiju je pomoć naučio ovaj jezik često bolje i od učenika Klasične gimnazije. Zamijenjen je jednom otužnom tankom knjižicom za koju su mnogi ustanovili da je primjerenija petom razredu osnovne škole nego jednoj ozbiljnoj gimnaziji.

Prema anketi 36% ispitanika smatra kako je uvođenje tableta dobra ideja, 42% njih se protivi ideji, a 22% ispitanika nema mišljenje o problemu.

Naravno da ovakav pristup školstvu ne šteti ni lektire. Učenici su do prije nekoliko desetljeća čitali „Ilijadu“ i „Odiseju“ u petom razredu osnovne škole, a sada se čitaju u gimnaziji. No, ova reforma planira lektire svesti na nekakvu smiješnu sjenu pravog gimnazijskog lektirnog popisa, u kojoj za Homera ima još manje mjesta, a za Eshila i Salingeru možda uopće nema. Jer, zašto bi učenici gubili vrijeme na čitanje najvećih književnih djela u povijesti kad mogu svoju kreativnost puno bolje razviti igranjem „Flappy Bird“ na tabletu?

Važno je uočiti da su efekti ovog eksperimentalnog programa još uočljiviji u strukovnim školama koje ga primjenjuju. U tim školama se, naime, želi u potpunosti ukinuti povijest i time uništiti ravnoteža koja je dosad tamo postojala između strukovnih i općeobrazovnih predmeta što je korak prema fah-idiotizmu. Prema velikim reformatorima, povijest nije uopće potrebna za tri četvrtine hrvatskih srednjoškolaca te se stotine profesora tih škola nalazi pred otkazom.

Nikoga ne smeta što će ti učenici jednog dana postati biračko tijelo, a to je status koji se najbolje dobiva uočavanjem povijesnih obraza- ca te njihovom primjenom na sadašnje situacije. Posebno je zani- mljivo kako je hrvatska ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak vrlo bliska krugu hrvatskih političara koji stalno prigovaraju kako određene političke stranke manipuliraju neobrazovanim glasa- čima, što je problem kojemu ovom reformom pridonose.

Zadrani strahuju da bi određeni nastavnici novom reformom mo- gli postati nepotrebnima. Zamjenjujemo li ljude strojevima?

Svatko od nas trebao bi se zapitati pridonosi li ova obrazovna reforma, pomalo prepotentno nazvana „Školom za život“, stvar- noj pripremi učenika za rješavanje životnih problema koji ih čeka- ju, ili daljnjoj zombifikaciji učenika, već ionako opasno udaljenih od stvarnosti. Možda je bolji način približavanja slavnom finskom školstvu pokušaj da se učenici udalje od mentaliteta kako im je sve što rade u školi nepotrebno te da se usredotočimo na kvalitetu sadr- žaja udžbenika, a ne na njihovu masu.

Mnogi profesori i učenici smatraju da „Škola za život“ pridonosi samo nepotrebnoj kompjutorizaciji mladih, već ionako dovoljno za- tupljenih svakakvim ekranima.

Dodatak: Komentari učenika na ideju digitalizacije nastave ta- bletima

Neki su učenici zadovoljni ovim prijedlogom:

“Mislim da je uvođenje tableta vrlo dobra stvar jer olakšava uče- nicima učenje te praćenje nastave.”

“Uvođenjem tehnoloških pomagala pridonosimo modernizaciji nastave olakšavajući shvaćanje gradiva novim generacijama.”

“Današnja razvijena tehnologija ima veliku mogućnost potaknuti bržu memorizaciju nekih informacija putem raznih igara.”

Drugi ipak imaju povećé prigovore na njega:

“Za tablete mislim da su nepotrebni dodaci u učenju i da odvr- ćaju pažnju učenika te usprkos radu s njima u osnovnoj školi nikad nisam dobio dojam da čine nastavu zanimljivijom.”

“Ne vidim kako bi mi kao učenici od toga profitirali.”

“Mislim da je to dobra ideja, loše isplanirana, i još lošije izvedena.”

Treći su, pak, podijeljenog mišljenja:

“Mogli bi se uvesti, ali vjerojatno će se pokvariti za mjesec dana te je pitanje hoće li učenici stvarno raditi na njima.”

“U principu se slažem, ali ima načina da se zloupotrebljavaju.”

A jedna je učenica očito dubinski proučila problem te jasno iznijela svoje opsežno mišljenje o njemu:

“Funkcija tih tableta u školi mi baš i nije jasna. Što se njima može lakše naučiti, a da se dosad nije moglo bez njih? Jedino što će se njima lakše postići jest da će učenici zaboraviti držati olovke te kako izgleda prava knjiga. “Škola za život” bi kao takva imala smisla tek kad bi tableti stvarno služili kvalitetnijem i bržem učenju, a ne informatizaciji školstva čisto zato da javnost ne može reći da Ministarstvo nije poduzelo ništa za modernizaciju sustava. Osim tableta, odlučili su “modernizirati” kurikulum tako da skoro pa izbace latinski, koji je valjda toliko zastario da za njega nema mjesta u školama budućnosti, iako se europska civilizacija i većina današnjih indoeuropskih jezika temelje upravo na antičkoj kulturi i klasičnim jezicima.”

Fran Maček, 2. razred

V. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Vesna Muhoberac

KONCERT U *MOČVARI...*

Odiseja o Svemirku

Nisam ja toliko dobar koliko su svi ovdje loši.

Svemirko je hrvatski *emo-macho* i *synth-pop* bend koji predvođi **Marko Vuković**, mlad, zgotan, zaigran, energičan i samouvjeren. Ipak, Marko radi težak posao čiji je uspjeh krajnje neizvjestan:

pokušava širiti pozitivnu energiju i ležerni mir po izmučenom Balkanu. Za sada to, izgleda, uspješno čini. U glazbi Svemirka čuje se nostalgican zvuk prošlosti isprepleten s ritmovima željene, uravnotežene i sretne budućnosti.

Sve to osjetila sam i na koncertu održanom 16. lipnja 2018. u zagrebačkom klubu „Močvara“. Uz vrućinu i vlagu, sukladnu imenu kluba, u zraku sam uz alkohol i dim osjetila i nešto meni dotad nepoznato. Gledala sam mladiće na bini koji kao da nisu bili s ovoga svijeta. Stajali su na nogama istovremeno lelujavu i odlučno, kao na nekim gumenim štulama. Prava „Odiseja o Svemirku“! „Kao da su tu, ali nema ih“. Bili su „Zauvijek isto, zauvijek Zen“. Koncert mi se svidio toliko da sam skupila hrabrost, prišla Marku i zamolila ga za intervju. Bio je jednostavan i simpatičan, sve smo dogovorili u jednom danu. Srijeda, 27. lipnja u 11 sati, Kino Europa. „Nema, nema šta, odgovoran mladić to sam ja, (...) uredan i fin, spreman da te s nogu oborim“, potvrdio je stihove svoje pjesme „Odgovoran ljubavnik“.

Prije razgovora s Markom Vukovićem pripremila sam se, poslušala albume Tunguziju i Vaniliju mnogo puta. Osjećala sam se začarano, kao da mi cijeli mozak odašilje *theta* valove. Čula sam i dalje u glavi Markov smireni glas, zarazni ritam, sintesajzer, skoro nečujan bas, gitaru i *beat*...

Kako je sve započelo?

Ja cijeli svoj život sviram. Ranije sam radio neke projekte elektronske muzike. Ovo sada zapravo je samo još jedan od projekata koji se „uhvatio“. Uspio sam okupiti bend i krenulo je. Da nije, vjerojatno bih radio nešto drugo, treće...

Koliko dugo Svemirko postoji?

Koncept postoji od 2015. godine. Tada je počelo, a do kada će trajati ne znam. Teško je reći... Neka traje koliko traje!

Ipak, imate li neki dugoročni cilj?

Dugoročan cilj možda bi bio da ja mogu živjeti od glazbe, da imam

svirke, sviram i zaje*avam se. To bi bilo super! Viši cilj nemam jer su prošla vremena za takvo što. Sad je cilj samo da me što manje život dira i da uspijem samo tako doći do kraja svirajući. Nemam pojma!?

Znači ne možete samo svirati, morate još nešto raditi?

Radio sam razne poslove. Nisam nikada išao na fakultet jer me to nije zanimalo. Morao sam doći ovamo u Zagreb i raditi. U ove tri-četiri godine što sam ovdje, radio sam različite poslove u Vrutku, prodavao sam i gitare u muzičkom *shopu*, Hi-Fi opremu. Evo, sad sam tri mjeseca radio u Sparu. Trenutno nisam zaposlen, ništa ne radim i nadam se da će tako ostati.

To je zbog turneje tako ili...?

Pa da, sad su nam krenuli koncerti. Mjesečno imamo desetak koncerata. Da i želim negdje raditi, ne bih stigao.

Glazba kao napitak

Vjerojatno i zato što sve radite sami – pišete pjesme, producirate i aranžirate. Je li to karakteristika amaterizma ili profesionalizma?

Smatram se amaterom jer je sve oko nas amaterski. Kompletna država prelazi u nekakav amaterizam, bilo kakve sfere, društvene, stručne, političke, sportske itd. Sve prelazi u amaterizam i realno, da vi vidite gdje smo snimali album, shvatili biste kako je to amaterski nastalo.

Ipak, kada sve radite sami, vjerojatno se osjećate izrazito slobodnim. Je li to točno?

Da, nema šanse da bih ikada snimao kod nekog u studiju a da nije besplatno i vremenski neograničeno. Ja sam uvijek bio samostalan od početka, sam skupim svu opremu.

Čime se koristite od opreme i programa? Kako to otprilike izgleda?

Teški minimalizam. Imam jednu gitaru, bas-gitaru, laptop i dva *syntha*. To je sve što meni treba uz zvučnike da čujem kako treba i mikrofoni da snimim. Nemam nikakve skupe instrumente. Koristim sve što mogu na neku drugu foru. Radim preko *plugin-ova*, koristim se dosta virtualnim instrumentima i Abletonom.

Mnogo ljudi misli da je Svemirko jedna osoba, ali iza Svemirka zapravo su Vračevi. Možete li ih predstaviti?

Svemirko čine: Bojan Bojko (bas), Marin Tandara (klavijature), Branimir Blažević (bubnjevi), Antun Bošnjak (gitaru) i ja koji sviram i pjevam.

Vrač je osoba koja iscjeljuje, proriče budućnost i predvodi svete obrede. Kakve to veze ima s vama?

To je smislio Bojan Bojko jer on inače smišlja te PR tekstove tako da ja sad ne bih znao točno reći što je on mislio pod time. Pretpostavljam da je to bila neka dobra fora za opisivanje kako se radi muzika. Ne radi se tako da ja sad sjednem, nego kao da kuhamo nešto, kao da spravljamo neke napitke, recimo...

Radni je naslov naše ovogodišnje teme broja *Normalno je relativan pojam*. Što je Vama normalno?

Nema toga. Što više razmišljam, više shvaćam kako je taj pojam samo točka iz perspektive iz koje gledaš. Nekom je nešto normalno, ali meni nije. Većina stvari koja je većini normalna meni su totalno bez veze. Uzmimo za primjer ovaj nogomet sad. Kad ja vidim ljude tamo kako sjede, piju i deru se, meni je to apsolutno neshvatljivo, nenormalno. Netko tko vidi mene u haljini na pozornici vjerojatno misli da to nije normalno. To je samo osobna preferencija čovjeka – što gleda i iz koje perspektive.

Na putu do Tunguzije!

Vratimo se mi glazbi. Novi je album nastao vrlo brzo, nedavno je izašla Tunguzija. Kako je došlo do imena?

Samo ime Tunguzija dobro zvuči i mislim da može nositi album. Meni je ta riječ poznata još iz djetinjstva. Kad netko ode i nema ga dugo, kaže se da je „o’šo u Tunguziju“. A na kraju, Tunguzija postoji – Tunguska oblast, jako zabačena.

Darko Rundek jednom je prigodom rekao da glazba treba proistjecati iz života koji se živi ovdje. Vrijedi li to i za vašu glazbu?

Vrijedi. Realno, stvari koje utječu na nastanak pjesme poprilično su banalne. Meni se dogodi nešto na poslu ili na ulici, možda pogledam nekakav film ili slično... Napravim pjesmu na osnovi toga. Lakše mi je nekako kad postoji uporište u stvarnom svijetu. Ima nekih stvari koje nemaju veze s mozgom. Ja nikad ne pišem tekstove samo tako da na muziku bacam neke riječi i onda od tih riječi stvaram neki smisao. To proizlazi iz života, ali ne nužno.

Je li isto i s jezikom. Naime, većina mladih glazbenika pjeva na engleskom jeziku jer je „veće tržište“. Kako to da ste se odlučili za materinski jezik?

Mislim da je to greška mladih glazbenika. Kao prvo, nijedan nije dovoljno dobar da bi uspio vani. To mogu reći a da ne ispadnem bezobrazan. Jednostavno, zašto bi netko slušao bend iz Hrvatske koji pjeva na engleskom, a u Americi ima 300, 400 boljih bendova koji sviraju sličnu muziku?! Nema nikakvog smisla. Postoje načini da se probiješ vani, ali moraš biti bolji od svih njih. Nama je tako bilo jedino logično da pjevamo na hrvatskom, a i meni se to svidjelo jer mogu pisati bolje pjesme na hrvatskom, nemam neke nedoumice, znam što sve znači i kako se to može *isfurati* na neku foru, a ovo na engleskom... kome?! Sviráš samo u Hrvatskoj. Kome ćeš ti to i što imaš pjevati? To ima smisla samo ako ideš na turneju u Ameriku, Englesku ili po Europi. Sve osim toga meni je besmisleno.

Što je uopće kvalitetna glazba i što su njezine značajke?

To je isto vrlo relativan pojam. Mislim da to prvenstveno mora biti iskrena glazba. Mora biti glazba u kojoj, bez obzira na sve, nema

kalkulacija. Da netko ne radi pjesme samo za himnu reprezentacije ili nogometno prvenstvo. To je izrazito nekvalitetna glazba. Svaka glazba koja je napravljena da bi se postiglo nešto drugo osim same glazbe po meni je nekvalitetna glazba. Samo da je iskreno – to je najvažnije.

Vidite li se kao dio estrade?

Ne! Pa to ti je sve toliko jadno...

Zar ne biste htjeli da vam se spotovi vrte na CMC-u?

Već su se vrtjeli. Imam *frenda* koji radi na CMC-u tako da bih se mogao dogovoriti s njim da puštaju spotove. Ali, estrada je jadna. To je jad i bijeda. To su sve neki novci koji dolaze iz *pitajboga* kakvih izvora. Ne znaš tko to sve financira, te spotove i pjesme. Ta estrada postoji zbog te estrade. To se ne sluša. Da se ne vrti na CMC-u i tim radijskim postajama, ne bi nitko došao do toga jer je jako loše i plitko. Nisam ja toliko dobar koliko su svi ovdje loši.

Amalija Danjek, 2. razred

III. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Maja Ilić

Sudionici Smotre LiDraNo (2019)

LITERARNI IZRAZ – osnovne škole

- 1. OŠ u Đulovcu, PŠ Veliki Bastaji**
CRVENI KIŠOBRAN
Učenica: Maja Đekić, 5. razred
Voditeljica: Anđelina Papac
- 2. Osnovna škola Selnica, Selnica**
MOJA ISTINA
Učenica: Valentina Majhen, 6. razred
Voditeljica: Natalija Jurinec
- 3. Osnovna škola Mate Lovraka, Županja**
NEMA ZA PUTINA ŠKOLE
Učenik: Marin Baturina, 5. razred
Voditeljica: Radojka Matić
- 4. Osnovna škola Dragutina Domjanića, Sveti Ivan Zelina**
KERBER
Učenica: Tea Andričić, 6. razred
Voditeljica: Marina Sever
- 5. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Sveti Ilija**
USPAVANKA ZA JEŽEKA
Učenica: Ema Kefelja, 3. razred
Voditeljica: Danica Detić
- 6. Osnovna škola „Milan Brozović“, Kastav**
ONA JE PLAVO
Učenica: Lucija Santini, 8. razred
Voditeljica: Dubravka Uroda

7. **Osnovna škola Stjepana Radića, Bibinje**
MODERNA CRVENKAPICA
Učenik: Ivan Gverić, 6. razred
Voditeljica: Jasminka Adžić Sikirić
8. **Osnovna škola Brestje, Sesvete**
MORSKO I KOPNENO
Učenica: Marta Gojević, 4. razred
Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljaj
9. **Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica**
BAD BLUE MODRICE
Učenica: Paula Pfeiffer Rimac, 8. razred
Voditeljica: Jasna Tihi-Stepanić
10. **Osnovna škola Molve, Molve**
DOVOLJNO DOBRA
Učenica: Regina Halaček, 7. razred
Voditeljica: Mirela Halaček
11. **Osnovna škola Josipa Antuna Čolnīća, Đakovo**
PRIČA O VREMENU
Učenica: Elena Krstevski, 5. razred
Voditeljica: Ivana Bilać
12. **Osnovna škola Ivan Goran Kovačić Čepić, Kršan**
MOJE OČI
Učenik: Alex Ewald Kehonjić, 2. razred
Voditeljica: Mirjana Rabar
13. **Osnovna škola Orebić, Orebić**
SAN GOSPOĐE JESEN
Učenica: Rebeka Roso, 5. razred
Voditeljica: Vesna Martinović

- 14. Osnovna škola Ivanovec, Čakovec**
JA I MOJ BECIKLIN
Učenik: Dario Hrastić, 5. razred
Voditeljica: Dijana Kozjak
- 15. Osnovna škola Vladimira Nazora, Zagreb**
LUKA I LARA
Učenica: Anamarija Gotal Jelačić, 5. razred
Voditeljica: Irena Čuljat Martinović
- 16. Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec**
AJVARMEN
Učenik: Teo Baćan, 6. razred
Voditeljica: Željka Rabuzin
- 17. Osnovna škola Ivana Zajca, Rijeka**
LJEKOVITA GITARA I SUPERROBOT
Učenica: Maja Marković, 8. razred
Voditeljica: Vesna Božić
- 18. Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, Zadar**
FJAKA
Učenik: Jakov Pestić, 6. razred
Voditeljica: Mira Knez
- 19. Osnovna škola Matije Vlačića, Labin**
UPUTE ZA UPORABU
Učenik: Dino Peruško, 7. razred
Voditeljica: Klaudia Blašković
- 20. Osnovna škola Ivana Grande Soblinec, PŠ Adamovec**
PRI ZURNICE
Učenica: Dora Zenko, 3. razred
Voditeljica: Ankica Dmejhal

- 21. Osnovna škola Horvati, Zagreb**
KAD ZATVORIM OČI
Učenica: Eva Amelie Craig, 6. razred
Voditelj: Ivan Kardum
- 22. Osnovna škola Dubrava, Dubrava**
JA ZALJUBLJEN? NI GOVORA!
Učenik: Dominik Belinić, 8. razred
Voditeljica: Anica Mlinar
- 23. Prva osnovna škola, Ogulin**
NONINE SMOKVE
Učenik: Narotam Bilić, 7. razred
Voditeljica: Dejana Ogrizović
- 24. Osnovna škola Vladimir Gortan, Rijeka**
PUCIĆ
Učenica: Lorena Rubi Novak, 6. razred
Voditeljica: Ljiljana Jurman
- 25. Osnovna škola Vladimira Nazora Feričanci, Feričanci**
KRIJESNICA
Učenica: Maša Kapraljević, 3. razred
Voditeljica: Marlena Šahinović
- 26. Osnovna škola Petra Preradovića, Zagreb**
GOSPOĐICA JESEN
Učenik: Toni Medić, 4. razred
Voditeljica: Renata Lucijanić
- 27. Osnovna škola Remete, Zagreb**
KAKO VAM MOGU POMOĆI?
Učenica: Mia Žučko, 8. razred
Voditelj: Ivan Prusina

28. **Osnovna škola Dragutina Domjanića, Zagreb**
SLIČICA IZ DJETINJSTVA
Učenica: Jaka Šišak Labaš, 8. razred
Voditeljica: Kristina Kraljević
29. **Osnovna škola Bartola Kašića, Zagreb**
NE VOLIM GRAH
Učenica: Katarina Cerinski, 8. razred
Voditeljica: Štefanija Turković
30. **Osnovna škola „Stjepan Radić“, Božjakovina**
PERNATI ARHEOLOGI
Učenica: Ema Fruk, 6. razred
Voditeljica: Manuela Jadanec

LITERARNI IZRAZ – srednje škole

1. **Ekonomska škola Velika Gorica, Velika Gorica**
ZGRADA SA ŽUTIM PROZORIMA
Učenica: Klara Đurđević, 3. razred
Voditeljica: Ivančica Kovačić
2. **Srednja škola Glina, Glina**
ŽIVOTNI CIKLUS CARSTAVA
Učenik: Fran Kovačević, 3. razred
Voditeljica: Ljerka Iharoš
3. **Gimnazija Karlovac, Karlovac**
DEIMOS I FOBOS
Učenica: Marija Skočibušić, 2. razred
Voditeljica: Martina Vičić Crnković

4. **Prva gimnazija Varaždin, Varaždin**
IKS JEDNAKO
Učenica: Rebeka Petković, 4. razred
Voditeljica: Tatjana Ruža
5. **Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga Križevci, Križevci**
ZRNO PIJESKA
Učenik: Ignac Ratković, 3. razred
Voditeljica: Sanja Jelenak
6. **Gimnazija Bjelovar, Bjelovar**
BOG JE ROĐEN
Učenik: Karlo Oremović, 4. razred
Voditeljica: Mirjana Maretić
7. **Gimnazija Daruvar, Daruvar**
NI MILIMETRA
Učenica: Antonija Lapaš, 4. razred
Voditeljica Sanja Janković
8. **Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka**
AMELIJINE DEKE
Učenica: Tara Martić, 2. razred
Voditeljica: Jasna Radojčić
9. **Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška**
HEDONISTIČKO TONJENJE
Učenica: Marta Žakić, 1. razred
Voditeljica: Silvija Nikiforov
10. **Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Zadar, Zadar**
BOJIM SE

Učenica: Sara Troskot, 2. razred
Voditeljica: Katarina Parać Vukić

11. Gimnazija Franje Petrića, Zadar

DOTAKNUO SAM REP KOMETA

Učenica: Lana Frleta, 1. razred

Voditeljica: Sanja Vlahović

12. Gimnazija M. A. Reljkovića, Vinkovci

KROVOVI, CREPOVI I KIŠA KOJA PADA NA NJIH

Učenik: Filip Marković, 4. razred

Voditeljica: Nikolina Maletić

OSJEĆAM STRAŠNI KRIK U SVOJOJ GLAVI ILITI KAKO
TEKU MOJE PRIPREME ZA DRŽAVNU Maturu

Učenik: Luka Mezga, 4. razred

Ekonomska i trgovačka škola Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Dijana Fric

13. Gimnazija Josipa Slavenskog Čakovec, Čakovec

KUĆA ZGAŽENE ČOKOLADE

Učenica: Tina Čatlaić, 4. razred

Voditeljica: Mirjana Vidović

14. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

BOLEST

Učenik: Andro Koren, 1. razred

Voditeljica: Goranka Lazić

15. IV. gimnazija, Zagreb

RICINUSOVO ULJE

Učenica: Brina Hercigonja, 4. razred

Voditeljica: Ana Samaržija Lujanac

16. **Klasična gimnazija, Zagreb**
FAMILIJARNO
Učenica: Tonka Pavić, 1. razred
Voditeljica: Ivana Črnelč
17. **Privatna klasična gimnazija, Zagreb**
(AUTO)PORTRETI
Učenica: Magdalena Živković, 2. razred
Voditeljica: Ivana Fišter
18. **Gimnazija Sesvete, Sesvete**
DOKTORE, POMOZITE!
Učenica: Ana Baran, 1. razred
Voditeljica: Marija Križanac
19. **XI. gimnazija, Zagreb**
STUDEN NEZNANA PORIJEKLA
Učenik: Sven Srkoč, 3. razred
Voditeljica: Ivana Babić

DRAMSKI IZRAZ – pojedinačni scenski nastup – osnovne škole

1. **Osnova škola Dragutina Domjanića, Sveti Ivan Zelina**
Zlatko Crnec, GDO NAM JE FKRAL POPIEVKU, MATI?
Učenica: Ana Banovec, 6. razred
Voditeljica: Dubravka Antunica Jelinčić
2. **Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica**
Malala Yousafzai, JA SAM MALALA
Učenica: Sara Azinović, 4. razred
Voditeljica: Ivana Dubovečak

3. **Osnovna škola Oroslavje, Oroslavje**
Anita Šalec, ČUVAR BLAGA
Učenica: Jana Šalec, 7. razred
Voditeljica: Vesnica Kantoci
4. **Osnovna škola „Braća Ribar“, Sisak**
Ivan Kušan, LAŽEŠ, MELITA
Učenica: Lucija Tuškanec, 6. razred
Voditeljica: Marijana Zabreščak
5. **Osnovna škola Banova Jaruga, Banova Jaruga**
Mario Šarić, DRUGO STANJE
Učenik: Borna Belši, 1. razred
Voditeljica: Sanja Rašo Čar
6. **Osnovna škola Dragojle Jarnević, Karlovac**
Zoran Pongrašić, KAKO CIJEPITI JEDNOJAJČANE BLIZANCE
Učenica: Ema Gašljević, 3. razred
Voditeljica: Sanja Ravbar
7. **Osnovna škola Visoko, Visoko**
Slavko Kolar, BREZA
Učenica: Edita Baneković, 8. razred
Voditelj: Tibor Martan
8. **I. osnovna škola, Varaždin**
Dragutin Tadijanović, PJESMA O ČOVJEKU I SUNCU
Učenik: Bard Krsto Plemić, 8. razred
Voditeljica: Ana Ilić
9. **Osnovna škola Ljudevita Modeca, Križevci**
Mladen Kopjar, ČISTOĆA JE POLA LJUBAVI
Učenik: Fran Knežević, 3. razred
Voditeljica: Suzana Balić

- 10. I. osnovna škola, Bjelovar**
Ivan Raos, MOJ OTAC RAZGOVARA SA MNOM
(adaptacija ulomka iz romana *Vječno nasmijano nebo*)
Učenik: Rafael Pranjić, 7. razred
Voditeljica: Mirjana Ištef
- 11. Osnovna škola Čavle, Čavle**
Melita Rundek, PRIGOVOR BROJ JEDAN: MIRKO,
ZAŠTO SI MALEN
Učenik: Bruno Baćac, 7. razred
Voditeljica: Romina Stanković Šubat
- 12. Osnovna škola „Vežica“, Rijeka**
Ivanka Glogović Klarić, II
Učenik: Ivor Čučak, 1. razred
Voditeljica: Miljenka Rumora
- 13. Osnovna škola Ivana Mažuranića, Novi Vinodolski**
Sanja Pilić, POSLOVICE I PROBLEMI
Učenik: Jakov Butković, 5. razred
Voditeljica: Marina Klement
- 14. Osnovna škola dr. Franje Tuđmana, Korenica**
Stjepan Tomaš, MALI RATNI DNEVNIK
Učenica: Katarina Aračić, 7. razred
Voditeljica: Sanja Ramljak
- 15. Katolička osnovna škola u Virovitici, Virovitica**
Rajka Zeba, ŠTO ĆEŠ BITI KAD NARASTEŠ
Učenica: Paula Gredelj, 2. razred
Voditeljica: Mirela Marušić
- 16. Osnovna škola Stjepana Radića, Čaglin**
Jadranka Tihi-Stepanić, LJETO NA JEZERU ČIČU (ulomak)

Učenik: Ivana Tušek, 8. razred
Voditeljica: Ljiljana Đurđević

17. Osnovna škola Mate Lovraka, Nova Gradiška

Dragutin Tadijanović, DJEVOJČICA I JA

Učenik: Hrvoje Galetić, 5. razred

Voditeljica: Natalija Golovrški

18. Osnovna škola Okučani, Okučani

Eshil, OKOVANI PROMETEJ

Učenik: Leon Valentić, 8. razred

Voditelj: Đuro Čorak

19. Osnovna škola Petra Preradovića, Zadar

J. D. Salinger, LOVAC U ŽITU

Učenik: David Dragaš, 7. razred

Voditeljica: Jadranka Amanović

20. Osnovna škola Bartula Kašića, Zadar

R. J. Palacio, ČUDO

Učenica: Ecija Tudorović, 7. razred

Voditeljica: Meri Popović

21. Osnovna škola „Mladost“, Osijek

Rudyard Kipling, AKO

Učenik: Denny Noah Kovačević 7. razred

Voditeljica: Snježana Majsterić

22. Osnovna škola „Tin Ujević“, Osijek

Grigor Vitez, STRAH

Učenik: Ivan Keškić, 3. razred

Voditeljica: Eva Andrić

- 23. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Đakovo**
Vanja Zanze, KAD BUDEM VELIKA
Učenica: Ivona Petrović, 4. razred
Voditeljica: Jasminka Troha
- 24. Osnovna škola „Murterski škoji“, Murter**
Luko Paljetak, MAČKA KOJA JE MNOGO JELA
Učenica: Mihaela Veronika Šikić, 5. razred
Voditeljica: Gordana Knez
- 25. Osnovna škola Ivane Brlić Mažuranić,
Rokovci-Andrijaševci, Andrijaševci**
Mark Twain, OSNIVANJE RAZBOJNIČKE DRUŽINE
Učenik: Josip Jurković, 6. razred
Voditeljica: Slavenka Komljenović
- 26. Osnovna škola Dragutina Tadijanovića, Vukovar**
Sue Townsend, NOVI JADI ADRIANA MOLEA
Učenik: Teo Šarić, 7. razred
Voditeljica: Nikolina Burčak
- 27. Osnovna škola Skalice, Split**
Dunja Kalilić, KOLURE OLI BOJE
Učenica: Petra Koceić-Bilan, 8. razred
Voditeljica: Marina Čapalija
- 28. Osnovna škola Meje, Split**
Tatjana Radovanović, GOMILE
Učenik: Marko Veršić, 8. razred
Voditeljica: Marijana Zaro
- 29. Osnovna škola Ivana Lovrića, Sinj**
Branka Primorac, DOŽIVLJAJ KOJEG SE SRAMIM

Učenica: Antea Kanaet, 6. razred

Voditeljica: Vesna Samardžić

30. Osnovna škola Hvar, Hvar

Jure Franičević-Pločar, KAD SMO NA VUKOTA IGRALI

Učenica: Antonija Vlahović, 5. razred

Voditeljica: Fani Carić-Ćurin

31. Osnovna škola Vladimira Nazora, Pazin

Zdravko Brajković, USTANI SE, TONE

Učenica: Marija Brajković, 6. razred

Voditeljica: Jelena Načinović

32. Osnovna škola Tar-Vabriga, Tar

Elene Naperotić, DRAGI CHARLIE

Učenica: Marija Šantor, 8. razred

Voditeljica: Gordana Poropat Alihodžić

33. Osnovna škola Slano, Slano

Ivanka Borovac, ZAŠTO KRALJEVIĆ NE VOLI PRINCEZE?

Učenik: Josip Burić, 2. razred

Voditeljica: Nataša Pasković

34. Osnovna škola Lapad, Dubrovnik

Stijepo Mijović Kočan, KAKO SE UTIJAVA POŠICA

Učenik: Karlo Đurović, 8. razred

Voditeljica: Lenka Violić

35. Osnovna škola Tomaša Goričanca, Mala Subotica

Ines Oreški, VETER

Učenica: Rija Novak, 7. razred

Voditeljica: Ljerka Jezernik

- 36. Osnovna škola Brestje, Zagreb**
Tito Bilopavlović, PAUNAŠ
Učenik: Ante Zadro, 7. razred
Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo
- 37. Osnovna škola Trnsko, Zagreb**
Ratko Zvrko, TVOJA STAZA
Učenik: Josip Keča, 8. razred
Voditeljica: Božica Ditrih
- 38. Osnovna škola Lovre pl. Matačića, Zagreb**
Barbara Sopić, ČESTITARI MOJI MILI
Učenica: Nika Arapović, 8. razred
Voditeljica: Ljiljana Mirt-Kruc
- 39. Osnovna škola Žitnjak, Zagreb**
Ivo Andrić, EX PONTO (ulomci)
Učenica: Laura Gagula, 8. razred
Voditeljica: Margareta Milačić
- 40. Osnovna škola Antuna Gustava Matoša, Zagreb**
Zvonimir Balog, LJUBITI, LJUBITI I SAMO LJUBITI
(monolog Puža)
Učenik: Filip Jarak, 5. razred
Voditeljica: Marija Đerek
- 41. Osnovna škola Vladimira Nazora, Zagreb**
Luko Paljetak, STONOGA U TRGOVINI
Učenica: Tea Galović, 8. r
Voditeljica: Mirela Lelas

1. **Osnovna škola „Stjepan Radić“, Božjakovina**
Dramska skupina, SIZIFOV BESKRAJAN DAN
Učenici: Petar Štiglić, Anamarija Perić, Emanuela Šipura,
Daniel Vidak, Laura Čolić, 5. i 7. razred
Voditeljica: Dragana Turkalj

2. **Osnovna škola Novska, Novska**
Dramska skupina, CHAT ROOM
Učenici: Lucija Grdur, Dorian Jakovljević, David Malbaša,
Roko Mirosavljević, Luka Vidaković, Emma Ficko Berić,
Klara Moguš, 7. – 8. razred
Voditeljica: Ljubica Rašo Belši

3. **Osnovna škola Banija, Karlovac**
Danijela Jurac i dramska skupina, PAUNICE, LIJEPE PTICE
(lutkarska predstava)
Učenici: Anika Alić, Leticia Basar, Veronika Bičak,
Lucija Luić, Tara Marković, Stefani Šašek, Tihana Šašek,
Vjeko Šošćarić, Hana Štefan, Dijana Vuksan, 2. – 4. razred
Voditeljica: Danijela Jurac

4. **VI. osnovna škola, Varaždin**
Martina Špičko i dramska skupina, PRINCEZE NA ZRNU
GRAŠKA (prema Zoran Pongrašić, *Princ na zrnu graška*)
Učenici: Luka Balazić, Ema Manjerović, Zara Petrina,
Mia Kolmanić, Lorena Benčić. Petar Burek, Lucija Čehok,
Ema Pozder, Zina Šenkiš, Petar Potočnik, 5. – 8. razred
Voditeljica: Martina Špičko

5. **Osnovna „Vladimir Nazor“, Križevci**
Jadranka Čunčić Bandov, Tomislava Topolovec, PISMO

JESENI (lutkarska predstava)

Učenici: Mateo Bregović, Elizabeta Đuranec, Tina Ljubojević,
Eva Vita Pofek, Ivan Poharc, 5. razred

Voditeljica: Tomislava Topolovec

6. Osnovna škola Srdoči, Rijeka

Suzana Sučić Sirotnjak i dramska skupina, ŠKOLSKA LJUBAV

Učenici: Megan Drača, Lara Hekalo, Niko Jovanović,
Katarina Miškulin, Jakov Jurin, Petra Kolanović,
Mauro Kopp, Matteo Pavković, Matija Rončević,
Neva Roviš, 4. razred

Voditeljica: Suzana Sučić Sirotnjak

7. Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića, Gornje Bazje

Andreja Galović i dramska skupina, FM

Učenici: Roko Piljek, Patricija Ribić, Mario Prajo,
Luka Skupnjak, Karlo Udovičić, Mirjana Nikolić,
Patrik Radmanić, Domagoj Turkalj, Lucia Knežević,
Petra Karadija, 7. – 8. razred

Voditeljica: Andreja Galović

8. Osnovna škola braće Radić, Pakrac

Zvonimir Balog, BUDALE

Učenici: Stjepan Kiš, Tena Fider, Laura Blažević,
Dora Krajina, Petra Martinović, Jana Matičić,
Andrija Turković, Matija Višić, Mateja Zekić,
Magdalena Žilić, 3. – 4. razred

Voditeljica: Božidarka De Zan

9. Osnovna škola Poličnik, Poličnik

Hrvoje Dukić i dramska skupina (prerada teksta Z. Baloga),
NECKO SVOJEGLAVEČKO

Učenici: Nora Barić, Ivona Alić, Anica Deša, Jerko Kovačević,

Anđela Strika, Lea Vedrić, Renea Delijaj, Samantha Alić,
Laura Kovačević, Ana Kristina Proroković, 5. – 8. razred
Voditelj: Hrvoje Dukić

- 10. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Đakovo**
Dramska skupina i voditeljica, MUKE PO REDATELJU
Učenici: Lea Ivanović, Marko Jančo, Jan Juroš, Lovro Kedačić,
Lara Eberhardt, Ivna Bježančević, Korina Ćurić, Karlo Jančo,
6. i 8. razred
Voditeljica: Maja Vuka
- 11. Osnovna škola Rogoznica, Rogoznica**
Dramska skupina i voditeljica, PAUČIĆ ANASI
(prema afričkoj narodnoj basni)
Učenici: Sara Vidović, Alina Radić, Lorela Čobanov,
Antea Radić, Tudor Ercegović, Roza Radić,
Magdalena Šoda, Marin Golub, Katarina Medić,
Leonarda Lovrić, 2. – 4. razred
Voditeljica: Jasna Dodić Matošin
- 12. Osnovna škola Ivane Brlić Mažuranić
Rokovci-Andrijaševci, Andrijaševci**
Ivo Kobaš, TRAČARE
Učenici: Josip Jurković, Ante Jurković, Borna Božićević,
6. razred
Voditeljica: Slavenka Komljenović
- 13. Osnovna škola Stjepana Ivičevića, Makarska**
Dada Batinić, BAPSKE PRIČE (FAŽOL)
Učenici: Josipa Miočević, Kiara Dragičević, Katarina Prša,
Anda Lalić, Neven Ćulav, Luka Antonio Selak,
Deni Mečkić, 7. razred
Voditelj: Ivo Selak

- 14. Osnovna škola „Stjepan Radić“, Imotski**
Usmena književnost, HASANAGINICA
Učenici: Marija Šimić, Antonio Rebić, Lucija Medvidović,
Petar Zdilar, Filip Vujčić, Marin Maršić, Matea Jukić,
Zora Mendeš, 4. – 7. razred
Voditeljica: Sanja Bago
- 15. Osnovna škola Vidikovac, Pula**
Sanja Polak, PETRICA PRIČALICA
Učenice: Natali Berdar, Arwen Bracović, Una Grgin,
Lana Klement, Mia Sokolić, 4. razred
Voditeljica: Bojana Manzin
- 16. Osnovna škola Matije Vlačića, Labin**
Marta Verbanac, MORSKA ŠKOLA
Učenici: Iskra Sinković, Viktorija Hrvatin, Una Vuletović,
Petar Kranjac, Val Zupčić, Josip Matak, Alby Vladimir Škopac,
Laura Batelić, Antonija Rubinić, 2. – 4. razred
Voditeljica: Dilana Dagostin Mohorović
- 17. Osnovna škola Vela Luka, Vela Luka**
Ana Pogančić Đokić, HOĆU LJUBAV NEĆU RAT
Učenici: Antonio Cetinić, Petra Lazić, Ivan Žuvela,
Margarita Žuvela, 4. razred
Voditeljica: Mirjana Žuvela
- 18. Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Sveti Juraj
na Bregu, Pleškovec**
Lutkarska skupina, UMIŠLJENA MIŠICA
(prema priči *Uobražena mišica*)
Učenici: Mateja Miklin, Kira Petričević, Meri Fujs,
Leon Herman, Lovro Levačić, Josip Horvat, Vito Ivančić,
Jan Tkalčec, Katarina Hamonajec, Simon Petričević, 3. – 4. razred
Voditelj: Jelena Dokleja

19. Osnovna škola Otok, Zagreb

Dramska skupina, KAKO PREŽIVJETI PUBERTET

Učenici: Katarina Markota, Tina Čuljat, Mihael Jakšić,
Borna Poznić, Lorena Gabrić, Ivana Curiš, Tomislav Šiprak,
Fran Nakani, 6. i 8. razred

Voditeljica: Mia Matasić

20. Osnovna škola dr. Vinka Žganca, Zagreb

Dramska skupina i voditeljica, KRALJEVNE, KRALJEVIĆI,
KRALJEVI I SLIČNO (po motivima *Grozdane na zrnju papra*
Ane Đokić i bajki)

Učenici: Veronika Pavić, Tena Sičenica, Enisa Beriša,
Adel Salihović, Ferdijana Beriša, Ratko Padovan,
Marko Jeleč, Hanna Maria Ožbolt, 6. i 8. razred

Voditeljica: Snježana Čubrilo

21. Osnovna škola Pavleka Miškine, Zagreb

Ita Tissauer Pavičić i dramska skupina, KAKO STOJE STVARI

Učenici: Kan Priselac Novačić, Lovro Pištelek,
Noa Antolović, Katja Rončević, Fran Ljubičić,
Samuel Kišur Postružin, Veronika Glavaš, Lana Čukić,
Nikolina Salatović Jakobović, Petra Šimek, 5. i 7. razred

Voditeljica: Ita Tissauer Pavičić

DRAMSKI IZRAZ – pojedinačni scenski nastupi – srednje škole

1. Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica

Meša Selimović, DERVIŠ I SMRT

Učenik: Marijan Tomić, 3. razred

Voditeljica: Dubravka Cundeković

2. **Srednja škola Zabok, Zabok**
A. G. Matoš, KIP DOMOVINE LETA 188*
Učenik: Matija Stuhne, 3. razred
Voditeljica: Ingrid Lončar
3. **Srednja škola Viktorovac, Sisak**
Jack Kerouac, NAZDRAVIMO SVIM LUĐACIMA
Učenik: Luka Stanešić, 3. razred
Voditeljica: Tanja Vadla
4. **Ekonomsko-turistička škola, Karlovac**
Sanja Pilić, ŠTO MI SE TO DOGAĐA?
Učenica: Paula Dumešić, 2. razred
Voditeljica: Maja Pavlović Repić
5. **Prva gimnazija Varaždin, Varaždin**
Ingrid Divković, DABOG DA SVE BILE DEBELE AL' SRETNE
Učenica: Zoja Sirovec, 1. razred
Voditeljica: Bojana Barlek
6. **Gimnazija dr. Ivana Kranjčeva, Đurđevac**
Fran Galović, PESMA Z DRUGOGA BREGA
Učenica: Ema Domović, 2. razred
Voditelj: Zdravko Seleš
7. **Medicinska škola Bjelovar, Bjelovar**
Želimir Periš, MARIA
Učenica: Morana Brljak, 4. razred
Voditeljica: Dubravka Grganić Rožman
8. **Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka**
Jennifer Niven, SVA RADOSNA (ulomak)
Učenica: Petra Mavrinac, 1. razred
Voditelj: Boris Kanazir

- 9. Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka**
Miroslav Krleža, ANIMUS LAEDENDI (NA RUBU PAMETI)
Učenik: Lucijan Mofardin, 1. razred
Voditeljica: Biljana Valentin-Ban
- 10. Prirodoslovna i grafička škola, Rijeka**
Bojana Meandžija, TRČI! NE ČEKAJ ME...
Učenica: Nina Damjanović, 2. razred
Voditelj: Tomo Dubrović
- 11. Srednja škola Otočac, Otočac**
Ivo Brešan, PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA
DONJA (monolog Šimurine)
Učenik: Dominik Devčić, 3. razred
Voditeljica: Slavica Francetić
- 12. Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica**
Gabriel Davis, OTPUSTITE MUŠKARCE
Učenica: Tena Pokupić, 4. razred
Voditeljica: Maja Bašnec
- 13. Katolička gimnazija s pravom javnosti, Požega**
Irvine Welsh, IZABERI ŽIVOT
Učenik: Filip Kovačić, 4. razred
Voditeljica: Marijana Ćorluka
- 14. Gimnazija „Matija Mesić“, Slavonski Brod**
Ivan Kušan, LAŽEŠ, MELITA
Učenica: Nikolina Živić, 3. razred
Voditeljica: Mihaela Šebalj Zavor
- 15. Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar**
Nebojša Romčević, KAROLINA NOJBER

Učenica: Petricia Lisica, 3. razred

Voditeljica: Vesna Dražić

16. Prirodoslovno-grafička škola, Zadar

Ivan Raos, UČITELJ JE VJERA I NEVJERA

Učenik: Petar Kevrić, 1. razred

Voditelj: Ivica Antić

17. II. gimnazija, Osijek

J. D. Salinger, LOVAC U ŽITU

Učenik: David Đorđijevski, 4. razred

Voditeljica: Mirjana Bogdanović

18. Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice

Luko Paljetak, MONOLOG LUDOG REVAČA

Učenica: Ana Umiljanović, 2. razred

Voditeljica: Leopoldina Mijatović

19. Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Osijek

Jacques Prevert, JUTARNJI DORUČAK

Učenik: Jona Zupković, 4. razred

Voditeljica: Snježana Radić-Čuti

20. Prometno-tehnička škola, Šibenik

Josip Pejaković, OJ, ŽIVOTE

Učenik: Denis Borna Bumbak, 4. razred

Voditeljica: Brankica Laškarin

21. Srednja strukovna škola Vinkovci, Vinkovci

Ivan Herman, JA NEMAM KURAŽI

Učenik: Dominik Kožul, 4. razred

Voditeljica: Ivana Petričević

- 22. I. gimnazija, Split**
Danijel Dragojević, NA PUTU ZA SEDAM
Učenica: Sunčica Svalina, 2. razred
Voditelj: Mate Šimundić
- 23. II. gimnazija, Split**
Ante Tomić, TATJANA
Učenica: Jozica Javorčić, 3. razred
Voditelj: Boris Škifić
- 24. Srednja škola „Jure Kaštelan“, Omiš**
Jure Kaštelan, JADIKOVKA KAMENA
Učenica: Manuela Bušić, 1. razred
Voditeljica: Jelena Alfrević
- 25. Srednja škola Brač, Supetar**
Dubravka Borić, SLIKA BEZ KVODRA, RIČ BEZ GLOSA
Učenik: Josip Vrandečić, 3. razred
Voditeljica: Rina Vidović
- 26. Srednja škola Mate Balote, Poreč**
Desanka Maksimović, NAŠA TAJNA
Učenica: Aida Mrkaljević, 3. razred
Voditeljica: Anči Ritossa Blažević
- 27. Strukovna škola Eugena Kumičića, Rovinj**
Daniel Načinović, STRUČAK TOPONIMSKE POEZIJE
Učenica: Nicole Mogorović, 3. razred
Voditeljica: Dolores Petrinić
- 28. Gimnazija Dubrovnik, Dubrovnik**
Konstantin Kavafis, ITAKA
Učenik: Karlo Krilanović, 4. razred
Voditeljica: Matilda Perković

- 29. Ekonomska i trgovačka škola, Čakovec**
Zinka Čituš Čižmešija, KUČAKOV BAJŠ
Učenica: Marija Duhović, 1. razred
Voditeljica: Dijana Fric
- 30. I. gimnazija, Zagreb**
Vedrana Rudan, MOJ MRTVI OTAC
Učenica: Dora Hasanec, 3. razred
Voditelj: Ivan Janjić
- 31. X. gimnazija Ivan Supek, Zagreb**
Christopher Durang, ZA UMRIJET OD SMIJEHA
Učenica: Arna Grabar, 3. razred
Voditeljica: Andrea Kosović
- 32. Hotelijersko-turistička škola u Zagrebu, Zagreb**
Pascal Rambert, ZATVARANJE LJUBAVI (monolog)
Učenica: Gabriela Majdak, 4. razred
Voditeljica: Ana Lojen
- 33. Klasična gimnazija, Zagreb**
Miroslav Krleža, VUČJAK (Evin monolog)
Učenica: Klara Rihtar, 4. razred
Voditelj: Igor Medić
- 34. III. gimnazija, Zagreb**
Miroslav Valek, TEK TAKO
Učenik: Lav Novosel, 2. razred
Voditeljica: Maja Ilić
- 35. Gimnazija Tituša Brezovačkog, Zagreb**
Dubravko Mihanović, ŽABA
Učenik: Andrija Žunac, 3. razred
Voditeljica: Sanda Jelenski

- 36. V. gimnazija, Zagreb**
Juraj Dević, KOLUMPUS
Učenik: Jan Milović, 2. razred
Voditeljica: Vesna Muhoberac
- 37. Klasična gimnazija, Zagreb**
Daniil Harms, SONET (*Pomalo neobični slučajevi*)
Učenica: Petrunjela Baće, 1. razred
Voditeljica: Ivana Črnelč
- 38. III. gimnazija, Zagreb**
Luigi Pirandello, ŠEST LICA TRAŽI AUTORA
Učenica: Jelena Pavlović, 4. razred
Voditeljica: Valerija Bilić

DRAMSKI IZRAZ – skupni scenski nastupi – srednje škole

- 1. Srednja škola Krapina, Krapina**
Zoran Roško, OTETI SMO U OVAJ SVIJET (prilagođeni tekst)
Učenici: Matija Kovačec i Magda Vodolšak, 4. razred
Voditeljica: Marija Lamot
- 2. Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin**
Ema Božićević, VJEŠTICA (kazalište sjena)
Učenici: Matija Kovačec, Magda Vodolšak, Rikard Polić,
Deniz, Šenler Radovan, Vukelić, Patrik Vukojević,
Ira Tišma, Anamarija Mihalić, Leo Salijević, Antonio,
Tonković Viktorija Marković, Barbara Sertić, 2. i 4. razred
Voditeljica: Marija Trdić Čuk

3. **Srednja škola Ambroza Haračića, Mali Lošinj**
 Nela Derokov, Petra Ivanišević i Alen Komadina,
 MAMMA MIA NA LOŠINJSKI NAČIN
 Učenici: Nela Derokov, Petra Ivanišević, Alen Komadina,
 Karla Krsmanović, Ana Mikić, Ana Stopar, Sebastian Andrijić,
 Paola Cesarić, Lucija Bonić, Brigita Sorić, 2. razred
 Voditeljica: Barbara Šurlina Bilić

4. **Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica**
 Dramska družina, LJUDI SU L(J)UDI
 Učenici: Martina Žagar, Gabrijela Kastaneti, Nikolina Kovačević,
 Elena Bardić, Tena Brijačak, Maria Katančić,
 Jakov Ferencević, Paola Cenger, Tena Pokupić, Lovro Švast,
 1. – 4. razred
 Voditeljica: Maja Bašnec

5. **Katolička gimnazija s pravom javnosti u Požegi, Požega**
 Dramska družina, POŠTOVANI!
 Učenici: Antonio Bebek, Paula Kosac, Matea Pauković,
 Marko Lagundžija, Iva Budimir, Dora Jozić, Antonio Kljajić,
 Karlo Franković, Luka Marjanović, Teodora Sakoman,
 2. – 4. razred
 Voditeljica: Marijana Ćorluka

6. **Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar**
 Rok Vilčnik, TARZAN
 Učenici: Tamara Kovačević i Luka Nešović, 3. razred
 Voditeljica: Katarina Matek

7. **II. gimnazija, Osijek**
 Dramska skupina Thalia, ZA?TO
 Učenici: Gloria Benčina, Laura Bijelić, Mia Marković,
 Barbara Kovačević, Megan Papo, Mihael Batrnek,

Borna Kufner, David Đorđijevski, David Gašo,
Sara Erdeljić, 3. i 4. razred
Voditeljica: Ivana Vučemilović Šimunović

**8. Nadbiskupijska klasična gimnazija „Don Frane Bulić“
s pravom javnosti, Split**

Branko Ružić i dramska družina, I ŠTO SAD?
Učenici: Stipe Čorić, Marko Ćurak, Mihovil Družijanić,
Antea Ivišić, Dino Jezerkić, Iva Prančić, Ana Raić,
Doris Stanković, Mladen Škare, Mario Tošić, 4. razred
Voditelj: Vedran Torić

9. Srednja škola „Mate Blažine“, Labin

Daniel Načinović, BAJKA O POTONULIM ZVONIMA
Učenici: Stela Dermit, Leonarda Giannini, Luka Hrvatin,
Marija Lalović, Elin Miletić, Lucija Miletić, Moreno Škopac,
Matea Turković, Matteo Mohorović, Nina Negovanović,
2. razred
Voditeljica: Amneris Ružić Fornažar

10. Gimnazija Dubrovnik, Dubrovnik

Dramska skupina, TROJA (adaptacija prema Homerovoj
Ilijadi i *Ilijadi* Alessandra Baricca)
Učenici: Toni Meštrović, Mihaela Hanzijer, Antonio Mustahinić,
Valentina Obrad, Karlo Krilanović, Romana Dominković,
Margarita Koši, Inga Hron, Hana Mujdžić, 1. – 4. razred
Voditeljica: Matilda Perković

11. Srednja škola Prelog, Prelog

Dramska družina, ŽIVJETI ZAJEDNO
Učenici: Kristian Kolar, Valentina Ekart, Dorian Gašparlin,
Marija Recek, Mirna Tomljanović, Elena Hunjadi,
Benjamin Radiković, 3. – 4. razred
Voditeljica: Đurđica Katanec

12. Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Petar Šeler, VIDEL SEM MIREKA

Učenici: Mirta Maršić, Dora Škledar, Petra Peić, Tin Frančević,
Magdalena Lukić, Marijan Marković, Nina Kuček, David Vukić,
2. – 4. razred

Voditeljica: Sanja Vlahović-Trninić

13. II. gimnazija, Zagreb

Publije Vergilije Maron, ENEIDA

Učenici: Lana Cipek, Lovro Marušić, Iva Šimundić, Iva Banožić,
Gabrijela Bogić, Klara Sipina, Nikolina Krupec, Lucija Klobučar,
Ana Janjić, Jana Kic, 1. – 4. razred

Voditelj: Ivan Pavlović

14. Gimnazija Sesvete, Zagreb

Dramska skupina, JEDAN

Učenici: Sara Čanić, Barbara Raguž, Barbara Pucko,
Filip Kovač, Andrea Stojić, Fran Topalušić, Ivan Kozina,
Tena Milanović, Kristina Beštak, Luka Kulašević, 3.i 4. razred

Voditeljica: Željka Župan Vuksan

NOVINARSKI RADOVI – osnovne škole

1. OŠ Eugena Kumičića – Velika Gorica

ZNALA SAM SAMO DA VOLIM NOGOMET

Učenica: Ida Nuković, 8. r

Voditeljica: Antonina Briševac

2. OŠ Ante Kovačića – Zlatar

GEJMA DESET SATI NA DAN, A TVRDI DA NIJE OVISNIK

Učenik: Karlo Sviben, 8. razred

Voditelj: Denis Vincek

3. **OŠ Draganić, Draganić**
UMJESTO MENE, SVIJETOM PLOVE MOJI BRODOVI
Učenik: Mihael Igrčić, 8. razred
Voditeljica: Matilda Marković
4. **OŠ Breznički Hum, Breznički Hum**
LOVAC NA ZAGORSKE TARTUFE
Učenica: Magdalena Brlečić, 6. razred
Voditelj: Ivana Nogić
5. **OŠ Nikola Tesla, Rijeka**
PRAVAC MORE (OD RIJEKE DO BIBINJA)
Učenica: Petra Radinković, 7. razred
Voditeljica: Irena Peić Rančić
6. **OŠ Eugena Kumičića, Slatina**
KRUŠKA, JABUKA...NARANČA
Učenica: Gita Špoljarić, 5. razred
Voditeljica: Marijana Toplak
7. **OŠ Antuna Mihanovića, Osijek**
IZA ZASTORA
Učenica: Iva Milas, 7. razred
Voditeljica: Inge Bilić
8. **OŠ Vodice, Vodice**
KROZ ISTRU
Učenik: Karlo Markota, 8. razred
Voditeljica: Meri Juričev-Dumpavlov
9. **OŠ Josip Pupačić, Omiš**
DJECA NA INTERNETU: HVATAMO LI KORAK S NJIMA?
Učenica: Višnja Burić, 5. r
Voditeljica: Daniela Odak

10. **OŠ Gruda, Gruda**
KONAVOSKO CYBER NEBO
Učenik: Antun Pendo, 8. razred
Voditeljica: Ana Veselić
11. **OŠ Ivana Gorana Kovačića – Sveti Juraj na Bregu, Pleškovec**
PIRUETAMA DOOSTVARENJA SNOVA
Učenica: Monika Horvatić, 8. razred
Voditeljica: Milana Gašparović
12. **OŠ Vugrovec, Kašina**
KRAJ PUSTINJAMA I SUŠI U UAE?
Učenik: Martin Bogdanović, 7. razred
Voditeljica: Dijana Požgaj
13. **OŠ Brestje, Sesvete**
DJEČAK KOJEMU JE NAJTEŽE PITANJE:
”TKO JE TVOJ NAJBOLJI PRIJATELJ?”
Učenica: Marija Franka Podgorski, 6. razred
Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo
14. **OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb**
OVO JE ZEMLJA ZA NAS
Učenica: Paola Bakmaz, 6. razred
Voditeljica: Ana Brčić Bauer
15. **OŠ Cvjetno naselje, Zagreb**
OSVRT NA DNEVNIK ANNE FRANK
Učenica: Chiara Brezović, 8. razred
Voditelj: Marin Kolić

1. **Srednja škola Zlatar, Zlatar**
OD ZAGORJA DO ZAGORE
Učenik: Matija Varga, 1. razred
Voditeljica: Kristina Belko Krsnik
2. **Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića s pravom
javnosti, Slavonski Brod**
TKO RANO RANI, ZADNJE KLUPE GRABI
Učenik: Lovro Vragolović, 4. razred
Voditeljica: Blanka Filošević
3. **Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar**
„GLAZBA MI JE DANAS SVE“
Učenik: Andrej Zec, 3. razred
Voditelj: Ante Prtenjača
4. **II. gimnazija Osijek, Osijek**
O NAŠOJ SMOTRI (NATJECANJU) LITERARNOG,
DRAMSKOG-SCENSKOG I NOVINARSKOG STVARALAŠTVA
Učenik: David Gašo, 4. razred
Voditeljica: Valerija Karačić
5. **Srednja škola Isidora Kršnjavoga, Našice**
PSEĆI OTOK – POSMODERNISTIČKA ANIMACIJA
Učenica: Sara Pavelik, 4. razred
Voditeljica: Marija Pepelko
6. **Gimnazija Pula, Pula**
NESTAJE LI URBANA PULA
Učenik: Ivan Slijepčević, 4. razred
Voditeljica: Ivana Petrinić

7. **Srednja škola Mate Balote, Poreč**
RADOZNALOST JE ONO ŠTO NAS POKREĆE
Učenica: Bojana Simić, 3. razred
Voditeljica: Anči Ritossa Blažević
8. **Privatna klasična gimnazija s pravom javnosti – Zagreb**
KUĆA U KOJOJ STANUJE KNJIŽEVNOST
Učenica: Magdalena Živković, 2. razred
Voditeljica: Ivana Fišter
9. **V. gimnazija, Zagreb**
KAKO TABLETIMA PROBUDITI GENIJALCA U UČENIKU
Učenik: Fran Maček, 2. razred
Voditeljica: Vesna Muhoberac
10. **III. gimnazija, Zagreb**
ODISEJA O SVEMIRKU
Učenica: Amalija Danjek, 2. razred
Voditeljica: Maja Ilić

ŠKOLSKI LISTOVI – osnovne škole

1. **Osnova škola „Ivan Goran Kovačić“, Slavonski Brod**
MALI GORAN (www.maligoran.info)
Učenica: Lara Žuljević, 8. razred
Voditeljica: Marija Matić
2. **Osnovna škola Bartula Kašića, Zadar**
BARTULIN (www.bartulin.com)
Učenica: Donata Mikulić, 7. razred
Voditeljica: Ana Lisica

3. **Osnovna škola Vugrovec-Kašina, Zagreb**
ZMAJČEK (os-kasina-zmaj.com.hr)
Učenica: Nikolina Antić, 8. razred
Voditeljica: Dijana Požgaj
4. **Osnovna škola Ante Kovačića, Zlatar**
ZLATARSKE ISKRICE
Učenik: Leonardo Rihtarić, 8. razred
Voditelj: Denis Vincek
5. **Osnovna škola Eugena Kvaternika, Rakovica**
EUGENIJ
Učenica: Lorena Žafran, 7. razred
Voditeljica: Katarina Mašić
6. **Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, Zadar**
DITE ZADARSKO
Učenica: Tatjana Ratković, 8. razred
Voditelj: Stipe Vestić
7. **Osnovna škola „Antun Nemčić Gostovinski“, Koprivnica**
KRIJESNICE
Učenica: Jana Jelić, 7. razred
Voditeljica: Marija Levak
8. **Osnovna škola Ljudevita Modeca, Križevci**
IZVOR (www.izvor-osmodec.hr)
Učenica: Lea Štragelj, 8. razred
Voditeljica: Martina Valec Rebić
9. **Osnovna škola Brestje, Zagreb**
KLIK
Učenica: Marija Franka Podgorski, 6. razred
Voditeljica: Ankica Blažinović Kljajo

- 10. Osnovna škola Stjepana Radića, Metković**
NAŠA RADOST
Učenica: Lea Tomas, 8. razred
Voditeljica: Ines Vukoja
- 11. Osnovna škola Bijaći, Kaštel Novi**
KAPLJICE
Učenica: Marita Dadić, 8. razred
Voditeljica: Mia Vukelić
- 12. I. osnovna škola Vrbovec, Vrbovec**
CVRKUT
Učenica: Marta Hržić, 6. razred
Voditeljica: Martina Babić
- 13. Osnovna škola Strahoninec, Strahoninec**
KLOPOTEC
Učenica: Frida Horvat, 7. razred
Voditeljica: Dijana Pasarić
- 14. Osnovna škola Draškovec, Draškovec**
DRAŠKO
Učenica: Nina Sabol, 8. razred
Voditeljica: Ivana Beti
- 15. Osnovna škola Jure Kaštelana, Zagreb**
ČAROBNA FRULA (carobna-frula.com)
Učenica: Marija Račić, 7. razred
Voditeljica: Sanja Miloloža

1. **Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka**
KULT
Učenica: Ela Maljković, 4. razred
Voditeljica: Helena de Karina
2. **Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću, Zabok**
TABULA NOVA
Učenica: Petra Sokolić, 4. razred
Voditeljica: Marina Kanceljak Buhin
3. **Prirodoslovno-grafička škola, Zadar**
SPEKTAR NOVI
Učenica: Marija Vucić, 4. razred
Voditeljica: Kristina Erlić
4. **Strukovna škola Vice Vlatkovića, Zadar**
STRUČAK 10
Učenik: Teo Bukvić, 3. razred
Voditeljica: Ivana Pandžić
5. **Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb**
LABOS
Učenik: Marta Paladin, 4. razred
Voditeljica: Henrieta Barbarić
6. **Škola za grafiku, dizajn i medijsku produkciju, Zagreb**
GVAK!
Učenik: Luka Drmić-Banović, 3. razred
Voditeljica: Bojana Pralica

7. **Srednja škola Čakovec, Čakovec**
LUMEN
Učenica: Ivona Sabol, 4. razred
Voditeljica: Vesna Prepelić-Đuričković
8. **III. GIMNAZIJA, ZAGREB**
MiMladi
Učenik: Tamara Riška, 4. razred
Voditeljica: Maja Ilić
9. **X. gimnazija „Ivan Supek“, Zagreb**
CENER
Učenica: Nika Pulig, 4. razred
Voditeljica: Ružica Filipović
10. **Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb**
VRANEC
Učenica: Mia Laura Jurčić, 4. razred
Voditelj: Krunoslav Matošević

RADIJSKI IZRAZ – osnovne škole

1. **OŠ Josipa Zorića, Dugo Selo**
ČUDNA MAGLA
Učenice: Dora Tanasić i Filip Knezić, 3. razred
Voditeljica: Ada Trbović
2. **OŠ Šemovec, Trnovec Bartolovečki**
HRVATSKI ZA SVE, SVI ZA HRVATSKI
Učenice: Valerija Mihaljin, 6. razred i Erika Komar, 8. razred
Voditeljica: Maja Vitković

3. **OŠ Ivana Gorana Kovačića, Slavonski Brod**
SAMO SE SRCEM DOBRO VIDI
Učenice: Ema Šišmanović i Lucija Španić, 8. razred
Voditeljica: Marija Matić
4. **OŠ dr. Franjo Tuđman, Beli Manastir**
SUPER HRANA
Učenice: Dorja Bartolić i Barbara Golubov, 5. razred
Voditeljica: Lidija Šumiga
5. **OŠ Vladimira Nazora, Vinkovci**
ONI MOGU, ONI HOĆE
Učenice: Petra Đukić i Maja Horvat, 8. razred
Voditeljica: Zrinka Jurić
6. **OŠ Petra Kanavelića, Korčula**
BUDI COOL
Učenici: Mislav Tomičić i Antonija Lozica, 6. razred
Voditeljica: Suzana Petković
7. **OŠ Tomaša Goričanca, Mala Subotica**
MISTERIJ BROJA 3
Učenice: Jana Držanić i Hana Jankulija, 7. razred
Voditeljica: Nikolina Hampamer
8. **OŠ Ivanovec, Čakovec**
ŠKOLSKI VRTOVI SU IN
Učenice: Leda Plevnjak i Katja Obadić, 6. razred
Voditeljica: Nataša Kralj
9. **OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb**
MOJA OBITELJ
Učenice: Ana Samoščanec i Petra Samoščanec, 8. razred
Voditeljica: Ana Brčić Bauer

- 10. OŠ Antuna Gustava Matoša, Zagreb**
CUKARIN
Učenice: Gabrijela Perišić i Anja Kosec, 7. razred
Voditeljica: Vjera Mrvelj

RADIJSKI IZRAZ – srednje škole

- 1. Medicinska škola, Varaždin**
DEMOĆI DERBI LUKOVEC - GOĆICA
Učenici: Lara Cvetko i Mirta Poljak, 3. razred
Voditeljica: Martina Hranj
- 2. Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka**
O PROBLEMU GOVORIMO, PROBLEM NE RJEŠAVAMO
Učenice: Adriana Katić i Maria Šoda, 3. razred
Voditeljica: Marijana Trinajstić
- 3. Katolička gimnazija s pravom javnosti u Požegi, Požega**
CLICKBAIT
Učenici: Antonio Bebek i Lea Majski, 2. razred
Voditelj: Marijan Pavelić
- 4. Prirodoslovno - grafička škola, Zadar**
O ČEMU GOVORIMO KADA GOVORIMO O LJUBAVI
Učenici: Leonarda Bonačić i David Padovan, 4. razred
Voditeljica: Anamarija Ivković
- 5. II. gimnazija Osijek, Osijek**
IZ OBLAKA U GROB
Učenici: Marko Radoš i Doria Ban, 4. razred
Voditeljica: Mirjana Bogdanović

6. **Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin**
HRVATSKI SAN
Učenici: Stela Ereiz, 3. razred i Paulo Simičić, 3. razred
Voditeljica: Melita Lukšić

7. **Pazinski kolegij - Klasična gimnazija Pazin**
s pravom javnosti, Pazin
HOĆE(MO) LI NESTATI?
Učenici: Cristina Lubiana i Borna Greblo, 4. razred
Voditeljica: Kristina Varda

8. **Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti, Zagreb**
DJECA RAZVEDENIH RODITELJA
Učenice: Gaia Buntić Pažitka, 1. razred i Divna Mijić, 2. razred
Voditeljica: Ana Petrović

Članovi povjerenstava Smotre LiDraNo 2019.

Članovi središnjega odbora

Mirela Barbaroša-Šikić
Marijana Češi
Miroslav Mićanović
Mica Mladineo Desnica
Antonela Nižetić-Capković
Igor Rukljač
Maja Zrnčić

Članovi za literarni izraz

Mirela Barbaroša-Šikić
Branko Čegec
Zoran Ferić
Enes Kišević
Miroslav Mićanović
Evelina Rudan
Tvrtko Vuković

Članovi za dramski izraz

Jakov Bilić
Ivan Đuričić
Stephanie Jamnický

Franka Klarić
Mario Kovač
Barbara Rocco
Sara Stanić
Paolo Tišljarić
Maja Zrnčić

Članovi za samostalne novinarske radove

Saša Drach
Antonela Nižetić-Capković
Marko Podrug

Članovi za školske listove

Marko Baus
Neven Kepeski
Anita Šojat

Članovi za radijske emisije

Marijana Češi
Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić
Silvio Šop

LiDraNo, 1991–2019.

1991. Zagreb
1992. Rijeka
1993. Čakovec
1994. Pula
1995. Virovitica
1996. Dubrovnik
1997. Zadar
1998. Križevci
1999. Šibenik
2000. Supetar
2001. Novi Vinodolski
2002. Rovinj
2003. Šibenik
2004. Umag
2005. Dubrovnik
2006. Zadar
2007. Novigrad
2008. Dubrovnik
2009. Pula
2010. Šibenik
2011. Šibenik
2012. Šibenik
2013. Primošten
2014. Primošten
2015. Šibenik
2016. Šibenik
2017. Primošten
2018. Primošten
2019. Šibenik

Zahvaljujemo svima koji su pomogli u pripremi i ostvarenju Smotre LiDraNo 2019. – Osnovnoj školi Brodarica i ravnateljici Maji Morić; Tehničkoj školi Šibenik i ravnatelju Josipu Belamariću.

Posebnu zahvalu dugujemo LiDraNovcima u Agenciji za odgoj i obrazovanje: Mireli Barbaroša-Šikić, Sandri Čelan-Bujas, Marijani Češi, Snježani Lončar, Heleni Lulić, Mici Mladineo Desnica, Antoneli Nižetić-Capković, Sandri Skopančić, koje su „bile tu“, i s voljom i veseljem pomagale kad je bilo najpotrebnije.

I ne na kraju, zahvaljujemo Emici Kalogjera-Rogić i Školskoj knjizi uz čiju je potporu zbornik objavljen.

LiDraNo	1991 – 2019.
Zagreb	1991.
Rijeka	1992.
Čakovec	1993.
Pula	1994.
Virovitica	1995.
Dubrovnik	1996.
Zadar	1997.
Križevci	1998.
Šibenik	1999.
Supetar	2000.
Novi Vinodolski	2001.
Rovinj	2002.
Šibenik	2003.
Umag	2004.
Dubrovnik	2005.
Zadar	2006.
Novigrad	2007.
Dubrovnik	2008.
Pula	2009.
Šibenik	2010.
Šibenik	2011.
Šibenik	2012.
Primošten	2013.
Primošten	2014.
Šibenik	2015.
Šibenik	2016.
Primošten	2017.
Primošten	2018.
Šibenik	2019.

ISSN 1846-0399